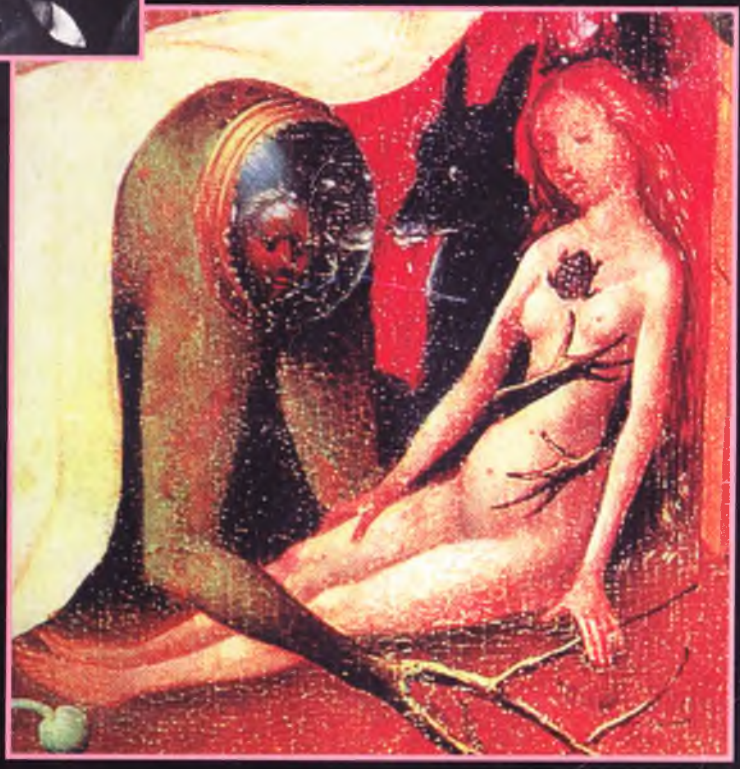
BAUDELAIRE VE SATANİZM

ERDOĞAN ALKAN

BROY YAYINEVİ

ERDOĞAN ALKAN BAUDELAIRE VE SATANİZM

BROY YAYINLARI:184
kasım 1999

kapak tasarım
BİLİM

ERDOĞAN ALKAN

Baudelaire ve Satanizm

BAUDELAIRE
Şiirin Karanlıklar Prensi

I. BÖLÜM:

MİTOLOJİ VE TARİHTE SATANİZM

Şeytan Ayini

Kötülük Çiçekleri'nin şairi büyük Baudelaire *Canavar* adlı şiirinde büyücü sevgilisine şunları söylüyor:

"İnan bana acısı içindeyim
Katılamamanın Kara Ayin'e
Parlayınca kükürt, görmek isterdim
Nasıl sarıldığını Efendi'ne!
Oy gerçekten acılar içindeyim!

İblis çarpmışçasına çok üzgünüm
Mumlarına şamdan olamıyorum
Cehennem çırası! Yargıcım, gülüm
Şeytan Ayinine gelemiyorum
Nasıl üzülmeyeyim, çok, çok üzgünüm.

Madem nicedir seviyorum seni,
Derdime dermanı Kötü'den ummak
Ve yetkin bir canavara tutulmak
Benim için gayet doğal değil mi?
Yaşlı canavarım seviyorum seni!"

Şeytana dualar yazacak kadar ileri gidip tutucu İmparatorluk savcı ve yargıçlarını çileden çıkaran Baudelaire'in şiirlerinde sık sık rastladığımız ***Şeytan Ayini, Kara Ayin, Sabba Töreni*** köylülerin, Doğa tanrılarına tapmak için, geceleri ormanlarda ya da ovalarda düzenledikleri içkili, yemekli, danslı ve aşklı şölenlerdir.

Enkizisyon yargıçlarının dava sırasında düzenledikleri raporlara, tutanaklara ve şeytanbilimci (démonologiste) yazarların kitaplarına göre bu ayinlerde Şeytana tapılıyordu. Michelet gibi, Kurt Seligmann gibi ünlü tarihçiler ve araştırmacılara göre ise geceleri ay ışığında düzenlenen Sabba ayinleri, törenleri insanların Ay'a ve doğa tanrılarına, tanrıçalarına taptığı paganist antik dönemlerin kalıntısından başka şey değil. Şeytana, İblise tapıldığı savları Hristiyanlığın, Kilisenin, insanlara dinsel terör uygulamak için, yaptığı bir yakıştırma.

Şimdi Şeytanın, iblislerin, satanizmin rahip ve rahibeleri sayılan büyücülerin ve şeytana tapanların gerçekten var olduğuna inanan Apulée[1], Jean de Salissbury[2], Vincent de Beauvais, Quillaume d'Auvergne, Quazzo[3], Ulbrich Molitor[4], Pierre de Lancre[5], Henri Boguet[6], Nicolas Rémy[7] gibi, yazar, kilise yargıçları ve şeytanbilimcilerin yazılarına dayanarak bir ***Sabba Ayini***'ni anlatalım:

Lucius Apuleius Theseus: Afrika kökenli Latin yazarı. İsa'dan sonra II. yüzyılda yaşadı. Güzel konuşma sanatını öğrenmek için Kartaca'ya geldi. Daha sonra mistik ruhçuluğu öğrenmek için Atina'ya geçti, Eflatuncuların tilmizi oldu. Doğu gizemciliğine merak sardı, Eleusis'in, Mithra'nın, İsis'in gizemlerini öğrenmek amacıyla bazı Asya ülkelerini dolaştı. Sonra Kartaca'ya dönüp avukatlığa başladı. Küçük felsefi denemeler, söylevler ve *Florides*'i yazdı. Zengin bir dul kadını büyü yaparak kandırmakla suçlandığı için kendini savunduğu *Savunmam ya da Büyü* (Apologie ou De Magia) adlı yapıtı kaleme aldı. En önemli kitabı *Altın Eşek* adıyla da bilinen *Değişimler* (Métamorphoses) isimli romanıdır.

Aylı bir gece. Büyücü kadın Pamphile'in bedeninde kaşıntılar ve acılar başladı. Bu belirtiler Efendisi Şeytan'dan geliyordu. Uyarılar göndermeyi sever o. Demek ki ***Kara Ayin*** saati yaklaşıyor. Bir küçük odanın kapısını açıp küçük kutular çıkardı oradan. Ayaklarından başına dek, avuç avuç, içlerindeki merhemlerle kapladı tüm bedenini. Bir lambanın üzerine eğilip, kısık bir sesle büyülü sözler mırıldandı. Çırpınır gibi, kesik kesik, kollarını, bacaklarını oynattı. Küçük tüyler bitti gövdesinde, kanatlar uzadı, burnu sertleşip gaga halini aldı. Tırnakları ucu eğri cırnaklara, çengellere, pençelere dönüştü. Tavan arasındaki küçük odada şimdi artık Kara Ayin'in yapılacağı ormana doğru uçmaya hazır bir baykuş vardı.

Lucifer'in[8] bildirisi diğer büyücülere de ulaştı. Kalın kalçalı, güzel büyücü Belladona süpürgesini bacaklarının arasına alıp tavan arasındaki odada uçmaya hazırlandı (şekil 1).

[2] ***Jean de Salisburry***: İsa'dan sonra 1115-1180 yıllarında yaşayan Kilise filozofu. Chartre piskoposu. *Yaşam* ve mantık üstüne yazılmış *Metagolicus* adlı iki önemli yapıtı var.

Guazzo: 1608 yılında, Milano'da kaleme aldığı *Compendium Maleficarum* adlı ünlü yapıtın yazarı.

[4] ***Ulbrich Molitor***: Ünlü Constance yargıcı.

Pierre de Lancre: Ölümü 1630. *Kötü Ruhların ve İblislerin Değişkenliği* adlı kitabı var. Fransız Basque'ındaki Bayon ve Lobuzrd eyaletlerindeki büyücülük davalarının sorgu yargıcı.

Henri Boguet: Ölümü 1619. Bourgogne Eyaletinin yargıcı ve Saint-Claud mahkemesi başkanı. *Büyücülerin İğrenç Söylevleri* adlı kitabı on bir baskı yaptı.

[7] ***Nicolas Rémy***: 1530-1612 yılları arasında yaşadı. Birçok önemli yargıçlık görevlerinden sonra Lorraine Dükü Üçüncü Charles'ın yazmanlığını yaptı ve Nancy Yargıtay üyeliğine getirildi. *Lorraine Tarihi* ve *İblisbilim* gibi önemli sayılan birçok kitap yazdı.

[8] ***Lucifer***: Şeytanın isimlerinden biri.

şekil 1

İki kadın ve bir erkek büyücü, bir çatalın üstüne binip havalandılar. Birinin başı eşek, diğerinin akbaba, üçüncüsünün ise dana başıydı (şekil 2).

şekil 2

şekil 3

Bazı büyücü kadınlar da kanatlı bir keçiye binmişlerdi (şekil 3).

Şeytanın diğer tilmizleri ve satanizme yeni katılmak isteyen kadınlı, erkekli topluluk sessizce toplantı yerine doğru gidiyorlar. Bu toplantılar, ormanlarda, ovalarda, yaşlı bir ağacın ya da büyük bir direğin yanında yapılır. ***Karanlıklar Prensi***'nin* tilmizleri bu kez kasabanın hemen yanındaki ovayı seçmişler. Kıvançla yürüyorlar. Kimi büyücüler de yayan gelmeyi yeğlemiş. Üstlerine mumlar konmuş sırıklar ve süpürgeler taşıyorlar.

Ovada, toplantı yerindeler. Tilmizler, neşeli kahkahalar atarak birbirleriyle kucaklaşıp oturuyorlar. Büyücü kadınlar sıçrayarak, bağrışarak halka halindeki topluluğa katılıyorlar. Bağdaş kurmuş öteki büyücüler yeni gelenlerin çığlıklarını çığlıklarla yanıtlıyorlar. Çılgın uğultular kasabanın evlerinin camlarına vuruyor. Sesleri duymazdan geliyor sofu Hristiyanlar. En acımasız büyücü avcıları bile haç çıkarıp pencerelerin pancurlarını kapamakla yetiniyorlar. İstemeseler de katlanmak zorundalar bu Sabba törenine, bu Kara Ayin'e. Şeytan da orda çünkü. Hışmından korkuyorlar. Gücüne güç yetmiyor, silah işlemiyor bedenine.

Zengin ziyafet sofraları kurulmuş. Erkekler ve kadınlar iblislerle birlikte bu zengin ziyafet sofralarında oturuyorlar. Boynuzlu ve çıplak diğer iblisler onlara yemekler taşıyorlar. Sofralarda şarap, kızarmış etler, tereyağı ve ekmek

* ***Karanlıklar Prensi***: Şeytanın adlarından biri.

var. Giderleri yörenin senyörü karşılamış, yemekler bol. Soylular da kılık değiştirerek gelmiş. Kimi postlara bürünmüş hayvan şeklinde, kimi başına boynuzlu maske, kıçına kuyruk takmış iblis şeklinde. Aristokrat hanımlar erkek kılığına, iblis ya da hayvan kılığına bürünseler de sesleri ve yürüyüşleriyle kendilerini kolayca ele veriyorlar. Kara ayinlerin gediklileri bu kösnül soylular, suçu Şeytana yükleyip tanımadıkları ama hoşlarına giden erkekler, kadınlarla çılgınca sevişecekler, şehvet çılgın, kaba bir görkemle kendini sergileyecek. Sabba ayinlerindeki toplantılara bazen bir soylu başkanlık eder. Şeytan kılığına girip kimliğini özenle gizler. Bunlara, Efendi, Üstat anlamına gelen ***Maitre*** denir. Bu efendilerin de efendisi, bu üstatların da üstadı vardır. Onların sanı ise *Büyük Üstat, Büyük Efendi,* ***le Grand Maitre***'dir. Büyük Efendi'yi yalnız Efendi tanır ve onu ele vermez. Örneğin, İskoçya'da Berwickshire şeytana tapanlarının efendisi olan ***John Fian***, bütün işkencelere rağmen büyük efendisi Bothwell kontunun adını açıklamamıştı.

şekil 4

Guazzo'nun yazdıklarına göre, anneler ve babalar Kara Ayin'e, gerek Şeytan adına yeniden vaftiz olsunlar diye diri olarak, gerekse cehennemi topluluğun ziyafet sofralarına konsunlar diye kızarmış olarak, çocuklarını da götürüyorlar (şekil 5). Yetişkin ya da çocuk, ayine yeni katılanların hepsinin ***Şeytan*** adına yeniden vaftiz edilmeleri gerekiyor.

Tilmiz adayları Karanlıklar Prensi'nin önüne gelip Hristiyanlığa ve Tanrıya olan inanç bağlarını koparıyor,

şekil 5

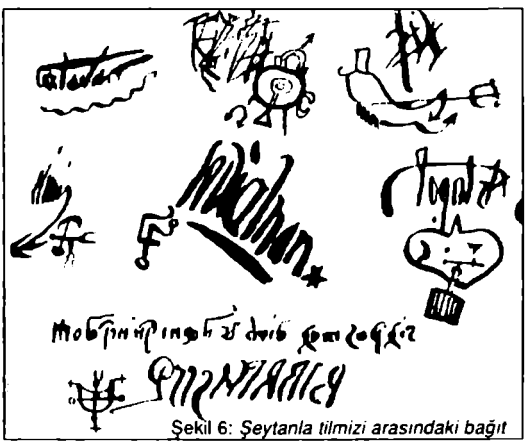
"Gökyüzünün ve yeryüzünün yaratıcısını inkâr ediyorum, vaftizimi inkâr ediyorum, Tanrıya bağlılığıma son veriyorum ve yalnız sana bağlanıyor, yalnız sana inanıyorum Efendimiz[10]" diyorlar.

Şeytan adayların kaşlarına damgasını vuruyor. Böylece 'vaftizin damgasını ortadan kaldırmış oluyor.

Efendi Lucifer'le tilmiz arasında bağlılık bağıtı imzalanıyor (şekil 6). Bağıttan sonra Şeytan, tilmizlerini kirli suyla vaftiz ediyor.

Müridinin adını değiştiriyor, örneğin ona "keçi sakallı" anlamına gelen ***Barbicapra*** adını takıyor.

Kiliseye bağlılığını, vaftiz babasını ve vaftiz anasını müridine bir kez daha inkâr ettiriyor.

Şekil 6: *Şeytanla tilmizi arasındaki bağıt*

İblis; müritlerinden, çok sevdikleri, çok kullandıkları bir şeyin, genellikle çocuklarından birinin kendisine verilmesini ister.

Aziz Hippolyte'e göre.

Yere, yeryüzünün, bu dünyanın, göksel egemenliğin simgesi olarak bir çember çizilmiş. Tilmiz adayı, çemberin içine girer, dininden (Hristiyanlıktan) döndüğünü bir kez daha yineler. Karanlıklar Prensi Lucifer böylece gerçek Tanrının kendisi olduğuna müridini inandırır.

Bu tören Sabba ayinine gelmiş ve bundan böyle Şeytana tapmak isteyen herkes için yinelenir. Lucifer, müritlerinin isimlerini *"Ölümün Kitabı"* adını taşıyan kara kaplı bir kitaba geçirir. Yeniler her ay ya da ayda iki kez bir çocuk boğazlayıp kurban edeceklerine değgin Efendi'lerine söz verirler.

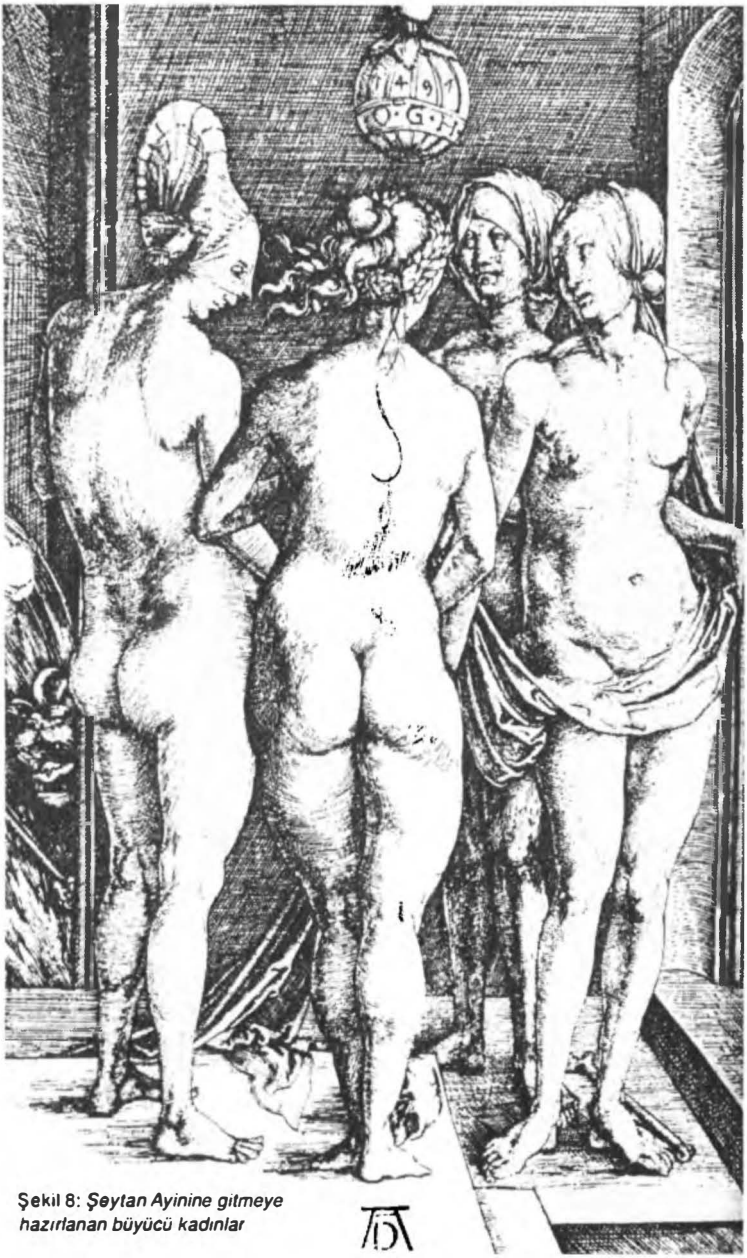

Şekil 7: *Şeytana tapmak isteyen yeni adaylar*

Dünyanın ve göksel imgenin simgesi olan çemberin içine girerek eski dinlerini inkâr eder ve Şeytana bağlılıklarını dile getirirler.

Müritler kendilerine acı çektirmesinler diye ayrıca Şeytan'ın ordusunu oluşturan iblislere de armağanlar sunarlar. Bu armağanların da kara olması gerekiyor.

Nasıl kaçak kölelere kızgın demirle damga vuruluyorsa Karanlıkların Prensi de karar değiştirebilecek yapıdakilerin, özellikle kadınların gövdelerindeki değişik yerlere gizli damgasını vuruyor. Şeytanbilimcilerin ve Enkizisyon yargıçlarının savlarına göre iblisin damga vurduğu yer acıya karşı duyarsız. Enkisizson mahkemelerinin zindanlarında sözde bu damga yerini, bu duyarsız yeri bulmak ve böylece ruhunu Şeytana sattığını kanıtlamak için suçlunun bedeninin her yanına iğneler batırılıyordu. Zanlı bu kor-

Şekil 8: *Şeytan Ayinine gitmeye hazırlanan büyücü kadınlar*

Şekil 9: Büyücü kadınlar Hans Baldung'un da ayrıcalıklı temalarındandı.

kunç işkenceden kurtulmak için, "evet, ruhumu Şeytana sattım, iblislerle sevişiyor, küçük çocukları kurban ediyorum" diyerek yalan söylemek zorunda kalıyordu. Düşgücünün elverdiği kadarıyla Sabba öyküleri uyduruyordu. Eğer düşgücü zayıfsa enkizisyon yargıcı ya da iblisbilim uzmanları yardımına koşup söylemesi gerekenleri kulağına fısıldıyordu. Bu nedenle bir tek değil, birçok Sabba ayini var. Enkizisyon yargıçlarının raporları, satanizm uzmanlarının kitapları Kara Ayin betimlemeleriyle dolu. Büyücüler ve Sabba şölenleri ressamların da temel konularından biri oldu, büyücü kadınların karakalem desenlerini, yağlıboya resimlerini yaptılar. Kalabalık topluluklar içindeki çıplak kadınları resmetmek onlara ilginç geliyordu. Dürer, ***Israël van Mechelin***'in Sabba Ayini'ne gitmeye hazırlanan dört büyücü kadın gravürünü (şekil 8) kopya etti. ***Léonard da Vinci*** aynayla büyü yapan bir kadını resimledi. Büyücü kadın, ***Hans Baldung***'un da ayrıcalıklı temasıydı. 1514 tarihli desenlerinden birinde, Sabba törenini toplu çılgınlık olarak sergiler (şekil 9). Çıplak bir büyücü kadın uçan bir keçiye binmiş. Elindeki çatalda içindeki zehirli iksir olan bir çömlek var. Değişik yaşlarda dört diğer çıplak kadın yere oturmuş. Yerde büyü için gerekli şeyler: bir insan kafatası ve bir insan kemiği, bir at kafatası, ve çatallar. Orta yaşlı bir kadın, içinde kim bilir hangi cehennemlik iksir bulunan toprak bir çömleğin kapağını tutuyor. Çömlekte, kurbağalar ve diğer hayvanlar kaynatılarak, dolu fırtınasını savmaya yarayan bir harç yapılmış. Kadının hemen ardında büzülüp dertop olmuş bir kedi. Yaşlı bir kadın, madenî bir tabağı havaya kaldırmış. Tabakta yarı kuş, yarı kurbağa, kızarmış canavar. Büyülü sözler söylemek için arık kollarını yukarı kaldırmış. Solunda daha genç bir başka kadın, maşrapasını uzatıyor. Arka planda bir su küpü. Bir çatala asılmış olan sosisler Şeytan duasından sonra yenilecek. Kıvançla meleyen bir keçi, mutfağı gözetliyor. Yaş-

lı, kuru bir ağacın yanımda yapılıyor Şeytan Ayini. Büyücü kadınlar sarhoş olduklarında, ilginç bir biçime sahip ağaç gövdesi ateşe el kol işaretleri yapan büyük bir Şeytana dönüşecek. Tan ağardığında ise, kırık dalları sabahın sisine batmış, eski yaşlı haline dönecek. Zira, ışığın ve uyanışın simgesi olan horoz, iblislerin düşmanı, insanın yardımcısı olarak bilinir. Yahudilere göre, iblislerin kaçması için horozun kanatlarını çırpması bile yeter.

Sabba ayinlerinde ya da başka bir ortamda ve yerde ruhunu Şeytana satanların, yani satanistlerin görevleri ne olacak?

• Tilmizler bundan böyle haç çıkarmayacak ve kutsal su, kutsal tuz, kutsal ekmek ve Tanrıya adanmış her şeyden sakınacaklar kendilerini.

• Tilmizler edilgen kalmayacak, *Lucifer*'in buyrukları doğrultusunda sürekli kötülük yapacaklar.

• Tilmizler satanizme başkalarını da kazandıracak, başkalarını da Şeytana tapmaya ikna edecekler.

• Tilmiz, edeceği kötülükte başarılı olmak zorundadır, başaramazsa bu kötülük kendine yönelir.

Peki ya Şeytan'ın yükümlülükleri?

Tilmizlerini her zaman destekleyecek, dileklerini yerine getirecek ve ölümlerinden sonra da onları mutlu kılacak.

Şeytana tapanların bu kadar az şey karşısında ve hiçbir güvence olmadan ruhlarını iblise satmaları, onların toplumsal yaşam içinde ne kadar çaresiz, güvencesiz ve yoksul olduklarını gösteriyor.

NİÇİN BÜYÜCÜ?

XVIII. yüzyıl'a dek satanist oldukları ileri sürülen pek çok insan büyücü suçlamasıyla işkence çarklarında ya da yakılarak öldürüldüler. Enkizisyon yargıçları, hatta bazı

laik yargıçlar, démonologiste denen iblisbilimciler, Kilisenin yetiştirdiği bazı filozoflar ve halk büyücülerin varlığına inanıyordu. ***Jean de Salissbury*** Şeytanın atıyla dolaşan bir büyücü kadından söz eder. Yine onun yazdıklarına göre iki yaşlı kadın, Roma'nın ana caddesinde erkekleri ata ve katıra dönüştürerek binek ve yük hayvanı olarak satıyormuş. ***Vincent de Beauvais*** XIII. yüzyılda kaleme aldığı yapıtlarında "gezgin kadınlar" adı altında Sabba toplantılarına doğru uçan büyücü kadınları anlatır.

Guillaume d'Auvergne "bastonlar ve sırıklar üstünde uçan büyücü kadınlar bölgeye dehşet saçıyor" diyerek Beauvais'yi doğrular. Ünlü Constance yargıcı ***Ulrich Molitor*** üç büyücü kadının sorgu sırasındaki itiraflarını kitabına aktarır: "Şeytan bizi değiştirerek çevrenin üç saygın burjuva kadını haline getirdi. Hana müşteri gibi gidip bir masaya oturduk. Gece ay ışıyınca iblisler hanı bastı ve hep birlikte handakileri efendimiz Lucifer'e kurban ettik." (şekil 10). Aynı Ulrich Molitori çocukları yiyen, efsanevi devler üstüne yazdığı raporunu bir gravürle (şekil 2) süsler: iki kadın ve bir erkek büyücü, bir çatal'a binmişler. Birincinin başı eşek, ikincinin başı akbaba, üçüncününkiyse dana başı. Görülüyor ki büyücülerin hayvan şekline girebildiği kabul ediliyor.

Şekil 10

Sanayi devriminin başladığı XVIII. yüzyılda bile halk ve şeytanbilimciler büyücü kadınların hızlı uçabildiğine ve onları büyülü süpürge, büyülü sırık ya da büyülü çatalla keçi ya da akbaba kılığına girmiş iblislerin taşıdığına inanıyorlardı. Çağdaş şeytanbilimcilere göre ise büyücülerin bedenlerine sürdükleri merhemdeki zehir ve uyuşturucular omurgalarını etkiliyor. Bayılarak trans haline geçiyor, uçtuklarını ve Sabba ayinlerine katıldıklarını sanıyorlardı. Diğer bazı çağdaş şeytanbilimciler ise büyücülerin uçma gücünü ***lévitation*** denen gizli olguyla açıklıyorlar. Azizlerle ilgili efsanelerden kalkarak coşkunun bir aşamasında varlıkların havalanıp bir yerden başka bir yere gidebileceğini ileri sürerler.

Bu bölüme "niçin büyücü?" başlığını koymuştuk, bunun yanıtını verelim. Büyücülükle uzak yakın, hiçbir ilgisi olmadığı ve Sabba ayinlerine katılmadığı halde pek çok masum kız ve kadın ateşte yakılarak ölüm cezasına çarptırıldı.

Tevrat'taki "Çıkış" suresinin 22. bölümünün 17 ayeti "Büyücü kadını yaşatmayacaksın" kuralını buyurur. "Levililer" ayetinin 20. bölümünün 27. ayetindeki Tanrı buyruğu ise "Cinci ya da büyücü olan erkek ya da kadın mutlaka taşlanarak öldürülecektir" şeklinde. Hristiyanlık "Eski Ahid'in bir devamı olduğu için dinsel mahkemeler Eski Ahid'deki cezaları uyguluyordu. Kendisine cinsel ilişki dince yasaklanan katolik papaz ve din adamı, büyücü suçlamasıyla diri diri yakarak, kadından, ulaşamadığı kadından öcünü aldı. Kilisenin kadına düşmanlığının bir başka nedeni daha var: Din, hastalıkları duayla iyileştireceğini ileri sürüyor, papazlar bu hizmetlerine karşılık hastadan ya da hasta sahiplerinden önemli tutarda para alıyorlardı. Ancak, telkinin yarar sağladığı bazı ruhsal rahatsızlıkların dışında, ağrıya, sızıya derman olamıyordu dua, söz. Çocuklarının, kocasının feryatları karşısında çırpınan kadın, so-

nunda çareyi doğa'da buldu, otlardan ilaç yapmayı öğrendi. Köylüler artık, hastalarını kiliseye değil, bu halk hekimi kadınlara götürüyordu. Önemli bir gelir kaynağını yitiren papazlar halk hekimi kadınları büyücü suçlamasıyla diri diri yaktırarak öçlerini aldılar. [Sembolist Fransız tarihçisi ***Michelet***'nin *La Sorcière* (Büyücü Kadın) kitabından aktarmalar yaparken bu konuları daha ayrıntılı bir biçimde göreceğiz.]

MICHELET'YE GÖRE SATANİZM'İN GERÇEK YÜZÜ

Fransız yazarı ve tarihçisi Jules Michelet[11] ***Büyücü Kadın*** (La Sorcière) adlı ünlü yapıtında ***Sabba Ayinleri***'nin gerçek yüzünü bulgulara dayanarak gerçekçi ve nesnel bir biçimde açıklar; bu ayinlerde aslında Şeytana değil ***Paganist*** çoktanrılı (polythéiste) dönemlerin doğa tanrılarına tapıldığını, Sabba ayinlerinin paganizmin bir kalıntısı olduğunu yazar. İşte, Michelet'nin *La Sorcière*'indeki bir Sabba ayini:

"Kadınlar, erkekler, yaşlılar, gençler, yanlarında çocuklarıyla anneler ve babalar, komşu köylerden ve uzak köylerden gelenler gece ormanın eteğindeki geniş bir alanda toplandılar. Yiyecek içeceklerini, şerbetlerini, şaraplarını da getirmişler. Ağaçların dibinde ayakları bağlı horozlar çırpınıyor. Keçiler, tekeler ve başka hayvanlar da var. Ortadaki sarı alevli reçine ateşlerinden, kızıl korlardan gizemli

Jules Michelet (1798-1874): Fransız yazarı ve tarihçisi. Yapıtları: Altı ciltlik *Fransa Tarihi*, yedi ciltlik *Fransız Devriminin Tarihi*, üç ciltlik *On Dokuzuncu Yüzyıl Tarihi*. Doğa üstüne araştırmalarını içeren *Kuş ve Deniz*, sosyal çalışmalarını içeren *Aşk, Kadın ve İnsanlığın Tevratı* yazarın diğer yapıtları. Ölümünden sonra *Günlükler*'i yayınlandı.

dumanlar yükseliyor ve bir kadın geliyor siyah saçlarını savurarak. Gözleri ateş gibi yanıyor. Çocukları uzaklaştırıyorlar. Bir maket getiriyorlar önder kadına. Odundan yapılmış ve üstüne hayvan postu geçirilmiş teke başlı, kuyruklu. Orman tanrısı ***Pan*** ya da ***Apollon***'u simgeliyor. Kadın, paganizmin ***Delphica***'sı, kucaklıyor Pan'ı ve haykırıyor: 'Rahipten ve derebeyinden kurtar beni efendim!'

"Yere yatırıyor maketi, üstüne uzanıyor, doğa tanrılarının soluğunu, ruhunu, doğurganlığını soluyor. Toprak ve bereket tanrılarına ya da yalnızca toprağa, bol ürün versin diye, adak olarak horozlar ve diğer hayvanlar kurban ediliyor. ***Delphica*** (önder kadın) adakların kanlarını, antik çağların rahibeleri gibi, yüzüne sürüp sıçrıyor, dans ediyor.

"Törenin birinci bölümü bitiyor böylece. Artık çocuklar gelebilir. Şimdi sıra ziyafet şöleninde. Adak horozların, adak hayvanların etleri, şaraplı sofralara ateşte kızartılıp meze oluyor. Yeniyor, içiliyor. Ama fazla içilmiyor, çünkü çocuklar var sofrada, çünkü dans edecekler. Önce önder kadın (enkizisyoncuların büyücü adını taktığı kadın) dönerek dans etmeye başlıyor. Sonra erkek ve kadın (Sabba törenlerine kadınsız gelmek yasak) sırt sırta, kollarını arkaya uzatıp birbirlerini ellerinden tutarak ve dönerek dans ediyorlar. Türküler, şarkılar söylüyorlar. Dans ederken zaman zaman sırtları değiyor. Yaşlı bir kadın bile kadınlığının, yaşlı bir erkek bile erkekliğinin heyecanını duyumsuyor.

"Danslar ve şarkılar bitince, sıra, şölenin üçüncü bölümüne geliyor. Töreni yöneten önder kadın uzanıyor. Bereket tanrıçası ***Kibele***'dir şimdi o. Toprak bol ürün versin diye üstüne buğday serpiliyor ve üstünden göğe, yağmur tanrılarına kuşlar uçuruyorlar. Tören bitiyor."

Michelet, Sabba ayinlerine değgin açıklamalarını sürdürüyor:

Geceleri yapılan Sabba törenleri Ay'a ve doğa tanrıla-

rına tapınılan eski çağların, paganizmin kalıntısıdır. Avrupada, XIII. yüzyıla kadar, kiliselerin kapısı yoksul halka kapalı gibiydi. Latince dualardan hiçbir şey anlamıyorlardı. Din adamları köylünün cellatlarıyla işbirliği.etmişti. Tanrıya uzanan eller sürekli karşılıksız kalınca halkta dine olan saygı kayboldu ve böylece eski çağların doğa tanrıları yeniden dirildi. Büyücünün önderliğinde köylüler, gece ormanın kuytu bir köşesine gelip büyük bir ateş yakıyorlar ve ateşin yöresinde, kadınlı erkekli, sırt sırta verip ve arkadan birbirlerinin ellerini tutarak bir halka oluşturuyorlardı. Ortada, kara tahtadan yapılmış kıllı bir şeytan maketiyle önder kadın, yerini alıyor ve kurban edilmek üzere bir koç hazır bulunduruluyordu. Şarap ya da armut likörleri içtikten sonra, tatlı şarkılar söyleyerek sürekli dönüyor ve dans ediyorlardı. Bu dansa "Sabbat Ronde'u" ismi veriliyordu.

Şekil 11: *Zlarnko'ya göre Şeytan Ayini*

Sonra koç kurban ediliyor, yılın bereketli geçmesi, âşıkların dileklerine kavuşabilmesi için ormanın kuytularına buğday taneleri serpiliyor, büyücü kadının göğsünden havaya kuşlar uçuruluyordu. Uçan kuşlar kurtuluş ve özgürlüğün simgesiydi. Daha sonra büyücü: "Ah Philippe, elime geçseydin seni de böyle yapardım" diyerek, giydirilmiş bir karakurbağasını parçalıyordu. Philippe, yüzbinlerce insanın ölümüne, nice yıkımlara sebep olan ***Yüzyıl Savaşları***'nı açan kralın adıdır. Törende böylece halk kötü kralı da lanetliyordu.

Sabba törenlerine önceleri, eğlenmek ve meraklarını gidermek için, soylular da katılırdı. Ancak, din adamları ve onların yandaşları olan derebeyleri büyücülere savaş açınca, törene katılıp yakalananlar diri diri yakıldı.

PAGANİST DÖNEM

Paganist Dönem'i, ilk çağ tanrılarını yakından tanımaya çalışalım:

Dicle ve Fırat nehirleri arasındaki Mezopotamya Bölgesinde yaşayan Sümerler, Elamlar, Akadlar ve Kaldeliler gibi eski Anadolu halkları şu güçlere inanıyorlardı: Akadlara göre Evren'in efendileri yedi büyük Tinler'dir: Cehennemin efendisi ***Moul-ge,*** Yeryüzünün efendisi ***Nin-gelal;*** Uzayın efendileri: ***Nin-dar*** (Satürn), ***Pakou*** (Merkür), ***En-Zouna*** (Ay), ***Tishkou*** (Venüs) ve ***Qud*** (Güneş).

Kaldelilerin yedi büyük tanrısı yedi uydudan oluşuyordu: ***Mardouk*** (Jübiter) gökyüzünün krallık meşalesi ve Yaradan'dır. Ölüleri diriltir. Ona dua eden anne ve babanın çocuğu erkek doğar. Bereket tanrısı Sin (Ay) üretimi düzenler. Bitkiler ve hayvanların çoğalması, yani verim, bereket, ya da kıtlık ona bağlı. Yaşam ve ışık tanrısı ***Samas*** (Güneş) öfkelidir, insanlara kızınca tarlada, bağda, bostanda ürünleri kavurur. Bilgelik tanrısı ***Nebo*** (Merkür) ne yapacağı

belli olmayan bir tanrıdır. Çünkü bilgi, iyiliğin olduğu kadar kötülüğün de kaynağıdır. Av tanrısı ***Adar*** (Satürn) kamusal yaşamı da düzene koyar. Kötülüklere de neden olur. Bu yüzden bir diğer adı da Büyük Kötülük. ***Nergal*** (Mars) ölüler ve salgın hastalıkların, kıranların tanrısı. Savaşları da çıkarır. Kralların ömürlerinin ne kadar olacağına da o karar verir. Kızınca tahıl ve hurma üretimini perişan eder, hayvanların ve balık yumurtalarının çoğalmasını engeler. "Kötü Ruh" ve "Tilki" gibi diğer adları da var. ***Istar*** (Venüs) analık, doğurganlık ve aşk tanrıçası. İnsanların iyiliğini ister hep. Hastaları iyileştirir. Bitkisel üretimi artırır. Zararı yalnızca dullara ve süt çocuğu bebelere dokunur.

Başka tanrılar da vardı Mezopotamya'da. ***Ea*** yer tanrısı, ***Ana*** gök tanrısıydı. Bu tanrıların bazıları hayvan'dı, örneğin, ölüler ve salgın hastalıkların, kıranların tanrısı, savaşları çıkaran ***Nezgal*** (Mars) horoz şeklindeydi. İblis'ler evrenimizden eksik olmadı. Acımasız iblis ***Namtar***'ın kara kanatları vardı.

şekil 12

Eski bir uygarlığa sahip olan, Fırat vadisindeki Sümerlerin (İ.Ö. 4.000) inançlarına göre insan-tanrılar hayvanlardan doğar ve hayvanlar da in-

sanlar gibi konuşur, insanlar gibi davranırlar. Bir Sümer kralının harp'ı üstündeki resimde (şekil 12) efsanevi kahraman Gılgamış iki koluyla insan başlı iki boğaya bellerinden sarılır. Bir arslan ve bir köpek tanrılara adanacak olan kurbanları taşırlar. Bir Sümer destanında da efsanevi kahraman Gılgamış arslanları, kaplanları ve boğaları dize getirir. Sümerler'den kalan silindir mühürlerde Gılgamış; arslanlar, boğalar ve vahşi yaratıklarla savaşırken betimlenir.

Arslan bütün antik Anadolu uygarlıkları boyunca gücün simgesi olarak varlığını sürdürdü. Frigyalılar'da ana tanrıça Kibele'nin kutsal hayvanı arslandır ve kaya anıtlarında tanrıça, yanında arslanla betimlenir.

En eski kaynağa, 6.000 yıl önce Mısır uygarlığına inelim. Firavunların mezarlarını bekleyen ve onları kötü ruhlardan koruyan dev Sfenks'in gövdesi arslan şeklindedir. Ayrıca Mısır kâhinlerinin kötü ruhları kovmak için söyledikleri ve büyülü gücüne inanılan dualarda da "aslan" sözcüğü sık sık geçer. Demek ki arslanın adını anmak bile kötü ruhları korkutabiliyor. İşte, Ramses II (İ.Ö. 1292-1225) döneminden kalma bir ilahinin bazı sözcükleri:

Ey arslan! Kara yüzlü, gözleri kanlı
Parçalanır ağzında tüm kötü ruhlar
Söyle Babası'nın adını (...)

Mısır'ın sfenksini İ.Ö. 2.000 yıllarında İç Anadolu'da uygarlık kuran Hititler'de de buluyoruz. Kentleri kötülüklerden koruması için Hititler kent kapılarının önüne arslan heykelleri yapıyorlardı. Yazılıkaya'da bulunan kabartmalarda tanrı "Hebat", arslanın üzerine basar biçimde betimlenir.

Anadolu'dan uzaklaşalım. Komşu Yunanistan'da ***Gılgamış***'ın yerini ***Herakles*** alır. Herakles, Argolide'in Neme bölgesindeki, Orthos ve Echidra'dan olma, derisine mızrak

geçmeyen güçlü arslanı öldürerek kendi gücünü ve cesaretini de kanıtlar. Bilge Aristo, yanında bir ağaç ve bir arslanla resmedilir.

Aslan tek tanrılı dinlerde de varlığını sürdürür. ***Süleyman Peygamber***'in fildişi tahtının eteklerinde iki arslan ve iki de kartal yavrusu vardır. Süleyman Peygamber tahtına yaklaşırken arslanlar kükrer, kartallar havalanıp başının üstünde kanat çırparlar.

Hindistan'da arslan, krallığı ve ***Budha***'yı simgeler. Budhizm bu simgeyi bütün Güneydoğu Asya'ya yaydı. Aslan betimlemesine Çin'de ve Japonya'da da rastlanır. Çin'de, Tang Hanedanı döneminde oynanan bir arslan dansı vardı ve bu dans aslında eski bir Türk oyunuydu.

Gökyüzü ve yeraltı yolculuklarında şamana arslanlar ve kaplanlar yardım ederdi. *Hamname*'de Uygur kağanları, sultanlar ve hanlar arslan sanlarıyla adlandırılır. Cengiz Han'ın soyu bir arslan tarafından büyütülüp emzirildi. Moğolların atası sayılan Alankova Hatun, pencereden ay ışığı gibi süzülüp arslan biçiminde odadan çıkan bir varlıktan gebe kalır.

Demek ki Türkmenlerin ataları Orta Asya'dan Anadolu'ya gelirken gücün ve kuvvetin simgesi olarak arslana saygı duyuyorlardı. Anadolu'da da Mısır'dan geçip Sümerler, Akadlar ve Hititler arasında yayılan aynı inancın izlerini buldular. Aslan daha bir büyüyüp kutsallaştı gözlerinde. Böylece, son peygamberin gönül gözünü açan ***Hz. Ali***, arslan biçimine girer ve "Allah'ın arslanı" olur.

Hatayi bir şiirinde Hz. Ali'yi şöyle anlatır: "*Zülfikâr ve kemer vardır belinde / Gazileri yürür sağ ve solunda / Peygamberi sırtında miraç yolunda / Arslanım, kaplanım, şîr'im Ali'dir.*" (Şîr Farsça arslan demektir.) ***Kul Himmet*** de bir şiirinde: "*Seyrangâhım oldu arşın yücesi / Düldülün sahibi, Kanber hocası / Server enbiyanın miraç gecesi / Yedinci kat gökte arslan olan şah*" diyor. (Burada, "server enbiya", yani peygamberlerin

başı ***Hz. Muhammed,*** arslan olan Şah ise Hz. Ali'dir.)

Alevi mitolojisine göre, Hz. Muhammed göklerden uçarak Miraç'a giderken yolunu bir arslan keser. Muhammed yüzüğünü onun ağzına atar, arslan yol verir. Ertesi gün Muhammed miracını anlatırken Ali ağzındaki yüzüğü çıkarıp Muhammed'e verir.

Bütün eski uygarlıkların ve Türklerin de inancına göre arslan cesaret ve yiğitliğin simgesidir. Bilimin yanı sıra, cesaretiyle de ünlü Hz. Ali "Allah'ın Aslanı"dır. Alevi şiirlerinde sık sık geçer bu. ***Pir Sultan Abdal***'dan bir örnek vermekle yetinelim: *"Hazreti Şahın avazı / Turna derler bir kuştadır / Asası Nil deryasında / Hırkası bir dervištedir // Nil deryası Umman oldu / Sararıp gül benzim soldu / Bakışı arslanda kaldı / Döğüşü dahi koçtadır"*

şekil 13

Satanist törenlerde zaman zaman haç'ın üstünde bir yılan sergilenir. Enkizisyon yargıçlarına göre Sabba ayinlerine gelenler İsa'nın düşmanıdır. İkonaları da çarmıha gerilmiş İsa değil, çarmıha gerilmiş yılandır (şekil 13). Oysa paganist dönemlerde yılan kötülük tanrılarının temsilcisi olarak kabul edilirdi. Örneğin Zerdîlere göre yılan, tahtakurusu, kurbağa, bit ve sinek gibi hayvanlar çimlenme ve filizlenmeden değil de çürümüşlükten, kokuşmuşluktan doğmuş hayvanlardır. Bu nedenle de sürekli iblislerle ilişki halindeler.

Orta Anadolu'da devlet kuran Hititlerin masallarında dev yılan ***İlluyanka*** fırtına tanrılarıyla savaşır.

Yunan mitolojisinde yılan kutsal ve yararlıdır. Sağlık tanrısı ***Asklepion***'u simgeleyen kutsal hayvanların başında yılan gelir. İnsan ömrünü uzatacak gizeme sahip yılan Asklepion'un elindeki bir dala dolanmıştır. Yılan zehrin, dolandığı dal ise panzehirin simgesidir. Asklepion'da da bulunan bir sütunun eteğindeki kabartmada bir tasa başlarını sokmuş bir çift yılan görülür. Bu kap, bitkilerden hastalıklara şifa getirecek ilaçların yapıldığı kaptır. Gümüştendir. İçine yılan zehri de katılır. Bu zehrin tutarını iyi saptamak için gümüş madeni seçilmiştir. Zehir fazla katılırsa gümüş kabın rengi değişir. Tanrı Akslepion'un elindeki yılanın sarıl olduğu dalın, simgelediği panzehir bitki özlerinden, şifalı otlardan yapılır. Öte yandan yılan, ses çıkarmayan bir hayvan olduğu için sabrın ve dinginliğin de sembolüdür. Demek ki iyileşmek için hastanın sabırlı olması, dingin, sessiz bir ortamda bulunması gerekiyor.

Eski Anadolu'da yılan, ölümsüzlüğü simgeler. Her mevsim deri değiştirdiği için güzün ölüp ilkyazda yeniden doğan Dionysos'un da sembolüdür.

Tevrat'ın ikinci ve üçüncü bölümlerinde anlatıldığına göre Tanrı; Adem ile Havva'ya Aden Bahçesi'ndeki her ağacın ürününü yiyebileceklerini söyler ve yalnızca iyilikle kö-

tülüğü ayırt etme, bilme ağacının meyvesini yasaklar. Ancak yılan, Havva'ya "o ağacın meyvesini yiyince gözleriniz açılacak, iyiyi ve kötüyü bilerek Tanrı gibi olacaksınız" der. Havva yasak yemişi hem kendi yer, hem de kocası Adem'e yedirir. Cennetten kovulur, ölümsüzken ölümlü olurlar.

Tevrat'ın *Sayılar* kitabının Yirmibirinci bölümünde de yılana değgin şu bilgilerle karşılaşıyoruz: "Edom diyarını dolaşmak için Hor Dağı'ndan göç ettiler. Yolda kavim çok bunaldı, Tanrı'ya ve Musa'ya, 'Çölde ölelim diye mi bizi Mısır'dan çıkardınız? Ne ekmek ne de su var?' dediler. Tanrı, kavime yakıcı yılanlar saldı, pek çok İsrailli öldü. Suçlarının bağışlanması için kavim Musa'ya, Musa da Tanrı'ya yalvardı. Tanrı Musa'ya şunları söyledi: Yakıcı bir yılan yapıp bir sırık üstüne koy. Yılan kimi ısırırsa, bu sırık üstündeki yapma yılana o baksın, ölmeyip yaşar. Musa tunçtan bir yılan yaptı ve onu sırık üstüne koydu."

Eski çağlarda yılan sokmasına karşı tılsım olarak yapma bakır yılanlar kullanılırdı. İ. Ö. XIII'üncü yüzyıllarda Sina Yarımadası'nda bakır madenler işletiliyor, işçiler sık sık çöl yılanlarının sokmasından zehirlenerek ölüyorlardı. Tevrattaki bu bölümün kökeni belki de o dönemlere uzanıyor.

Bergama'daki bir duvar kabartmasında göklerin egemeni Zeus yılanlarla savaşır. Laokoon ile oğulları dev bir yılanla boğuşur. Eski Yunan ve Roma kabartmalarında, Van, Kars, Malatya, Erzurum, Erzincan, Tokat, Urfa, Batı Anadolu ve Ege yörelerindeki, Konya kalelerindeki Selçuklu dönemi kabartmalarda yılan figürüne sık sık rastlanır.

Tevrat'taki yılan kötülükçüdür, Havva'yı ayartır, yasak yemişi yemesini öğütler. Yunan mitolojisindeki yılan iyiliğin simgesidir, zehrini şifalı otlara katarak hastaları iyileştirir.

Tektanrılı dinin felsefi yorumunu yapan ve tam bir Tanrı bilgisine sahip olduğunu ileri süren '*Gnostique*'ler Yeniplatoncu bir görüşle Tevrat'taki kötü yılanı iyilik sembolü olarak ele alır.

Onlara göre dünyayı yaratan Tanrı değil, yüce Tanrı'dan bir alt aşamadaki Bilinmeyen Baba, ya da Simon'un deyimiyle "Sonsuz Güç"tür. Bir diğer adı da ***Ladalbaoth***. Kendi yarattığı dünya ve insanlardan hoşnutsuz Ladalbaoth, bir kadın aracılığıyla, Havva aracılığıyla dünyayı, kendi yapıtını ortadan kaldırmak ister. Ama Sophia yılanı gön-

şekil 14: *Teb çöllerinde cile çeken Aziz Antoine'a iblisler yılanlarla eziyet ediyorlardı.*

dererek, Ladalbaoth'un yasakladığı bilim yemişini yemesi hususunda insanı eğitir. Böylece Havva da, Adem de bilgeleşir, dünya yıkımdan kurtulur.

Tektanrılı dini felsefi açıdan yorumlayan ***Ophite*** tarikatçılarının kutsal kitaplarında yılan Ouruboros kuyruğunu çember yapıp ısıran bir canavar şeklinde resmedilir. Kişiliğinde kötülük ve iyiliği birleştirir.

Hristiyan mitolojisinde, Mısır çöllerinde inzivaya çekilen çilekeş Aziz Antoine'a iblisler yılanlarla eziyet eder. (Şekil 14)

Jacques Gaffarel'in (1601-1681) bir yapıtında belirttiğine göre, Fatih'in İstanbul'u fethi sırasında saraydaki bronz bir yılan heykelinin çenesi kırılmış ve o andan sonra Anadolu ve Trakya'da yılanlar çoğalmış.

Alevi mitolojisinde şeyhler arslanlara biner ve kırbaç olarak da yılan kullanırlar. Buluşma yerine, Hacı Bektaş Veli duvara, Ahi Evran yılana binerek gelir. Alevi yazınındaki bu yılan simgesi Anadolu kökenlidir ve çoktanrılı dinler dönemine dek uzanır.

Antik çağların dinindeki yılan tektanrılı dinlerde de varlığını sürdürür ve halkın belleğindeki yerini günümüzde de korur. Bunun en güzel örneklerini rüya yorumlarında buluyoruz. Rüyasında yılan öldüren, hasmını da kahreder. Kara yılan hain düşmanın, beyaz yılan azılı düşmanın habercisi. Otlar arasındaki yılan kurnaz ve gizli bir düşmanın sizi kolladığına işaret.

Psikanalizmin babası Sigmund Freud'a göre yılan cinsel organ, ***phallus***'un bir simgesi. Genç kızlardaki yılan korkusu gerdek gecesi korkusuyla özdeşleşiyor. Kına gecelerinde söylenen şu türkü acaba Freud'un bu bulgusunu doğrular nitelikte mi?

"Şu taşı kaldırsalar
Yılanı öldürseler."

GEYİK

Ormanlarda yapılan Sabba ayinlerinde rastlanan hayvanlardan biri de geyiktir.

Anadolu'nun Mezopotamya adı verilen bölgesinde, Dicle ve Fırat nehirlerinin kıyılarında, İ.Ö. 5.000-3.000 yıllarında yaşayan Sümerler, Akadlar, Babiller, Elamlar ve Asurlular geyiği kutsal biliyorlardı. Eski Elamlıların tanrıları hayvan şeklindeydi. Sümerler ve Akadlar hayvanların da insan yaşamına benzer bir yaşam sürdüklerine, insan dili konuştuklarına inanırlardı. Bu antik uluslar yok oldular ama onların dinleri ve inançları değişik biçimlerde varlıklarını sürdürdüler. Hristiyanlığın önce Anadolu'da ve Yunanistan'da örgütlendiğini, dünyaya buradan yayıldığını biliyoruz. Geyiğin kutsallığı çoktanrılı Anadolu dinlerinden tektanrılı Hristiyanlığa da geçti. ***Abraham Lambs Princk***'in büyüyü ve simyayı inceleyen *Felsefe Taşı* adlı kitabındaki ilginç bir gravürde, ormanda bir geyik ve at vücutlu, geyik başlı ve alnının ortasında tek boynuzu bulunan ***Licorne*** adlı masal hayvanını görüyoruz (şekil 15). Hristiyan simyacıları ve filozoflarına göre geyik, ruhun simgesidir.

Geyik; Roma ve Yunan mitolojisinde de işlenir. Tanrıça Artemis (Roma'da Diana) başta geyikler olmak üzere av hayvanlarını avcılardan korurdu. Mitolojiyi çok iyi bilen Arthur Rimbaud'nun *Kentler* şiirinde Tanrıça Diana, yani Yunan dilindeki karşılığıyla Artemis, aç geyikleri emzirerek doyurur: *"Yukarda ayakları çağlayanın ve böğürtlenlerin içinde, geyikler memelerini emiyor Diana'nın."*

Antik dinlerdeki geyik Asya ve Avrupadaki halkların, bu arada Anadolu insanının inancında ve mitolojisinde hep var oldu. Hacı Bektaş Veli'yi bir resminde koltuğunda geyikle görürüz.

Halk şiirimizde ve Anadolu yazınında en çok işlenen simgelerden biri geyiktir. Kaygusuz Abdal'ın nasıl ozan ol-

Şekil 15

duğunu söylencelerden izleyelim: Alaiye Sancak Beyi'nin oğlu Gaybi on sekiz yaşında iken ava çıkar. Bir tepenin üstünde gördüğü ahuyu oklar. Kirişten çıkan ok, ahunun sol koltuğuna saplanır. Geyik sıçrayıp kaçar, Gaybi Bey at sürüp dağ bayır geyiği izler. Ahu, Abdal Musa Sultan'ın dergâhına girer. Gaybi Bey dervişlerden "buraya yaralı bir ahu geldi, o benim avımdır, verin" diyerek geyiği ister. Dervişler şaşırır, çünkü gerçekten de yaralı bir ceylan görmemişlerdir. Gaybi Bey'i şeyhlerine götürürler. Abdal Musa sorar: "Attığın oku görsen bilir misin?" Gaybi Bey yanıtlar: "Evet!" Abdal Musa, "Bak imdi gör okunu" diyerek kolunu yukarı kaldırır. Gaybi Bey, bakar ki ok şeyhin koltuğuna saplanmış duruyor. Meğer Abdal Musa, Gaybi Bey'e geyik şeklinde görünmüş.

Delikanlı şeyhin eteğini öpüp ayağına baş koyar ve tekkeden ayrılmaz. Yıllarca hizmet edip feyz alır, derviş olur. Abdal Musa Sultan ona "Gaybi, tüm kaygılardan kurtulup şimdiden sonra Kaygusuz oldun" der.

Bir de Bursalı *Geyikli Baba* vardır. Bu efsanevi Türk dervişi, Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde Osman Gazi ve Orhan Gazi'nin yanında çeşitli savaşlara katılır. Bursa Osmanlılar'ın eline geçtiğinde, yaşı hayli ilerlediği için kendini tasavvufa verir, Uludağ'da geyiklerle birlikte tek başına yaşamaya başlar, bu nedenle de Geyikli Baba adıyla anılır.

Halk şiirimizde, halk ozanlarının dizelerinde geyik sözcüğüne ve temasına sık rastlarız. Birkaç örnek vermekle yetinelim. Yunus Emre: "*Su dibinde mahi ile / Sahralarda ahu ile / Abdal olup ya hu ile / Çağıraym Mevlam seni.*"; Pir Sultan Abdal: "*Kırk yıl dağda gezdim geyikler ile / Dost senin aşkından ben yana yana.*"; Aşık Veysel: "*Sen bir ceylan olsan ben de bir avcı / Avlasam çöllerde saz ile seni.*" diyor.

Türkler Anadolu'ya gelmeden önce de geyiği kutsal sayıyorlardı. Bir Göktürk efsanesinde ak dişi geyiğin deniz ve göl tanrıçası olduğu, ona zarar veren kimse ya da kabilelerin cezalandırıldığı anlatılır. Moğolların gizli tarihine göre Cengiz Han'ın atası olan gökten inmiş kurdun eşi bir dişi geyiktir. Geyik, İslam dininde de saygındır. Mevlit kitaplarının sonunda yer alan *Geyiğin Öyküsü*'nde yaralı bir geyik, Hamza'yı Peygamberin yanına götürür, Hamza bu olay üzerine müslüman olur.

DİNLER VE MİTOLOJİLERDE KUŞ

Kilise sorgu yargıçlarının Sabba Şeytan Ayinleriyle ilgili dava raporlarında ve şeytanbilimcilerin kitaplarında Kara Ayin'e giden büyücüler baykuş ya da akbaba kılığına girerler veya Şeytan ayinine onları akbaba şekline girmiş iblisler uçarak götürürler.

Kuş, böcek ya da diğer bir hayvan şekline girme, değişim (métamorphose) kültürünün köklerini antik Anadolu'da, Elamlar, Sümerler ve Akadlarda buluyoruz. Elamların tanrıları hayvan biçimindeydi. Sümerler ve Akadların insan tanrıları hayvanlardan doğar. Büyülenmiş hayvan, insanların gelenek ve göreneklerine uymak zorundadır. Sinekler, böcekler ve kuşlar gizli bildiriler taşırlar.

Güvercin simgesine Yunan mitolojisinde de rastlıyoruz. Altın Post'u arayan ***Argonaut*'lar** Karadeniz'e çıkmak zorundadır. Bunun için de Symplegadılar, yani Çarpışan Kayalar'a geçmeleri gerekir. Herhangi bir varlık bu kayaların arasından geçmeye kalkarsa kayalar birleşip kapanıyor ve aralarında ne varsa paramparça ediyor. Yaşlı bilici (kâhin) Phineos Argonautlara şu öğüdü verir: "Kayaların arasından bir güvercin uçurun, güvercin uçabilirse siz de kayalar arasından geçebilirsiniz. Güvercin geçemeyip ölürse aynı şeyi sizler de denemeyin, Altın Postu aramaktan vazgeçip geri dönün." *Argonaut*'lar güvercin uçurur. Güvercin, kuyruğundan birkaç tüyü kayaların arasına bırakarak karşıya ulaşır. Ardından *Argonaut*'lar bütün güçleriyle küreklere asılıp kayalar arasından Karadeniz'e geçerler.

Kuşlar genel olarak, ruhun simgesidirler. Ruh; kuş gibi kanatlanıp Tanrıya kavuşmaya can atar (şekil 17). Abraham Lambsprinck'in simyayı (alchimie) inceleyen *Felsefe Taşı* adlı kitabında İsa'dan önceki yıllardan kalma şu dizeleri okuyoruz:

Bir yuva var ormanda
Kuluçkaya yatmış içinde Hermes;
Uçmak için çabalayıp duruyor yavru kuşlardan biri
Öteki sessiz soluksuz yuvada kalmaktan mutlu
Aslında ikisi de terk edemez yuvayı
Evliliğin en özden bağlarıyla
Birbirlerine bağlı karı kocaya benzer çünkü onlar

Bizler de hep
Kartalın dişisini hızla yakalamak isteriz
Şükredelim Allah Babaya.

Mevlid'de bir güvercin öyküsü vardır: *"Ali ikindi namazın kılmış idi / Dua edip el yüze sürmüş idi / Gördü sağ yanında güvercin uçar / Konup Ali'nin dizine kan saçar / Der Ali-'ye sana geldim hızlagil / Bir doğan gelirse beni gizlegil / (...) Ali eydür yenime gir ey hümam / Harab olmuştur senin işin tamam / Yüz bin doğan gelse seni vermezem / Başımı verip seri terk etmezem (...) İndi o saat havadan bir doğan / Yeri göğü titretip kıldı figan / (...) Ya Ali gizleme vergil avımı / Yoksa hasta kılarım ben canımı."*

Hz. Ali doğana güvercinin yerine koyun vermek ister, doğan kabul etmez. Kendi etini önerir, doğan razı olur. Hz. Ali koluna bıçağı çalar, bıçak kolu kesmez. Güvercin silkinip Cebrail, doğan silkinip Mikail olur.[12]

Hacı Bektaş Veli müslümanların mallarını yağmalayan Bedenşah halkıyla savaşmaya şahin donunda (şahin biçiminde) gider, savaşı bitirince de silkinip güvercin halini alır, Horasan'a uçar.

Ahmet Yesevi, Hacı Bektaş'ı Rum diyarına halife olarak gönderdiğinde Hünkâr, Sulucakarahöyük'e güvercin kılığında inip bir taşa konar. Rum erenler ise onu sokmamak için Hacı Tuğrul'u doğan şeklinde karşı salarlar. Bunu gören Hacı Bektaş yeniden insan haline dönüşüp Hacı Tuğrul'u perişan eder.[13]

Horasan erenleri verdikleri yemeğe Ahmet Yesevi'yi çağırmak için turna kılığına girerler, Yesevi ve müritleri de

Bazı Mevlit'lerde değişiklik yapılmış: "Ali" sözcüğü kaldırılıp "Resûl" sözcüğü konmuş.

[13] *Bektaşi Menkıbenamelerinde İslam öncesi İnanç Motifleri*, Ahmet Yaşar Ocak, Enderun Kitabevi.

yine turna donunda onları karşılamaya çıkar.[14]

Sarı İsmail doğan kılığında Tavas'a gider, kâfirler onu yakalayıp öldürmek isteyince yeniden insan kılığına girer.[15]

Baba Resül, Beşkarış'ta önce geyik, sonra güvercin donuyla kâfirlere görünür, onları böylece müslüman eder.

Kendisine kurban olarak koyun vermeyen sürü sahibine kızan Sultan Şucaiddin şahin olup göğe havalanır ve sürüye saldırır.

Sarı Saltık'ın düşmanı cadılar bir kalede güvercin donunda yaşarlar.

Şeytan, Davut Peygamber'in gözüne değerli taşlarla süslü altın bir güvercin biçiminde görünür.

Mervan, Ebu Müslimi beyaz bir şahin donunda görür. Şahin kendini yakalamak isteyen kargaları ağzından çıkardığı ateşle yakıp kavurur.

Güvercin kılığına girenler arasında Abdal Musa ve Pir Sultan Abdal da vardır.

Yunus Emre'de kuşlar tıpkı melekler gibi Tanrının elçileridir:

Dağlar ile, taşlar ile
Çağırayım Mevlam seni
Seherlerde kuşlar ile
Çağırayım Mevlam seni.

Hatayi'nin şiirinden: *"Beli dedik beliye / Ezelden ezeliye / Bir güvercin car geldi / Ol Hazreti Aliye" "Beli dedim bestine / Âşık oldum üstüne / Gökten bir şahin indi / Ali'nin dizlerine."* Şiir sürüp gider. Şahin, Hz. Ali'ye sığınan avını, güvercini ister, Ali vermez. Sonra güvercin de, şahin de silkinip er

[14] A.g.y.
[15] A.g.y.

olurlar: *"Can Hastayım nur oldu / Hep bu sözler sır oldu / Şahin ile güvercin / Her biri bir er oldu."*

Pir Sultan Abdal'dan: *"Hazreti Şahın avazı / Turna derler bir kuştadır / Asası Nil deryasında / Hırkası bir dervištedir." "Güvercin donunda durur / Cümle eksikler yitirir." "Kuş olup güvercin donunu giyen / Uyan dağlar uyan Ali geliyor."*

Bektaşi ve Alevi yazınında güvercin barışın, kuşlar esenliğin simgesidir.

Kuş simgesine Türklerin Anadolu öncesi efsanelerinde de rastlıyoruz.

şekil 16

Ahmet Yaşar Ocak şunları yazıyor: "İslam öncesi Türklerin tarihine bakıldığında kuş şekline girme inancının Göktürkler devrine kadar inebildiği görülüyor. ***E. Esin*** VI.

yüzyıla ait Çince bir kaynakta bir Türk kağanının oğlu için 'beyaz kuğu şekline girdi' anlamında bir kayıt bulunduğunu iletiyor ve Çinli yontucuların yaptığı Kültigin yontusunun başındaki uçan kuş betimlemesinin de belki onun ruhunu simgelediğini söylüyor. ***Roux*** ise, ruhun kuş biçimine girdiğine değgin eski Türklerdeki bu inanca VIII. yüzyıl metinlerinde de rastlandığını belirtiyor. Esin; bu inancı haklı olarak Budist etkilere yoruyor. Nitekim Eliade da eski Hindistan'da budist azizlerin, yogilerin ve büyücülerin kuş şekline girerek uçtuklarına değgin pek çok efsane bulunduğunu ortaya koymuştur."[16]

ZERDÜŞDİLİKTE HAYVAN İBLİSLER

Paganist dönem İranındaki ***Zerdüşdilik***, Aydınlık ve Karanlık, İyilik ve Kötülük, Doğum ile Ölüm gibi zıt güçler arasındaki çatışmaya dayanan ikincil (düalist) bir inançtır. Işık kralı Hürmüz (Ahura-Mazda), Karanlıklar Prensi Ehrimen (Anra-Mainiyu) ile sürekli bir savaşım halindedir. Ancak ikisi de eşit güçlere sahip oldukları için yenişemezler. Işık kralı Hürmüz hep İyilik'ten yanadır, Ehrimen ise gücünü Kötülük yapmak için kullanır. İnsanın düşüncesine ve eylemlerine zıt güçler egemendir. İyilik ve Kötülük ayrılamayacak derecede birbirleriyle birleşmişler. Bu nedenle, bazen iyi niyetlerden kötülük doğabilir ve bazen suçlu arzular iyiliğe hizmet edebilir.

Işık kralı Hürmüz'ün altı meleği var: Kutsal Bilgelik, Erdem, Egemenlik, Sofuluk, Tümlük ve Esenlik. Karanlıklar Prensi Ehrimen'in altı iblisi var: Anarşi, Döneklik, Kendini beğenmişlik, Yıkım, Yıkıntı ve Öfke. Öfke iblisinin adı Aesma Daeva. Ona İbraniler Asmadai, Hristiyan şeytanbi-

Bektaşi Menkıbenamelerinde İslam Öncesi İnanç Motifleri, Ahmet Yaşar Ocak, Enderun Kitabevi.

şekil 17 *Asmode*

limciler ise Asmode diyor. ***Pierre de Lancre***'a (ölümü 1630) göre Asmode kötülük iblislerinin dördüncü dereceden başkanı. Kilise düşünürü ***Jean Wier*** (1515-1588) *Pseudomonarchie des démons* (İblislerin Sözde Hükümdarlığı) adlı yapıtında Asmode'yi şöyle tanımlar: Biri boğa, biri insan, biri koç başı olmak üzre üç başı var. Ayakları kaz ayağı, kuyruğu yılan. Ateş kusar, Cehennem canavarının sırtına biner (şekil 17). Kim gücünü kabul eder ve yardımına çağırırsa ona kaz eti verir. "Sen güçlü Asmode'sin" diyenlere büyülü yüzük armağan eder, aritmetik, geometri, astronomi ve mekanik öğretir. Ona bir soru sorulduğunda doğru şekilde yanıtlar, insanı görünmez kılar ve gizli definelerin, gömülerin yerini söyler.

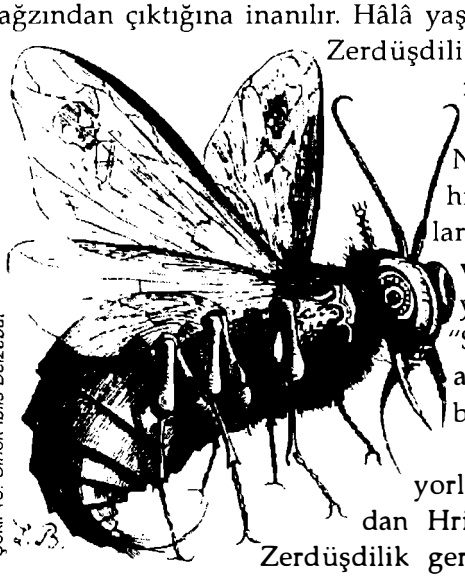
DİŞİ İBLİS: BELZEBÜT

Zerdüşdilik'e göre yılanlar, tahtakuruları, kurbağalar, bitler ve sinekler kokuşmuşluk ve çürümüşlükten doğar. Karanlıklar Prensi Ehrimen yaratır bu hayvanları. Zira Hürmüz'ün yarattığı hiçbir şey kusurlu ve iğrenç değildir. Hristiyanlıkta da kusur Şeytan'a mal edilir. Halk, iblisi asla normal insana benzer şekilde düşünmez. Topallar ya da ayaklarını, gerçek doğasını gizlemek için çatal ağızlı tahta ayakkabılar giyer. Ehrimen gibi Şeytan da pis hayvanların efendisidir.

Zerdüşdilikte sinek, dişi bir iblistir. Nazu adlı iblis sinek, pisliğin, kokuşmuşluğun ve bozulmuşluğun cisimleşmiş halidir. Çoğunlukla cesetlerin üstünde yaşar.

Işığın kralı Hürmüzün yaratıkları olan köpekler ve kuşlardan çok korkar sinek iblis (şekil 18). Cesedi terk etmesi için köpeğin ya da kuşların ona bakması yeter.

Ülkemizde de ölünce ruhun sinek şeklinde cesedin ağzından çıktığına inanılır. Hâlâ yaşayan bu inanç acaba Zerdüşdilik'ten, paganist dönemlerden mi kalma? Zerdüşdi'lerin Nazu dediği sinek ilahına diğer doğu halkları, örneğin Kenani'ler ve İbraniler de tapıyordu. Kenaniler ona, "Sineklerin Tanrısı" anlamına gelen Belzebüt, İbraniler ise "İblislerin Prensi" diyorlardı. Belzebüt sonradan Hristiyanlığa da girdi. Zerdüşdilik gerek doğu halklarını,

Şekil 18: *Sinek İblis Belzebüt*

gerek Hristiyanlığı en çok etkileyen din oldu. Bir örnek verelim: Zerdüşdilikte tırnaklar ve saçlar uğursuzdur. Kesilen, dökülen saçları, kesilen, kırılan tırnakları ateşten ve sudan uzak bir yere, on - on iki parmak derinliğindeki bir çukura gömmek gerekir. Ülke - halk inancına göre kesilen tırnaklar atılmaz, yakılmaz, mutlaka gömülür. Ünlü bir şeytanbilimci olan ***Paracelse*** şunları yazar: "Çıkar karşılığında ruhunu Şeytana satan kadınlar yaptıkları sözleşmenin güvencesi olarak ona saçlarını verirler. Şeytan bu saçları ziyan etmez, kısa kısa keser, soluğuna karıştırır ve dolu taneciklerı yapar. Bu yüzdendir ki dolu taneciklerinin içinde küçük kıllar vardır."

Enkizisyon yargıçları ve büyücü avcıları da, saçların iblislerin sığınak yeri olduğu düşüncesinden kalkarak, işkence odasına götürmeden önce büyücü kadınların saçlarını kesiyorlardı.

Zerdüşdilere göre gökte güneş, yerde ateş, ışık kralı Hurmüz'ün, mazdanın simgesidir. Bir diğer adları da mecusî ateşperest olan Zerdüşdiler geceleri ateş ayinleri yapıyorlardı. Sabba törenlerinde de büyük ateşler yakılırdı.

Filozof ***Gaston Bachelard*** "*Ateşin Psikanalizi*" adlı eserinde şunları yazıyor: "Cennette ışık veren, Cehennemde yakan ateş hem tatlılık, hem acı kaynağıdır. Ateş aşk ve cinsellik simgesidir. Sevgilinin tenini okşadıkça bu tenden tatlı bir sıcaklık yayıldığını görürüz. Ateş sıkılgan âşığa güven duygusu verir, âşık, yanan alevlerin büyüsüne kapılarak yüreğindekileri döker. Alevlerin karşısında tatlı düşlere dalar. Sevda tenden yayılan elektrik dalgalarından, yani ateşten oluşur..."

Aşkı ören, bedendeki elektrik gücüdür. Bu elektrik artınca aşkın ısısı da artar. Bu elektrik azalınca aşk ısısını yitirir. İlkyaz, yaz gibi sıcak mevsimlerde, güneş ışınlarının da etkisiyle havadaki elektrik artar. Ormanlık, ağaçlık ve su akan yerlerde bu elektrik fazlalaşır. Havadaki elektrik

çoğalınca insan bedeninden geçen akım da güçlenir. Bu akım ne kadar güçlü olursa insanlardaki aşk duyguları da o oranda çoğalır. Aşk elektriği özel dalgalar halinde yayılır. Bu dalgaları kimi az, kimi çok yayar. Herkes yaydığı dalgaların gücüne göre çekici ve güzel görünür.

Aşk ile ateş arasındaki ilişkiyi ilk sezen eski çağ şairlerinden ***Novalis*** bir şiirinde şunları yazar: "Aşk tanrısı Eros, kıvanç içinde, uyuyan prenses Freya'ya yaklaştığında bir patlama duyuldu ve prensesten saçılan güçlü bir kıvılcım Eros'un yüreğine aktı..."

Halk masallarındaki aşk sahnelerinin çoğu ormanda yanan ateşin önünde geçer. Ten okşandıkça ısınır ve ısı yayar, sevişen bedenleri ateş basar. Kimi büyülerde ateşten yararlanılması, kaynağını bir yandan aşk ile ısı arasındaki bu ilişkiden, öte yandan, ateşin çok eski çağlardan beri kutsal bilinmesinden alır. Ateşin kutsallığı İsadan önce iki bin yıllarına, Sümerler ve Hititlere dek uzanır. Eski Mısırlılar ve Anadolu'da yaşayan çok eski uluslar ateşe adaklar sunar, kesilen kurbanların kanını ateşte yakarlardı. Ateşe saygı İslam dininde de sürmüştür. Ahilerin, Bektaşilerin ve Mevlevilerin inançlarına göre ateşin bulunduğu ocak kutsaldır. Günümüz Anadolusunda da ateş saygındır. Köylerde ev yapılıp sıra ocak taşını yerine koymaya gelince dualar okunur, kurban kesilir, armağan dağıtılır. Anadolu'nun birçok yerinde yazın, dağ doruklarında ve yaylalarda vahşi hayvanları korkutmak, sürüleri kollamak, cinler ve perileri dağıtmak için ateşler yakılır.

Avrupada, on sekizinci yüzyıla dek ateşten yararlanarak çeşitli aşk büyüleri yapılırdı. Bunların en ünlüsü "Büyülü Pasta"dır. Bu büyünün nasıl hazırlandığını ünlü tarihçi Michelet'nin *"Büyücü Kadın"* adlı kitabından aldığımız satırlardan izleyelim:

"Şatonun soylu hanım'ı büyücü kadının önüne geldi. Kocasının buyruğundaki bir şövalyeye tutkun-

du ve onun aşkını kazanmak istiyordu. Yapılacak büyü ise belliydi. Çıplak bedeninin üstüne harlı bir fırın konacak ve büyülü pasta işte bu fırında pişirilecekti. Büyücü kadın ona 'Üstünde hiçbir şey kalmasın, çırılçıplak soyun' dedi. Şatonun soylu hanımı bir köylü kadının önünde soyunmayı onuruna yediremiyordu. Ama işte bu noktada köylü büyücü kadınla şatonun soylu prensesi aynı koşullar altındaydı.

– Soyununuz han'fendi!

– Büsbütün, çırılçıplak mı?

– Evet

– Ama nasıl olur?

– Yoksa sevdiğinize nasıl kavuşursunuz. Buraya bunun için gelmediniz mi?

Şatonun soylu hanımı uysalca tüm giysilerini çıkardı. Odanın ortasındaki uzun sedire sırt üstü yattı. Büyücü kadın harlı fırını onun tam göğüslerinin üstüne yerleştirdi ve büyülü aşk pastasını pişirmeye başladı. Soylu hanım üstündeki harlı fırının ateşinden yakınıp haykırıyordu:

– Oy anacığım oy, dayanamıyorum bu ateşe. Çabuk olun, n'olur çabuk olun!

Onun bu haykırışlarını şöyle yanıtlıyordu büyücü kadın:

– İşte bize de gerekli olan bu hanfendi, siz ateşten ne kadar yakınırsanız büyülü pastamız da o kadar etkili olur. Bu pastayı yiyen sevgiliniz de sizin aşk ateşinizle böyle kıvranacak, 'yeter artık çektiğim acı, yeter' diye haykıracak...

Çıplak bedeni üstüne yerleştirilen fırındaki pasta hazırlandığında, kadın bir tanıdık aracılığıyla bu pastayı sevgilisinin yemesini sağlar ve o çağın inancına göre, pastayı yiyen sevgili aşk ateşleriyle yanar tutuşur."

İBRANİLERİN HAYVAN İLAHLARI

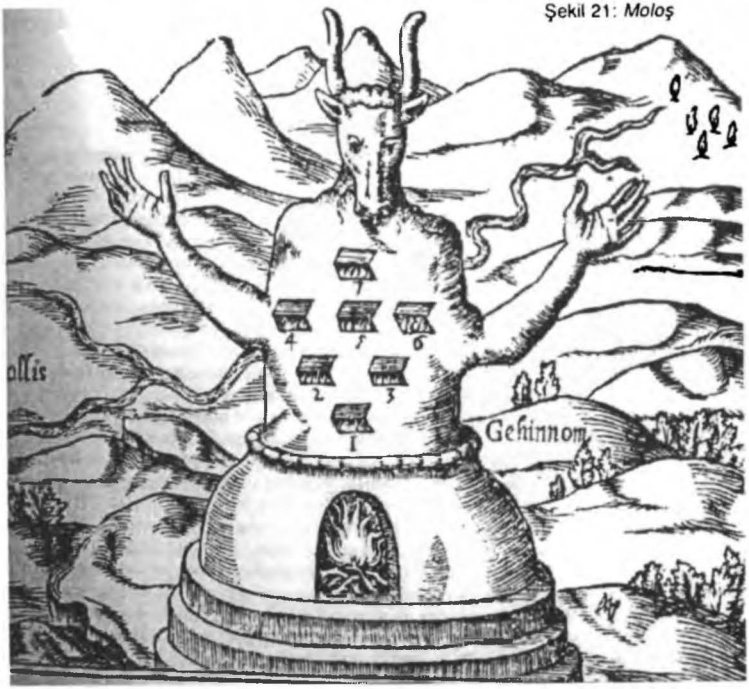
Babil devletinin egemenliği altındaki İbraniler, şekli olmayan, gözle görülmeyen tek bir Tanrıya tapıyor, iyi ve kötü iblisler sürüsünü hor görüyorlardı. Büyük bir Babil İmparatorluğu kurmak isteyen Babilliler kendilerine devamlı direnen İbranileri İ.Ö. VIII. yüzyılda ve 605'te Fırat ve Dicle arasındaki vadiye, Asur yurduna doğru sürdüler. Sürgünlerin ardı kesilmedi. Kudüs'teki Babil valisi öldürülünce son kalan Yahudiler canlarını Mısır'a kaçarak kurtardılar. Bu ülkede at ya da köpek olan Belsefon'a taptılar. Sittim kadınlarının ayarttığı İbraniler göç sırasında, kuyularda ve kaya yarıklarında yaşadığına inanılan ***Belfegor***'a (şekil 19) kurbanlar adadılar.

Şekil 19: *Belfegor*

Şekil 20: *Filistin'lerin tanrısı Dagon.*

Şekil 21: *Moloş*

Bedeni Suriye tanrıçası *Derseto*'nun bedeni gibi kadınsı, uzun bir balık kuyruğu olan (şekil 20), Filisti'lerin tanrısı Dagon da İbranilerin inandığı tanrılar arasına girdi. Bölgede hayvan şeklinde olan başka tanrılar ve tanrıçalar da vardı. Babil tanrıçası Sükkot Benot tavuktur. Asima koç, Anameleç at, Nergal horozdur.

Kudüs'te tapınağı olmamasına rağmen bölgenin tanrılarından biri de gırtlağına dek kana batmış Moloş'tu. Halkın inançlarına göre gecenin karanlığında yolcuların önüne çıkarak onları korkutmaktan zevk alırdı. Üretimi artırsın diye bölge halkları çocuklarını yakarak ona kurban ederdi (şekil 21).

TOTEM HAYVANLAR VE KURT

Eski çağlarda kimi hayvanlar totemdi, yani bu hayvanlar kutsal varlıklar olarak bilinir ve onlara tapılırdı. Örneğin kurt eski Anadolu dinlerinde uğurlu, kutsal bir hayvandı. Hittiler, Urartular ve Likyalılar bazı boyların kurttan türediğine inanırdı. Bu tür bir inanç daha sonra Romalılara da geçti. Kurt, Roma ulusunun atası ve Roma kentinin koruyucusudur. Eski Mısır'da kedi, köpek, tilki, kurt, fare, doğan ve ayı gibi hayvanlar kutsaldı. Mısırlılar kedinin ölüsünü mumyalar, kediyi özel bir törenle gömerdi. Hititler yılana korkuyla karışık büyük bir saygı gösterirlerdi.

Musevilik ve Hristiyanlık doğa'dan korkar ve ondan nefret eder. Örneğin Tevrat kıllı hayvanları lanetler ve onların içinde iblisin bulunduğunu ileri sürer. Dinlerin bu tepkisinin tam tersine köylü doğaya âşıktır, çünkü ömrü doğa içinde geçer. Tevratın iblis olarak gördüğü geyik, halk masalında Brabant'lı Geneviève'in ormanda en büyük yardımcısıdır. Onu ısıtır, avutur. Türk halk masallarında da, acı çeken Ferhatlar, Keremler geyiklerle konuşur, onlara derdini döker, turnalarla yâre selam gönderir. Büyülerin

bir çoğunda eşek beyni, eşek dili, eşek sütü, hatta eşek penisi kullanılır.

Köylü, çalışma yaşamında cefakâr dostu olan eşekten ruhsal sorunlarının çözümünde de yardım bekler. Bir Fransız türküsünde eşeğiyle şöyle konuşur:

Bunca otladığın yeter
Haydi sen de gel kiliseye
Sen de diz çöküp 'amin' de.

Görülüyor ki köylü eşeğiyle, onu kilisede görmek isteyecek kadar dosttur. Günlük yaşamı doğa içinde geçtiğinden, derdinin devasını da doğada, doğadaki bitkilerde ve hayvanlarda arar. Bitkilerden ilaç; hayvan etinden, kemiğinden aşk büyüleri yapar, doğayı gönül yasalarının iyileştirilmesinde kullanır. Çoktanrılı paganist dönemlerde içinde yaşadığı doğa'ya tapmış, tanrılarını doğa'da aramış. Baskı altında kalınca, zincire vurulunca özgürlüğünü bulmak için doğa'ya yönelmiş.

Ortaçağ Avrupasında kimi kadınlar, büyücülerin dilerlerse kendilerini, geçici olarak, dişi bir kurt haline getirebileceğine inanırlardı. Özellikle, şatolarından çıkamayan soylu hanımlar özgürlüğün tadına varmak için geceleri kurt olmak ister; büyücü kadınlara kendilerini kurt haline getirmesi için yalvarırlardı. Bir ortaçağ Avrupa öyküsünde şu satırlarla karşılaşıyoruz:

"Bir gece, Auvergne ormanında bir avcı, dişi bir kurda ateş etti. Onu öldüremedi ama ayağını koparttı. Dişi kurt kanlar içinde, topallaya topallaya kaçıp ormanın derinliklerinde kayboldu. Avcı aynı gece, komşu şatonun sahibinden geceyi şatosunda geçirme izni istedi. Konuk odasında bir süre sohbet ettiler. Ev sahibi 'Av nasıl geçti?' diye sordu. Avcı ona, bir dişi kurt yaraladığını, ancak öldüremeyip ayağını kopardığını söyledi ve kesik ayağı çıkarmak için elini av torbasına daldırdı. Kanlı parçayı çıkardığında

ise hayretle bunun bir kurt ayağı değil, bir kadın eli olduğunu gördü. Ancak, bu olaya en çok şaşıran ev sahibi oldu. Çünkü bu kadın elinin parmağındaki yüzük, karısının yüzüğüydü. Hemen karısının yanına koştu. Karısı yaralıydı ve bir elini gizliyordu. Kolunu tutup çekti ve elinin kopmuş olduğunu gördü. Kadın sıkıştırılınca her şeyi itiraf etti. Avcıya saldıran kurdun kendisi olduğunu ve avcının da onu vurup elini kopardığını söyledi. Şatonun güzel kontesi birkaç gün sonra, büyücülük suçundan diri diri yakılarak öldürüldü..."

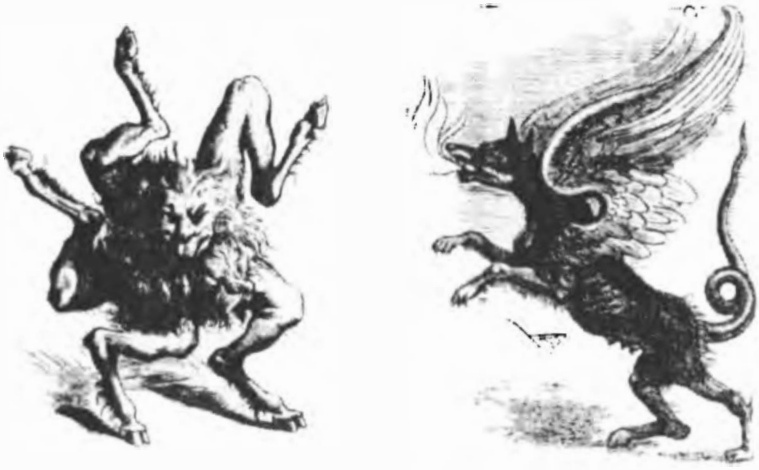
Görülüyor ki, kadınların geceleri kurt olup dolaştığına değgin bu öyküler aslında tutsak kadının özgürlük özlemini yansıtır. Günümüzde bile, Güney Amerikadaki ***Yaqui Kızılderilileri*** büyücülerin ya da büyülenmişlerin geceleri ay altında kurt kılığına girebildiğine inanır.

Kurt ve ay ilişkisi, özünde eski çağ inançlarından kaynaklanır. Örneğin Hitit inançlarına göre Kurt, tanrısının arkadaşıdır. Özellikle orman tanrısı kurdu çok sever, yanından ayırmazmış. Hititlerdeki bu inanç daha sonra Romalılara da geçti. Romalıların batıl inançlarına göre kurt, Roma'nın koruyucusu ve Roma kentinin kurucusudur. Eski Asya Türklerinde de kurt, totem; yani kutsal hayvandı. Batıl inançlara göre Türklerin anası ***Asena***, dişi bir kurttur.

ŞEYTAN VE İBLİSLER HAYVANA BENZER

Ruhlarını Şeytana sattıkları ve Sabba Şeytan Ayinlerine katıldıkları gerekçesiyle yargılananların tanımlarına göre çizilmiş Şeytan ve İblis figürlerine (şekil 22-23, s.50-51) bir bakalım. Hepsinin genellikle hayvan, nadiren de yarı insan, yarı hayvan şeklinde olduklarını görürüz.

Bir dinin yerini başka bir din alsa da eski dinin tanrıları, kuralları, ayinleri, inançları tümüyle kaybolmuyor, mitolojide (masallar ve peri masallarında, halk öykülerinde),

Şekil 22 *İblisler*

gelenek ve göreneklerde, batıl inançlarda, törenler ve şölenlerde, kısaca toplumsal bellek ve bilinçte varlıklarını sürdürüyorlar. İşkenceci Kilise yargıçlarının "Şeytana tapılıyor" yakıştırmasını yaptığı Sabba şölenleri Şeytan ayinleri değil, insanların hayvan tanrılara taptığı çoktanrılı eski çağlardan kalma ayin ve şölenlerin kalıntısıdır.

SABBA VE ANTİK YUNAN ŞÖLENLERİ

Fransız tarihçisi ve yazarı Jules Michelet *La Sorcière*[17] (Büyücü Kadın) adlı ünlü yapıtında, Kurt Saligmann *Le Miroir de la Magie* (Büyünün Aynası)[18] adlı kitabında Sabba Ayinlerinin aynı zamanda antik Yunan ve Roma dinşölenlerinin devamı olduğunu ileri sürerler. Bu antik Yunan ve Roma şölenlerini de kısaca araştıralım.

[17] *La Sorcière* (Büyücü Kadın), Jules Michelet, Garnier Flammarion Yayınları, 1966, Paris.

[18] *Le Miroir de la Magie* (Büyünün Aynası), Kurt Saligmann Ars Mundi Yayınları.

Kibele Şölenleri

Kökeni anaerkil *sop*'lara (klanlara) dek inen en eski ve ilk tanrıçadır Kibele. Varlığı tarih öncesinin gerilerinden başlayıp tektanrılı dinlerin yerleştiği dönemlere dek sürer. Akdeniz yöresindeki, Mezopotamya'daki, İç Asya'daki birçok uygarlık ve kültürler değişik adlarla bilirler onu. Özünde Ana Tanrıça dininin kaynağı Anadolu'dur, Bereket Ana, Kibele Çatalhöyüklüdür. Kazılarda bulunan yontularından anladığımıza göre, geniş bedenli, iri kemikli, yüzü dolunay kadar yuvarlak ve büyük, memeleri kocaman, karnı yaygın, kalçaları kalın. Kollarında ise bir oğlan vardı, Tanrıçanın hem çocuğu, hem sevgilisi Attis.

Kim bu Attis? İlk toplumlar için üretim, hasat tarımsal bir eylemden çok dinsel bir eylemdir. Ürünün bol ya da kıt olması tanrıların arzusuna bağlıydı. İlk insanın bereket ve üretim tanrıçası, Toprak Anadır, Kibele'dir. İlkyazda erdendir, kızoğlan kızdır Kibele, hilal aydır. Toprağın ürün vermesi için Ana Tanrıçayı döllemek gerek. Kızoğlan kız Kibele, Attis adlı yakışıklı bir çobana âşık olur. Ancak, Pessinonte Kralı da kızını bu çobana vermek ister. Attis, kutsal sevgilisi Kibele'ye ihanet etmektense cinsellik organını kesmeyi yeğler. Akan kan durmaz ve ölür. Tanrıça, sevgilisini görkemli bir çam ağacı şeklinde diriltir. Bu yüzden çam ilkyazda yeşeren bitki örtüsünün ve ölümsüzlüğün simgesi olur. Bütün ağaçlar yaprak döktüğü halde çam ağacı yaz kış canlılığını yitirmez.

Bereket Ana, Kibele Ana gibi adlarla da anılan Çatalhöyük kökenli, Sümer, Mısır, Firigya, Girit, Yunan ve Roma tanrıçası Kibele'nin üç yüzü var. Yüzü hilal şeklindeyken kızoğlankızdır, erdendir. O halde bu aylarda toprağın tarıma hazırlanması, tarlaların sürülmesi gerekir. Yüzü yarım ay iken artık erden değildir.

Attis onu döllemiş. O halde toprağa tohum atmalı.

Yüzü dolunay iken Bereket Ana gebe. Doğurması, ürünün hasatı gerek.

Kibele'ye tapan eski uygarlıklar toprağa tohum atılmasını kadının döllenmesiyle özdeşleştiriyordu. Bu nedenle, bol ürün alması için, Attis'in Ana Tanrıça Kibele'yi döllediği ilk yazda, tarlalarda, bahçelerde, ırmak ve göl kıyılarında, tapınaklarda şölenler düzenlenir, toplu aşk yapılırdı. Travestilerin de katıldığı bu toplu aşklar gittikçe sakıncalı bir hal alınca Roma bu şölenleri yasaklamak zorunda kaldı. Kralın kızıyla evlenip Kibele'ye ihanet etmek istemeyen Attis cinsel organını kesmişti. Bu yüzden Kibele tapınağının rahipleri de cinsel organlarını kendileri kesmek zorundaydılar. Hierapolis'teki bir Kibele törenine katılan tarihçi Samsate'lı Lucien şunları anlatır:

"Kalabalık, tapınakta toplandı. Çok sayıda rahip adayı ellerini, kollarını sallayıp birbirlerinin sırtlarına vurarak gösteriye başladılar. Yanlarındaki çalgıcılar flütler ve davullar çalıp dinsel dizeler, kutsal ilahiler söylüyorlardı. Bu gösteriler tapınağın dışında yapılıyor, göstericiler tapınağa girmiyorlardı. Bu sırada, kendini Kibele'ye adamaya karar vermiş bir delikanlı elbiselerini çıkarıp çığlıklar atarak kalabalığın ortasına geldi. Uzun yıllardan beri bu iş için kullanılan bıçağı kaptı ve cinsel organını kökünden kesti. Elinde kanlı parçayla bütün kenti koşarak dolaştı. Kesik organını evlerden birine attı, o evin sahipleri kadın elbiseleri ve takılar verdiler ona."

Tarihin ilk travestileri de böylece Kibele rahipleri oldu.

Demeter ve Bahar Şölenleri

Cehennemler tanrısı ***Hades***, ***Demeter***'in güzel kızı ***Persefon***'u (Bir diğer adı Kore, Romalılar ise ona Prozerpin der) kaçırmasaydı dünyamız kış nedir bilmeyecek, bütün mevsimler bahar olacaktı! Demeter'in başına gelenleri görelim:

Romalıların *Seres* adını verdikleri Büyük tanrıça *Demeter* "Hasatların annesi" "Buğday tanrıçası"ydı. İyi kalpliydi. Bol bol ürün veriyor, ölümlüler, insanlar bolluk içinde yaşıyorlardı. Ambarlar tıka basa doluydu, meralarda otlar diz boyunu aşıyor, gürbüz inekler ve koyunlar sütleriyle besliyor, yünleriyle ısıtıyorlardı sahiplerini.

Demeter'in tanrılar tanrısı Zeus'tan olma bir kızı vardı: Persefon. Hasatların Annesi çılgınca seviyor kızını. Ne var ki cehennemler tanrısı Hades de tutulur güzel Persefon'a. Gönül rızasıyla alamayınca kaçırır kızı, yeraltındaki cehennemler dünyasına götürür ve evlenirler orada. Anne Demeter işi gücü bırakıp yeraltında diyar diyar gezerek kızını bulmaya çalışır. Bütün çabasını kızına verdiği, artık hasatla uğraşamadığı için yeryüzünde toprak kısırlaşır, gökyüzünden yağmur düşmez, ırmaklar kurur, tarlada buğday, bostanda meyve sebze kavruk kalır. Demeter'in acısını doğa ve insanlar da çeker böylece. Kıtlıkların, kıranların ardı arkası kesilmez. Şükür, sonunda kızını bulur Hasatların Annesi Demeter. Zeus da aracı olur ve şunu kararlaştırırlar: Bundan böyle Persefon yılın üçte ikisini annesi Demeter'in yanında, üçte birini ise kocası Hades'le geçirecek.

Kızı yanındayken Demeter kıvançlıdır, mutludur, işinde gücündedir. Bu yüzden toprağın da yüzü güler, doğa yeşilliklerle, çiçeklerle donanır, tarlalar, bağlar, bahçeler bol bol ürün verir. Mevsimler de güleçtir, kıvançlıdır, bahar ve yaz insanların karnını doyurur, ambarları doldurur, güneşiyle sırtını ısıtır. Ayrılık günleri yaklaştığında Demeter'in yüreğine sıkıntı oturur. Demeter'le birlikte doğa da hüzünlenir, çiçekler solar, ağaçlar yapraklarını döker, böylece güz mevsimi başlar. Sonra o kara gün gelir, kocası Hades, Persefon'u alıp yerin altına götürür. Acıya gömülür Demeter, gözü görmez olur dünyayı. Doğa da acıya gömülür, artık ne çiçek, ne ağaç yeşerir. Yalnız kar vardır: Çorak toprağa, bozkıra lapa lapa yağan kar. Dünyamız kışın egemenliği altına girer.

Böyle doğar mitolojiye göre mevsimler. Buğday tanrıçası, Hasatların Annesi Demeter mutlu ve kıvançlı olduğunda mevsimler de ilkyaz ve yazdır. Ayrılık günleri yaklaşırken güz başlar. Kızından ayrıldığı zaman yoğun bir acıya gömülür. Doğa da acı çeker, beyaz bir kefene bürünür ve mevsim kıştır artık.

Sicilya ovalarında, Girit'te, Trakya ve Peloponnesos'ta Demeter'e tapınmak için bahar şölenleri yapılırdı.

Dionisos ve Bahar Şölenleri

Tanrılar tanrısı Zeus Teb'li prenses ***Semele***'ye âşık olur ve prenses hamile kalır. Ne var ki, evlilik tanrıçası Hera onların mutluluğunu kıskanır ve Semele'yi kışkırtır. "Zeus senin koynuna giriyor, sevişiyor ama sana görünmüyor. Ondan, bütün görkem ve saltanatıyla kendini göstermesini iste" der. Oysa, tanrılar tanrısı Zeus gerçek haliyle göründüğünde bir alev odağı gibidir, hiçbir ölümlü bu alevlerin ateşine dayanamaz. Semele'nin sarayını alevler kaplar, prenses yanar. Zeus boşuna onu yaşama döndürmeye uğraşır. Başaramayınca hiç olmazsa karnındaki küçük varlığı kurtarmaya çalışır, onu alıp kendi kalçasına gömer. Böylece, vakit geldiği zaman tanrılar tanrısının kalçasından gelecek Bağ ve Şarap tanrısı Dionisos doğar. Zeus, oğlunun eğitimini ***dokuz bilge peri***'ye verir. Periler tüm bilgilerle donatırlar onu, bütün bilimleri, bütün güzel sanatları öğretirler. Bununla da yetinmez Dionisos, gezmek, dünyayı tanımak, kendi bilgilerinden insanları da yararlandırmak ister. Yollara düşer, çevresinde flüt, trampet çalan, şarkı söyleyip dans eden kır ve su perileri, ova bir adım, yayla bir karış, dağlar tepeler aşar. Yolculuk Hindistan'a dek sürer. Geçtiği ülkelerde üzümün ve şarabın yararlarını över. Diğer tanrılar gibi kaprisli değildir. İnsanlara zarar gelmesini istemez, şaraptan söz ederken "şarap güç verir, kafayı çalıştırıp zih-

ni biler, ama fazlası sizleri çılgına çevirir, kararıyla için" der. Uğradığı ülkeler üzüm bağlarıyla donanır.

Hasatların Annesi Demeter ölümlülerin buğdayla karnını doyururken Dionisos da şarapla güzel sanatların, müzik ve dansın gelişmesine hizmet eder.

Euripides Bakhalar adlı yapıtında şunları yazar:

> *"Ne mutlu bahtı açık olana / ne mutlu tanrıların sırlarına erene / başına sarmâşık çelengi takarak / Dionisos'un ardından gidene. / Ey Thebai, Semele'yi besleyen toprak / Takın artık sarmâşık çelenklerini. / Açılsın çiçekleri, açılsın /Güzel meyveli, yeşil ağacın. / Bütün yapraklarına / meşelerin çamların, / Sür aksın derelerden, / şarap aksın, bal aksın."*

Firigya'da, Lidya'da, Trakya ve Makedonya'da, Roma İmparatorluğu'nun yayıldığı ülkelerde bahar mevsiminde altı gün süren Dionosos Şölenleri yapılır, bu şölenlerde şarap içilir, şiir yarışmaları düzenlenir, tiyatro oyunları sahnelenirdi. Büyük Dionisos Şölenleri denirdi buna. Bir de kasım ayında köylerde şarap şölenleri düzenlenirdi.

Afrodit ve Nisan Şöleni

Fransızların "avril" İngilizlerin "april" dedikleri nisan ayının adı Aşk Tanrıçası ***Afrodit***'ten (Aphrodite) gelir. Afrodit'i kutsamak için nisan ayında, Anadolu ve eski Yunanistan'da şenlikler yapılırdı. Afrodit törenleri daha sonra Roma İmparatorluğu'nda da kutlandı. Bu yüzden de Romalılar nisan ayına Aphrodite'den gelen "aprilius" adını verdiler. Türkiye'de de eskiden nisan ayının halk arasındaki adı ***aprıl***dı. İlk yazda yalnız doğa değil, insanlar da yenilenir, yeşillenir. Bahar, aşk mevsimidir.

Roma İmparatorluğu'nda Mart Şölenleri

Romalıların inançlarına göre bir çiçek ***Junon***'u döller ve Junon, tanrı ***Mars***'ı doğurur. Roma tarımcı bir imparatorluktu önceleri, bu nedenle Mars da tarım tanrısıydı. Giderek Roma savaşçı bir imparatorluğa dönüşünce Mars da savaş tanrısı oldu. Roma'nın en büyük tanrısıdır Mars. Roma takviminde yıl bahar mevsimiyle ve adını Mars'tan alan mart ayıyla başlardı.

Tanrı, çapkınlığıyla ünlüdür. ***Nerio*** adlı bir tanrıçayla evli olmasına rağmen ***Rea Silvia*** uyurken onunla da sevişir ve Silvia bu birleşmeden Romülüs ve Romüs adlı ikiz erkek kardeşleri doğurur. Ateş püskürten büyük amcası ***Amülyüs*** ikizleri Tiber Nehri'ne atıp boğmalarını buyurur. Dişi bir kurt kurtarıp emzirir onları. Büyüdüklerinde Roma'yı kurarlar.

Görüldüğü gibi Mars yalnızca tarım ve savaş tanrısı olmakla kalmayıp Romalıların dedesiydi de. Bu nedenle tüm Roma İmparatorluğu ülkelerinde, bahar mevsimi gelince mart ayında başlayıp mayıs sonuna dek süren şölenler düzenlenir, halk çılgınca eğlenirdi.

Priape ve Vesta Şölenleri

Anadolu tanrısı ***Priape*** sonradan Yunan ve Roma mitolojilerine de girer. Kem gözlere karşı bağları, bahçeleri korur. En önemli niteliği erkeklik organıdır. Kendisi yamrı-yumru ve ufak olmasına rağmen erkeklik organı nerdeyse kendisi kadar uzun ve yukarıya doğru kıvrıktır. Bir Baküs şöleninde çok içer ve rastladığı tanrıça ***Vesta***'ya âşık olur. Gece Vesta uyurken yanına sokulur, tam muradına ereceği sırada bir eşek anırır, Vesta uyanıp kaçar. Roma'da Priape ve Vesta için bahar şölenleri düzenlendiğinde eşeklerin boynuna çelenkler takılırmış.

İki Yüzlü Janus

Jüpiter'den daha önemli kabul edilen, Roma'nın başlıca tanrısıdır ***Janus***. Roma kentinin kurulmasında büyük rol oynar. Romalılara gemi yapmasını, para basmasını, kentler kurmasını, toprağı işlemesini öğretmiş. Biri sağa, biri sola bakan iki yüzü var. Sola bakan yüzüyle geçmişi, sağa bakan yüzüyle geleceği görüyor. Su perisi ***Iuturna*** ile evli.

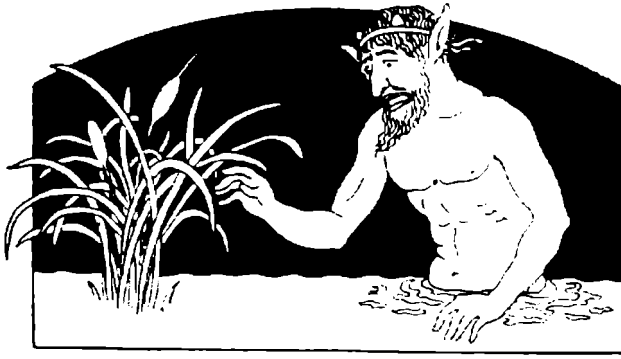
Roma İmparatorluğu'nun egemenliği altındaki ülkelerde Janus için şenlikler düzenlenirdi.

Kilise yargıçlarının dava raporlarından ve şeytanbilimci yazarların kitaplarından öğrendiğimize göre, ruhlarını şeytana satmakla suçlananlardan bazıları, sorgularında ***iblisi iki başlı bir yaratık*** olarak tanımlamışlar.

Keçi Ayaklı Pan

Söylenceye göre Hristiyanlığın yerleştiği ikinci yüzyılda Ege kıyılarında aylarca "Büyük Pan Öldü" diye derinden derine inleyen bir ses duyulmuş.

Mitoloji Sözlüğü'nde şu bilgileri buluyoruz: Küçükbaş hayvanların, çobanların tanrısı. Tanrıların insan kılığında değil de hayvan kılığında düşünüldüğü ilk zamanlarda keçi kafalıydı. Sonradan bu keçi kafasından sadece boynuzlar

Şekil 24: *Pan*

ve sakal alıkonarak yüzü insan yüzü oldu. Çoban kavalını sever, azgın tekeler gibi güzel su ve orman perileri nemfa'ların peşine düşerdi (şekil 24).

Adı Şeytan, iblis ya da cin, bu gizemli yaratıklar Avrupa köylüsünün imgeleminde sevimli bir görünüme sahip. Geçen yüzyılın kara kitaplarında şöyle betimlenir: Üç boynuzu eşek külahını andırır. Ayakları atası ***Pan***'ın ayakları gibi keçi ayaklarıdır. Ancak ayaklarının görünümünü güzelleştirmek için tahta ayakkabılar (sabo) giyer. Sırtında ise, yüzyılın uygarlığına uygun olarak ceket vardır (şekil 25).

Şekil 25: *İblis, yoksullara para dağıtıyor*

İblis figürleri

ANADOLU ŞÖLENLERİ

Nevruz ve Cemşit

Çoktanrılı dinler döneminden kalan şölenler yalnız Avrupa'da değil, Anadolu'da da, değişik adlar altında varlığını sürdürdü. Kışın bitip baharın başlangıcı sayılan 21-22 Mart tarihlerinde bolluk ve bereket için ***nevruz*** şölenleri düzenlenir. Nevruz alevilerde bambaşka bir önem ve anlam kazanır. Aleviler nevruzu Ali'nin doğum günü, halifeliğinin yıldönümü olarak kabul ederler. Çocuklar yumurta ve çörekler yer, uçurtma uçururlar. Mezarlıklara gidip ölüler ziyaret edilir. Türk inançlarına göre Adem nevruz günü yaratıldı, Nuh'un gemisi nevruzda karayı buldu. Nevruz şenlikleri tüm halk edebiyatında ve divan edebiyatında "nevruziye" diye adlandırılan şiirlerin de konusudur.

Nevruz'u İranlılar da kutlar ve İran takviminde yıl nevruz ile başlar.

Yunan mitolojisindeki bağ ve şarap tanrısı Dionisos'un yerini İran mitolojisinde ***Cemşit*** alır. Şarabı bulduğuna inanılan efsanevi İran hükümdarıdır Cemşit. Mitolojiye göre tufan onun döneminde meydana geldi. ***Promethée***'nin kutsal ateşini, insanlarla hayvanları ve bitki tohumlarını tufanın sonuna dek bir mağarada sakladı. Dokumacılığı, tarımı, yapı işlerini, denizciliği, savaşı insanlara o öğretti.

Cemşit adı, toplantı anlamındaki "cem" ve ışık anlamındaki "şit"ten oluşuyor. Işık, baharın simgesi. Bütün dünyayı dolaşan Cem en çok beğendiği yer olan Azerbaycan'da mücevherli giysilerini giyer, mücevherli tahtına oturur. Güneş doğarken üzerine vuran ışıkları görenler bu görkemli güne ***nevruz***, yeni gün adını verirler.

İran şiirinden çok etkilenen Divan edebiyatımızın şairleri yazdıkları bahar şiirlerinde sık sık söz ederler Cemşit'ten. *Nef*'i onu,

Devlet göğünün kutsal ışıklı güneşi
Cemşid, ulular ceminin ışıklı eşi

diye tanımlar. Bir diğer şiirinde de:

"Esti nesim-i nevbahar, açıldı güller sıbh-dem / Açsın bizim de gönlümüz, saki medet, sun cam-ı Cem" diyor.

Türkçeleştirelim: *Eski yaz rüzgârı, güller açıldı sabahla / Açsın benim degönlüm, saki, medet, Cem kadehini sun bana.*

Manisa'da Mesir

Manisa'nın mesir şölenleri antik çağdaki Adonis ilkyaz şölenlerinin günümüze dek gelen uzantısıdır. *Mitoloji Sözlüğü*'nde ***Adonis***'e değin şu bilgileri buluyoruz: Mersin ağacının kabuğu çatlar, gövdesinden dünya güzeli bir bebek çıkar. Çocuğun güzelliğine vurulan Aşk Tanrıçası Afrodit onu büyütsün diye yeraltı tanrıçası Persefone'ye verir. Persefone de çocuğa tutulur, onu geri vermek istemez. Tanrılar tanrısı Zeus aracılık eder, çocuk sekiz ay Afrodit'in, dört ay Persefone'nin yanında kalacaktır. Kıskanç Persefone, Adonis'in üstüne bir yaban domuzu salar, Adonis kanlar içinde can verir. Toprağı sulayan kanından Manisa lalesi denen ilkyaz çiçekleri biter.

Kibele –Çoban Attis ve Demeter– Persefone efsanelerini anımsayalım. Onlara çok benziyor. Ve onlar gibi bu efsane de "kışın yerin altında saklanan, ilkyazla birlikte yeryüzüne dönen ve aşk cümbüşü içinde fışkırıp gelişen bitkisel varlığı simgeliyor."

Adonis'e Mezopotamya ve Suriye'de daha çok kadınlar taparlardı. Kökeni antik çağlara dayanan bu bahar şöleni, sonra Mesir Şenlikleri adıyla göç etti. Manisa'da her yıl

15 nisan'da geleneksel mesir bayramı kutlanır. Yavuz Sultan Selim'in eşi Hafsa Sultan'ın adını taşıyan caminin kubbe ve minarelerinde halka şifalı mesir macunları atılır. Aynı zamanda afrodizyak (cinsel kışkırtıcı) olan bu macunlar, Kibele şölenleriyle de özdeşleşir: insanın döl bereketi, toprağın da üretim gücünü arttırır.

Hıdırellez

6 mayıs hıdırellez günüdür. Efsaneye göre Hızır (Hıdır) ve İlyas Peygamberler her yılın 5 mayısı 6 mayısa bağlayan gecesi buluşup doğaya can verirler. Hızır, ak sakallı ve kırmızı pabuçludur. Çiçeklerden yapılmış bir cüppe giyer. İlkyazın müjdecisidir, bitkilere can verir, darda olanların yardımına koşar. Ayaklarının bastığı yere ilkyazın bereketini taşır. İlyas uzun boylu, ışık yüzlüdür. Elinde uzun bir değnek taşır, keçi derisinden yapılmış uzun bir gömlek giyer. Suların ve hayvanların koruyucusudur.

Eski çağın, çoktanrılı dönemlerin doğa ve bereket tanrıları ve tanrıçaları, görülüyor ki, tektanrılı dinlerde başka adlar ve kişiliklerle varlıklarını sürdürüyorlar.

Halkın inanışına göre hıdırellez gecesi dilenen dilekler gerçekleşir, hastalar iyileşir, uğursuzluklar biter, sorunlar çözümlenir, kısmetler açılıp bereket artar. Kısmet bekleyen kızlar 5 mayısı 6 mayısa bağlayan gece kırmızı bir bez içine madeni bir para koyarak gül dalına asarlar. Hıdırellez günü insanlar, Anadolu'nun hemen her yöresinde kırlara çıkıp çeşitli eğlenceler düzenler. Kırdan toplanan kırk tür bitki kaynatılıp suyu içilirse, bu bengisu tüm hastalıkları iyileştirir.

1 Mayıs

1 Mayıs ülkemizde ve Avrupa ülkelerinde Bahar Bayramı'dır. Bu bayramda Avrupalılar birbirlerine inci çiçeği dediğimiz müğeler armağan eder. İnci çiçeği mutluluğu müjdeler.

Çiğdem Pilavı

Anadolu'nun bazı yörelerinde çocuklar ilkyazın gelişini çiğdem pilavıyla kutlar. Köklerinden söktükleri çiğdem çiçeklerini sırıklara, dallara sarıp ya da ellerinde demetler halinde, kapı kapı dolaşarak maniler, tekerlemeler söylerler:

"Çiğdem çiçecik / Ebem küçücük / Verenin oğlu olsun / Vermeyenlerin kızı."

Zengin evden yoğurt, ayran, yağ; yoksul evden bulgur, yufka, tuz toplarlar. Pilavın harcı toplanınca çocuklardan biri bağırır:

– Pilavı nerde pişirek gardaşlar?

Her kafadan bir ses çıkar. Yer kararlaştırılır. Kırda kocaman bir çoban ateşi yakarlar, çevresinde türküler söyleyip halay çekerler, tepinirler, oynarlar. Çalı çırpı, kozalak toplayıp ateşe doldururlar. Çoban ateşi büyür, kocaman olur. Odun köz tutmaya başlayınca üç büyük taşın üstüne kazanı yerleştirirler. Leğen dolusu bulgur pilavı pişince bakraç dolusu ayranla birlikte ortaya konur. Yöresinde halkalanırlar. Yumruk vurup kırarlar soğanları. Kâşıklar leğene dalar, kıvançlı seslerine ağız şapırtıları karışır.

İLK ÇAĞ TANRILARINA DÖNÜŞ NEREDEN KAYNAKLANIYOR?

Onuru Kırılmış, Horlanmış, Çaresiz Kadın

Ruhunu şeytana satmak, Sabba Şeytan ayinleri'ne katılmak, büyücülük yapmakla suçlanarak diri diri yakılan kurbanların çoğunu kadınlar oluşturuyordu.

Bir Çinliye çocuklarının sayısı sorulunca, erkek çocuk-

larından söz ederken, şu kadar oğlum, kız çocuklarından söz ederken, şu kadar domuzum var derdi.

Eski Yunanda kadın evde kilitli, mahpus hayatı yaşardı. Kocasından gizli sokağa çıkan kadın ölüm cezasına çarptırılırdı. Kötülük eden kadın ise *Akrepol*'ün yüksek kayalarından uçurumlara atılarak parça parça edilirdi. Yuva çok perişandı. Erkek istediği kadar kadın alır, karısını boşar, evden kovardı. Kadın pazarda satılır, parayla kiralanır, başkalarına sunulurdu.

Yaşamı eğlence olarak kabul eden Romalılarda kadın yalnızca bir süs ve eğlence aracı idi. Ne evlenen, ne de doğuran vardı. Sefahatın önüne geçilemiyor, çıkarılan yasalar, verilen cezalar etkisiz kalıyordu. Erkek kızını, koca karısını malı biliyor, istediğine parayla satıyor ya da kiralıyordu. Gerek eski Yunanistan'da, gerek Roma'da, bir erkeğe "kadın" demek en büyük sövgüydü ama, kadının horlanması yüzünden eşcinsellik de alabildiğine artmıştı.

İslamlıktan önce Araplar, karılarını, kızlarını insan saymaz, diri diri toprağa gömerlerdi. Doğuracak kadın bir çukur başına götürülür, doğan kız ise hemen çukura atılır, üstü toprakla örtülürdü. Bazen baba, kızı beş altı yaşına gelinceye dek bekler, ya yaşamasına karar verip onu deve ve koyun gütmesi için kıra gönderir, ya da annesine: "Kızını süsle, gezmeye götüreceğim" derdi. Böylece kızını, bir kuyunun ya da önceden kazılmış bir çukurun başına götürür, dibe bakmasını emreder ve arkasından iterek kuyu ya da çukurun içine atıp üstüne toprak doldururdu. Yabancıya verilmiş bir öpücüğün cezası adam öldürmekten büyüktü ve bunu yapan kadının kellesini kocası uçururdu. Yaşlı erkeklerin haremindeki genç kızlar tam bir köleydi ve ömürlerini haremde tüketirlerdi.

Eski Mısırlılarda evlenmek, boşanmak yalnızca erkeğin hakkıydı. Erkek sayısız kadın alabilir, bıktığı zaman bunları boşar ve kovardı. Kadın ise hiçbir zaman boşanamaz, erkeğinden ayrılamazdı.

Kadının durumu Pers İmparatorluğu'nda da acınacak haldeydi. Erkek ne kadar isterse o kadar kadın alır ve canı istediği zaman, usandığı ya da kızdığı kadını boşar ve evinden atardı.

Japonya'da baba, kızının bedenini parayla kiralar, yaptığını doğal bir hak sayardı.

Yahudilerde de kadının hiçbir değeri yoktu. Yaşlı erkeklerin koynuna, salt sıcaklığıyla ısıtsın diye genç kızlar verilirdi.

Senegal'de kadın, hayvanlardan daha ucuz satılırdı.

Avustrulya'da kadın eve gelen konuğun koynuna girmek ve ona geceyi hoşça geçirtmek zorundaydı.

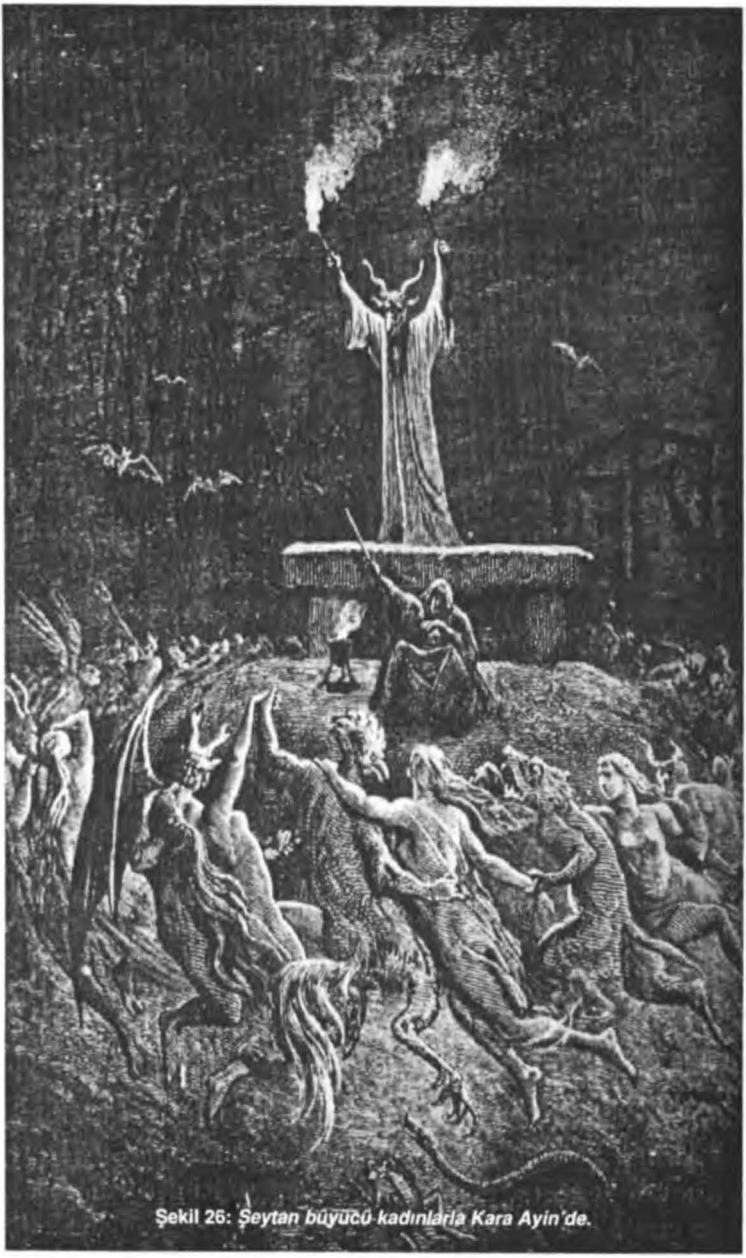
Büyü ve tılsımın en çok Avrupa'da yaygınlaşması, Hristiyanlığın kadına karşı takındığı tavır ve izlediği tutumdan kaynaklanır. En yaygın Hristiyan mezhebi olan katoliklik'te rahiplere evlenmek yasaklanınca, bu rahipler, kadınsız kalmanın öcünü kadınlardan aldılar. Zaten Musevilik gibi, Hristiyan dini de kadını hor görüyordu. Hristiyan inancına göre kadın, insanı cennetten kovduran, Şeytanla işbirliği yapan bir varlıktır. Öte yandan, feodal düzen de yoksul halkı alabildiğine eziyordu. Örneğin, evlenecek kızın kızlığını alma hakkı derebeyinindi. Gelecekteki karısının kızlığını kurtarmak isteyen koca, derebeyine olanaklarını çok aşan miktarda haraç ödemek zorundaydı. Senyörler bu haklarını kullanırken bile alabildiğine zorbaca davranıyor, kadını da kocasını da aşağılıyor, dövüyor, işkence ediyordu. Yapılan bu zulümler şatoların eğlence gecelerinde anlatılır, içkili masaların öykülerini oluştururdu. Fransız İhtilali'ne kadar Avrupa'da halk üç sınıftı. Soylular, rahipler ve köleler. Büyük çoğunluğu oluşturan köylüler köleydi ve toprakla birlikte alınıp satılıyor, eşya muamelesi görüyordu. Şatolarda oturan soyluların en büyük zevki bu çaresiz ve yoksul insanlara işkence etmek ve onların onuruyla oynamaktı. Sarhoş şövalyeler köylere baskın ya-

pıp erkeklerin gözleri önünde karılarının ırzına geçiyordu. Din adamları da soylularla işbirliği ettiğinden bu zavallı insanlara Kilise de yardım elini uzatmıyordu. Gövdesi kirletilen, onuru yıkılan kadın, çaresiz, öcünü almaları için orman perilerine, ocağın cinlerine sesleniyordu. Çoğu ortaçağın ürünü olan cin ve peri masalları, özünde halkın umutsuzluğunu yansıtır. Bir ortaçağ öyküsünden alınma şu bölümü izleyelim:

"Onuru kırılmış, horlanmış, çaresiz kadın, ellerini uzun saçlarına gömmüş, ağlıyor ve söyleniyordu: –Ey mutsuz azizleri ormanın, sağır mısınız, neden duymuyorsunuz sesimi? Nerelerdesiniz? Bana yardım elini uzatacak, şatodaki zalimlerden beni koruyacak bir peri, bir cin yok mu? Rahip; cinler kilisenin merdiven taşlarının altında gizli, diyordu. Oralarda işiniz ne? Neden gerçek görevinizi yapmıyorsunuz? Şatodaki o insafsız adamları neden çarpmıyor, neden onları cehennem ateşlerinde yakmıyorsunuz? Bıktım çaresizlikten, güçlü olmak istiyorum, öcümü almak istiyorum. Biri bu gücü bana verse, karşılığında ben de... Evet, ne verebilirim ki, kirletilen şu bedenimden, küle dönmüş şu ruhumdan başka nem kaldı ki!.. Güçlü ve büyük bir cin yardımıma koşsaydı...

"Ocakta yanan alevlerin içinden bir ses geldi: –Ah benim minik hanımım, eğer küçük kaldıysam, bu hep sizin hatalarınız yüzünden. Büyük olsaydım zaten beni istemezdiniz ki. Gönlünüzden ve evinizden, dualarla, papazın kutsal sularıyla kovmaya çalışmadınız mı beni? Yeter ki siz dileyin, o zaman ne kadar güçlü olduğumu görürdünüz. Cinler ne büyük, ne de küçüktür hanımım. Arzu edildiğinde, en küçük cin büyüyüp dev kesilir.

"Kadıncağız şaşkın gözlerle sorar:

Şekil 26: Şeytan büyücü kadınlarla Kara Ayin'de.

– Nasıl?

– Çok basit, bir cini dev yapmak için ona bir armağan vermeniz yeter.

– Nasıl bir armağan?

– Güzel bir kadın ruhu.

– Neler söylüyorsun yaramaz, benden ne istediğinin farkında mısın?

– İlk kez olmuyor ki bu, öcünü almak için ruhunu vermeye hazır o kadar çok insan var ki...

– Neden benim ruhumu istiyorsun? Yukarıda, şatoda oturan hanımefendinin ruhu benimkinden değerli değil mi? Hem o hiç çekinmez böyle şeylerden, bol bol dağıtır ruhunu, kocasına verir, âşığına verir, hatta çocuğu yerindeki bacak kadar uşağına bile verir.

– Ben de sizin uşağınız değil miyim hanımım, uşağınızdan da öte, köleniz, hizmetkârınızım. Kızarmayın, kızmayın. Hep sizin çevrenizde oldum, hatta içinizde oldum. Yoksa bilebilir miydim düşüncelerinizi, kendinizden bile sakladığınız düşüncelerinizi? Kimim ben? Kendi küçük, ama gönlü büyük ruhunuz değil miyim? Biz birbirimizden ayrılmaz tek bir parçayız. Hem ne zamandan beri beraber olduğumuzu biliyor musunuz? Bin yıldan beri birlikteyiz. Ben annenin, ninenin, büyük ninelerinin de ruhuydum, onlarla da birlikteydim. Ocağın, ailenin ciniyim.

– Peki karşılığında ne vereceksin yalancı?

– Kocan zengin olacak, sen güçlü olacaksın, herkes diz çökecek önünde.

– Yoksa sen gizli hazinelerin cini misin?

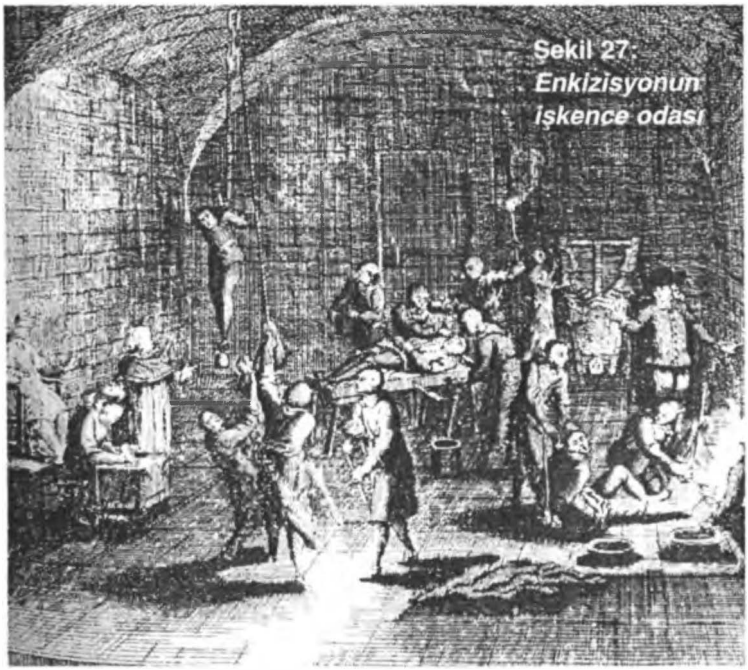
– Neden cin deyip duruyorsun. İyilik etmek kötü mü, adaleti yerine getiriyorum. Kocanı düşün. Zavallı adam, çalışmaktan canı çıkıyor, eline beş kuruş

geçmiyor. Sen ruhunu bana ver, önünüze hazineleri sereyim, rahat bir ömür sürün.

Genç kadın ellerini yüzüne kapayıp saatlerce ağladı. Gözyaşları tükendiğinde, göğsü heyecandan inip kalkarak, usul bir sesle mırıldandı:

– Kendi hesabıma hiçbir şey istemem. Ama kocamı, kocamı kurtaralım.

Hiçbir şey vaat etmedi ama, o andan itibaren artık şeytana aitti."

Şekil 27: Enkizisyonun işkence odası

Yoksulluk

Yukarıdaki öykü, paganist dönem inançlarının yeniden gün ışığına çıkmasında, batıl inançların yerleşmesinde, büyücüye bel bağlanmasında yoksulluğun da büyük payı ol-

duğunu gösteriyor. Köylüler köleydi ve işledikleri toprakla birlikte alınıp satılıyorlardı. Başka türlü kurtulamayacakları için, bu yoksul insanların, özellikle kadınların, gece rüyalarını, gündüzleriyse hayallerini gizli defineler, gömüler dolduruyordu. İrandaki zerdüştilerin üç başlı, kaz ayaklı tanrısı Asmode'yi anımsayalım, kim gücünü kabul eder ve yardımına çağırırsa ona kaz eti verir. Köylünün iblisi de Asmode gibi pratiktir. Papaz gibi latince, anlamsız söylevler çekmez, yararlı öğütlerde bulunur. Bilim, bilgelik incileri değil bol bol para verir, gizli definelerin yerini gösterir.

Bitkisel İlaçlar – Halk Hekimliği

Kilisedeki rahipler ve papazlar yardım, bağış adı altında aldıkları ücret karşılığı hastaları duayla iyi etmeye kalkıyorlardı. Telkinin etkin olduğu bazı ruhsal rahatsızlıkların dışında *söz derde derman olamıyor*, ağrıları, sızıları dindiremiyordu. Eşinin, çocuklarının, kardeşlerinin acılı feryatlarıyla yürekleri parçalanan köy kadınları sonunda kurtuluşu doğada buldular, bitkilerden ilaç yapmayı öğrendiler. ***Belladona*** denen güzelavratotundan, Yunanlılar'ın Venüs, Romalılar'ın ise Afrodit çiçeği, Aşk çiçeği adlarını verdikleri mine çiçeğinden, cezayir menekşesinden ve papatyadan ağrı kesiciler, maydanoz, turakotu, ısırganotu, eğreltiotu, arslankuyruğu ve mersin yapraklarından yaraları iyileştiren merhemler yapıyorlardı. Artık köylüler hastalarını kiliseye değil, bu halk hekimi kadınlara götürüyorlardı. Özellikle köy kiliseleri gelirlerinin önemli bir kısmından yoksun kaldılar. Bu halk hekimlerinden kurtulmak için onları Şeytanla, iblislerle işbirliği etmekle, büyücülükle suçladılar.

İnceste (Yakın Akrabalarla Cinsel İlişki)

Fransız tarihçisi Jules Michelet *La Sorcière* (Büyücü Kadın) adlı kitabında şu açıklamada bulunuyor.

"Günümüzün çağdaş yasalarına göre karısı ölen dul erkek baldızıyla evlenebiliyor. İyi bir uygulama, erkek, öksüz kalan çocuklarına en iyi yeni anneyi, karısının kızkardeşini buluyor. Teyze kendi kanından bu çocukları elbette kendi çocukları gibi bağrına basacak. Koca yeni karısında ölen karısının kısmen fiziğini, kısmen huyunu suyunu bulacak, yitirdiği eski yaşam arkadaşının anısını yaşatacak. Çağdaş yasalarımız amca, dayı, hala ve teyze çocuklarının birbirleriyle evlenmelerine de izin veriyor. Onlar zaten bir arada büyümediler mi, evcilik oynamadılar mı, ilk sevgililer değiller miydi? Oysa ortaçağda bütün bu birleşmeler **inceste** olarak, yakınla zina olarak kabul ediliyor ve suçlanıyordu. Çünkü Hristiyan dini baldızla, altı göbek geçmeden, amca, dayı, teyze ve hala çocuklarıyla evlenmeyi yasaklıyordu. Bu yüzden köylüler, hepsi altı göbek hısmı olduğu için kendi köylerinden kız alamıyor, evlenemiyorlardı. Geriye komşu köyler kalıyordu. Derebeylerinin birbirleriyle kanlı bıçaklı olduğu çağlardı o çağlar. Bu kez de derebeyi köleleri, olan bu insanlara komşu, derebeyinin sınırlarındaki kızlarla evliliği yasaklıyordu. Böylece, bekâr delikanlıların ve genç kızların yüzüne Kilise amca, dayı, teyze ve hala çocuklarını, derebeyi de yabancıları kapatmıştı. Oysa Sabba şölenlerinde gençler, rahipler ve derebeylerinin kem gözlerinden uzak, çocukluk günlerinin **küçük eşleri** olan amca, dayı, hala ve teyze oğullarıyla, kızlarıyla buluşup sevişiyor öpüşüyorlardı. Hristiyan inancına göre bunun adı **inceste**'ti, çok yakınıyla zinaydı. Enkizisyon yargıçları bu insanlar üstüne kamuoyunun nefretini daha da çekmek için ananın oğluyla, babanın kızıyla, kardeşin kardeşle zina ettiğini de yaydı.

"Sabba törenlerine kadınsız gelinemiyordu, ama hamile kadın da bu törenlere katılamıyordu. Kilise doğum denetimine, çocuk düşürmeye karşıydı. Nüfus artışı derebeylerinin işine geliyor, böylece yeni köleler kazanıyordu.

Ama yoksul karı koca, çocuklarına zor bakıyor, fazla çocuk istemiyordu. Çocuk bakımı en çok da annenin sorunuydu, anneyi yoruyor, perişan ediyordu. Unutmayalım, Sabba törenlerinin yaratıcısı kadınlardı, büyücü denen önder, kadınlardı. Doğum denetimini hiç değilse bu yolla sağlamak için gebe kadınlara Sabba şölenlerine katılmayı yasaklamışlardı. O halde bu törenlerde ister akraba olanlar, ister akraba olmayanlar arasında toplu sekse, cinsel ilişkiye izin verirler miydi?

"Sabba toplantıları Kiliseye ve derebeylerine karşı bir başkaldırıydı. Enkizisyon yargıçlarının ileri sürdüğü gibi, binleri aşan, bazen on bini aşan insanların katıldığı toplantılar değildi bunlar. Tersine, birbirleriyle iç içe geçmiş yakın ailelerden oluşuyorlardı. Büyük kitleleri toplayabilselerdi Kilise ve derebeylerine karşı öfkeleri gerçek bir devrime dönüşürdü. Küçük bir çığlık bile bazen tonlarca çığı harekete geçirir. Egemen sınıflar, din adamları ve soylular tehlikeyi sezinledi. Halkın üstünde korkunç bir devlet ve din terörü yaratarak zayıflayan güçlerini yeniden berkitmeleri gerekiyordu. Bu görevi önce dinsel, daha sonra hem dinsel, hem de laik olan mahkemeler gerçekleştirdi: Ruhban sınıfla Aristokrasinin işbirliği. Gerekçeleri: büyü, Şeytana satılmışlık ve çok yakın hısımlarla cinsel ilişki. Sabba toplantılarına katılsın katılmasın, masum halkın, aydın düşünce-lilerin, başka tarikattan ve mezhepten olanların işkence odalarında kemiklerini kırdılar, derilerini yüzdüler ve onları közler üstünde yavaş yavaş kızartarak öldürdüler."

KİLİSELER, MEZHEPLER VE TARİKATLAR ARASI DÜŞMANLIKLAR

Din adamları Şeytana satılmışlık, büyücülük uydurmalarını, Sabba şölenlerini kendi aralarındaki, kiliseler, manastırlar, mezhepler ve tarikatlar arası düşmanlıklarda

da kullandılar. Jules Michelet'nin *La Sorcière* (Büyücü Kadın) adlı ünlü kitabından alınma iki davayı örnek olarak aktaralım:

Madelaine Bavet Davası

Dolandırıcılık suçundan asılan bir savcının Rouen'lı dul karısı, kocasının yüz karasını silmek ve günahlarını bağışlatmak için, Louviers'de bir manastır yaptırır ve David adlı yaşlı bir rahibi yönetimine getirir.

Öksüz ve yetim Madelaine, kilise ve manastırlara, din kuruluşlarına giysi ve çamaşır yapan bir kadının yanında çıraktır. On altı yaşında rahibe adayı olarak, Louviers'deki manastıra girer.

Manastır yöneticisi Rahip David, gerçek masumluğun Adem ve Havva gibi çıplaklıkta olduğuna inanıyor. Yöneticiye hoş görünmek için öğretmen rahibeler, rahibe adayı genç kızları manastırın bahçelerinde zaman zaman soyup çıplak dolaştırıyorlar. Küçük Madelaine pek sevmiyor bu uygulamayı, göğüslerini örtüyle gizliyor.

Manastırlar kentin dışında, orman içlerinde ve ıssız yerlerde kurulur. Genç kızların, ziyaretçi kabul etmelerine, kente girmelerine izin verilmez. İsa'ya adanmıştır onlar. Kasvetli taş odalarda her türlü tensel arzuları bile uslarından kovmaları gerekir. Bunu düşünmek günahların en büyüğüdür, cehennem ateşinde yanacaklardır, zebaniler cinsel organlarına kazıklar sokacaktır. Her şeye karşın, gençliklerinin en ateşli dönemini, ergenlik çağını yaşayan genç kızlar, bu en doğal arzuyu yüreklerinden ve tenlerinden silemezler. Öğretmenleri olan rahibeler de onlardan pek farklı değildir.

Manastırlardaki kızların sık sık günah çıkarmaları gerekir. Madelaine'in günahlarını yönetici rahip David çıkarır. Garip bir rahiptir, acayip fikirleri vardır: "Günahı gü-

nah temizler, kişiyi kibirden kurtaran günahtır. Gövde ruhu kirletemez" der. Rahibeler seve seve uygularlar. Sapık davranışları Madelaine'i ürkütür. Onlardan uzak durur, manastırın dışarı hizmetlerini görür.

Yönetici David öldüğünde Madelaine on sekiz yaşındadır. Yeni yönetici Picart adlı bir papaz, günah çıkartmaya geldiğinde genç kıza hep aşktan söz ediyor.

Başbaşa kalabilmeleri için onu yandaki kilisenin ayin eşyaları bakıcısı yapar. Madelaine adamdan hoşlanmıyor ama rahibeler, küçük gizlerini söyler diye korkuyorlar ondan. Onun başka bir rahibe günah çıkartmasına da izin vermiyorlar.

Bir gün Madelaine ölecek kadar ağır bir şekilde hastalanır. Picard korkutur onu:

"David karnına iblisin büyülerini sokmuş. Bu yüzden bu haldesin; o büyüleri çıkarmak gerekir."

Önceden hazırladığı afyonlu şerbeti ilaç diye içirir. Madelaine afyonla uyuşmuş, yarı baygın halde, kendini büyü törenlerinde sanıp seraplar görürken papaz muradına erer. Kızcağız hamile kalır. Manastırdan çıkmaması ve çocuğu kimse görmeden doğurması ya da düşürmesi için Picard onun dış hizmetlerle ilişkisini keser.

Sır, manastırın içinde kalır. Rahibelerin çoğu sevici. Hem kendi yaşamlarından, hem yöneticilerinden hoşnutlar. Picard zengin çevrelerle dostluklar kurmuş, manastırı büyütmüş, yanına ayrıca büyük bir kilise yaptırmış. Sofralarda kuş sütü eksik. Ekmek elden, su gölden, bey gibi yaşıyorlar. Niçin bozacaklar huzurlarını. Hem iyi yürekli yöneticileri fırsat buldukça onların da gönlünü hoş ediyor.

Madelaine birkaç kez daha gebe kalır, çocuk düşürür. Yıllar geçer, Picard yaşlanmaya başlar. Madelaine'in bir hafiflik edip günah çıkartırken bir başka rahibe olanları anlatmasından korkar. Kutsal ruh üstüne yemin ettirip elinden yazılı bir vasiyet alır: "Öldüğünde ben seninle öleceğim ve

sen nerde olursan ben de orda olacağım."

Papaz Picard artık kendi malı haline getirdiği zavallı Madelaine'i her türlü sapık arzularını doyurmada kullanır. Yardımcısı Papaz Boulle ve başka bir kadınla birlikte onu ormanın uzak bir köşesine götürür. Afyonlu şarap içip dörtlü aşk yaparlar ve Madelaine ayıldığında Picard büyücülerin Sabba ayinine katıldıklarını söyler. Başka rahibelerle ilişki kurmak istediğinde Madelaine'i araya koyar.

Kızcağızın kafası allak bullak olur. Picard öldüğü zaan onu da mı birlikte çukura gömecekler? Picard kendisiyle beraber onu da mı cehenneme sürükleyecek? İblislerle çevrili ve ruhunu şeytana satılmış olarak duyumsar. Ateş dolu bir kedinin onu aşkla izlediğini sanar. Salgın bir hastalık gibi, giderek, diğer rahibelerin bazıları da doğaüstü, garip davranışlarda bulunmaya başlarlar. Madelaine bir kapüşen rahipten ve Evreux Piskoposu'ndan yardım ister. Başrahibe de karşı çıkmaz, böylece manastırları Fransa'nın her yanında ünlenecektir. Başbakan Richlieu manastırları ıslah etmek istiyor. Bundan korkan Evreux Piskoposu şimşekleri çekmemek için altı yıl olayı duymazlıktan gelir. Ancak rezalet ayyuka çıkınca sonunda sorunu çözmek zorunda kalır.

Cinciliğin revaçta olduğu yıllar. Enkizisyon un yüksek rütbeli din yargıçları İspanya'da, İtalya'da, tüm Hristiyan ülkelerde iblislere amansız bir savaş açmışlar. Alimleri iblislerin nasıl alt edileceğine değgin kitaplar yazıyor, kurallar ve yasalar koyuyorlar. İblisler ruhlarını satın aldıkları kimselerin ya bedenlerindeki bir yere giriyorlar ya da anlaşmayı resmiyete dökmek için cinlenmişin bedenindeki bir yere mühürlerini basıyor, işaretlerini koyuyorlar. İblisin girip gizlendiği ya da işaretini koyduğu yer nasıl bulunacak? İğne batırılacak. İğnenin battığı yerden kan akmazsa ya da cinli acı duymazsa iblisin girip gizlendiği ya da işaretini koyduğu yer ortaya çıkmış olacak. Bu gizli bölgeyi

bulmak elbette kolay değil. Kurban feryat figan, kanlar aktıkça iğneyi yeniden başka bölgelere batırmak gerekiyor. İblisin bile akıl edemeyeceği dahiyane bir işkence yöntemi.

Kurbanın bedenine rastgele iğneler batırıp onu kan revan içinde bırakmak sanatmış gibi bu işin uzmanları da yetişir.

Anne de la Native adlı bir rahibe bulunur. Onun da bir iblisi var, gammaz iblis, ***Léviathan***. Kana susamış, isterik, kendi yalanlarına inanan bir yarı deli rahibe. Şöyle bir bakar bakmaz iblisi Madelaine'in yanında çırılçıplak görmekte olduğunu söyler. İyice şaşkına dönmüş, ruh sağlığı iyice bozulmuş Madelaine de ondan aşağı kalmaz.

"Sen de büyücülerin Sabba törenindeydin, baş rahibe ve onun yardımcısı da seninle birlikteydi."

Piskopos'un gönderdiği nedametçi papaz haykırır:

"Bu manastırı iblisler basmış!"

Nedametçinin önerisiyle Evreux Piskoposu yazılı buyruğunu yollar:

"Picard'ın kemiklerini mezarından çıkarıp uzaklardaki bir kubura atın, kemiklerle birlikte iblisler de manastırı terk eder."

Sonra rahibe Anne ve diğer rahibeler Madelaine'i çırılçıplak soyarlar. Bedenindeki iblisin girdiği ya da işaretini koyduğu acı duymayan, hissiz yeri bulmak için iğnelerini batırmaya başlarlar. Her iğne batırdıklarında kızcağız haykırır, acıdan kıvranır, gözyaşları döker. Sadikler, bulamasalar da, duydukları çığlıklardan ve dökülen gözyaşlarından mutlular.

Evreux Piskoposu'nun buyruğuyla Madelaine manastırdan uzaklaştırılıp kentteki bir kilisenin yer altındaki mahzenine atılır. Kanayan yaralarını sarmak için bir parça bez bile vermezler. Acılar ve pislik içinde kıvranır. Her taraf farelerle dolu: mahpusların burnunu, kulağını yiyerek karınlarını doyuran aç fareler. Korkudan gözünü yummaz

kadıncağız. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi amansız düşman, nedametçi enkizisyon papazı mahzenin üstündeki taş odanın deliğinden tehditler yağdırıyor, ondan başkalarını da suçlamasını istiyor. Ağzına tek lokma koymaz olur. Hemen ölmesin, sürünsün diye enkizisyon cu onu bir üst odaya aldırır. Biraz ışık sızıyor, biraz umut. Ama birkaç gün sonra bu kez daha da aşağıda, lağımın olduğu yerde. Her şeye karşın yaraları kapanır, kendinde biraz güç bu-

Şekil 28: *İblislerin Cehennem İşkencesi*

lunca intihara karar verir. Örümcekler yutar, ölmez, sadece kusar. Cam parçaları bulur, yutar, yine ölmez. Bir kötü teneke geçer eline, boğazını kesmeye kalkar, başaramaz. Büker, demir çubuk haline getirip karnına saplar. Yukarıdan enkizisyon cunun sesi geliyor sürekli:

"Orana sok, orana!"

Yüreği ölü ama ne fayda, gövdesi güçlü, çilesi bitmemiş, vadesi yetmemiş. Yaralar kapanır. Yeniden arzu çeken bir kadın haline gelir. Enkizisyon un zindancıları, piskoposluğun hayvan uşakları, bulunduğu yerin pisliğine, felaketine, zavallının yara berelerine, çektiği acılara aldırmaksızın oynaşmaya gelirler. Alt yanı, ruhunu iblise satmış bir büyücü; her şey yapılabilir ona. "Bir melek her zaman yardımıma koştu, zindancılardan ve farelerden korudum kendimi" diyor Madelaine. Ne var ki kendini kendinden koruyamaz olur artık. Zindan ve mahpusluk, aklını ve ruhunu felç eder. En iğrenç, en alçak durumlara düşer. Enkizisyon un isteğiyle işlemediği bir yığın suçu kabul eder, bir yığın insan suç ortağı olarak ölüme ya da zindanlara gönderilir. Enkizisyon un yobaz rahiplerinin baskısıyla, yakın akrabaları, anne babalarıyla, kardeşleriyle Sabba törenlerinde cinsel ilişki kurdu diyerek bir yığın masum insanı diri diri ateşlerde yaktırır. *İnceste* uygulayanların ve ruhunu iblise satanların cezası yakılarak ölümdür.

Fronde yönetimiyle birlikte yargı yetkisi dinsel mahkemelerden, yani enkizisyon dan sivil, laik yargıçların eline geçer. Mahkeme, "Louviers'nin Sodome'u" adı verilen manastırın yıkılmasına, oradaki rahibe adaylarının ailelerine gönderilmelerine, bundan böyle taşra piskoposlarının yılda dört kez müfettiş göndererek bu tür iğrenç olayların olup olmadığını araştırmalarına karar verir.

Madelaine, ya da artık insan olmaktan çıkan gövdesi, daha doğrusu cesedi, Roven zindanlarında kalır.

Kurbansız ihsan olmaz. Suç işledi mi, işlemedi mi, bu-

na pek bakılmaksızın, onu kurban veren Louviers halkının öfkesini ve acısını dindirmek için de manastırın son yöneticisi Balık Pazarı'nda yakılarak ölüm cezasına çarptırılır.

Grandier Davası

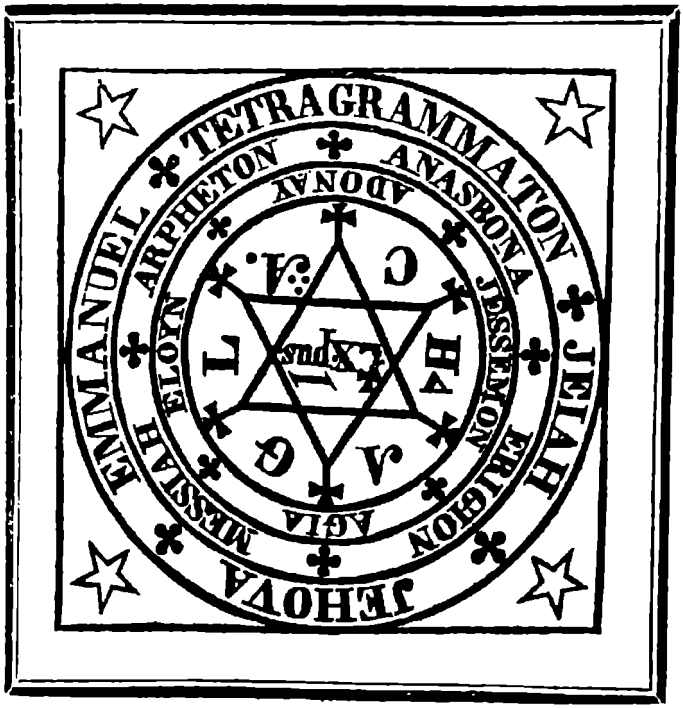
İşkenceyi kurallaştırıp yasallaştıran enkizisyon mahkemelerini besleyen önemli kaynaklardan biri de mezhepler ve tarikatlar arasındaki amansız çıkar çatışması ve dogmatik, yobaz dincilerin ileri görüşlü din adamlarına açtığı savaş.

Loudun kilisesine genç bir rahip atanır. Yakışıklı, güler yüzlü, güzel konuşan bir rahip. Biraz da çapkın. Adı *Grandier*. En çok da kadınlar ondan etkileniyor. Krallık avukatının karısı, krallık savcısının henüz küçük yaştaki kızı ona tutkun. Kentte bir de manastır var. Kentliler manastırın yönetmeni, ufak tefek, cılız rahibe "Minyon" adını takmışlar. Grandier'yi manastırdaki rahibe adayı kızlar da beğeniyor ve ismini dillerinden düşürmüyorlar.

Böylece Grandier üç büyük düşman kazanıyor: Kraliyet avukatı koca, krallık savcısı baba ve manastır yönetmeni.

Manastırlara kapatılan ergenlik çağındaki genç kızlar, haliyle tensel arzular duyuyor, geceleri düşlerinde gündüz düşündükleri yasak hazları tadıyorlar. Sabah uyandıklarında birbirlerine Grandier'yi yataklarının yanı başında ya da yataklarında gördüklerini söylüyorlar. Düş ya da sanrı mı? Yoksa Grandier manastır kapıcısıyla anlaşıp içeriye, bu kızların odasına dek girdi mi?

Uzatmalı üç düşman, iki yoksul kadına para verirler ve bu kadınlar Grandier'nin kendileriyle cinsel ilişkide bulunduğunu ileri sürerler. Grandier kent alanında, herkesin gözü önünde kırbaçlarınr. Düellonun pek revaçta olduğu o dönemde bir erkeği halkın, hele de kadınların indinde gözden düşürecek en büyük cezaydı kırbaç. Genç rahip onuru-

Şekil 29: Şeytan çağırma çemberi ve yıldızı.

nun iadesi için krala başvurur. Krala "verilen ceza, zamparalık cezası"ydı denir. Kral başvuruyu yanıtsız bırakır. Kilise mahkemesi de ayrıca Grandier'yi açlık cezasına, oruca çarptırır ve Loudun'den sürer. Genç rahip bu kez sivil mahkemede hakkını arar. Sivil mahkeme onu suçsuz bulur. Grandier kırılan gururunun öfkesini kenti çalımla dolaşarak alır. Bu kez daha bir çeker düşmanlarının şimşeklerini.

Manastırın baş rahibesi olaydan sağlayacağı çıkarı hemen sezinler. Kıyıda köşede kalmış manastırın durumundan yararlanarak, niçin adını duyurmasın, niçin ünlenmesin? Rahibe adayı genç kızların pek çoğu kurulmuş saat gibi aynı sözleri yineler:

"Geceleri Grandier'yle yatıyoruz. Birlikte büyücülerin Sabba törenlerine katılıyoruz."

Titremeler, ürpermeler.

Paris'ten Fransa'nın her yanından ve her renkten keşişler üşüşürler bu küçük kente. Kızlar, üçer beşerli gruplar halinde günah çıkartır. Her gün yeni haberler kulaktan kulağa doşlaşır kentte:

"Üç kız, ruhunu iblislere satmış!"

"Altı kız ruhunu iblislere satmış."

"Sabba törenlerinde, yanlarında Grandier, horoz kesip kanını yüzlerine sürerek toplu sevişiyorlarmış!"

Söylentiler Saray'a dek uzanır. Kral enkizisyon yargıçlarını ve cin çıkarıcıları yollar. Cin çıkarıcılar kızları sorguya çeker, daha sonra yorulduklarını söyleyip açılmaları için onları kırlara götürürler. Kızlar gerçekten açılır, hamile kalırlar. Hamile bırakan da elbette Grandier'nin buyruğundaki iblisler!

Tanrı adına yargılama başlar. Çırılçıplak soyulur Grandier; iblisin gizlendiği ya da damgasını vurduğu, işaretini koyduğu gizemli yeri bulmak için bedeninin her yanına iğneler batırılır. Gel gör ki ruhunu iblise sattığını, masum rahibe adayı kızları da büyücülerin Sabba törenlerine götürdüğünü itiraf etmez. Özel bölüme alınır. Taş bir salon; kerpetenler, mengeneler, döndükçe kurbanın gövdesini de gerip uzatan çıkrıklar, çarklar, kurbanları ayaklarından baş aşağı sarkıtmaya yarayan çengeller (şekil 27).

İnatçı Grandier, tırnakları sökülüp, etleri kerpetenlerle koparılsa da, kızgın demirlerle dağlansa da ruhunu iblise sattığını itiraf etmez ve suç ortaklarının adını söylemez.

Diri diri yakılarak ölüme mahkûm edilir. Cellatlardan son dileği: ateş tutuştuğu zaman kendisini boğmaları. Bir yakın dostuna mektup da bırakır: "Bu iyiliğine karşılık cellada rüşvet verin." Ayakları kırıldığı için yürüyemez, işkence odasından yakılacağı alana kadar sedyeyle taşınır. Cellat mektubu götürüp rüşveti alır ama Grandie'yi boğmaz ve alevlere bırakır.

Karanlıkla Aydınlığın Savaşı

Dogmatik dinsel düşünceyle özgür, bilimsel düşünce arasındaki çatışma antik Yunanistan'da İsa'dan önce başlamıştı. Yapılan çevirilerle bilimsel ve özgür düşünce gecikmiş olarak Hristiyan dünyasına da girdi. Gerek laiklerle Kilise arasında, gerek Kilise içinde, din adamları arasında aydınlıkla karanlığın savaşımı başladı. Karanlıkçılar aydınlıkçıları Sabba törenlerinde yakınlarıyla cinsel ilişki kurmakla (inceste) suçladılar. Enkizisyon yargıçları ileri görüşlü din adamlarını da yaktırdılar.

Veba Salgınları - Kiliseye Güvensizlik

Ortaçağda Avrupa'da art arda veba salgınları oldu ve milyonlarca insan vebadan öldü. Papanın, piskoposun, rahiplerin ve papazların duaları milyonlarca insanı öldüren bu büyük salgınların üstesinden gelemiyordu. Halkın Kiliseye, din adamlarına güveni kalmamıştı. Kilise, sarsılan güveni teröre, dehşete başvurarak yeniden sağlama yoluna gitti, Sabba törenlerini, büyücülük söylentilerini koz olarak kullandı. Sarsılan otoritesini masum köylüleri yakarak kurdu (şekil 30).

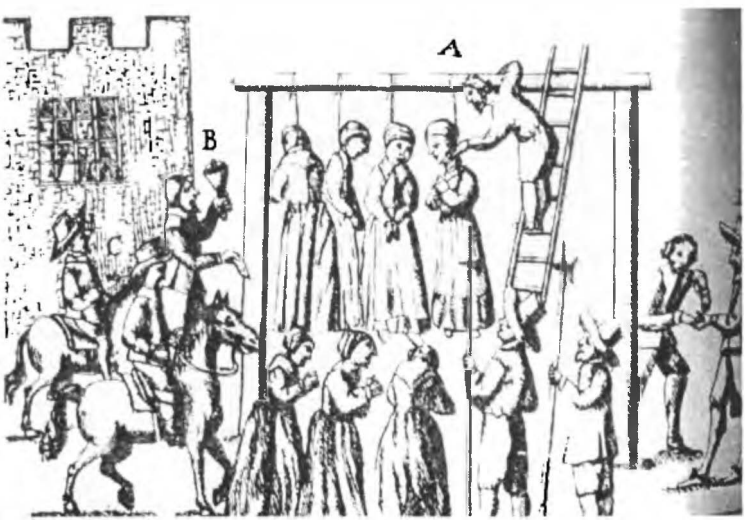
Şekil 30: *Şeytana taptıkları gerekçesiyle yakılan masum köy kadınları*

Eğitimsizlik

Kilisede rahiplerin ve papazların vaazları latinceydi, dualar Latinceydi. Çoğunluğu okuma yazma bilmeyen sade halk, özellikle köylüler bu vaazları ve duaları koyun kaval dinler gibi dinliyor, hiçbir şey anlamıyorlardı. Oysa Sabba ayinlerini ilkçağ tanrıları kılığına, Pan kılığına girip yönetenler onlardandı, onların diliyle, sade bir dille konuşuyordu. Sözlerini anlıyorlardı. Bu nedenle, köylüler Kiliseden soğuyup, geceleri ay altında yapılan, yemekli, içkili ve danslı Sabba törenlerine gitmeye başladılar.

Karşılıksız Aşklar

Hiç mi büyücü yoktu? Hiç mi büyü yapılmıyordu? Senyörün, derebeyinin malı durumundaki, toprakla birlikte alınıp satılan yakışıklı köylü delikanlı şatodaki soylu kızlara âşık oluyordu. Güzel köylü, şövalyeye tutulmuştu. Umutsuz aşkların nasıl üstesinden geleceklerdi. Bu sade

Şekil 31: *Ruhlarını Şeytana sattıkları ve büyü yaptıkları gerekçesiyle asılanlar.*

insanların akıllarına gelen ilk şey büyü oluyordu. Gerçekten de büyü yapan kadınlar vardı. Otlardan, çiçeklerden, hayvan etlerinden, kemiklerden, saçlardan vb. yararlanıp hazırladıkları iksir, yemek, bebek gibi şeyleri umutsuz âşıklara verip böylece üç beş kuruş kazanarak evlerinin geçimine katkıda bulunuyorlardı.

Bu büyüler kötülüğe değil, iyiliğe yönelikti, yürekleri birleştirmeye yönelikti. Ama cezalar korkunç oldu. Darağaçlarında sallanarak, ateşte yanarak can verdiler. Kilise; satanizmi, büyüyü, Sabba şölenlerini olabildiğince abarttı. Üç dört yaşındaki çocukların bile büyü yaptıkları, ruhlarını şeytana sattıkları suçlamasıyla işkence odalarında kemikleri kırıldı. Ve bu masum çocuklar, kendileri gibi masum olan anneleri, babaları, kardeşleriyle birlikte diri diri ateşte yakıldılar.

Satanizm, büyü ve Sabba ayinleri üstüne yaptığıız bu ön ve zorunlu açıklamalardan sonra, şimdi Şeytana dualar yazan, övgüler düzen ***Baudelaire***'in ne derece satanist olduğunu ya da olup olmadığını araştıralım.

Önce *Kötülük Çiçekleri* yayınlandığında, imparatorluk savcısının açtığı davayı görelim.

Şekil 32: *Ölüme mahkûm edilen bir aşk kırgını*

II. BÖLÜM:

BAUDELAIRE VE SATANİZM

KÖTÜLÜK ÇİÇEKLERİ VE MUZIR DAVASI

Yayıncı Poulet-Malassis cesur ve işini, değerleri seçmesini bilen bir insan. Bir anlaşma yaparak *Kötülük Çiçekleri*'nin yayın hakkını satın aldı ve 25 nisan 1857'de kitap bin üç yüz adet olarak piyasaya çıktı.

Kötülük Çiçekleri'nin piyasaya çıkmasından on gün sonra *Le Figaro*'da, ***Gustave Bourden*** adlı cahilin ve gericinin teki, yazdığı bir yazıyla yapıtı karaladı ve savcılığın dikkatini kitabın üzerine çekti. Özetle şunları yazıyordu:

> "Kitabı okudum, amacım ne bir yargıda bulunmak, ne de bir karara varmak; sadece kendi kanımı söylüyorum ve bunu da başkalarına zorla kabul ettirmek gibi bir niyetim yok (...) Öyle anlar oluyor ki, insan bay Baudelaire'in usundan şüpheye düşüyor. Öyle anlar oluyor ki şüphelenmeye bile gerek kalmıyor. Aynı sözcükleri, aynı düşünceleri tekdüze ve bile bile yinelemesi, gerçek amacını kuşkuya yer kalmayacak biçimde ortaya çıkarıyor. İğrençlik rezillikle dirsek dirseğe; kokuşmuşlukla çirkef kol kola girmiş. Bu kadar az sayfada bu kadar çok memenin ısırıldığı ve çiğnendiği hiçbir kitapta görülmemiştir; bu kadar iblis, dölüt, şeytan, kemirgen, kedi ve kurtların cirit attığı başka hiçbir kitap yoktur. Bu yapıt aklın tüm delilik ve saçmalıklarına, yüreğin tüm kokuşmuşluklarına açık bir hastanedir; amacı elbette ki delilik ve kokuşmuşlukları iyileştirmek değil, çünkü onları iyileştirmenin çaresi yoktur."

Le Figaro'daki bu muhbir yazıya karşılık, yarı resmi devlet organı olan *le Moniteur*'de ***Edouard Thierry*** Baudelaire'i ve *Kötülük Çiçekleri*'ni övüyor, göklere çıkarıyordu:

> "Prens Prospero'nun sarayına benzeyen bir saray düşünün. Koridorun yanında, ışık saçan pencerelerin aydınlattığı yedi büyük salon ve bu salonların bitiminde, kış bahçesi olarak kullanılan camdan bir sera... Bu sera bir başka bahçe. Bu sarayı yaptıran evsahibi, değişik zevkine uygun olarak, orada, değerli bitkileri, kokusuyla duyumlara, bakınca gözlere kıvanç veren çiçekleri, tatlı ve gümüşsü yeşillikteki yaprakları, güzel palmiyeleri, büyük yelpazeleri, Antillerde yetişen bitkilerin dalgalanan sorguçlarını toplamak istememiş. Barışçı doğa en zengin ürünlerini uzun yıllardan beri vereceği kadar vermiş zaten. Evsahibi, vahşi doğanın da, kıyıcı doğanın da neler verebileceğini öğrenmek istiyor. İçinde kötülüğün imge ve işaretlerini taşıyan ürkütücü bitkileri büyütmeye, geliştirmeye kalkmış. Tehlikeli özsularını damıtan meyve kabuklarını, baş dönmesi ve ateş yayan gölgeleri araştırmış. Tüm köpüklerden, tüm yosunlardan, tüm tortulardan, bitkisel çürümenin bütün yeşilimsi incilerinden dokunan bataklıklar yaratmış. Binlerce renkteki sineklerin vızıldayıp, ölü hayvanların karnında soluma devinimine iğrenççe öykündüğü basık ve bunaltıcı yerlerin bakımına uğraşmış. Nasıl güzel kokular baş kaldırır ve şaşkın duyular yangına hoşgörünmekten korkarsa, bu korkunç bahçede de, bir uçtan bir uca, hem çürümüşlüğü yansıtan, hem de birbirine karışan, duyulara sızan kokular üstünde kuluçkaya yatmış, yaslı, tasalı bir sıcaklık var. Bu korkunç bahçede yine de, her yandan görkemli sarmâşıkların, varlığından asla kuşku duyulmayacak bir üretim gücünün, sevimsiz olduğu kadar yüce biçimlerin, ürkütücü olduğu kadar yanında her türden rengi soluklaştıran bir parıltının renkleri açılıyor. Evsahibi Cehennemden bir Eden, Cennet

bahçesi yaratmış. Bu bahçede Ölüm, kızkardeşi olan Şehvetle birlikte geziniyor. (...) Eski yılanın soyu, ezilmiş, örselenmiş, yara bere içinde, ağaçlı yollarda tırmanıyor ve bilim ağacının ortasında ateş püsküren tahtından bir mucize sonucu fışkırmış son filizini veriyor. (...) Kitap herkes adına konuşuyor, ancak, *Kötülük Çiçekleri* gibi bir yapıt onu okuyan herkese seslenmez (...) Yapıtta zaman zaman gözüpeklik, karanlık bir sanrı, olağanüstü güzellikler ve her zaman hüzün var. Onu doğrulayan, suçunu bağışlatan, suçsuzluğunu kanıtlayan da işte bu hüzündür. Şair, kötünün görüntüsü, görünümü önünde kıvanç duymuyor. Kötülüğe, çirkinliğe doğrudan ve tam karşıdan saldırıyor mu, iyi tanıdığı ve meydan okuduğu çirkinlik ve kötülükten hâlâ korkuyor mu, korkmuyor mu, bilemem, ama kendi bozgunlarını dile getiren yenilmiş bir insanın acısıyla, hüznüyle konuşuyor. Hiçbir şeyi saklamıyor, hiçbir şeyi unutmamış. Boşboğaz bir edebiyatın halka, bohem yaşamın törelerini, barones Ange'ın ve Marguerite Gautier'nin serüvenlerini anlattığı bir dönemde, eğlendirici öykülerin ardından, o, kırlardaki çoban türkülerini, ölü bir hayvanın yanındaki kır deyişini, katledilmiş yosmanın odasını söylemeye geldi. İlk ve son kişi oldu. Son gerçeği yazdı. Kendine bile yalan söylemedi. Kimseye yalan söylemedi. *Kötülük Çiçekleri*'nin baş döndüren bir kokusu var. O bu kokuları soludu. Anılarına kara çalmadı ve çalmıyor. Esrikliğini seviyor ve bu esriklik, korkutacak kadar hüzünlü. Başka türlü suçlamıyor, başka türlü yakınmıyor, alabildiğine üzgün. Ortaya koyduğu yapıt onu yeteriyle aydınlatacak bir ışıktan, anlamını betimleyecek bir tür masaldan yoksun. Kitabına, ***Dante***'nin yaptığı gibi *Kutsal Güldürü* (la Divine Comédie) adını verseydi, en gözüpek günahkâr kadınlarını *Cehennem*'in bölümlerinden birine yerleştirseydi, ***Lesbiennes*** tablosu bile süslü bir değişime gerek duymazdı (...)."

Yarı resmi devlet organı olan *le Moniteur*'de Edouard Thierry'nin Baudelaire'i öven bu yazısı dinci ve gerici çevreleri büsbütün ürküttü. Ertesi gün katolik *Journal de Bruxelles*'de Baudelaire ve *Kötülük Çiçekleri*'ni suçlayan imzasız bir yazı çıktı. Bu yazıda özetle şunlar söyleniyordu:

> "Daha, yakınlarda, size *Madame Bovary*'den, yazınsal bir alçaklık, ahlak yıkımı, toplumsal bir yara olan o rezil başarıdan söz etmiştim. Şu günlerde, *Kötülük Çiçekleri* adı altında yayınlanan şiir kitabının yanında *Madame Bovary* denen o iğrenç roman bile ağzı süt kokan çocuk kalır. Yazarı, ***Edgar Poe***'yu çeviren, başıbozuk ve gerçekçi basının çirkefleriyle beslenmiş küçük bir toplulukta on yıldır büyük adam yerine konmuş Baudelaire adında biri. Bu kitabın nice alçaklıklar ve çirkeflerle bezendiğini anlatacak sözcük bulamıyorum. Yazarın dostları bile korkuya ve dehşete kapılmış durumdalar. Polisin harekete geçmesinden endişelenerek, telaş telaşa, yazarının ruhsal bir çöküntü içinde olduğunu savunmaya çalışıyorlar. Dürüst bir kalem için bu kitaptan alıntılar yapmak bile çok zor. Kendine saygı duyan her okuru Baudelaire'i kırbaçlamaktan alıkoyan tek şey, ancak, ona karşı duyduğu tiksinti olabilir."

Sonunda imparatorluk savcısı, Baudelaire'e ve yapıtı *Kötülük Çiçekleri*'ne karşı, genel aktöreye ve dinsel inançlara saldırdığı gerekçesiyle dava açtı. Savcı, imparatorluk savcısı adına yardımcısı ***Pinard***'dı. Baudelaire'i savunmayı ise, *Madame Bovary* davasında ***Flaubert***'i savunan, zamanın ünlü avukatı ***Gustave Chaix d'Est-Ange*** üstlendi.

Baudelaire, gerekirse savunmada kullanması için, avukatına yazılı olarak şu önerileri verir:

> "Yapıt bir *bütün olarak* yargılanmalıdır, o zaman kitabımda müthiş bir aktörenin bulunduğu ortaya çıkar. Yüz şiirin tamamı ele alınacak yerde, yalnızca on üçü ele alınıp suçlanıyor; ne hoşgörü! Böyle bir hoşgörüden elbette kendime övünme payı çıkaracak değ-

lim. Kitabımın yetkin bütünlüğünü vurgulayarak sorgu yargıcına da şunları söylemiştim: *Tek hatam, evrensel zekâya güvenmek ve bu yüzden de kitabıma yazınsal ilkelerimi, aktöre üstüne düşüncelerimi açıklayan bir önsöz koymamam oldu* (Sanat yapıtlarındaki aktöre konusunda, B*ay Honoré de Balzac*'ın *La Semaine* güncesinde, Bay ***Hippolyte Castille***'e yazdığı ilginç mektupları araştırmanızda yarar var.)

"Kitabım piyasadaki diğer kitaplardan daha yüksek bir fiyatla satılıyor. Bu da önemli. Demek ki amacım geniş kitlelere seslenmek değil. Kitapta suçlanan şiirlerden ikisi, *Lesbos* ve *Ermiş Pierre'in Yadsınması* dergilerde uzun zaman önce yayınlanmış ve haklarında hiçbir soruşturma yapılmamıştı.

"Bazı hatalarım olduğu konusunda diretiyorlarsa, ben de bunların zamanaşımına uğradığını ileri sürüyorum. Ayrıca, kovuşturmaya uğramamış ve *benimki gibi KÖTÜLÜK YILGISINI, DEHŞETİNİ solumayan*, bir kitaplık dolusu çağdaş yapıt da düzenleyebilirdim. Otuz yıldan beri yazınımız özgürlüğe sahipti, bu özgürlüğün acısını şimdi birdenbire benden çıkarmak, beni cezalandırmak istiyorlar. Doğru mu bu?

"Çeşit çeşit aktöre var. Herkesin uymak zorunda olduğu, pratik yarar sağlayan bir aktöre var elbette.

"Ama sanatın da bir aktöresi var. Bu aktöre bambaşka, ve dünyanın başlangıcından beri sanatlar onun başkalığını iyice kanıtladılar.

"Ayrıca, *Özgürlük*'ün de pek çok çeşitleri var. Deha'nın Özgürlüğü başka, haylaz çocukların kısıtlanmış özgürlüğü başkadır. ***Béranger***'ye tanınmış olan haklar (zira tüm yapıtlarının yayınlanmasına izin verildi) Charles Baudelaire'den niçin esirgeniyor? Aynı şeyler Béranger için de söz konusu olmuştu. Hangisini yeğliyorsunuz: acılı şairi mi, yoksa kıvançlı ama yüzsüz, yırtık bir şairi mi, kötülükteki yılgıyı mı, yoksa eğlenceyi mi, vicdan azabını mı, yoksa yüzsüzlüğü

mü? (*Bu kanıttan yararlanırken ölçüyü aşmak belki de sağlıklı olmayabilir.*)

"Bir kez daha yineliyorum, bir kitap, bütünüyle ele alınıp yargılanmalıdır.

"Amacım sövgünün karşısına Tanrıya doğru yönelen sevgiyi, müstehcenliğin karşısına platonik çiçekleri koymaktır.

"Şiirin başlangıcından beri bütün şiir kitapları böyle yapıldı. AKLIN KÖTÜLÜK ARACILIĞIYLA UYARILMASINA yönelik bir yapıt başka türlü de yapılamazdı.

"Savcılık Katını asıl kızdıran, öfkelendiren *Le Moniteur*'deki yazıdır, kitabımın övüldüğünü görmek onu çileden çıkardı, böyle tersliğin bir yinelenmemesi için de önlemlerini aldı.

"Bay ***d'Aurevilly*** (*dindarlığına kimsenin toz kondurramayacağı saygın yazar*) bağlı bulunduğu yayın organı *Pays*'ye *Kötülük Çiçekleri* üstüne yazdığı bir yazıyı götürdüğünde, kendisine, *Pays*'de Charles Baudelaire'den söz etmenin yasaklandığı söylenmiş.

"Birkaç gün önce endişemi sorgu yargıcına açıkladım; kendisine, ***hakkımda koparılan bu gürültü, kitabımda övgüye değer yanlar bulan iyi niyetli insanları da ürkütüyor***, dedim. Bay yargıç (***Charles Canusat Busserolles***) şu yanıtı verdi: *Herkes BÜTÜN gazetelerde sizi savunma HAKKI'na sahiptir bayım.*

"Oysa, *Revue Française*'in yöneticileri, en bilge ve en ılımlı yazarlarımızdan Bay ***Charles Asselineau***'nun yazısını yayınlamaya cesaret edemediler. Söz konusu derginin yöneticileri savcılığa danışmışlar ve onlara, böyle bir yazıyı yayınlamak sizin için tehlikeli olur denmiş.

"Görüldüğü gibi, yetkilerini kötüye kullanıyor ve savunmayı köstekliyorlar!

"Yeni Napolyoncu sanat, savaş kitaplarından

sonra sanat ve yazın yapıtlarına da el atıyor. Horozdan bile kaçan, eteğini göstermeyip namusluluk taslayan, düş kuranların sessiz dünyasında bile fesatçı aramaya kalkan bu garip aktöre nenin nesidir? Bu garip aktöre bir gün işi şunları söylemeye kadar vardıracak: BUNDAN BÖYLE YALNIZ VE YALNIZ, AVUTUCU VE İNSANIN DOĞUŞTAN İYİ, TÜM İNSANLARIN MUTLU OLDUĞUNU KANITLAMAYA YARAYAN KİTAPLAR YAZILACAK.

"– İğrenç bir ikiyüzlülük!

"(Sorgulamanın özetini ve yasaklanan parçaların listesini de gözden geçiriniz)

Baudelaire'in gerekirse savunmada kullanılmak üzere avukatına verdiği yazılı öneride sözü edildiği ve avukat Gustave Chaix d'Est-Ange savunma sırasında gönderimde bulunacağı için, suçlama ve savunma metinlerine geçmeden önce, Barbey d'Aurevilly'nin *Pays*'ye (Ülke), Charles Asselineu'nun *Revue Française*'e verdiği ama her iki organın da baskı sonucu yayınlamaktan korktuğu makalelerden yapılan alıntıları aktaralım.

Baudelaire'i destekleyen ***Barbey d'Aurevilly***'nin yayını yasaklanan yazısından alıntı:

"(...) *Kötülük Çiçekleri*'nin yazarında ***Dante***'yi buluyoruz, ama bu Dante çökmüş bir dönemin Dantesi, tanrıtanımaz ve çağdaş Dante, ***Voltaire***'den sonra, artık aziz ***Thomas***'ları olmayacak bir zamanda gelmiş Dante. Üstünde dinlendiği bağırlarda yaralar açan bu *çiçekler*'in ozanı görkemli öncüsünün büyük cevherinden yoksun ve bu da onun hatası değil. Bunalımlı, kuşkucu, alaycı ve sinirli, değişimler ve ruhgöçlerinin gülünç umutlarında kıvrılıp burulan bir döneme aittir Baudelaire. Büyük katolik şairin sahip olduğu, yaşamın bütün acılarında ruha güvenin yüce dinginliğini veren inançlara sahip değil o. *Kötülük Çiçekleri* şiirinin belirgin niteliği, umutsuzluğun dondurduğu az sayı-

da bazı parçaların dışında, huzursuzluktur, öfkedir; Floransa Kâhininin gölgelice aydınlık ve saydam bakışı değil, kasılmış bir bakıştır. Dante'nin esin perisi hayal içinde gördü cehennemi, *Kötülük Çiçekleri*'nin esin perisi, top mermisini koklayan bir atın burnu gibi kasılmış ve gerilmiş bir burunla soluyor cehennemi! Birinin esin perisi cehennemden geliyor, ötekinin perisi oraya gidiyor. Dante'nin esin perisi daha yüceyse Baudelaire'ninki daha coşkulu. Bu esin perisi, imgelemi yürekleri kaldıran ve tamamen olağanüstü dahilerin en tutkulu yapıtlarına kazandırmayı bildiği durulukta dehşetlerini dinginleştiren destansı görkeme sahip değil. Onun, tersine, bildiğimiz ve horgörünün ezici dinginliğine bile izin vermeyecek kadar tiksinti uyandıran korkunç gerçekleri var. Bay Baudelaire *Kötülük Çiçekleri* adlı kitabında yergici bir şair olmak istemedi. Buna rağmen, yine de, vardığı sonuçların ve eğitimin dışında, en azından ruh isyanı, kargışlar ve çığlıkların dışında, yergici bir şair o. Suçlu yaşamın bir firarisidir Baudelaire, ve bu şairimizi okurken, ***Atinalı Timon***'da ***Archiloque***'un dehası olsaydı insan doğası üstüne yazı yazabilir ve onu anlatarak insan doğasına saldırabilirdi diye düşünmekten kendimizi alamıyoruz.

"Kitaptan hiçbir şiir aktarmak istemiyoruz buraya, bunu yapamayız da zaten. Şunun için yapamayız: aktarılmış parçanın toplu değil, tek başına bir değeri olurdu. Bu konuda yanlışa düşmemek gerek, Bay Baudelaire'in kitabındaki her şiir, ayrıntıların başarısından ya da düşüncenin zenginliğinden daha çok, bir bütünün, saptanmış bir durumun içindeyken değer kazanır Şiiri o bütünden ayırıp tek başına sunarsak bütünlük ve durumdan doğan o çok önemli değer yiter. Çizgileri rengin lüksü ve çiçeklenmesi altında gören sanatçılar burda ***gizli bir mimari***'nin, şairce hesaplanmış, düşündürücü ve kararlı bir planın varlığını sezeceklerdir. *Kötülük Çiçekleri*, nice lirik parçalarda

olduğu gibi, şiirlerin esin tarihine göre art arda dizildiği, salt kitap halinde sunmak için bir araya getirildiği yapıtlardan değildir. *Kötülük Çiçekleri* şiirler olmaktan çok, en *yetkin birliği* oluşturan bir şiirler yapıtıdır. Sanat ve estetik duygu açısından kitap, ne yaptığını iyi bilen şairin sıralamasına uygun düzen içinde okunmadığında değerinden hayli yitirir. Öte yandan, bu makalenin başlangıcında değindiğimiz *aktörel etki* açısından da çok şey kaybeder."

Baudelaire'i destekleyen ***Charles Asselineau***'nun yayınlanması önlenen yazısı:

"Bay Charles Baudelaire'in şiirindeki plastik yapı konusunda söyleyecek fazla şeyim yok. Çoğu zaman yetkin; bazen ölçüyü aşıyor, cüretli bazen ihmaller taşıyor, bazen ateşli, öfkeli. Ve bütün bunlar onun esininin doğasındaki kendiliğinden akıştan doğuyor.

"Şiir tümcesi, örneğin Bay Tohéodore de Banville'in tümcesi gibi, kendine egemen bir düşüncenin geniş ve dingin gelişimi değil. Birinde biçimin bilge ve güçlü bir aşkından akan şey diğerinde tutkunun yoğunluğu ve kendiliğinden akışıyla üretilmiş.

"Madem ***Thédore de Banville***'den söz ettim, bir yıl önce bu yayın organında, Banville'in *Odelette*'ler adlı yapıtı hakkında yazdıklarımı anımsatayım: Çağımızın başında iki büyük ilke kondu, bunlardan biri çağdaş duygunun araştırılması, ikincisi ise şiirsel dilin gençleştirilmesidir. Bay de Banville ikinci ilkeyi benimsedi... Bana göre çağdaş duyguyu araştıran da Bay Charles Baudelaire'di."

Savcılık Suçlaması

Baudelaire'i ve *Kötülük Çiçekleri*'ni suçlayan İmparatorluk Savcı Yardımcısı Pinard şunları ileri sürüyordu:

"Bir kitap hakkında, genel aktöreye aykırılıktan

soruşturma açmak dikkat isteyen, nazik bir olay; suçluluk kanıtlanamazsa, yazar, haksızlığa uğramış gibi görünür, açılan davayı basamak yapıp haksız bir üne kavuşur. Şunu hemen ekleyeyim ki, açtığımız davada önünüze getirdiğimiz şair, değerli yazarların, ciddi eleştirmenlerin savunduğu bir kimse. Bu durumu, savcılığın görevini daha da güçleştirip karmâşık bir hale getiriyor.

"Bütün bunlara rağmen baylar, böyle bir görevin yerine getirilmesi gerektiğine yüzde yüz inanıyorum. Burada yargılamamız gereken, yazar değil, yapıtıdır; üstünde ciddiyetle durduğum husus kovuşturmanın sonucu değil, gerekliliğidir.

"Charles Baudelaire bir sanat okuluna bağlı değil, kendi göbeğini kendi kesmiş. İnandığı ilke ve kurama gelince, her şeyi dile getirmek her şeyi çıplaklığıyla ortaya koymak. Yani, insan doğasını en ince ayrıntılarına dek kurcalayacak, en sert ve çarpıcı deneyimlerle onu yansıtıp anlatacak, insan doğasını özellikle iğrenç yanlarıyla ele alarak abartacak, böylece etkili bir izlenim ve coşku yaratmış olacak, ve sözümona, klasiğin, tekdüzeliğin, alışılmışın dışına çıkacak.

"Yargıç, eleştirmen değildir, dolayasıyla, görevi de karşıt akımlar konusunda karar vermek, sanata değer biçmek, sanatı dile getirmek değildir. Yargıç sanat akımlarının yargıcı mı? Yasa koyucu, yargıcın görevlerini saptamış, tüzeye, genel aktöreye saldırıyı cezalandıran yargılar koymuş, bu suça karşı cezalar koymuş, yargıcı görevlendirmiş, ona bir yetki vermiş, aktöreye saldırı olup olmadığını, sınırın aşılıp aşılmadığını gözetle, denetle demiş. Yargıç bu sınırın bekçisidir, onun aşılmasına izin vermez. Görevi işte budur.

"Burada, açtığımız davada yargının görevi toplumu korumak ve uyarmaktır, çözümlenmesi gereken sorun da işte budur. Birbirlerinden kopuk parçalardan oluşan bu kitapta öyle şiirler var ki onları protesto et-

meden sessizlikle geçiştirmek mümkün değildir.

"Sayfa 53'teki *Takılar* adlı 20. şiirden üç dörtlük okuyorum. En hoşgörülü eleştirmen bile bu dörtlüklerde aktöreye saldıran iğrenç bir tablo çizildiğini kabul eder.

Kuğu gibi kıvrımlı, sıvı yağ gibi kaygan
Kolları, bacakları, kalçaları, her yeri
Geçiyordu duru ve keskin bakışlarımdan;
Ve karnı, ve bağımın salkımı memeleri

Kötülük meleğinden daha tatlı, daha hoş
Üstüme geliyordu bana el atmak için,
Kimsesiz, yapayalnız oturan şu ruhumu
Kristal kayalarla huzursuz etmek için.

Yepyeni bir resimde birleştirmişti bir el
Antiope'un teniyle tenini bir tüysüzün,
Dalgın kalçalarını yansıtan ince bir bel,
Valşi, esmer yüzünde beyaz, yüce bir düzgün!

"73. sayfadaki *Léthé* adlı 73. parçanın son dörtlüğünü okuyorum:

Dinsin diye bu acı, uyuşsun diye kinim,
Yıllardır altında hiç yürek barındırmayan
Sivri göğüslerinin güzelim uçlarından
Kana kana baldıran zehrini emeceğim.

"92. sayfadaki *Pek Neşeli Kadına* adını taşıyan 39. şiirde âşığın kapatmasına seslendiği şu üç dizeye ne buyrulur:

İşte tıpkı bunun gibi, meleğim
Arzu saati çalınca, bir gece

Sokulup alçakça, gürültüsüzce
Hazinene tırmanmak tüm dileğim.

Tüm dileğim yırtıp cezalandırmak
Bağışlanmış anaç göğsünü senin,
Üzerinde o neşeli teninin
Geniş, büyük, derin bir yara açmak

Ve böylece, oy benim tatlı bacım!
Aydınlanıp daha bir güzelleşen
Bu yepyeni dudakların içinden
Zehrimi sana da akıtacağım!

"187. ve 197. sayfalar arasındaki *Lesbos* ve *Lanetlenmiş Kadınlar* adlı 80. ve 81. şiirleri bütünüyle okuyun. Onlarda sevici kadınların sevişme, yaşam ve düşünce biçimlerini tam anlamı ve bütün ayrıntılarıyla bulacaksınız.

"Sayfa 206'daki *Vampirin Değişimleri* adlı 87. parça şu dizelerle başlar:

Demir kopçalı korsenin üzerindeki
Göğüslerini sıkıp kıvrıldı yılan gibi,
Çilek ağzından akan amber sözcüklerle
Dedi: "Dudaklarım nemli oldukça böyle
Eskil bilinci yitirme bilimi nedir
Yataklarda, ben bilirim, gizi bendedir.
Utkulu göğsümde acılar, yaşlar diner,
Yaşlının gülüşü çocuk gülüşüne döner.
Beni çıplak seyredenler için her şeyim,
Güneşim ve gökyüzüyüm, yıldızım, ay'ım!
Sevgili bilim adamı, dost, ah, bir bilsen
Sevişme sanatında nasıl bilgeyim ben!
Kadife bedenimi şöyle sarsalar
Göğsümü, bağrımı şöyle bir ısırsalar,

Sıkılgan ve fındıkçı, nazenin ve gürbüz,
Şu çarşaflar üstüne uzansam dümdüz,
Uğruma Melekler cehennemlik olurdu!"

"Kuşkusuz Baudelaire daha sonra aşağıdaki şu dizeleri yazmakla tam bir karşıt düşünceyi savunduğunu söyleyecek:

Bunu söyleyip iliklerimi somurdu.
Ben de, bir sevda öpücüğü sunmak için
Ona döndüm acılarla kıvranıp, bitkin.
Yoktu o, karşımda irin dolu bir tulum
Duruyordu, dehşetle gözlerimi yumdum.

"İnsaf baylar, her şeyi söyleyecek, betimleyecek, iğrenç şeyleri bütün çıplaklığıyla açıkça yazacak, sonra da, benim amacım iğrençliklerden doğan tiksintiyi ve bu iğrençlikleri cezalandıran sayrılıkları ortaya koymaktı diyeceksin, böyle şey olur mu?

"Aktöreye aykırı dizelerden yeteriyle örnek verdiğimi sanırım baylar. Ya ar, haya diye bir duygu kalmamış, ya da utanç duygusunun sınırları küstahça aşılmış durumda.

"Genel aktöreye olduğu kadar dinsel aktöreye de saygı gösterilmiyor. İşte örnekleri: 217. sayfadaki, *Aziz Pierre'in İsa'yı Yadsıması* adını taşıyan 90. parça, 219. sayfadaki, *Habil ile Kabil* adlı 91. parça, 222. sayfadaki *Şeytan Ayetleri* adlı 92. parça, 235. sayfadaki *Katilin Şarabı* adlı 95. parça.

"İsa'nın değil İsa'yı yadsıyanların, Habil'in değil kardeş katili Kabil'in, Azizlerin değil Şeytan'ın yanında yer alıyor. Törelerimizin ve toplumumuzun tek dayanağı olan büyük Hristiyan aktöresine saldırdığı için aslında Baudelaire'i ceza yargıcının önüne çıkarmak gerekirdi.

"Sanığın genel aktöreye saldırdığı, gün gibi açık ve bu gerçeği yeteriyle kanıtladım. Yapılacak tüm itirazları yanıtlamaya hazırım.

"Bana şöyle bir itirazda bulunmaya kalkanlar olacaktır: efendim, bu kitap acıların kitabı; adından bile belli, yazar, kendimizi korumamız için kötülüğü ve onun aldatıcı okşayışlarını resmetmek istemiş. İsmine bakın, *Kötülük Çiçekleri* değil mi? Eğitim amacı güden bir kitapta ne diye saldırı arıyorsunuz, diyeceklerdir.

"Eğitimmiş! Bu sözü daha önce de duyduk. Gerçek hiç de bu değil. Baş döndürücü kokudaki bazı çiçeklerin koklanmasında fayda mı var yani? Taşıdıkları zehir onlardan asla uzaklaşmaz; bu zehir, insanın başına vurur, sinirleri uyuşturur, usu bulandırır, baş döndürür, hatta öldürebilir.

"Kötülüğü yalnız esrikliğiyle değil, aynı zamanda sefih ve utanç verici yanlarıyla resmediyorum, diyeceksiniz! Ne çıkar; binlerce kitap bastırıyor, düşük fiyata satıyorsunuz, kendileri için yazdığınız bu çok sayıdaki okur, her düzeyden, her yaştan, her koşuldan okurlar, nice övgüyle sözünü ettiğiniz zehirlere karşı panzehire sahip mi? Hatta eğitilmiş okurlarınız, yetiştirdiklerinizin çoğunun iyiyi kötüden ayırabildiğine, tam anlamıyla dengeli bir kafaya, dengeli bir imgelem ve duyguya sahip olduğuna inanıyor musunuz? (...) İnsan az çok güçsüz, az çok zayıf, az çok hastadır, varlığını yadsısın yadsımasın, ilk günahının ağırlığını taşır. Asıl doğası buysa, bu doğa, güçlü bir erdem savunucusu tarafından keskin hatlarla ortaya konmadığı, yazılmadığı sürece, kişi, yazarın vermek istediği eğitimle ilgilenmeksizin, şehvetli havailiklerden kolaylıkla zevk alır.

"Sahneler açıkça çizilip sergilendiğinde duyguları zayıflamamış, körelmemiş kişilerin bu tür tablolardan edineceği sağlıksız izlenimler her zaman vardır. Düzensizliğin sonuçları ne olursa olsun, bazı okurlar

bu konuda ne kadar eğitilmiş olursa olsun bir kitabın sayfalarında özellikle: *Büyülenmiş aşığın önünde pozlar vermeyi deneyen çıplak kadına* (20. parça), pek çok alev fışkırtan ve Styx gibi dokuz kez kucaklanamayan *çapkın öç perisi Mégère*'e (Non Sataita, 24. parça), eteğinden ve uçları çekici sivri memelerinden Léthé ırmağının aktığı *Çılgın Bakire*'ye (30. parça), âşığının yeni yaralar açarak kıvançlı tenini cezalandırdığı *Pek Neşeli Kadına* (39. parça), kadının, utkulu ve kışkırtıcı göğüsleriyle, sivri uçlarla silahlanmış bir kalkan olarak, fırfırlarının altında sürüklediği bacaklarının arzu dolu olarak betimlendiği *Güzel Gemi*'ye (48. parça), iyi iliklenmemiş düğmelerin ardından göğüsleri görülen, kolları onu soymak için dualar eden *Kızıl Saçlı Dilenci Kız*'a (65. parça), gözleri tatlı, bedenleri sevdalı kızların erdenliklerinin olgun meyvelerini okşadığı *Lesbos*'a (80. parça), *Lanetlenmiş Kadınlar*'a ya da *Seviciler*'e (81. ve 82. parçalar), *Değişimler*'e ya da, coşkudan baygın düşmüş döşeklerde, uğruna güçsüz melekler kendilerini lânetleyene dek kadife kollarında erkeğin soluğunu kesen, gövdesini dişlere terk eden *Vampir Kadına* (87. parça) karşı hep özlem duyacaktır. Yazarın, duygusuzları bile kışkırtabileceğine dair bahse girmişçesine, her yolu denediği sayısı hayli çok bu şiirlerden, siz yargıç baylar, seçin seçebildiğiniz kadar. Hiçbir güçlük çekmezsiniz, zira her yerde aktöreye saldırı var.

"İkinci bir itiraza kalkışıp, geçmişte de aktöreye aykırı kitaplar çıktı ama haklarında bir kovuşturma olmadı diyebilirler. Onlara yanıtım şu: geçmişte bu gibi durumların olması savcılığı bağlamaz. Eğer geçmişte savcılar çekimser davranmışlarsa bunu mutlaka bir yarar uğruna yapmışlar. Şöyle ki bazı kitapların okunma şansı yoktur, ya da okunsalar bile okurlar o kitabı anlamazlar. Savcılık, haklarında dava açarsa okurun dikkatini yapıta çekmiş olur ve yapıt bir gün

böylece hak etmediği bir üne kavuşur, okunma şansı olmadığı halde okunur. Savcılığın toplum yararını düşünerek bile bile çekimser davranması ona karşı bir silah olarak sonradan kullanılamaz. Tersi varsayılırsa savcılığın özgür davranışı sınırlanmış olur. Yazın ürünlerinde aktöreye aykırılık belirgin bir hal aldığında, geçmişte kovuşturma yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın, pislik cezalandırılmalıdır. Bu yapılmadığı takdirde, derecesi ne olursa olsun, kötülük cezasız kalır.

"İtirazları yanıtladım baylar; ve şimdi sizlerden, aktöreye karşı suçlarla ilgili yasalar yürürlükten kalkmış ya da aktöre denen şey hiç yokmuş gibi her şeyi betimlemeye, her şeyi söylemeye yönelik, gittikçe artan bu eğilimleri, bu sayrılık ateşini cezalandırmanızı istiyorum.

"Çoktanrılı paganizm dönemlerinde de utanç verici olaylar vardı, Pompei ve Herculanum gibi yıkılmış kentlerin örenlerinde bunu görebiliyoruz. Ancak, tapınaklar ve alanlardaki heykellerin çıplaklığında hiçbir hayasızlık yoktur. Sanatçılar, yontucular plastik güzelliğe saygılıdır; insan bedeninin biçimlerini uyumlu bir halde sunarlar ve bu bedeni asla bize alçaltılmış şekilde, yürek oynatan şekilde, ahlaksızlıkla sarmaş dolaş göstermezler.

"Hristiyan töresini temel edinmiş toplumumuzda en azından biz de aynı saygıyı gösterelim.

"Şunu da ekleyeyim, kitap hiç de gazete gibi kaybolan ve unutulan hafif bir organ değildir. Kitap kalıcı olmak için yayınlanır; bir tür tablo gibi evlerimizde, kitaplıklarımızda bulunur. Bir kitabın resimleri, betimlemelerinde yaşam üstüne henüz hiçbir şey bilmeyenleri baştan çıkaran edebe aykırı sahneler varsa, kötü merakları kışkırtıyor ve biber gibi, körelmiş duyguları uyarıyorsa bu kitap sürekli bir tehlike haline gelir. Oysa gazeteye gündüz şöyle bir göz atar, okudukları-

mızı akşam unuturuz. Pek az kişi gazeteyi biriktirir. Size bazı üstünkörü gerekçelerle kitabın karalandığını söyleyip aklanmasını isteyecekler. Bu kadar alçakgönüllü, hoşgörülü olmayın beyler. Unutmayın ki halk sonuca bakar. Akladığınız takdirde halk kitabın kesinkes masum olduğunu sanar; *gerekçeleri* çabuk unutur, anımsasa bile yargının söylediği son sözle bu gerekçelerin yalanlandığına inanır.

"Endişe verici ve dengesiz bir yapıya sahip Baudelaire'e ve onun ardına saklanan basımcılara acıyabilirsiniz. Ama, en azından, bu kitabın bazı parçalarını yasaklayarak, çoktan zorunlu hale gelmiş uyarıyı yapınız."

Baudelaire'in Avukatı
Gustave Chaix d'Est-Ange'ın Savunma Metni

"Charles Baudelaire, değerini yüce savcılık organının bile kamuya tanıttığı büyük bir sanatçı, derin ve coşkulu bir şair olmakla kalmayıp aynı zamanda saygın bir insandır da. Bu nedenle ne yaptığını bilen, inanmış bir sanatçıdır. Uzun süre düşünerek oluşturduğu yapıtı sekiz yıllık bir emek ürünüdür. Nasıl anne karnında, çocuğunu şefkat ve saygıyla taşırsa, o da öyle beyninde yıllarca taşıdı ve olgunlaştırdı yapıtını.

"Başkaları gibi o da kitabın başına 'Ne söylediyse iyi niyetle söyledim' gibilerden bir not koyabilirdi elbette. Ama hiç gerek görmedi buna. Ve şimdi bu özden ve inanmış yaratıcının uğradığı düşkırıklığına, çektiği derin acıya bir bakın. Yapıtı küçümseniyor, aktöreye, dinsel inançlara aykırılık suçlamasıyla sanık sandalyesine oturtuluyor.

"Niyetinden ciddi ciddi kuşkuya düşülebilir mi? İzlediği ve vardığı amaç konusunda bir an alsun tereddüt edebilir misiniz? Az önce bizzat kendisini,

yaptığı dürüst açıklamaları dinlediniz. Onurlu, saygın bir insanın o protestoları kuşkusuz sizleri de duygulandırıp heyecanlandırdı.

"Ondan söz ederken savcı, 'şeyi betimlemiş, her şeyi çırılçıplak ortaya sermiş, en özden kıvrımlara dek, keskin ve çarpıcı hatlarla insan doğasını araştırıp gözler önüne koymuş, bu doğayı aşırı biçimde ele alarak abartmış' dedi. Bunları söyleyen Bay Savcı Yardımcısına yanıtım şu olacak: Ulu orta konuşmayın, böyle konuştuğunuzda Baudelaire'in üslup ve tarzını abartmadığınızdan, metinleri zorlayıp beyazı kara göstermediğinizden emin misiniz? Aslında pek önemi yok; Baudelaire bu yolu ve yöntemi izliyorsa yanlış neresinde bunun, suç neresinde bunun? Ortadan kaldırmak için kötülüğü abartarak koyuyor. Çirkefi keskin ve sert hatlarla çizip betimliyorsa bunu okur ahlaksızlığa, çirkefe karşı daha derin bir kin duysun diye yapıyor. Şairin fırçası, iğrenç olan her şeyden yararlanıp iğrenç bir tablo koyuyor önünüze. Niçin yapıyor bunu? Siz de dehşete kapılıp iğrenesiniz diye.

"Haklı olarak, sizlere, baylar, yargıcın bir yazın eleştirmeni olmadığı, üslup okulları arasında bir karara varmak zorunda bulunmadığı söylendi. İşte bunun içindir ki bu türden sorunlarda şekli değil, yapıtın özünü, içeriğini araştırmak, sorgulamak gerekir. Nesnelerin özünü araştırmadan, yazarın özden niyetlerini araştırmadan, kitaba can veren zihniyetin kesin bir muhasebesini yapmadan şuraya buraya serpiştirilen bazı abartılmış, keskin deyimlere dayanarak bir yargıda bulunmak tehlikelidir, adaleti yanıltıcıdır. Bu konuda, saygınlığı söz götürmez yazarın açıklamaları, protestoları var önünüzde. Ayrıca, madem ki yazarın niyetini, amacını tartışıyoruz, elinizde başka şey de, kitabın bizzat kendisi de var. Daha kitabına verdiği adla amacını söylüyor size şair; size göstereceği şey kötülüktür, sağlıksız yerlerin bitki örtüsüdür, zehirli

bitkilerin meyveleridir. Dante'nin kitabının adı *Cehennem*, ve Dante bu kitapta Cehennemin dehşetini anlatır. Baudelaire ise, ortadan kalksın diye, dehşet, kin ve tiksinti duyasınız diye kötülüğü göstermek ister size.

Yazarın özden düşüncesini daha ilk dizelerden itibaren açık bir biçimde bulacaksınız. Okura uyarı niteliğinde şunları söyler:

Budalalık, pintilik, günahlar ve yanılgı
Kaplar Zihnimizi, işler gövdelerimizi,
Ve, bitlerini besleyen dilenciler gibi
Besleriz biz de sevimli azaplarımızı.

Günahlarımız hoyrat, pişmanlıklarsa alçak,
Suçlarımızı cömertçe, bol bol sergileriz,
Çamurlu bir yola güle oynaya gireriz,
Gözyaşları kirlerimizi yıkar sanarak.

Birer kuklayız bizler, İbliste iplerimiz!
Çekici bir yan bulunuz iğrenç nesnelerde;
Korkusuzca, pis kokan karanlıklar içinde
Her gün bir adım daha Cehenneme ineriz.

"Bunu düzyazıya çevirin beyler, uyağı ve ölçüyü atın, bu güçlü ve imge dolu dilin altındaki şeyi arayın, orda gizlenen gerçek amacı arayın ve söyleyiniz bana, bu dil kilise kürsülerinden inen aynı dil değil mi, bazı ateşli vaazcıların dudaklarından dökülen dil değil mi? Aynı düşünceleri, hatta bazen aynı deyimleri Kilisenin bazı keskin ve ciddi babalarının söylevlerinde, öğütlerinde de bulmuyor muyuz?

"Deyim yerindeyse, işte Baudelaire'in programı; insanlığın çirkefleri ve alçaklıklarına karşı açılmış bir savaştır bu.

"*Zihinlerimizi kaplayıp gövdelerimizi işleyen* bütün

utançlar üstüne fırlatılmış kargıştır bu.

"Öfkelenir Baudelaire, çünkü *Günahlarımız hoyrat, pişmanlıklarsa alçak*'tır.

"Budalalık, yanılgı, günah ve pintiliği çarpıcı bir biçimde eleştirmek için okurla iletişim kurduğu bu ilk sayfada Baudelaire tam anlamıyla ahlakçının yüksek diliyle konuşur.

"İntikamcı dizelerde ortaya koymak istediği, cezalandırmak istediği şey işte bu kötülüktür. Bu duygular yüzünden mi cezalandıracaksınız onu.

"Baudelaire'in tarzı dediğim bu yol ve yönteme başvurduğu için mi cezalandıracaksınız onu. Çirkefleri, iğrençlikleri betimlemek, çarpıcı renklerle betimlemek –sizin deyiminizle abartılmış olarak betimlemek– işte şairin yöntemi. Amacı, iğrenç ve itici olanı daha iyi ortaya çıkarabilmek.

"Kuşkusuz ki bu yöntemin tarihi, dünyamız kadar eskidir ve onu ilk bulan Baudelaire değildir. Bu yöntem her zaman ve bütün yazınlarda var oldu. Bütün büyük yazarlar, bütün şairler, bütün düzyazarlar, bütün erdemciler, aktöreciler bu yöntemi kullandı, dindar, dinsiz, bütün konuşmacılar, aytaçlar (hatipler) bu yöntemden yararlandı. Bu yöntem esriklikten nefret etmesi için İsparta gençliğinin önüne esrik bir kölenin çıkartılmasından başka şey değil.

"Tiyatroda gördüğümüz de bu. İçinde kötü adam bulunmayan tek bir piyes var mı? Nedir yapılan? Sizde kin uyandırması ve sonunda Tanrının gazabına uğraması için bu kötü adam en kara yanlarıyla sahnelenir. Onun aşağılık yanını daha iyi ortaya çıkarmak ve izleyicinin nefretini çoğaltmak amacıyla bu kötü adamın karşısına her zaman, sonunda galip gelen dürüst ve erdemli bir insan konur. Cezalandırılmış iğrençlik, ödüllendirilmiş erdem denen şey budur. Baudelaire'in kullandığı yöntem başka mı beyler? Çağlarca, her yerde ve herkesçe kullanılmışsa, bu, insanla-

rı düzeltmek için henüz ondan daha iyi bir yöntemin bulunmamış olduğunu gösterir.

"Bu yöntemi tanıyan ve üstünlüğü herkesçe tanınan yazarlardan ***Molière***, *Tartufe*'ün önsözünde şunları yazmadı mı?:

"Ciddi bir ahlak dersinin en güzel öğütleri bile yergi kadar güçlü değildir. İnsanların çoğuna doğru yolu göstermenin en iyi biçimi onlara yanlışlarının, hatalarının gösterilmesidir.

Molière'den ve onun yapıtı *Tartufe*'ten söz ettim. Bu baş yapıt yayınlandığında başına gelenleri anımsatmama gerek var mı? Sahneye konması için kimlerle savaşılmadı? Düzmece sofular nice daleveralar çevirdi. Hatta ölümsüz yazar "Bay başbakan bu oyunun oynanmasını istemiyor" diyerek Kral Hazretlerine başvurmak zorunda kaldı... Bugün artık bu türden engellemelere bir anlam veremiyoruz, bu türden direnişlere şaşırıyoruz. Ve biliyoruz ki:

"Sahte ciddiler olduğu kadar sahte sofular da var.

"Ve biliyoruz ki, kalp parayla gerçek parayı ayırmasını bildiğimiz kadar, iki yüzlüyle gerçek sofuyu, dürüst insanı birbirinden ayırmayı öğrenmemiz gerek. Tartufe'ün iğrenç karakterini vurgulayan dizelere hepimiz katılıyoruz. Molière zaten önsözünde bizlere şunları söylüyor:

"Tiksindiğimiz, nefret ettiğimiz şeylerin sahnelenmesinden niçin korkalım. Onların tehlikeli olduğunu zaten sergiliyoruz. O halde bu tehlikeli şeyleri izleyici niçin benimseyecek? İpsiz sapsızın, vicdansızın tekinin söylediği şeylere izleyici niçin kanacak? Ya Tartufe*'ü kabul eder, ya da tüm güldürüleri sanık sandalyesine oturtursunuz...*

"Bu söz beylik bir söz mü beyler? Bugün hepimiz Molière'le aynı düşüncede olduğumuza göre, Molière'in söylediği sözler benim ortaya attığım, çare kabilinden, yararsız, beyhude sözler mi beyler?

"O halde niçin Baudelaire hakkında kovuşturma yapıyor, Baudelaire'i niçin yargılıyorsunuz? O da aynı yöntemi kullanıyor. Hayasızlıkları gösteriyor sizlere, iğrenç yanlarıyla ortaya koyuyor onları. Çirkeften, hayasızlıktan nefret ettiği için herkesin de nefret etmesini, iğrenmesini istiyor, hayasızlığı hor gördüğü için herkesin de hor görmesini istiyor ve bu yüzden de çirkefleri, hayasızlıkları itici ve çarpıcı bir biçimde betimliyor:

"Madem burada yazında izlenen yol, yöntemi inceliyoruz, izninizle Balzac'ın bir mektubunda yazdığı bazı satırları okuyayım, mektup bütün yapıtları içinde yayınlanmadığından daha da önem kazanıyor. Şunları yazar Balzac:

Yaşadığı dönemi tinsel ve törel bakımdan yükseltmek her yazarın ilke edinmek zorunda olduğu bir amaçtır, aksi taktirde eğlendirici olmaktan öteye gidemez. Eleştirinin ahlaksızlıkla suçladığı yazarlara öğretecek yeni yol ve yöntemleri var mıdır? Eski yöntem her zaman yaranın gösterilmesine hizmet etti. ***Richardson****'un dev yapıtında* ***Lovelace*** *yaradır. Dante'ye bakınız:* Cennet *adlı yapıtı hem şiir, hem sanat, hem incelik yönünden* Cehennem*'den üstün. Buna rağmen* Cennet *hiç okunmuyor, her dönemde okurların ilgisini* Cehennem *çekti. Ne büyük ders! Korkunç değil mi?.. Ne yanıt verebilir buna eleştiri? Kısaca, kutsal ve tatlı Fénelon Télémaque'ın tehlikeli bölümlerini yaratmak zorunda kalmadı mı? O bölümleri çıkarın, Fénelon,* ***Berquin'e*** *dönüştür ve üstünden öteye gidemez. Kim okuyor Berquin'i? Ona katlanabilmek için on iki yaşın saflığı gerek.*

"Büyük yapıtlar tutkulu yanlarıyla toplumda var olur. Tutku da aşırılıktır, kötülüktür. Yazar her yazınsal yapıtında bu temel ilkeyi benimsediği için görevini soylu bir biçimde yerine getirdi. Her yapıtından çıkarılacak bir ders var. Kanımca aktöreye aykırı yapıt, seçimini yaparak, yazarın kötülüğü onayladığı, mülkiyeti, dini, tüzeyi yıktığı ve böylece toplumun temellerine saldırdığı yapıttır...

"Bir dahinin, yapılması çok güç, hatta imkânsız bir işi başararak dürüst insanlarla dolu bir tiyatro yapıtı yazdığını varsayalım. Böyle bir yapıt sahnede iki kez bile oynanamaz, kendine izleyici bulamaz."

Savunma avukatı, savcının, "kitaplar piyasada serbestçe satıldığı için asıl onlara karşı dikkatli olmak, asıl onları yargılamak gerektiğine" değgin sözlerini anımsatarak savunmasını şöyle tamamlar:

"Ne! Size okuduğum bütün bu şeylerden sonra Baudelaire'i cezalandıracak mısınız? Daha nice örnekler gösterebilirim size, dosyamda bir kısmını bulacaksınız. ***Rabelais***'ye karşı, 'namuslu hanımları inciten' ***Brantôme***'a karşı yapılan suçlamalar. Daha nice örnekler verebilirdim! ***Lafontaine*** ve öyküleri, ***Molière***, ***Voltaire*** ve düzyazılmış öyküleri, itiraflarında hayasız bölümler bulunduğu ileri sürülen ***Rousseau***, 'kendisine, bütün ciddi şeyler arasında en çok evliliğin gülünç geldiği' bir ***Beaumarchais***. Hele de ***Montesquieu***; ölüleri canlandırıp onlarla konuşmak mümkün olsaydı sorardım: 'Oy Montesquieu, *Gnide Tapınağı* ve *İran Mektupları*'nı yazan sana, Baudelaire ve *Kötülük Çiçekleri* aktöreye saldırı ve saygısızlıktan yargılanıyor, deseydim büyük ruhun ne yanıt verirdi buna..?' *Bir Meleğin Düşüşü*'nü yazan Lamartine, *Altın Gözlü Kız*"ı yazan Balzac, *Lélia*'nın yazarı ***George Sand*** ne yanıt verirdi buna..?

"Zamanınızı daha çok almamak için beyler sözlerimi burada noktalıyorum.

"Baudelaire'i ve gerçek niyetini açıklamaya çalıştım. Yazınsal yol yöntemini; yapıtında gerek öz ve biçim, gerek deyim ve düşünce yönünden yazınımızın her gün yayınladığı ve yayınlamakta olduğu şeylerden farklı şeyler bulunmadığını gösterdim. Bu efendi adam ve bu büyük sanatçıyı cezalandırmak istemeyeceğinize ve aklayacağınıza inanıyor, güveniyorum."

Oturum 20 Ağustos tarihine ertelenir.

Döneminin sanatçıları, yazar, şair ve eleştirmenleri Baudelaire'in yapıtını değerlendirmekten uzaktılar. En güvendiği iki dostu şair ***Théophile Gautier*** ile şair ve eleştirmen ***Sainte Beuve***, yardım etmek yerine öğüt vermekle yetinirler.

Sainte-Beuve'ün savunmada kullanılmak üzere Baudelaire'e verdiği öğüt şuydu:

> "Şöyle bir savunma yapılabilir. Şiir alanında her konu işlendi. Lamartine *gökler*'i, Victor Hugo *Toprak*'ı, Laprade *ormanlar*'ı, Musset *tutku*'yu ve göz kamaştıran *zevk ve sefa*'yı, diğerleri *aile ocağını*, *tarımsal yaşam*'ı vb. işlediler. Théophile Gautier İspanya'ya ve onun yüksek renklerine el attı. Geriye işlenmemiş ne kalıyordu? Baudelaire'in işlediği. Şair de zorunlu olarak Kötülüğün alanını kendine konu edindi."

Kötülük Çiçekler'inden önce, aynı yıl (1857), 7 şubatta, Gustave Flaubert'in *Madame Bovary* adlı romanına aynı aktöreye aykırılık gerekçesiyle dava açılmıştı. Savcı, aynı savcı, Pinard'dı. Sav aynı gerekçeye dayanıyordu: Alçak bir estetiği gerçekleştirme uğruna burjuva aktöresine saldırı. Sainte-Beuve devlet organı *Moniteur*'de Flaubert'i savunmuş ve *Madame Bovary* romanından söz ederken "ustaca bir kitap" demişti. Oysa şimdi, Baudelaire'in dost bildiği eleştirmen Sainte-Beuve, benzer bir olay karşısında sessiz kalıyordu.

Niçin?

Flaubert burjuva aktöresine karşı olsa da anlı-şanlı, yüksek orunlu kişilerden oluşan bir çevreye sahipti. O halde, onu savunmakla Sainte-Beuve şimşekleri üstüne fazla çekmiş sayılmayacaktı. Yine de, zamanın İçişleri Bakanı ***Billaut*** *Moniteur*'deki yazıyı görünce "kovuşturma açtırdığım bir kitabın hükümetin gazetesinde övülmesine nasıl izin verirsiniz!" diye haykırmış, konu Bakanlar Kuru-

lu'nun önüne gelmişti. Hükümet çevrelerine yakın bir Sainte-Beuve dostlarını yeniden öfkelendirecek kadar yürekli değildi. Ayrıca Baudelaire; Flaubert gibi orunlu, anlı şanlı bir çevreye sahip değildi, zahmete değer miydi onu savunmak? Bir başka neden daha vardı. Kendisi de şair olan Sainte-Beuve, belki kıskandığı için, belki Baudelaire'in yapıtını değerlendirecek sezgi ve öngörüden yoksun olduğu için, Baudelaire'e karşı, dava öncesinde olduğu gibi, dava sırasında ve dava sonrasında da hep sessiz kaldı. Sainte-Beuve'ün kaleminden çıkacak övgülü bir tümceyi ömür boyu boşuna bekledi Baudelaire.

Baudelaire *Kötülük Çiçekleri*'ni kendisine adadığı, şiirlerine övgüler yazdığı Théophile Gautier'den de destek göremez.

Yalnız ve çaresiz şair, platonik aşkla sevdiği, gerek sanatçılardan, gerekse aydınlardan geniş bir çevreye sahip Bayan ***Sabatier***'den* bile yardım istemek zorunda kalır:

> "(...) İnanın, alçaklar (sorgu yargıcı, savcı vb. demek istiyorum) kitabımdaki parçalar arasında, tapılası sevgilime yazdığım iki şiiri de suçlamışlar. Biri "Bütünüyle", öteki de "Pek Neşeli Kadına" Oysa sayın Sainte-Beuve ikinci şiirin kitabın en güzel şiiri olduğunu söylemişti (...) Geçen perşembe günü yargıçları gördüm, iğrenç derecede çirkin hepsi... Ruhları da suratları gibi. Flaubert'i İmparatoriçe savunmuştu. Benim de yapıtımı ve beni savunacak bir kadına gereksinimim var. Birkaç gün önce usuma siz geliverdiniz. Tanıdıklarınız çok, zor da olsa bir yolunu bulup bu koca kafalılara belki meram anlatabilirsiniz. Oturum

* Apollonie Sabatier, yüksek sosyeteden. Baudelaire'le aynı yaşta, otuzunda. Montmartre'daki büyük evinin salonu çağın sanatçılarının, yazarların, şairlerin, ressamların toplantı yeri. Giderlerini bir bankerin oğlu karşılıyor. Baudelaire'in yazdığı mektup, *salı, 18 Ağustos 1857* tarihli. Muzır Davası henüz sürüyor (E. A.).

öbür gün, yani perşembe. Canavarların adları şunlar: Krallık Savcısı (en azılısı) Pinard. Yargıçlar: Delesvaut, De Ponton d'Amecourt, Nacquart. Dava Altıncı Ceza Dairesinde."

Sonunda uğursuz karar verilir.

Karar

"Gereği görüşüldü.

"Dinsel inançlara saldırı yönünden: Savcılık Katı savını doğrulayacak inanılır kanıtlar gösteremediğinden yazar aklanmıştır.

"Aktöreye ve gelenek, göreneklere saldırı yönünden: Üslup çabası, gerek betimlemelerinden önceki, gerek sonraki kınama ve uyarıları ne olursa olsun şairin varmak istediği amaçta ve izlediği yoldaki yanılgısı, hatası, okura sunduğu ve söz konusu suçlanmış parçalardaki, kaba ve edebe aykırı bir gerçeklikle ister istemez duyguları kışkırtma sonucunu doğuran tabloların yarattığı olumsuz etkiyi ortadan kaldıramayacağı için ***Baudelaire***, ***Poulet-Malassis*** ve ***de Broise*** aktöreye ve gelenek-göreneklere saldırı suçu işlemişlerdir. Edebe ya da aktöreye aykırı bölümler ya da deyimler içeren *Kötülük Çiçekleri* adlı yapıtı Baudelaire yazıp yaymaktan, Poulet-Malassis ve de Broise, yayınlamak, satmak ve Paris ve Alançon'da satışa sunmaktan suçlu görülmüşlerdir. Edebe ve aktöreye aykırı, söz konusu bölümler kitabın 20, 30, 39, 80, 81 ve 87 nolu parçalarında bulunmaktadır. 17 mayıs 1819 tarihli yasanın 8., 26 Mayıs 1819 tarihli yasanın 26., Ceza Yasasının 463. maddesine göre Baudelaire'in 300 frank, Malassis ve de Broise'ın 100'er frank para cezasına çarptırılmasına, kitabın 20, 30, 39, 80, 81 ve 87 nolu parçalarının yayından kaldırılmasına karar verilmiştir.

"Adliye Sarayı, yirmi ağustos, perşembe, 1857"

Savcılık *Takılar, Léthé, Pek Neşeli Kadına, Lesbos, Lanetlenmiş Kadınlar, Vampirin Değişimleri, Non Sataita, Güzel Gemi* ve *Kızıl Saçlı Dilenci Kız* şiirlerinin aktöreye saldırı nedeniyle, *Aziz Pierre'in İsa'yı Yadsıması, Habil ile Kabil, Şeytana Övgü* ve *Katilin Şarabı* şiirlerinin de dinsel inançlara saldırı nedeniyle suçlanması ve yasaklanmasını istemişti.

Mahkeme aktöreye, yani kendi burjuva aktöresine aykırı bularak *Takılar, Léthé, Pek Neşeli Kadına, Lesbos, Lanetlenmiş Kadınlar, Vampirin Değişimleri* şiirlerini, Baudelaire'in toplam 299 dizesini yasaklar.

Baudelaire 6 kasım 1857'de para cezasının bağışlanması için imparatoriçe'ye başvurur:

> "Benimki gibi böyle küçük bir şey için majestelerinin dikkatini çekmeye kalkmak ancak şair yüreğinin işidir. *Les Fleurs du Mal* adlı kitabım yüzünden cezaya çarptırılmak talihsizliğine uğradım. Kitabımın samimi duygularla yazıldığı, adından da belli, ancak bu ad bile beni koruyamadı. Büyük, güzel, anlamı açık seçik bir yapıt yazmış olduğumu sanıyordum. Ama öylesine körü körüne bir karar verdiler ki kitabı baştan başa yeniden yazmak ve yapıtın yüzde altısını oluşturan şiirleri de çıkarmak zorunluluğuyla karşı karşıya bırakıldım. Şunu da ekleyeyim, adalet bana övgü değer bir nezaket gösterdi. Niyetimin yüce ve temiz olduğunu mahkeme de kabul etti. Ama akıl erdiremediğim bir yığın giderlerle kabaran para cezam şairlerin dillere destan yoksulluklarını aşmış durumda. Bir imparatoriçe yüreğinin maddi, manevi tüm yıkımlara acımaya hazır bulunduğuna inanarak, on gün süren bir çekingenlik ve kararsızlıktan sonra majestelerinin iyilikseverliğine sığınmaya ve majestelerinin sayın Adalet Bakanı nezdinde nüfuzlarını kullanmalarını istirhama karar verdim."

İmparatoriçe'nin aracılığıyla para cezasının önemli bir bölümü bağışlanır. Şiirler üstündeki yasak kalır ve ne bü-

yük bir utançtır ki Fransa gibi sanatın beşiği bir ülkede bile bu yasak resmen ancak 31 Mayıs 1949 yılında kalkar.

Baudelaire'in vasisi noter ***Asselinau*** anılarında şunları yazar:

> "Oturum bitip mahkemeden çıktığımızda, Baudelaire'i, hakkında verilen karara çok şaşırmış görünce sordum:
>
> – Aklanmayı mı umuyordunuz?
>
> – Aklanmak da ne demek, benden özür dileyip kırılan onurumu onarmalarını bekliyordum onlardan!"
>
> *Kötülük Çiçekleri*'nin yasaklanması için dava açan İmparatorluk Savcı Yardımcısı Pinard suçlama belgesinde şair için şunları söylüyor: "Genel aktöreye olduğu kadar dinsel aktöreye de saygı göstermiyor. İsa'nın değil O'nu yadsıyanların, Habil'in değil Kabil'in, Azizler'in değil Şeytan'ın yanında yer alıyor. Törelerimizin, toplumumuzun tek dayanağı olan büyük Hristiyan aktöresine saldırdığı için aslında Baudelaire'i ceza yargıcının önüne çıkarmak gerekirdi."

Gerek Baudelaire, gerekse onun isteği doğrultusunda avukatı Gustave Chaix d'Est-Ange kitapta kötülük değil iyiliğin savunulduğunu, aklın kötülük aracılığıyla uyarıldığını ileri sürerler. Oysa bu savlar doğru değildir. ***Kitap yasaklanmasın*** diye yalan söylüyorlardı. Adından da anlaşıldığı üzere kitaptaki şiirler Kötülüğün çiçekleridir. Genel aktörede İyilik'in değil Kötülük'ün, dinsel aktörede ise Tanrı'nın ve İsa'nın değil Şeytan'ın yanında yer alır Baudelaire. Niçin?

KAPİTALİZM VE BURJUVAZİYE, EGEMEN SINIFLARA TEPKİ

1789 Fransız Devrimi'ne dek Fransa'da siyasal erk, dolayısıyla ülke zenginlikleri Aristokrasi ve Kilise'nin tekelindeydi. Nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan köy-

lüler köleydi. Toprakla birlikte alınıp satılıyorlardı. Derebeyi onun üstünde eşya ya da hayvanmış gibi her türlü hakka sahipti. Evlendiğinde karısının kızlığını almak hakkına bile sahipti. Derebeyi kölesi köylünün kolunu, bacağını kesebilir, onu sakatlayabilir, hatta öldürebilirdi.

Yoksullar Devrim yapıp Soylular ve Kiliseyi tahtından indirdiler, kral ve kraliçenin bile giyotinle boyunlarını vurdurdular ama bu kez de erki, yeni türemeye başlayan tüccar ve sanayicilere, Burjuvaziye kaptırdılar. Burjuvazinin ekonomik sistemi olan Kapitalizm anamal birikiminden, üretim araçlarını artırmaktan başka şey düşünmüyor, bunun için de yoksul işçi ve köylüleri olabildiğince sömürüyordu. Aslında taptıkları, Tanrı değil, yalnızca paraydı. Aktöreyi kendi çıkarlarına uygun bir biçimde düzenlemişlerdi. Meclis ellerindeydi ve bu meclisten yalnızca onların çıkarlarını savunan yasalar çıkıyordu. Baudelaire günlüklerinin (des Journeaux Intimes) *Füzeler* bölümünde (XXII) şunları yazar:

> "(...) Acımasız aktöre yasalarının yeni kurbanları olarak, yaşadığımızı sandığımız bu yerlerde, geberip gideceğiz (...) Düşünen her insana soruyorum, yaşamdan artakalıp varlığını sürdürebilen ne var? Din mi? Ondan söz etmek, ondan kalanları araştırmak bile gereksiz, zira Tanrıyı yadsıma zahmetine bile girişmek tek başına skandal olurdu (...) Evrensel yıkım ya da gelişim özellikle siyasal kuruluşlarla ortaya çıkmayacak. Ne olacaksa yüreklerin alçalmasından olacak. Siyasadan artakalan az bir şey de genel hayvanlığın kıskaçlarında acıyla çırpınacak, ve hükümetler ayakta kalmak ve yeni bir düzen hayaleti yaratmak için günümüzün şu katılaşmış insanlığını bile ürpertecek çarelere başvuracaklardır. İşte o zaman oğul, obur bir erken gelişmişlikle yüzü gözü açılmış, on sekizinde değil, daha on ikisinde, ailesinden kaçacak. Yiğit serüvenler aramak için mi? Hayır. Bir kulede tutsak kalmış

güzelliği kurtarmak için mi? Hayır. Yoksul bir evi yüce düşüncelerle ölümsüzleştirmek için mi? Hayır. Ticari bir işletme kurmak için, babasıyla, alçak babasıyla uğraşmak için ailesinden kaçacak. Ve işte o zaman kızlar, başıboş kızlar, gözden düşmüş kızlar, birkaç âşığı olan ve bazen melek dediğimiz kızlar (...) paradan başka her şeyi, duyuların yanılmalarını bile suçlayan acımasız bir bilge kesilecekler (...) Bu servet çağında hâlâ var olabilirse Adalet servet yapmayı bilmeyen yurttaşları toplumdan atacaktır. –Karın, ey burjuva, yasallığa dört dörtlük bir alçaklığı katarak, kasanın kül yutmaz ve sevdalı koruyucu meleği karın, dört dörtlük bir metres olacak. Kızın, çocuksu evlenme hayalleriyle beşiğinde bir milyona satıldığını düşleyecek ve sen, ey Burjuva, söyleyecek tek söz bulamayacaksın, hiçbir şeyden pişmanlık duymayacaksın. (...) Zaman böyle sürüp giderse senden kala kala işkembelerin kalacak."

Şair, Burjuvaziye karşı düşmanlığını –aslında burjuva da şaire düşmandır– çeşitli yazılarında dile getirir. Günlüklerinde (Füzeler, XVII) "Ozan, Devletten ahırına birkaç burjuva takma hakkı istese çok şaşarlar, ama burjuva kızarmış bir şair istese bunu pek doğal bulurlar" diyor.

1848 Paris ayaklanmasında Louis Philippe yönetimini devirmek için, eli yüzü barut karası, sokak barikatlarında işçilerle birlikte çarpışır. Sosyalist *Phalange* dergisinde yazılar yazar. Günlüklerinde ***komünist*** olduğunu bile ileri sürer. Bireyci Baudelaire aslında sosyalist ya da komünist değildir ama yüzde yüz Burjuvaziye, Aristokrasiye ve Kiliseye, yani egemen sınıflara karşıdır. Dolayısıyla egemen sınıfların anladıkları anlamda Hristiyanlığa, Hristiyanlığın Tanrısına ve İsa'ya da karşıdır. Aristokratlar ve Burjuvalar kilise'de işçiyle, köylüyle, zenaatçıyla, kısaca yoksul halkla birlikte ilahi söylerler ama, hakkını aramak için bu yoksul halk başkaldırdığında Aristokrasi, Burjuvazi ve Kilise iş-

birliği ederek ayaklanmayı kanla bastırır.

Egemen güçler genel aktörelerinde, dinlerinde de iki yüzlüdür. Din'in, eşcinselliği ölüm cezasıyla yasaklamasına rağmen rahipler arasında oğlancılık, rahibeler arasında sevicilik yaygındır. İsa "Ne mutlu yoksullara, çünkü göklerin hükümranlığı onlarındır[20]" der. Yoksullardan yanadır ve servete karşıdır: "Yeryüzünde kendinize gömüler biriktirmeyin. Gömün nerdeyse yüreğin de orada olur. Kendinize gökte gömüler biriktirin" der.[21] Aristokratlar, burjuvalar bir yana, çeşitli vakıflar kurarak Kilise de servetin peşindedir. Zina, hırsızlık vb. Egemen sınıflar, yedi temel günahın yedisini de sürekli işleyip dururlar, yoksulları da Cehennem ateşiyle korkuturlar.

Büyük Baudelaire egemen güçlerin, bu iki yüzlülerin *genel aktör*elerine de *dinsel aktör*elerine de tepki olarak genel aktörede *Kötülük*'ten, dinsel aktörede *Şeytan*'dan yana olur.

KÖTÜLÜKTEN DE GÜZELLİK YARATILABİLİR

> Baudelaire günlüklerinde (Füzeler, XVI) şunu söyler: "Benim güzelimin tanımını buldum. Bu güzel, yakıcı, hazin, anlaşılmayı zamana bırakan, biraz kapalı bir şey. Fikirlerimi bir kadın yüzünü örnek olarak açıklayayım. Ayartıcı, güzel, aynı zamanda ve karmâşık bir biçimde, hem cinsel arzu, hem hüzün uyandıran bir baştır bu. Melankoli, bıkkınlık, hatta doyumsuzluk fikrini içeren, ya da tam tersine, bir fikri, yani, yoksunluktan ve umutsuzluktan doğar gibi ters akan bir acıyla birleşmiş bir yakıcılığı, bir yaşama arzusunu içeren bir baş. Güzelin başka nitelikleri de var: gizem ve özlem gibi (...)

[20] Luka İncili, 6: 20-23

[21] Luka İncili, 12: 33-34.

prima
ÿgonatha

"Yüz ne kadar melankolik olursa o kadar çekicidir, o kadar kışkırtıcıdır. Ama baş, öte yandan, yakıcı ve hazin bir şeyler, ruhsal gereksinimler, bastırılmış arzular –homurdanan ve kullanılmamış bir güç fikrini– bazen intikamcı bir duygusuzluk fikrini, bazen de –ki bu güzelliğin en ilginç niteliklerinden biridir– gizemi ve son olarak da *Mutsuzluk*'u içerecektir. Güzellik Kıvanç ile bağdaşamaz gibi bir şey ileri sürmüyorum, ama diyorum ki Kıvanç onun en bayağı süslerinden biri, Melankoli ise görkemli sevgilisidir. Öyle ki, bilmem beynim büyülü bir ayna mı, içinde *Mutsuzluk* olmayan bir güzellik tipi aklımın köşesinden bile geçmez. Bu fikirlere inanmış –başkalarına göre bu fikirlere saplanıp kalmış– olan ben, özetle Miltonvari, en canlı güzellik tipi *Şeytan*'dır demekten kendimi alıkoyamam."

Günlüklerindeki bu notlar şairin şiirinin özünü ve estetiğini de açıklıyor. Nitekim Baudelaire'in bütün şiirlerinde yakıcı bir *hüzün, melankoli*, anlaşılmayı zamana bırakan *kapalılık, şehvet, bastırılmış arzular, özlem, bıkkınlık, doyumsuzluk, yoksunluk, umutsuzluk, gizem*, intikamcı bir *duygusuzluk* ve *mutsuzluk* egemendir. Ve ***Şeytan bunların hepsini simgeliyor***.

İNSAN HEP YABAN HALDEDİR

Baudelaire *Füzeler* (XXI)'de "Kendini Şeytan'a teslim etmek, nedir bu?" diye sorar ve yazısına devam eder: "Madem insan, günlük olayların da kanıtladığı gibi, hep aynıdır, insandır, yaban haldedir, o halde gelişimden daha saçma ne olabilir? Uygarlığın günlük çarpıcı olayları ve çatışmaları yanında ormanın ve kırın tehlikeleri nelerdir? Kurbanını ha Bulvarda boğmuş, ha bilinmeyen ormanlarda boğazlamış, insan aynı insan, yani en yetkin av hayvanı değil mi?"

Bu kitapta, Jules Michelet ve Kurt Seligmann'dan özetleyerek çoktanrı lı dinlerle Hristiyanlığı karşılaştırıp paga-

nizmin hayvan biçimindeki ilahlarıyla Hristiyanlıktaki Şeytan ve iblisler aasındaki benzerliği vurguladık. Jules Michelet (1798-1874), Baudelaire'in çağdaşı. Ünlü tarihçinin *La Sorciére* (Büyücü Kadın) adlı kitabı ilk yayınlandığında büyük ilgi gördü ve yasaklandı. Böyle bir yapıtı Baudelaire'in okumaması olanaksız. Nitekim *Umulmadık* şiiri *Epaves*'ta yayınlandığında *Yayıncının Notu* adı altında şu satırları görüyoruz: "Ayin konusunda Michelet'nin *Sorcière* (Büyücü Kadın), Eliphas Lévi'nin *Rituel de la haute Magie* (Yüce Büyünün Ayini), Charles Louandre'ın *Monographie du Diable* (İblis Üzerine İnceleme) adlı kitaplarına ve büyüyle, şeytanbilimle ve iblis ayinleriyle ilgili yapıtlara bakınız."

Ayrıca şairin günlüklerinde de çoktanrıcılık ve Hristiyanlık karşılaştırmaları sık sık yer alıyor: Büyük kentlerin sofu esrikliği, panteizm, ateşe tapmak halkın yapısında doğuştan var. Yapay ateşler, yangınlar, kundakçılar. Doğuştan bir ateşe tapıcı, doğuştan bir ***Parsis*** varsayımından kalkıp bir öykü yazılabilir. Kutsallaştırılmaların büyücülüğü. Şeytan da hayvan biçiminde değil mi? Çoktanrıcılığın gizemliliği. Gizemcilik, çoktanrıcılıkla Hristiyanlık arasındaki birleşme çizgisi. Çoktanrıcılık ve Hristiyanlık karşılıklı birbirlerini kanıtlar vb."

Michelet gibi Baudelaire de şöyle bir varsayım ileri sürüyor: İlkel insan, doğa içinde, yaban halde yaşıyor, dolayısıyla doğanın hayvan biçimindeki ilahlarına tapıyordu. Aradan çağlar geçti, uygarlık ve teknoloji gelişti, ama insan doğal yapısıyla, özüyle değişmedi. O yine yaban. Dün kurbanını bilinmeyen ormanlarda boğazlıyordu, bugün bulvarda öldürüyor. Yaban haldeki bu insana görünmeyen bir Tanrıya inanmak yetmiyor. Hayvan biçimindeki Şeytanın ve İblislerin kişiliğinde putlarını yaptığı hayvan tanrılarını yeniden yarattı. Sabba kara ayinlerini yöneten büyücüler ya da dinin gizli rahipleri ayine Şeytan ya da İblis kılığında geliyorlardı.

ŞEYTAN HAZ'IN SİMGESİDİR

Baudelaire, günlüklerinde:

"Her insanın, her saatte ve aynı anda iki dileği var, biri Tanrı'ya dönük, diğeri Şeytan'a.

Tanrıdan yardım umma ya da tinsellik derece derece yükselme arzusudur. Şeytandan medet ummak ya da hayvanlık iniş kıvancıdır. Kadınlara karşı duyulan aşk ve hayvanlarla, köpekler, kedilerle falan özden konuşma Şeytan işi olsa gerek. Bu iki aşktan türeyen kıvançlar bu iki aşkın doğasına uygundur." diyor. Yine, şairin günlüklerinde şu satırlarla karşılaşıyoruz: "(...) Pisi pisim, minik kedim, arslanım, minik maymunum, koca maymun, gidi boğa, hüzünlü sıpam. Dilde yinelenip durulan bu tür kaprisli sözler, sevgiliye çoğu zaman hayvan adlarının takılması, aşktaki şeytan yanın tanığıdır. Şeytan da hayvan biçiminde değil mi? ***Cazotte***'un devesi, –deve, iblis ve kadın."

Kötülük'ün şairi kadını iğrenç bulur. Güncelerinde, şiirlerinde bu düşüncenin sayısız örnekleri var. Şeytan da tiksinti uyandırmıyor mu? Haz uyandıran iğrenç kadın, demek ki Şeytan'ın simgesidir.

LANETLİ TOHUM

Baudelaire *Vaftiz* (Bénédiction) şiirinde annesini şöyle konuşturur:

Karşı konmaz güçlerin buyruğu üzre ozan
Geldiğinde bu tatsız, can sıkıcı dünyaya
Dehşet içinde, kargışlar yağdırıp annesi
Şöyle dedi kaldırıp yumruğunu Tanrıya:

– "Nasıl düştü karnıma bu garip varlık benim
Lanet olsun bir anlık arzu gecelerine

Nasıl beslerim onu, nasıl emzireceğim
Engerek doğuraydım bu gudubet yerine!

Madem hazin kocamın çöplüğü olmam için
Bunca kadın içinden beni seçmişsin, tamam
Ve madem ki bu cılız, sevimsiz canavarı
Bir aşk mektubu gibi alevlere atamam,

Öyle buracağım ki bu pis, sefil ağacı
Kokmuş tomurcukları asla açılmayacak
Yanına kalmayacak bana verdiğin acı
Lanetli eserinin üstüne fışkıracak."

Şimdi de annesine 6 mayıs 1861 tarihinde yazdığı mektuptaki bazı satırlara göz atalım:

"Durumumu sana açmak için ne zaman kalemi elime alsam seni kahretmekten, zayıf düşmüş bedenini incitmekten korkuyorum. Her an canıma kıydım kıyacağım, bundan hiç kuşkun olmasın. Beni çok, çok sevdiğini biliyorum; aklın kör ama yüce bir karakterin var! Ben de seni çocukluğumda aşkla sevmiştim; ama sonra ettiğin haksızlıklar yüzünden, bir annenin haksızlığı böyle davranmamı haklı kılarmış gibi, saygıda kusur ettim; çoğu zaman bundan pişmanlık duydum, ama içimi de açmadım, yapım böyle. Artık o nankör ve öfkeli çocuk değilim. Kendi yazgımı, senin karakterini uzun uzun düşünüp taşınınca yanlışlarımın ayrımına vardım, ne kadar cömert bir yüreğin olduğunu anladım. Ne yapalım ki senin tedbirsizliklerin, benim yanlışlarım yüzünden, olan olmuş bir kez.

"Kuşkusuz birbirimizi sevmek, birbirimiz için yaşamak, ömrü mümkün olduğunca dürüst ve zahmetsiz bitirmek boynumuzun borcu. Yine de içinde bulunduğum şu korkunç koşullar yüzünden inanıyorum ki

ya ben senin başını yiyeceğim ya da sen benim, ve sonunda birbirimizi bitireceğiz. Ben ölürsem sen de yaşamazsın, bu gerçek. Tek yaşam nedeninim. Sen ölürsen, hele de bunun nedeni bensem, yüzde yüz kendimi öldürürüm. Diline dolayıp durduğun şu söz, senin ölümün beni ihya mı edecek! Vesayet kurulu yine duracak (niye durmasın ki!), yine hiçbir şey ödenmeyecek, ve ben, acı üstüne acı çekip *korkunç bir yalnızlık içinde kıvranacağım*. Canıma kıymam sana saçma geliyor değil mi? 'Demek yaşlı anneni yapayalnız bırakmayı düşünebiliyorsun' diyeceksin. Buna doğrudan hakkım olmasa da *otuz yıla yakın* bir süreden beri çektiğim acılar bağışlanmama yeter. "Allah korkusu da yok mu?" diyeceksin. Görünmez bir dış varlığın yazgımla ilgilendiğine inanmayı ne kadar isterdim (bu konuda nasıl özden olduğumu benden iyi kimse bilemez); buna inanmak için ne yapsam bilmiyorum ki?

"(...) Çocukluğumda sana tutkulu bir aşkla bağlandığım bir dönem oldu; dinle ve yüreğin titremeden oku bunları. İlk kez böylesine içimi döküyorum. Faytonla yaptığımız bir geziyi anımsıyorum; tedavi gördüğün bir sağlık yurdundan çıkıyordun, hep aklında olduğumu bileyim diye benim için yaptığın çini resimleri gösterdin. Korkunç bir belleğim var, inanır mısın? Sonra Saint-André-des Arts ve Neuilly meydanları. Uzun gezintiler, süregiden sevgiler! Anımsıyorum, rıhtımlar akşamları insana kasvet verirdi. Ah! anne sevgisini tattığım ne güzel çağlardı. *Güzel çağlar* dediğim için beni bağışla, kuşkusuz senin için acılı günlerdi.[22]

Ama ben senin yanında hep yaşayan bir varlıktım; yalnızca benimdin artık. Hem putum, hem arkadaşımdın. Çok çok gerilerde kalmış yıllardan böyle tutkuyla söz etmeme belki şaşacaksın. Ben bile şaşıyo-

[22] Baudelaire'in babası yeni ölmüştü ve genç yaşta dul kalan anne yaslıydı (E. A.)

rum. Belki de ölümü bir kez daha arzulamamdan, geçmişin, eski olayların usumda tel tel çözülmesinden doğuyor bu.

Daha sonra, bilirsin, kocan ne acımasız bir eğitim seçti benim için; kırk yaşındayım ve hâlâ o kolej yıllarını ve üvey babamın yarattığı korkuyu acıyla anımsıyorum. Yine de onu sevmiştim, zaten bugün ona hak verecek olgunluktayım. Hasılı sakat tutumunu ısrarla sürdürmüştü. Bu konuyu geçelim, zira gözlerindeki yaşları görür gibiyim.

Sonunda kurtuldum ama tümüyle terk edildim."

Babası sağken küçük Baudelaire mutlu bir yaşam sürüyordu. Altı yaşındayken babasını yitirdi. Ana oğul, Neuilly'de, Boulogne ormanına yakın küçük bir eve taşındılar. Bir şiirinde anlatır o evi:

Unutmadım kentin dışındaki evimizi
Beyaz bir evdi, küçük ama sessiz, sakindi;
Gizlerdi cılız bir koruda çıplaklıklarını
Alçıdan Pomone ve eski Venüs yontuları.
Akşam olunca, güneş, oluk oluk ve yüce,
Işınlarını kıran camların ötesinde,
Meraklı bir gökten, gözleri kocaman, iri
Uzun, sessiz yemeklerde bizi seyreder gibiydi
Ve konardı mum gibi sarı ışınlarıyla
Şayak perdelerimize, sade soframıza.

Küçük evdeki anne *Balkon* şiirinde adeta sevgilidir:

"Anıların annesi, güzellerin güzeli,
Sen tüm arzum, emelim, tüm çabam şu dünyada!
Sıcak okşayışları anımsarsın değil mi?
Tüten tatlı ocağı büyülü akşamlarda,
Anıların annesi, güzellerin güzeli!

Akşamlar ki gül rengi buğularla kaplıydı,
Kömürle aydınlanan akşamlar.. balkonumuz...
Yüreğin, anaç bağrın ne iyi, ne tatlıydı!
Hep ölümsüz şeylerdi sık sık konuştuğumuz
Akşamlar ki gül rengi buğularla kaplıydı.

Sıcacık akşamlarda güneşler ne güzeldir!
Nice derindir ortam! nice güçlüdür yürek!
Tanrıçalar ecesi, sana doğru eğilir
Ve kanını koklardım ciğerime çekerek.
Sıcacık akşamlarda güneşler ne güzeldir!

Gözlerim gözlerini karanlıkta bulurdu
Kalın bir duvar gibi koyulaşınca gece.
Ey tatlılık! ey zehir! içerdim soluğunu,
Uyurdu ayakların o kardeş ellerimde.
Gözlerim gözlerini karanlıkta bulurdu.

Yaşarım hep dizinde büzülmüş geçmişimi,
Bende mutlu anları yadetme sanatı var.
Teninde, kalbindeki hazin güzellikleri
Başka kalpte, bedende aramak neye yarar?
Yaşarım hep dizinde büzülmüş geçmişimi!

O yeminler, kokular, o sonsuz öpücükler,
Nasıl, sularda yunup, denizlerin dibinden
Göklere gençleşerek çıkıyorsa güneşler
Öyle doğacaklar mı bir gün derinliklerden?
– Ey yeminler! kokular! ey sonsuz öpücükler!"

Sonra anne bir subayla evlenir, küçük Baudelaire yatılı okula gönderilir ve her şey karanlığa gömülür. Jean Paul Sartre şunları yazar: "Onca sevilen kadın bir askerle evle-

nir. Baudelaire bir yatılı okula verilir. Onun o ünlü kırılışı o tarihte başlar işte. Crépet bu konuda Buisson'un bir sözünü anar: 'Baudelaire'in çok nazlı, çok ince, benzersiz ve yumuşak bir ruhu vardı. Yaşamın ilk vuruşuyla kırıldı.' Annenin ikinci evliliği asla dayanamayacağı bir olaydı. Bu konudaki yakınmaları ömür boyu sürdü. Korkunç mantığı gelip gelip şu özetlemeyle sonuçlanırdı: 'İnsanın benim gibi bir oğlu olursa ikinci kez evlenmez.'

> "Bu ansızın gelen ayrılık ve onun doğurduğu acı, değişmez bir yalnızlık içine attı onu. Annesiyle birlikte geçirdikleri günlerin, yaşadığı hayatın dinsel coşkusuyla doluydu. Bu yaşantı, alçalan bir deniz gibi, onu yalnız ve kupkuru bırakarak çekilip gitti. Böylece Baudelaire, varlığını doğrulayan nedenleri yitirdi. Utanç duydu, bir hiç olduğunu, varlığının kendisine bir hiç için verildiğini anladı. Kovulmuş olma acısına derin bir kırgınlık duygusu karıştı. Bu çağları düşünerek *Mon caeur mis à nu*'de şöyle yazacaktır: 'Ta çocukluğumdan beri *yalnızlık* duygusu. Aileye rağmen –özellikle de arkadaşlar arasındayken– sonsuza dek yalnız bir kader duygusu.' Daha o zamanlar bu ayrılığı bir *alınyazısı* gibi görüyordu. Bunun anlamı şu: geçici olmasını dileyerek uysallıkla katlanmıyor, tersine, kızgınlıkla atlıyor bu yalnızlığa, üstüne çekiyor onu. (...) Başkaları zorlamasın diye, hiç değil bu kendinden olsun diye yalnızlığı kendisi istedi[23]."

Kör Şeytan adlı şiirinde "Açar Pişmanlıklarla nice çiçek / Gizemli ve hoş kokular saçarak / Orada, o derin yalnızlıklarda" diyor. *Kendini Cezalandıran Kişi* şiirinde ise adeta feryat ediyor:

[23] *Baudelaire*, Jean Paul Sartre, De Yayınları, çeviren: Bertan Onarak , s: 7-8.

Bu çığırtkan ses benimdir
Kara ağu kendi kanım
Ben bir uğursuz aynayım
Bakan cadı bedenimdir!

Yara ben'im, bıçak ben'im!
Hem tokat, hem tokat yiyen!
Çarmıh da ben, İsa da ben
Hem cellat'ım, hem kurban'ım.

Ben kanımın vampiriyim,
Gülümsemeyi bilmeyen,
Sonsuz gülüşü bekleyen
Terkedilmişlerden biriyim.

Baudelaire kendini sadece yalnız ve terk edilmiş değil, aynı zamanda lanetlenmiş olarak da duyumsadı. Şeytana satılmışlar ve iblislerle Styx ırmağı, Cehennem ırmağının burgacı içinde dönüp durmaktadır.

(...)

Nasıl da didiniyor, ey acı!
Deliler gibi şarkı söylüyor
Karanlıklarda fır fır dönüyor
Aşabilmek için dev burgacı

Satanist bir mutsuz, kurtlu yerden
Kurtarmak için tatlı canını
Yoklayıp yöresini, yanını
Işık, anahtar arıyor durmadan

Nemli ve serin derinlikleri
Garip kokusuyla ele veren
Bir burgacın kıyısına hemen

İniyor lanetlenmişin biri

Elinde ne ışık ne fener var
Ne de tutunacağı trabzan
Her yanda, kara geceyi karartan
İri fosfor gözlü canavarlar

Bilinmez, nasıl oldu acaba,
Akıp boğazdan bir de gemi
Bu kutupta boy göstermez mi
Düşercesine billur tuzağa;

– Resim ortada, tablo pek nefis
Kurtuluş yok bu kara yazgıdan
Baktıkça, şaşıp, diyor ki insan
Yaptığını tam yapıyor İblis!

"Kurtuluş yok bu kara yazgıdan" diyor Baudelaire: terk edilmiş, yalnız ve lanetlenmiş. Peki Şeytan da onun gibi değil mi? Terk edilmiş, yalnız ve lanetlenmiş. Aynı kara yazgıyı bölüşüyorlar. Belki de bu duygu yaklaştırıyor şairi Şeytana.

KÖTÜNÜN İÇİNDEKİ BİLİNÇ

Çaresiz (l'Irrémédiable) şiiri şu ilginç dörtlükle biter:

Alaycı ve cehennemlik bir nur
Şeytani incelikler alazı,
Tek tutku, tek gönül rahatlığı,
– Kötü'nün içindeki şuur!

Baudelaire'e göre yazında *iyilik* ve *iyi* kadar, *kötülük* ve

kötü de yer almalı. Çünkü yalnız iyiliğin değil, kötülüğün içinde de bilinç var. *Kötülük Çiçekleri*'ndeki 299 dize yasaklanmadan altı yıl önce, 1851 tarihinde kaleme aldığı *Dürüst Tiyatro Oyunları ve Dürüst Romanlar* makalesinde şunları yazar:

"Yazınsal tartışmalarda yıllardır sanatta, güzel, iyi, yararlı, aktöre gibi büyük ve korkunç sözcüklerle karşılaşırız. Ne kargaşa! Felsefi bilgelik eksikliği yüzünden herkes bayrağın bir yarısını kendine alıp öteki yarısının hiçbir değeri olmadığını söylüyor... Yazık ki benzer yanılgıları birbirine zıt bir iki okulda da, burjuva okulunda ve sosyalist okulda da buluyoruz. Misyoner ateşiyle tutuşarak 'toplumu aktörel bakımdan yükseltelim!' diye haykırıp duruyorlar. Doğal olarak, biri burjuva aktöresinden, diğeri sosyalist aktöreden söz ediyor. Böylece sanat da artık bir propaganda aygıtı halini alıyor.

"Sanat yararlı mıdır? Evet. Niçin yararlıdır? Sanat olduğu için. Zararlı sanat da var mıdır? Evet vardır? Yaşam koşullarını rahatsız eden sanat zararlı sanattır. Hayasızlık ayartıcıdır, o halde onu ayartıcı bir biçimde betimlemek gerekir. Hayasızlık kendisiyle birlikte kendine özgü aktörel hastalıklar ve aktörel acılar da yaratıyormuş. O halde onları da betimlemek gerekirmiş. Bir yapıtta kötülük, suç her zaman cezalandırılır, erdem her zaman ödüllendirilir mi? Hayır. Ama yazdığınız roman, yazdığınız tiyatro oyunu iyiyse kimsede doğanın yasalarını çiğneme arzusu uyandırmaz. İyi bir sanat yapmanın ilk zorunlu koşulu eksiksiz bir bütünlüğe inançtır. Bahse girerim ki güzelin bütün koşullarını yerine getirdiği halde zararlı olabilen tek bir yapıt gösteremezler.

Yıllarca Berquin'in adını söyleyerek kulağımda davul çalan bir dostum vardı. Tam bir yazarmış, sevimliymiş, iyiymiş, insanların yüreğine su serpiyor-

Aries
Tycho-Brahe
Libra
Saturnus
Jupiter
Mars

muş, iyi şeyler yazıyormuş, bu yüzden de büyük bir yazar imiş! İster mutlu bir olay, ister mutsuzluk deyin, çocukluğumda yalnızca yetişkinlere yönelik yapıtlar okuduğum için bu yazarı bilmiyordum. Kafamın yine bu pek moda, sanatta aktöre sorunuyla allak bullak edildiği günlerde, bir rastlantı sonucu elime Berquin'in bir kitabı geçti. Dikkatimi ilk çeken şey kitaptaki çocukların büyük adamlar ve kitaplar gibi konuşmaları ve babalarına, annelerine, aile büyüklerine aktöre dersi vermeleri oldu. Kendi kendime, düzmece sanat işte bu, dedim. Okumayı sürdürdükçe gördüm ki akıllılık, usluluk tatlıyla ödüllendiriliyor, yaramazlık verilen cezalarla gülünç duruma düşürülüyordu. Uslu durursan tatlı veririm, şeker veririm, işte bu aktörenin temeli. Başarının şartı kesinkes erdemli olmak. Berquin yoksa Hristiyan değil mi dedim kendi kendime. Ve yargımı hemen verdim: zararlı sanat dedikleri işte bu sanat. Zira Berquin'in öğrencisi yetişkinler dünyasına girdiğinde kararını verecek: erdem başarının şartıysa o halde başarı da kesinkes erdemin şartıdır. Öğretmeninden aldığı öğütlerin de yardımıyla erdemin hanında oturduğunu sanarak erdemsizliğin hanına kapağı atacak."

Bir yapıtın ille de aktöreye uygun olması, iyiliği savunması gerekmediğine Baudelaire başka yazılarında da değinir:

Théophile Gautier üstüne yazısından alıntı:

"*İyi* aktörel araştırmaların temeli ve amacıdır. *Güzel* ise zevkin tek tutkusu, tek amacıdır. (...) Bir başka sakar düşünce daha var, yedi canlı bir yanılgı. *Öğretim, eğitim safsatasından* söz etmek istiyorum. Bu safsatanın üç de yapışık kardeşi var: *tutku, gerçek* ve *aktöre*. Şiirin amacının şunu ya da bunu öğretmek olduğunu düşünen bir yığın insan var. Şiir gelenek görenekleri yetkinleştirmeliymiş, bilinci güçlendirmeliymiş, kısaca, yararlı olanı göstermeliymiş. Kişi, kendine

eğilmek, ruhunu sorgulamak, coşkulu anılarını anımsamak istesin, yeter, o zaman *şiir*'in şiirden başka amacı olmadığını görürüz. (...) Sözüme kulak verilsin, şiir gelenek, görenekleri soylulaştırmaz demiyorum, son amacının, hedefinin insanları bayağı çıkarlar üstüne yükseltmek olduğunu yadsımıyorum. Söylemek istediğim şu: eğer ozanın tek amacı aktöreyi izlemek ve savunmak olursa o zaman yapıtının şiirsel gücü de zayıflamış olur. Hatta, denebilir ki böyle durumda ortaya çıkan yapıtı da kötüdür."

Auguste Barbier üstüne yazısından alıntı:

"Genel yanılgıda açıklanması çok kolay bir karışıklık var. Falan şiir güzelmiş ve temiz duyguları dile getiriyormuş. İyi ama güzel olmasının nedeni temiz duyguları dile getirmesi değil ki. Falanca şiirde güzelmiş ama temiz duyguları dile getirmiyormuş; iyi ama, güzelliği, temiz duyguları dile getirmemesinden doğmuyor ki; daha açık bir deyimle, güzel olan, dürüst olmayandan daha dürüst değil ki!"

Bunlara benzer daha nice yazısında Baudelaire güzele, yetkin bir sanat yapıtına yalnız iyiliği temel alarak değil, kötülükten kalkarak da varılabileceğini savunur. Bu durumda kötülüğün simgesi Şeytan ve İblisleri şiirine tema yapması da doğaldır.

GÜNAHLA BÖBÜRLENİYOR MU?

İsyancı şiirinde Baudelaire karşımıza Tanrıya ve İsa'ya inanmamakta direnen bir zındık olarak çıkar:

Gökten kartal gibi inip öfkeli bir Melek
Zındığın saçlarını doladı bileğine,
Silkeleyip dedi ki: "Kıralı bilmen gerek!
(İyilik Meleğinim) Buyruklarını dinle!

İsa Efendimizin geçtiği kutsal yola
İnancınla dokunmuş bir halı sermek için,
Yalnız, yoksula değil, çarpığa, budalaya,
Hinoğluhin'e bile sevgi beslemelisin.

Gerçek Aşk budur işte! Yüreğin kararmadan
Onurlandır Tanrıyı, bu aşk ateşiyle yan,
Albenisi ölümsüz bu gerçek Şehvet'i tat!"

Ne tatlı söz kâr etti, ne yumruk, adam inat;
Melek bağırıp durdu: "Herkesi sev diyorum!"
Zındık direniyordu: "Hayır istemiyorum!"

Jean Paul Sartre'a göre Baudelaire günah ve suç işlemekle böbürlenir. Yukardaki şiirin ilk dörtlüğünü yazısına alan Sartre şöyle devam eder:

> "Annesince ya da Ancelle'ce hırpalandığında birden diklenişi, kentsoylu erdemlerinin korkunç ve budalaca olduğunu yüzlerine haykırmak için değil hiçbir zaman. Günahla böbürlenmek ve onlara kötü olduğunu, daha da kötü olabileceğini gürültücü bir biçimde duyurmak için."[24]

DOĞAÜSTÜ GÜÇLERE SIĞINIYOR

Baudelaire'de yalnızca red vardır. Reddettiği şeyleri ortadan kaldırmak için çaba göstermez. Düzene karşıdır ama onu ortadan kaldırmaya, yıkmaya uğraşmaz. 1848 Paris ayaklanmasında barikatlardaydı, ama bu yıkma çabasında daha çok üvey babası komutan Aupick'e düşmanlığı egemendir. Nitekim isyancıları, öldürsünler diye üvey babasının evine (ya da garnizonuna) yöneltmek ister.

[24] *Baudelaire*, J. Paul Sartre, De Yayınları, s: 34.

Baudelaire'in dinsel redleri de edilgendir. Günlüklerinde "Çağımın insanlarının anladığı anlamda bir inancım yok, çünkü tutkum yok. Bende inanç için gerekli temel yok" dese de, annesine yazdığı 6 mayıs '1861 tarihli mektupta, Allahı kastederek, "Görünmez bir dış varlığın yazgımla ilgilendiğine inanmayı ne kadar isterdim." dese de bir tanrıtanımaz değildir. ***Georges Bataille*** *Edebiyat ve Kötülük* adlı kitabında Baudelaire'i anlatırken Sartre'dan şu alıntıyı yapar:

> "Kötülük için Kötülük yapmanın tam olarak anlamı şudur: hâlâ iyilik olarak kabul edilenin tam tersini kasıtlı olarak yapmak. Kötülük, kötü güçlerden nefret edildiği için, istenmeyeni istemek, İyilik kendini derin iradenin nesnesi ve sonu olarak tanımladığı için, isteneni de istememektir. Baudelaire'in tutumu tam olarak böyledir. Baudelaire'in kendi eylemleriyle adi suçluların eylemleri arasındaki mesafe, tanrıtanımazlığı kara ayinlerden ayıran uzaklıktır. Tanrıtanımaz kişi asla Tanrıdan kuşku duymaz; çünkü o, Tanrının olmadığı konusunda kararını çoktan vermiştir. Ancak, kara ayinlerin papazı Tanrıdan nefret eder, çünkü O sevecendir, çünkü o saygındır."[25]

Suçluluk duygusu içindeki, yalnız ve terk edilmiş Baudelaire, kendini lânetlenmiş duyumsadığı için, Tanrıya değil ancak Şeytanda simgeleşen doğaüstü varlıklara sığınır. *Devanası* (la Géante) şiiri böyle bir duygunun ürünüdür: *"Doğa, hamile kalıp kocaman göbeğini / Canavar yavrularla doldurup duruyorken / Sultanın ayağında şehvetli kedi gibi / Genç bir devanasıyla yaşamak isterdim ben / Benimle oynaşırken, gövdesinin ruhuyla / Açıp büyüdüğünü görmeye bayılırdım / Gözlerinde yüzen şu nemli sislerle, acep / Yüreği yine hangi aleve gebe, derdim. / Dolaşırdım keyfimce o koca gövdesinde / Yokuşu çıkar gibi tırmanırdım dizine. / Ve yazın o sağlıksız sıcağı zaman zaman / Onu yorgun düşürüp çimenlere serince / Sereserpe uyurdum memeleri dibinde / Dağın eteğindeki küçücük bir köy gibi."*

Edebiyat ve Kötülük, Georges Bataille, Ayrıntı Yayınları, çeviren: Ayşegül Sönmezay, s: 27

AFYON

Büyücülük olayları ve Sabba kara ayinleri üstüne incelemeler yapan ve kitaplar yazan on yedinci ve on sekizinci yüzyıl şeytanbilimcilerine göre büyücü kadınların Sabba ayininin yapılacağı ormana uçmadan önce bedenlerine sürdükleri merhemler uyuşturucu içeren otlardan yapılıyor. Uyuşturucu, omurgalar yoluyla beyne ulaşıyor ve hayal alemine dalan kadın kendini Sabba töreninde sanıyor. Şeytanbilimciler kendilerine büyücü diyen bazı kadınlara uyuşturucu içeren merhemi sürmüşler. Bayılan kadınlar ayıldıklarında uçtuklarını, Sabba ayinlerinde dans ettiklerini, içtiklerini, kızarmış etler yediklerini söylemişler. Baudelaire'in, zevk için, firengi ağrılarını dindirmek için, yazın denemeleri için afyon ve geyikotu gibi uyuşturucular kullandığını biliyoruz. *Yapay Cennetler* adlı kitabı uyuşturucu üzerinedir. *Yıkım* şiirinde uyuşturucunun etkisi, şairin afyon yuttuğu açıkça bellidir: "Yutuyorum İblisi, alevi ciğerlerimde / Dolduruyor içimi, sonsuz, suçlu bir arzuyla."

SATANİZM VE KÖTÜLÜĞÜN İZİNDE

Kötülüğün Destanı *Maldoror'un Şarkıları*

Baudelaire'den sonra genç bir şair ***Lautréamont, Sade*** ve Baudelaire'den esinlenerek, *Maldoror'un Şarkıları* 'nda kötülüğü destanlaştırdı.

Baudelaire'in *Vaftiz* şiirinden bir dörtlük:

(...)
Bu aptal tutkulardan bir gün usanacağım
Narin, güçlü parmaklarım göğsüne konacak
Ve kartal cırnakları gibi bu tırnaklarım
Onun kalbine doğru kendine yol açacak

Ve işte Lautréamont'un, Sade'ın *Juliette*'inden ve yukarıdaki dörtlükten esinlenerek yazdığı, *Birinci Şarkı*'dan bir bölüm:

"On beş gün tırnakları uzatmalı. Dudağının üstünde tüy bitmedik çocuğu yatağından sertçe almak, ve, faltaşı gibi açılmış gözlerle, güzel saçlarını geriye çekerken, elini tatlı tatlı alnından geçirir gibi yapmak; o en küçük şeyden bile korkarken, uzun tırnakları birden, ölmeyecek şekilde, yumuşak göğsüne daldırmak ne güzeldir oy! Ölmeyecek şekilde daldırmalı diyorum, zira, ölürse, acıdan kıvrandığını görmezdik. Sonra yaralar yalanır, kanı içilir; ebediyetin sürdüğü kadar sürmesi gereken bu zaman zarfında çocuk ağlar. Tuz gibi acı gözyaşları bir yana, hiçbir şey az önce söylediğim gibi çıkarılmış ve henüz sıcacık çocuk kanından daha tatlı değildir. Örneğin, kaza sonucu parmağını kestiğinde, kanını hiç tattın mı insan? Ne hoştur değil mi? Hoştur, çünkü tadı yoktur. Bir gün, kara düşünceler içinde, ortası çukurlaşmış elini, gözlerinden düşen şeyle ıslanmış hastalıklı yüzüne götürdüğünü anımsamıyor musun? Ki aynı el, daha sonra, ona baskı yapmak için doğmuş olana yan yan bakan öğrenci-

nin dişleri gibi titrek, bu tastan gözyaşlarını tadını çıkara çıkara içen ağza yönelmişti kendiliğinden. Ne iyidir gözyaşları, değil mi? Sirke tadındalar çünkü. En çok–, seven kadının yaşları gibiler sanki; ama damak, çocuk gözyaşlarından hoşlanır. İhanet etmez çocuk, kötülüğü henüz bilmez. Çok seven kadın, er geç ihanet eder... Dostluğun ne olduğunu, aşkın ne olduğunu bilmesem de (galiba, en azından, insan soyunun dostluğunu da, aşkını da zaten kabul etmeyeceğim) kıyas yoluyla sezinleyebiliyorum bunları. Evet, madem kendi kanın ve kendi gözyaşlarından tiksinmiyorsun, delikanlının kanı ve gözyaşlarıyla beslen, korkmadan beslen. Çırpınan nazik tenini parçalayacağın esnada gözlerini bağla; ve, savaşta can çekişen yaralıların çıkardığı o delici hırıltılara benzeyen yüce çığlıkları uzun saatler boyu dinledikten sonra, ordan hemen uzaklaşarak yan odaya geçer ve yardımına koşar gibi yaparsın. Sinirlerini ve damarları şişmiş ellerini çözer, gözyaşlarını ve kanını yalamaya koyularak onun şaşkın gözlerine yeniden görüş kazandırırsın. Duyduğun pişmanlık nasıl da gerçek bir pişmanlıktır o zaman! İçimizde var olan ve çok ender görünen ilahi kıvılcım çok geç ortaya çıkar! Kötülük yapılan masum varlığı avutabilme aşkıyla dolup taşar yürek: «Size böylesine acı çektiren bu akıl almaz suçu kim işledi delikanlı! Ne bedbahtmışsınız! Çok acı çekiyor olmalısınız! Anneniz bu halinizi görseydi, benden beter olur, ölüp ölüp dirilirdi. İyilik nedir, kötülük nedir! heyhat! Öfke içinde güçsüzlüğümüzü tanımamıza yarayan şey, ve, en garip çarelere bile başvurarak sonsuza ulaşma tutkusu mudur? Ya da farklı iki şey mi? Evet, çokluk aynı şey olsa gerek... aksi takdirde, hesap verme günü ahrette ne duruma düşerdik! Bağışla, delikanlı; kemiklerini kıran, bedeninin çeşitli yerlerinden sarkan etleri parçalayan kişi soylu ve kutsal varlığının karşısındaki bu adamdır. Bilmem, hasta aklımın sapıtması mı, yoksa,

avını parçalayan kartalın içgüdüsü gibi, akla bağlı olmayan bir içgüdü müdür beni bu suça iten; inan, kurbanım kadar ben de acı çekiyordum! Bağışla, delikanlı. Dilerim, bu geçici yaşamdan çıkınca, ebediyet boyu sarmaş dolaş olalım; ağzım ağzına yapışmış, tek bir varlık olalım. O durumda bile ödeyemem kefaretimi. O zaman, sen, hiç durmadan, dişlerle ve tırnaklarla parçalayacaksın beni. Bu kurbanın kefareti olarak, hoş kokulu çiçek çelenkleriyle süsleyeceğim kendimi; ağzım ağzına yapışmış, her ikimiz de acı çekeceğiz... ben parçalanmış olmanın, sen parçalamış olmanın acısını. Gözleri çok güzel, saçları kumral delikanlı, sana önerdiğim şeyi yapacak mısın şimdi? Sen karşı olsan bile, ben yapmanı istiyorum, bilincimi mutlu kılarsın böylece.» Bu şekilde konuştuktan sonra, hem bir varlığa kötülük etmiş, hem de o varlık tarafından sevilmiş olacaksın: kişinin duyabileceği en büyük mutluluktur bu. Daha sonra hastaneye yatırırsın onu; çünkü kötürüm bir halde yaşamını kazanamaz. Ne iyi adam diyecekler sana, ve görünümü, eski büyük mezarın üstüne saçılmış çıplak ayaklarını defne taçları ve altın madalyalar gizleyecek. Suçun kutsallığına adanmış bu sayfada ey adını yazmak istemediğim sen, bağışın evren kadar büyüktü, biliyorum. Ama, ben, hâlâ varım!"

Lautréamont, Maurice Blanchot'ya göre, *Birinci Şarkı*'daki *Fuhuş* bölümünü Baudelaire'in *Kabirde Azap* (Remord Posthume) şiirinden esinlenerek yazdı.

FUHUŞ

"Ailelere düzensizlik tohumu ekmek için fuhuşla anlaşma yaptım. Bu tehlikeli ilişkiye öncülük eden geceyi anımsıyorum. Bir mezar gördüm önümde. Ve

ev kadar büyük parlak bir kurdun şunları söylediğini duydum: 'Aydınlatacağım seni. Yazıyı oku. Bu yüce buyruk benden gelmiyor.' Havaya, ufka dek, kan rengi, geniş bir ışık yayıldı. Çenelerim takırdadı, kollarım dermansız düştü görünce. Yıkık bir duvara dayandım düşmemek için. Karşımda bir yazı: 'Burada veremden ölmüş bir genç yatıyor: niçinini biliyorsunuz. Dua etmeyin ona–, Gösterdiğim cesareti çok insan gösteremezdi. O esnada, güzel bir kadın, çıplak, gelip ayaklarımın önüne yattı. Ben, üzgün bir yüzle, ona: 'Kalkabilirsin.' dedim. Kızkardeşini öldüren, kardeş katili elimi uzattım. Parlak kurt: 'Bir taş al, kadını öldür.' Ben: 'Niçin?' Parlak Kurt: 'Kendini kolla; en güçlü benim, çünkü sen en güçsüzsün. Bu kadının adı Fuhuş.' Gözlerimde yaş, yüreğimde öfke, bilinmeyen bir gücün doğduğunu duyumsadım içimde. Büyük bir taş aldım, hayli zahmetle, göğsümün hizasına dek kaldırdım; kollarımla, omzumun üstüne koydum. Bir dağın doruğuna dek tırmandım: ordan parlak kurdu ezdim. Başı insan büyüklüğündeki bir toprağa gömüldü; attığım taş, altı kilise boyu sıçrayıp bir göle düştü. Bir an, fır fır döndü gölün suları, kocaman devrik bir huniyi oyarak alçaldı. Su yüzeyi yeniden dinginleşti; kan ışığı parlamıyordu artık. Çıplak güzel kadın haykırdı: 'Yazık! yazık! ne yaptın!' Yanıtladım: 'Seni ona yeğ tutarım; mutsuzlara acırım çünkü. Seni ebedi adalet yarattığına göre, hatalı değilsin.' Kadın: 'Adalet yerini bulacak bir gün; fazla söze ne gerek. Sonsuz acımı denizin dibine gizlemek için, bırak gideyim. Beni hor görmeyen bir sen varsın, bir de, o kara uçurumlarda kaynaşan çirkin canavarlar. İyi bir insansın. Beni seven sen, elveda!' Ben: 'Elveda! Bir kez daha, elveda! seni hep seveceğim!.. Bugünden itibaren erdemi terk ediyorum.' Bunun için, ey halklar, denizde ve kıyıların yakınlarında, ya da, uzun zamandan beri benim için yas tutan büyük kentlerin üstünde, soğuk kutup

bölgelerinde kış rüzgârının iniltilerini işittiğiniz zaman, deyin ki: 'Bu geçen, Tanrının ruhu değil, Montevideo'lunun boğuk iniltileriyle birleşmiş, fuhuşun derin iç çekişidir.' Bunu size ben söylüyorum, çocuklar. Kış rüzgârının iniltisini duyduğunuzda merhamet dolu, diz çökün; ki bitlerden daha kalabalık insanlar uzun uzun dua etsinler."

Baudelaire *Cythère'e Yolculuk* şiirinde şunları yazar:

(...)
Beyaz yelkenleriyle kuşların korkuluğu
Gemimiz kıyıları yalayarak geçerken
Gördük ki, selvi gibi, kapkara, gökyüzünden
Kopup düşmüş üç kollu bir darağacıydı bu.

Yırtıcı kuşlar konup yemlerinin üstüne
Hırsla tüketiyordu bir yeni asılmışı
Her biri, burgu gibi, iğrenç, pis gagasını
Sokmuştu bu çöplüğün kanayan etlerine.

Ağır bağırsakları fırlamış sarkıyordu,
Gözleri iki çukur, karnı pelte, oyulmuş,
Gudubet cellatları hazla işe koyulmuş,
Gaga darbeleriyle budamışlardı onu

Lauréamont bu şiirin özellikle yukarıdaki dizelerinden esinlenerek *Dördüncü Şarkı*'da şunları yazar:

DARAĞACI

Bir darağacı yükseliyordu yerden. Ve yerden bir metre yükseklikte, kolları arkadan bağlı bir adam, saçlarından asılmıştı. Kolları bağlanmış, daha çok iş-

kence çeksin diye ayakları özellikle serbest bırakılmıştı. Asılı gövdesinin ağırlığıyla yüzü alabildiğine gerilmiş, doğal anlatımından yoksun, düzensiz sarkıt taşlarını andırıyordu. Üç gündür bu işkenceyi çekiyor, haykırıyordu: "Kollarımı çözen yok mu? Saçlarımı çözen yok mu? Perişan haldeyim, biraz kımıldamaya kalksam saçlarım başımın derisini söküp kaldıracak gibi oluyor. Uyuyamamamın nedeni açlık, susuzluk değil. Zaten bu halde bir saatten fazla yaşamam olanaksız. Keskin bir çakıl taşıyla ağzımı açacak kimse yok mu?" Her sözcüğü yoğun hırlamalar, ulumalar izliyordu. Ardına sığındığım çalılıktan atılıp tavana asılmış kuklaya ya da domuz yağı parçasına doğru yöneldim. Ama işte, karşıdan, oynaya oynaya iki esrik kadın geliyordu. Birinin elinde bir torba, ipleri kurşunlu iki kırbaç, ötekinin elinde katran dolu bir varil ve iki boya fırçası vardı. Daha yaşlı olanın kır saçları yırtık bir örtünün parçaları gibi rüzgârda dalgalanıyor, ötekinin topukları, geminin kıç güvertesindeki ton balığının kuyruk darbeleri gibi şaklıyordu. İkisinin de gözleri öyle kara, öyle güçlü bir alevle parlıyordu ki, başlangıçta bu kadınları başka dünyalardan gelmiş yaratıklar sandım. Bencil bir küstahlıkla gülüyorlardı. Çizgileri öylesine iğrençti, bakar bakmaz, kendi kendime, 'kuşkusuz gözlerimin önünde insan soyunun en çirkin iki örneği var' dedim. Yeniden çalının arkasına saklandım ve yuvasından yalnız başını çıkaran bir kılkanatlı gibi kıpırdamadan durdum. Bir gelgit hızıyla yaklaşıyordu kadınlar; kulağımı yere dayadığımda, belli belirsiz bir ses yürüyüşlerinin lirik sarsıntısını taşıyordu bana. İki dişi orangutan darağacının altına geldiklerinde birkaç saniye havayı kokladılar; bu yerlerde hiçbir şeyin değişmediğini fark ettiklerinde, belirgin bir şaşkınlık gösterdiler garip davranışlarıyla: arzularına

uygun ölüm gerçekleşmemişti. Sucukları aynı yerde mi, değil mi, bunu anlamak için başlarını kaldırmak tenezzülünde bile bulunmadılar. 'Nasıl oluyor da hâlâ soluk alabiliyorsun? Çekeceğin var sevgili kocacığım' dedi kadınlardan biri. Mezmurun ayetlerini iki okuyucu nasıl sırayla söylerse, birincinin sorusunu ikinci kadın yanıtladı: 'Demek ölmeye niyetin yok, ey benim tatlı oğlum? Söyle, nasıl oldu da (kuşkusuz bir kara büyü yaparak) akbabaları korkutabildin? Gövden gerçekten de pek arık kalmış! Meltem yeli sokak lambası gibi sallayıp duruyor onu.' Sonra ellerine birer fırça alarak asılmışın gövdesini iyice katranladılar... ve kırbaçlar havalandı... Zenci köleyi kırbaçlarken kurşun parçaları derinin yüzeyinde gezer, ya da kâbus görürken o zenci köleyi saçlarından yakalamak için boş bir çaba gösterirsin. Kadınların kırbaçları bunlardan farklıydı. Bedene sürülen katran sayesinde madeni plakalar hayran olunacak kadar (hayran olmamak elde mi) katı bir kesinlikle derinin içine işliyor ve kemiklerin elverdiği ölçüde derin oluklar açıyordu. Aşırı derecede merak uyandıran ama umulduğunca gülünç olmayan böyle bir görüntünün bende haz uyandırmasına izin vermedim. Yine de, önceden alınmış iyi kararlara rağmen, o kadınların gücünü, pazulu kollarını yadsımak, görmezden gelmek mümkün mü? Yüz ve göbek altı gibi en duyarlı yerleri kamçılamakta pek mahirdiler, bütün gerçeği anlatmaya can atsaydım bu konuda söyleyecek nice sözüm olurdu (...). Dişiler artık kamçı tutamaz hale geldiklerinde ve kamçı yorgunluktan ellerinden düşünce, iki saatten beri girişmiş oldukları beden eğitimi çalışmasına yerinde bir kararla son verdiler ve gelecek bir tehdidi de içinde taşıyan bir hazla çekildiler. Buz gibi bir gözle, benden yardım isteyene doğru yöneldim (öylesine çok kan kaybedip zayıflamıştı ki ko-

nuşmaya dermanı kalmamıştı, doktor olmadığım halde yüzünün ve göbek altının halinden hayli kan yitirdiğini anlıyordum) ve kollarını kurtardıktan sonra makasla saçlarını kestim. Anlattığına göre, annesi bir akşam onu odasına çağırıp, geceyi yatağında geçirmesi için soyunmasını buyurmuş, oğlunun yanıtını bile beklemeden giysilerini çıkarmış, en hayasız pozlar vermeye başlamış. Hemen uzaklaşmış oradan delikanlı. Ayrıca, önerilerini sürekli karşılıksız bıraktığı için karısının öfkesini de üzerine çekmiş. Kocasını yaşlı kadının arzularına boyun eğmeye ikna edebilirse kendisinin de ödüllendirileceğini sanıyormuş karısı. Reddedilen iki kadın sonunda bu tuzağı kurmuşlar ona. Issız bir yerde önceden hazırladıkları darağacına saçlarından asarak, acılar ve tehlikelerle baş başa bırakıp onu ölüme terk etmeyi kararlaştırmışlar. Benim umulmadık şekilde ortaya çıkıp yardımımla sonuçsuz bıraktığım bu ince işkenceyi aşılması hemen hemen olanaksız güçlüklerle dolu nice düşünceler üreterek bulabilmişler. Bayıldı, en yakın köy evine taşıdım onu. Köylülere kesemi bırakıp, yaralıya, bu zavallı adama iyi bakmalarını, kendi çocuklarıymış gibi ilgi ve sevgi göstermelerini söyledim. Bu konuda söz verdiler. Daha sonra olayı anlattım ve yola koyulmak üzre kapıya yaklaştım; ama yüz metre kadar gittikten sonra, makina gibi, yeniden eve dönüp haykırdım: 'Hayır, hayır... buna şaştığımı sanmayın!' Bu kez tam olarak uzaklaştım, ama ayaklarımın tabanı yere güvenle basmıyordu; bir başkası farkına varamayabilirdi! Karı ile annenin birbirine dolaşmış ellerinin bir bahar günü kurduğu darağacının altından kurt geçmiyor artık. Ufukta rüzgârın salladığı o siyah saçları gördüğü zaman anlaşılmaz bir hızla kaçıyor! Bu ruhsal olayda memelilerin bilinen içgüdüsünden daha büyük bir zekânın varlığını mı görmek

Saducismus Triumphatus.
Part the Second

gerek? Hiçbir şeyi doğrulamaksızın, hatta hiçbir şey öngörmeksizin, bana öyle geliyor ki, hayvan suçun ne olduğunu anladı. Nasıl anlamazdı ki, insanlar aklın imparatorluğunu dışlayıp, tahtı elinden alınmış bu kraliçenin yerine vahşi bir intikam yerleştirdiler!"

Baudelaire'deki kötülük, şairinden başka kimseye zarar vermez. Oysa Lautréamont'daki kötülük, Sade'ınki gibi, başkalarına zarar veren kötülüktür.

Rimbaud ve Şeytan

Baudelaire'den geniş ölçüde etkilenen şairlerden biri de ***Arthur Rimbaud***'dur.

Baudelaire'in *Spleen* (İç Sıkıntısı) şiirinde şu dizeler var:

(...)
O kral ki sıkılmış, usanmıştı her şeyden,
Avdan, köpeklerinden, hayvanlardan, şahinden,
Eğlendirmez olmuştu dalkavuklar, lalalar,
Gözde soytarısının söylediği şarkılar
Balkonunun önünde can çekişen halkı da
Artık zevk vermiyordu bu vahşi, hasta ruha;
Bir mezara dönmüştü zambaklanmış döşeği;
Her tür prense hayran, sarayın dilberleri
Giyindiler en açık saçık elbiseleri,
Hiçbirinin çabası bir işe yaramadı;
Genç iskeletten bir lokma et çıkaramadı.

Rimbaud yukarıdaki dizelerden kalkarak *Masal* adlı düzyazılmış şiiri (poème en prose) kaleme alır:

MASAL

Alışılmış bir görkemi sürdürüp durmaktan bıkmıştı bir hükümdâr. Olağanüstü sevda devrimleri düşlüyor, ve bu düşlerini de, Tanrıya ve süse tapmaktan başka şey bilmeyen kadınlarıyla gerçekleştiremeyeceğini görüyordu. Gerçeği, gerçek arzuyu, özlü doyumu yaşamak istiyordu hükümdar. Günah olsun olmasın, istiyordu bunu. Üstelik buyruğunda bir hayli asker vardı.

Düşüp kalktığı bütün kadınları öldürttü. Nasıl da talan oldu o güzellik bahçesi! Kılıç altında can verirken şükranla andılar onun adını. Yenilerini istemedi. –Yine de başka kadınlar ortaya çıktı.

Av dönüşü ya da eğlencelerden sonra yanında kim varsa öldürdü. –Kimse de ayrılmadı yanından.

Değerli hayvanları zevk için boğazladı. Sarayları yaktırdı. Üzerlerine yürüyüp dilim dilim doğradı insanları.

– Bitip tükenmek bilmedi kalabalık, altın çatılar, güzel hayvanlar.

Kendinden geçebilir mi yakıp yıkarak, vahşetle gençleşebilir mi insan? Halktan çıt çıkmadı. Destekleyen de olmadı.

Bir akşam gururla, atını dört nal sürüyordu. Karşısına bir peri çıktı, anlatılamaz, hatta sözcüklere sığmaz bir güzellikteydi. Yüzünde, edasında, çok değişik, karmâşık bir sevdanın olağanüstü, hatta dayanılmaz bir mutluluğun muştusu vardı! Hükümdarlarla Peri sanırım tam sağlık içinde yok olup gittiler. Nasıl ölmezlerdi ki? Birlikteydiler ya, öldüler.

Sarayında öldü o hükümdar belli bir yaşa gelince. Hükümdar Peri'ydi. Peri de Hükümdar. Tutkumuz bilge müzikten yoksun.

Rimbaud'nun *Esriklik Sabahı; O Mevsim, Havuz; Cehennemde Bir Mevsim; Cehennem Gecesi* şiirleri de Şeytan'a olan ilgisini sergiler:

ESRİKLİK SABAHI

Ey *benim* İyim! Ey *benim* Güzelim! Yalpalamadan yürüdüğüm acımasız bandomızıka! Cinlerin işkence çarkı! Hurra, duyulmadık yapıt ve anlı şanlı beden, ilk kez! Çocukların gülüşleriyle başladı, bitecek onlarla bu. Kalacak bütün damarlarımızda bu ağu, dönerken bandomızıka, eski uyumsuzluğa kavuştuğumuzda bile. Ey şimdi bu işkenceleri hak eden bizler! Getirelim özlemle yan yana, yaratılmış bedenimiz ve ruhumuza verilmiş o insanüstü sözleri: o sözleri, o çılgınlığı. İncelik, bilim, şiddet! Söz verildi bize iyilik ve kötülük ağacının karanlığa gömüleceği, zorba dürüstlüklerin sürüleceği, arınmış sevimizi alıp getirelim diye. Bazı iğrenmelerle başladı bu ve bitiyor, –emanet edemeden bizi o sonsuzluğa hemen,– bitiyor kokular bozgunuyla bu.

Çocukların gülüşü, kölelerin suskunluğu, erdenlerin sertliği, buradaki biçimler ve nesnelerin ürpertisi, kutlu olsun anısıyla bu uyanışın. Hoyratça başlamıştı bu, alev ve buz meleklerle bitiyor işte.

Küçük esriklik uyanışı, kutsal! bize ödül verdiğin maske karşılığında ancak. Onaylıyoruz seni, yöntem! Dün, biz yaştan her birine ün ve şan verdin, unutmuyoruz. İnancımız var ağuya. Ömrümüzü tümüyle verebiliriz her gün.

İşte Canakıyıcıların vakti.

O MEVSİM, HAVUZ

O mevsim, beş geçitlerdeki havuz, insanın içini karartıyordu. Uğursuz bir yunaktı sanki, yağmurdan yaştan perişan ve kara; cehennem şimşeklerinin öncüsü o fırtınalı havayla solgunlaşmış iç basamaklarda dilenciler itip kakarlarken birbirlerini, şakaya alıyordun sen onların mavi kör gözlerini ve sakat organlarına giyindikleri beyaz, mavi çamaşırlarını. Ey asker yu-

mağı, ey hamam! Hep karaydı suyun rengi, ve hiçbir sakat suya düşmüyordu, hayal içindeyken bile.

İlk ciddi eylemini orda yapmıştı İsa; kir pas içindeki özürlülerle. Günlerden bir gündü, bir şubat, bir mart, ya da bir nisan günü, ikiydi saat, öğlen sonrası güneşi büyük bir ışık çengelini kefenlenmiş sulara salıyordu; ve ben orada, sakatların ardında ve biraz uzaktaydım, o tek güneş ışınının, yan yatmış ak bir meleği andıran yunakta, tomurcuklar, kristaller ve böceklerle uyandırdığı her şeyi görüyordum, sonsuzca solgun tüm yansımalar kıpırdıyordu. Biraz duyarlı yürekler önünde bu sakat insanları canavarlardan bile korkunç kılan tüm günahlar, iblisin uçarı ve direngen oğulları atılmak istiyordu bu suya.

Sakatlar, artık hırıldamadan, arzuyla iniyorlardı havuza.

İlk girenler iyileşip çıkıyordu, öyle söyleniyordu. Ama hayır. Günahlar onları yeniden fırlatıp atıyordu merdivenlere, başka yerler aramaya zorluyordu; çünkü onların iblisi ancak sadakanın bol olduğu yerlerde barınabilir.

Bitti bitecekti öğlen, İsa geldi: Kimse ne bir şey yıkıyor, ne hayvanından iniyordu. Asmaların son yaprakları gibi sarıydı havuzda ışık. Bir direğe yaslanmış Kutsal Efendi, bakıyordu Günahın oğullarına; dillerine dilini çıkarıp iblis gülüyordu.

Yamaçta uzanmış olan İnmeli doğruldu. Ve onun pek rahat bir adımla, geçidi aşıp kentte gözden kaybolduğunu gördü onlar, Kargınmışlar.

CEHENNEMDE BİR MEVSİM

Anımsayabildiğim kadarıyla, eskiden, bir şölendi yaşantım açtığı tüm çiçeklerin, tüm şarapların aktığı.

Bir akşam Güzelliği dizlerime oturttum. – Ve acı buldum onu.– Sövdüm.

Silahlandım tüzeye karşı.

Kaçtım. Ey büyücü kadınlar, ey mutsuzluk, ey kin, size emanet edildi hazinem. Her insancıl umudu usumdan silip atmayı başardım. Boğazlanmak için onu yırtıcı bir hayvan sessizliğiyle her kıvanca saldırdım.

Cellatları çağırdım ölürken tüfeklerinin dipçiğini dişlemek için. Afetleri çağırdım kumla, kanla boğulmak için. Tek tanrımdı mutsuzluk. Çamurlara uzandım. Suç güneşinde kurulandım. Deliliğe yaman bir oyun oynadım.

Budalanın o korkunç gülüşünü taşıdı bana ilkyaz.

Ve son falso'mu da yapmak üzereyken, iştahımı belki de yeniden kabartabilecek olan eski şölenin anahtarını aramayı düşündüm.

İyiliktir bu anahtar. –Belli ki düş görmüşüm, bu düşünce onu gösteriyor.

Alnımı o canım haşhaş çiçekleriyle defneleyen iblisim haykırıyor: "Sen hep sırtlan kalacaksın..." "Tüm iştahlarınla, bencilliğinle ve büyük günahların la ölümü hak etmeye bak."

Ah! Ölümden fazlasıyla aldım payımı: –Ama, sevgili Şeytan, senden tek dileğim, daha az öfkeli bir göz ve bu arada birkaç da gecikmiş küçük alçaklık. Yazarın öğretim ve eğitim yetilerinden yoksun olmasını, bilirim pek seversin, işte koparıyorum senin için şu birkaç iğrenç sayfayı lanetli defterimden.

CEHENNEM GECESİ

Okkalı bir ağu yuttum. –Üç kez cennetlik olsun bana ulaşmış öğüt!– İçim yanıyor. Buruyor kollarımı,

bacaklarımı ağunun şiddeti biçimsizleştiriyor, yere vuruyor beni. Yanıyorum susuzluktan, havasızlıktan boğuluyorum, bağıramıyorum. Cehennem bu, bitmeyen eza! Bakın nasıl da ayağa kalkıyor ateş! Nasıl da yanıyorum! Defol, iblis!

Her şeyin iyiliğe ve mutluluğa dönüştüğünü, esenliği hayal meyal görür gibi olmuştum. Betimleyebilir miyim acaba hayali? Cehennemin havası parlak sözlerden hoşlanmaz! Milyonlarca çekici yaratık vardı, tatlı bir tinsel konser, güç ve barış, aksoylu tutkular falan vardı.

Aksoylu tutkular!

Yaşam durmadı henüz! –Cehennem azabı ya bitmezse! Kendini sakatlamak isteyen bir insan cehennemde yanar, değil mi? Cehennemde sanıyorum kendimi, demek ki cehennemdeyim. Din kitabı uygulanıyor. Vaftizimin kölesiyim. Büyüklerim, hem beni mutsuz ettiniz, hem kendinizi. Ben, zavallı suçsuz! –Saldıramaz zındıklara cehennem.

– Yaşam durmadı henüz! Daha sonra daha da artacak cehennemlik olmanın tadı. Bir cinayet, hemen şimdi, yasaların buyruğuyla hiçliğe yuvarlanayım.

Kes sesini, sesini kes dedim sana!.. Ayıptır, kınıyor: ateşin iğrenç, öfkenin çok aptalca olduğunu söyleyen Şeytan. –Yetti artık!.. Kulağıma fısıldanan yanılgılar, büyüler, sahte ıtırlar, çocuksu müzikler. –Gerçeği ve tüzeyi görüyorum: yargılarım sağlıklı, şaşmaz, yetkinliğe hazırım... Gurur. Kafamın derisi kuruyor. İnsaf! Tanrım, korkuyorum. Susadım, çok susadım! Çocukluğum, otlar, yağmur, taşlar üstündeki göl, çanlar on ikiyi çalarken ay ışığı... Şu anda çankulesinde şeytan. Meryem! Kutsal Bakire!.. –İğreniyorum aptallığımdan.

Şurada duranlar, iyiliğimi isteyen dürüst canlar değil mi? Gelin... Ağzımın üstünde bir yastık var, işitmiyor beni, hayalet onlar. Hem sonra, kimse düşün-

mez bir başkasını. Yaklaşmasınlar. Kötüye gidiyorum, kuşkusuz.

Bir yığın sanrı. Hep görüp durduğum şeyler: ne tarihe inanç var, ne de ilkeler artık. Onları ağzıma hiç almayacağım: şairler ve kâhinler de kıskançtır. Binlerce kez en zenginim, denizler kadar cimri olalım.

İşte tamam! Yaşamın saati az önce durdu. Dünyada değilim artık. –Dinbilim ciddidir, kuşkusuz cehennem yerin altında,– cennet de yukarıda, gökyüzünde. –Coşku, karabasan, alevler yuvasında uyku.

Art niyetlerle dolu kırdaki ilgi... Şeytan, Ferdinand, koşuyor yabani tohumlarla... Al böğürtlenler üstünde İsa yürüyor dallarını eğmeden... Hırçın sular üstünde yürürdü İsa. Deniz fenerinin ışığında gördük onu, beyaz-zümrüt bir dalganın yamacındaydı beyaz giysileri ve siyah saçlarıyla...

Açacağım örtüsünü tüm gizemlerin: dinsel ya da doğal gizemlerin, ölümün, doğuşun, geleceğin, geçmişin, kozmogoninin, hiçliğin.

Dinleyin!

On parmağımda on hüner! –Hem kimse yok, hem biri var burada: hazinemin hepsini birden yaymak istemem. –Zenci şarkıları mı dilersiniz, yoksa huri raksları mı? Görünmez olayım mı, suya dalıp yüzüğü bulayım mı? İster misiniz? Altın yaparım, ilaçlar yaparım.

Güvenin o halde bana, inanç yüreğe rahatlık verir, yol gösterir, iyileştirir. Hepiniz gelin, –küçük çocuklar siz de,– avutayım sizleri, konuşsun sizin için de inancın yüreği, –canım yüreği!– Zavallılar, emekçiler! Dualarla işim yok, mutlu olmam için bana sizin güveniniz yeter.

– Şimdi gelelim bana. Böylece daha az kırgın olurum dünyaya. Beterin beterini tatmadığıma şükür. Hep tatlı çılgınlıklarla geçti ömrüm, işte bu beni kıran.

Boş ver! asabildiğimiz kadar asalım yüzümüzü.

Belli, dışındayız dünyanın. Çıt yok. Duyarlığım da kalmadı. Oy! şatom, Saksonyam, söğüt ormanım. Akşamlar, sabahlar, geceler, gündüzler... Bitkinim!

Cehennemim olmalı öfkem için, cehennemim olmalı gururum için –ve tembelliğim için; bir cehennemler konseri.

Bitip tükeniyorum. Mezar bu, solucanlara gidiyorum, iğrenç mi iğrenç! Şeytan, soytarı, çökertmek istiyorsun beni efsunlarınla. Vur diyorum! bir dirgen darbesi daha! Ver diyorum! bir damla ateş daha!

Ah! yaşama yeniden kavuşuyorum! Görüp tanıdım çarpık yanlarımızı. Ve bu zehri, bin kez cehennemlik bu öpücüğü! Güçsüzlüğümü, dünyanın vahşetini! Tanrım acı, gizle beni, güçlükle duruyorum! –Gizliyim ve bu ben'im.

Ateştir bu, cehennemliğiyle birlikte doğrulan."

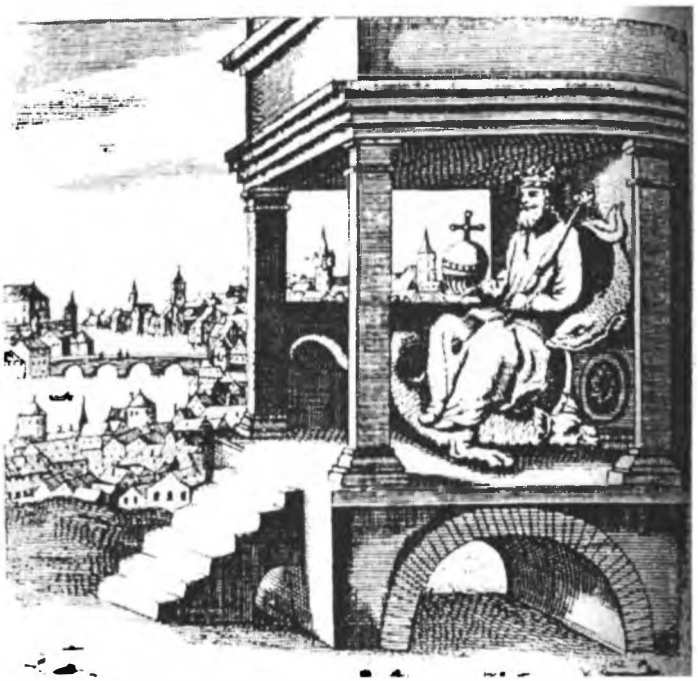
Rimbaud'nun, içinde Şeytan ve iblisler geçen şiirleri uyuşturucunun ürünüdür. Şair bu şiirleri afyon yuttuktan sonra yazıyordu.

Kötülük Çiçekleri'nin şairi ***Baudelaire***, Şeytanı, satanist bir inançla değil, *kötülüğün simgesi* olduğu için seçti. Ayrıca, ***Michelet***'nin *La Sorcière*'i (Büyücü Kadın), ***Charles Louandre***'ın *la Monographie du Diable*'ı (Şeytan Hakkında İnceleme), ***Eliphas Lévi***'nin *le Rituel de la haute Magie*'yi (Yüksek Büyünün Ayin Usulü), ***Barbey d'Aurevilly***'nin *L'ensorcelée*'yi (Büyülenmiş Kadın) yazdığı on sekizinci yüzyıl edebiyatında paganizme, doğa tanrılarına, perilere, Sabba Şeytan Ayinlerine, Şeytana ve iblislere, Azizler'in yaşam öykülerine ilgi büyüktü.

Marquis de Sade'ın kitaplarından ve Baudelaire'in *Kö-*

tülük Çiçekleri'nden sonra ise yazında kötülük modası başladı. Daha önce ***Mickiewicz, Byron, Milton, Southey, A. de Musset*** gibi yazar ve şairler kötülüğü işlemişlerdi. Ne var ki konuyu güncelleştiren, Baudelaire'in *Kötülük Çiçekleri* yapıtı, daha da çok yapıtın yasaklanması için açılan dava oldu. Genç ***Lautréamont***'un *Maldoror'un Şarkıları*'yla da Kötülük destanlaştı. Paris'te, Cenevre'de, Lozan'da kötülüğün sorunları üstüne konferanslar verildi, konuşma metinleri Fransa, İsviçre ve Belçika'da yayınlandı.

Yazınımızda *Kötülük* de *Şeytan* da işlenmedi. Batının konuları ülkemiz yazınına, ancak çok uzun yıllar sonra, Batıda suyu sıkıldıktan sonra, yenilikmiş gibi giriyor. Nitekim bazıları, birkaç yıldır şiir adına "Yaşasın Kötülük" diye haykırıyor.

YARARLANDIĞIM KAYNAKLAR

LA SORCIÈRE (Büyücü Kadın), Garnier Flammarion Yayınları, 1966, Paris.

LE MIROIR DE LA MAGIE (Büyünün Aynası), Kurt Seligmann, Ars Mundi Yayınları, 1989, Fransa.

L'ENSORCELÉE (Büyülenmiş Kadın), Barbey d'Aurevilly, Garnier Flammarion Yayınları, 1966, Paris.

LES FLEURS DU MAL (Kötülük Çiçekleri), Charles Baudelaire, Gallimard Yayınları, 1972, Paris.

KARANLIKLAR PRENSİ BAUDELAIRE, Erdoğan Alkan, Evrensel Kültür Kitaplığı Yayınları, 1995, İstanbul.

DICTIONNAIRE ENCYCLOPÉDIQUE DU JUDAISME (Yahudiliğin Ansiklopedik Sözlüğü), CERF / Robert Laffon Yayınları, 1993, Paris.

OEVRES COMPLÈTES (Bütün Eserler), Baudelaire, Robert Laffont Yayınları, 1980, Paris.

MİTOLOJİ SÖZLÜĞÜ, Azra Erhat, Remzi Kitabevi, İstanbul.

İNCİL, Kitabı Mukaddes Şirketi, 1990, İstanbul.

BAUDELAİRE, Jean Paul Sartre, Çev: Bertan Onaran, De Yayınları, 1964, İstanbul.

EDEBİYAT VE KÖTÜLÜK, Georges Bataille, Çev: Ayşegül Sönmezay, Ayrıntı Yayınları, 1997, İstanbul.

LA LITTÉRATURE ET LE MAL (Edebiyat ve Kötülük), Georges Bataille, Gallimard Yayınları, Denemeler Dizisi, 1957.

RIMBAUD, LAUTRÉAMONT, CORBIÈRE, CROS, Robert Laffont Yayınları, 1980, Paris.

ATEŞ HIRSIZI RIMBAUD, Erdoğan Alkan, Broy Yayınları, 1993, İstanbul.

BAUDELAIRE'İN YAPITLARINDAN ÖRNEKLER

KÖTÜLÜK ÇİÇEKLERİ'NDEN

ŞEYTAN DUALARI

Ey bütün Meleklerin en bilge, güzeli, sen,
Yazgısı dönük Tanrı, yoksun tüm övgülerden,

Sen, ey Şeytan, bu uzun sefaletime acı!

Ey sürgünler Prensi, haksızlığa uğrayan,
Yenildiğinde bile, güçlü, doğrulup kalkan,

Sen, ey Şeytan, bu uzun sefaletime acı!

Her şeyi bilirsin sen ve tüm yeraltlarının
Kralı, sıkıntıyı dindiren otacısın,

Sen, ey Şeytan, bu uzun sefaletime acı!

Ölüm adlı o eski ve güçlü sevgilinden
Umudu, çılgın kızı sen doğurtacaksın, sen!

Sen, ey Şeytan, bu uzun sefaletime acı!

İdamlık, ölümünü görmeye gelenlere
Sakin, tepeden bakar senden aldığı güçle,

Sen, ey Şeytan, bu uzun sefaletime acı!

Toprağın altındaki o değerli taşları
Sen bilirsin, nereye sakladı kıskanç Tanrı,

Sen, ey Şeytan, bu uzun sefaletime acı!

Kefenlenip uyuyan madenler nerededir,
Derinlikleri gören keskin gözlerin bilir,

Sen, ey Şeytan, bu uzun sefaletime acı!

Çatının kıyısında yürürken uyurgezer
Uçurumları ondan büyük ellerin gizler,

Sen, ey Şeytan, bu uzun sefaletime acı!

Atların çiğnediği sabahçı bir ayyaşın
Yaşlı kemiklerini korur, yumuşatırsın,

Sen, ey Şeytan, bu uzun sefaletime acı!

Sen öğrettin dindirmek için sızılarımı
Kükürt, güherçileyi karıp melhem yapmayı,

Sen, ey Şeytan, bu uzun sefaletime acı!

Kurnaz ortak, damganı ustalıkla sen vurdun
Alnına acımasız ve o alçak Karun'un,

Sen, ey Şeytan, bu uzun sefaletime acı!

Kızların gözlerine, kalbine sokmadın mı
Yıkımdan zevk almayı, paçavralar aşkını

Sen, ey Şeytan, bu uzun sefaletime acı!

Sürgünlerin değneği, mucitlerin lambası
Asılıp ölenlerin, suçluların papazı,

Sen, ey Şeytan, bu uzun sefaletime acı!

Baba Tanrının, kızıp yeryüzü cennetinden
Kovduğu insanların o üvey babası, sen,

Sen, ey Şeytan, bu uzun sefaletime acı!

DUA

Saltanat sürdürdüğün göğün tepelerinde,
Yenik, düşler kurduğun Cehennemin dibinde,
Övgüler olsun sana, utkun hep süregelsin!
Yardım et, şu kimsesiz ruhum bir gün dinlensin,
Senin yanında ve Bilim Ağacının altında
Dalları Mabet gibi yeşerirken alnında!

SAYRI PERİ

Esin periciğim, yine mi! Bu sabah nen var?
Gecenin izleriyle dolu oyuk gözlerin,
Çılgınlık ve korku; soğuk, sessiz yansıyorlar
Birbiri ardı sıra, üzerinde teninin.

Yeşil dişi şeytan mı, pembe cin midir, sana
Boşaltan ölü külünü korkunun ve aşkın?
Karabasan, zalim ve serkeş bir yumrukla
Boğdu mu seni dibinde masalsı bir ırmağın?

Sağlık kokan, güçlü düşüncelerle dolu göğsün
Dilerim yıllar yılı hep uğrak yeri olsun,
Dindar kanın uyumlu dalgalarla yayılsın,

Türkülerin babası Phoebus'ün söylediği,
Hasat kralı Pan'ın kamıştan üflediği
Eski hecelerin o çoğul sesleri gibi.

DEVANASI

Doğa, hamile kalıp kocaman göbeğini
Canavar yavrularla doldurup duruyorken
Sultanın ayağında şehvetli kedi gibi
Genç bir devanasıyla yaşamak isterdim ben.

Benimle oynaşırken, gövdesinin ruhuyla
Açıp büyüdüğünü görmeye bayılırdım,
Gözlerinde yüzen şu nemli sislerle, acep
Yüreği yine hangi aleve gebe, derdim.

Dolaşırdım keyfimce o koca gövdesinde,
Yokuşu çıkar gibi tırmanırdım dizine.
Ve yaz'ın o sağlıksız sıcağı zaman zaman

Onu yorgun düşürüp çimenlere serince
Sereserpe uyurdum memeleri dibinde
Dağın eteğindeki küçücük bir köy gibi.

GÜZELLİĞE İLAHİ

Derin gökten mi geldin, uçurumdan mı çıktın
Ey güzellik? o kutsal, cehennemlik gözlerin
Hem iyilik hem de suç dolduruyor kadehe,
Belki bu yüzden çarpıcı bir şarap gibisin.

Kokular taşıyan fırtınalı bir havasın;
Gözlerinde güneşin batışı, doğuşu var,
Öpücüklerin iksirdir ve testidir ağzın
Yiğidi alçaklaştırır, çocuğu yiğit kılar.

Kara burgaçtan mı çıktın, yıldızlardan mı indin?
Sapıtıp, köpek olmuş Yazgı eteklerinde,
Hem yıkım, hem kıvanç saçıyorsun bütün gün,
Yöneten sensin, ve sensin tek söz etmeyen de.

Alay ettiğin ölüler üstünde yürüyorsun;
Daha az mı çekici takılarından Korku,
Ve Cinayet sevdiğin süslerin arasında
Mağrur göbeğinde, sevdalı danset miyor mu?

Susineği, gözü kamaşmış, uçuyor sana,
Cızırdayan mum diyor: Kutsayın alevimi!

Eğilmiş sevgiliye âşık, soluk soluğa
Mezarını okşayan canlı cenaze gibi.

Ha cennetten gelmişsin, ha cehennemden, boş ver
Ey güzellik! Korkunç ama kalbi temiz dev, sen
Gözünle, gülüşünle, ayağınla bana n'olur
Sonsuzun kapılarını şöyle açabilsen?

Şeytanmış, Tanrıymış, Melekmiş ya da Su Perisi
Ey kadife gözlü peri, sen bunlara boş ver,
Ey uyum, koku, ışık, –ey tek ecem, kuluna
Şu evreni çekilir, vakti hafif kıl, yeter!

TAPARIM, HÜZÜN VAZOSU

Taparım, hüzün vazosu, büyük suskun, sana,
Gecenin gök kubbesine taparcasına;
Kollarımı sonsuz çoğalttığım zaman,
Ve, ey gecemin süsü, sakındıkça kendini,
Benden kaçtıkça, daha çok severim seni,

Kadavra peşindeki kurtçuklara dönerim,
Üstüne saldırırım, tırmanırım, binerim,
Taparım, vahşi hayvan, soğuyan bedenine!
Soğudukça daha bir artan güzelliğine!

BÜTÜN BİR EVRENİ BİLE

Bütün bir evreni bile yatağına alırsın,
Sıkıldıkça vahşileşiyorsun, iğrenç kadın!

Dişlerin alışsın diye bu garip oyuna
Her gün, çiğneyeceğin bir yürek gerek sana.
Bayram günlerinde, şenliklerde ışıldayan
Dükkânlar ve porsukağaçları gibi, yanan
Gözlerin kullanır başka erkin yasasını,
Bilmez o kendi güzelliğinin yasasını.

Sen, sağır, kör, acımasız vahşet makinası,
Sen, dünyanın kanını içen esenlik aygıtı,
Nasıl da utanmadın, aynalarda görmedin
Sararıp solduğunu tüm çekiciliğinin?
Ustası geçindiğin kötülüğün dehşeti
Tuttuğun yanlış yoldan seni döndürmedi mi,
Bu gizli oyunların gerçek ustası doğa,
Bir deha yoğurmak için, seni kullandığında,
–Seni, ey iğrenç hayvan– günahların ecesi?

Ey edepsiz büyüklük! ey kutlu yüzkarası!

SED NON SATAITA[1]

Geceler gibi esmer, misk, havana kokulu,
Sen, acayip tanrıça, Faust'u savana'nın
Ey abanoz göğüslü güzel büyücü kadın,
Siyah japon kuşağı, karanlıklar çocuğu,

Ne yapayım şarabı, ne yapayım afyonu,
İksiri bana yeter o kubaran ağzının;
Gelince sana doğru kervanı arzuların,
Bir sarnıçtır gözlerin, hüznümün içtiği su.

[1] Doymamış anlamına gelen Latince bir isim.

Ruhunun penceresi o kara gözlerinden
Daha az alev boşalt acımasız şeytan! Ben
Styx gibi dokuz kez seni kucaklayamam,

Ey çapkın öç perisi, ey Mégère, ne yazık ki
Köpeklerle kuşatıp yıldırmak için seni
Cehennem yatağında Proserpine olamam!

SOĞUK GÖRKEM

Dalgalanan sedef giysileriyle, onun
Yürürken bile dans ettiğini sanarsın,
Uzun değneği üstünde, Hint fakirinin
Oynattığı yılanlardan biri bu, dersin.

Benziyor donuk kuma, çöllerin göğüne,
Onlar kadar acımasız ve duyarsız,
Benziyor o coşkun denizlerin ağma,
Dalga dalga yayılıyor, öyle umarsız.

Hoş bir madenden yapılmış kaygan gözleri.
Erden bir meleğin sfenksle buluştuğu,
Her şeyin çelik, elmastan oluştuğu

Bu garip simgesel gövdenin içinde, bak,
Faydasız yıldız gibi parlıyor, sonsuza dek
Kısır ve dölsüz kadının soğuk görkemi.

VAMPİR

Sen, bıçak darbesi gibi
Sızlanan kalbime daldın;
İblisler gibi, sen, güçlü,
Çılgın ve süslenmiş, geldin.

Bütün arzun yuvalanmak
Şu garip yalnız gönlümde;
–Tutkunu olduğum alçak!
Nasıl forsa zincirine

Nasıl kumarbaz oyuna
Leş, kurda, ayyaş, şişeye
Bağlı ise, ben de öyle
Lanet! Bağlanmışım sana!

Yalvardım palaya: "Artık
Beni sen özgür kıl" dedim,
Bitsin diye bu alçaklık,
Zehirden yardım diledim.

Pala da, zehir de, heyhat!
Aşağılık buldu beni,
Dediler ki: "Böyle berbat,
Böylesi köle birini

Niçin kurtaralım aptal!
Yakayı kaptırmışsın sen
Onun imparatorluğuna
Bir şey gelmez elimizden,

Tut ki, çabayla, gayretle
Kurtardık, neye yarardı?
Vampir öpüşlerin ile
Diriltirdin kadavranı!"

BİR CESEDİN YANINDA

O gece bir cesedin yanında yatar gibi,
Gudubet bir Yahudinin yanına uzandım,
Hiçbir haz uyandırmayan hazin güzelliği,
Satlık bedenini seyredip düşünceye daldım.

Canlandırdım gözümde körpe kızlık halini,
Bakışı belki haşin, belki yumuşacıktı
Ve başında kokulu bir şapkaydı saçları,
Bunları hayal etmek bile mest etti beni.

O soylu bedenini nasıl öper severdim,
Serin ayaklarından siyah saçlarına dek
Seni okşar her şeyim yoluna feda derdim,

Yeter ki gözlerinden dökülen bir damla yaş
Gudubetler ecesi, karartsın yavaş yavaş
O soğuk gözlerini son ışık sönene dek!

KABİRDE AZAP

Zifiri kara güzelim, uyuduğun zaman
Bir gün, mermerleri kara mezarın dibinde,
Ve bir gün, bu yatak yerine, bu ev yerine,
Yağmurlu, oyuk bir çukura girdiğin zaman;

O tembel kayıtsız göğsüne abanıp, taş
Çırpınan yüreğini, bütün özlemlerini,
Serüvenlere düşkün ayağını, elini,
Bütün tutkularını ezerken yavaş yavaş,

Benim sonsuz düşümün sırdaşı olan mezar
(Zira mezar şairi hep anladı, ve anlar)
Uykunun sürüldüğü bütün geceler boyu

Sorup sana diyecek: "Ey acemi orospu
Ölüler ağlıyorken senin aklın nerdeydi?"
–Ve kemirecek kurtlar derini azap gibi.

ŞEYTANA SATILMIŞ

Güneş tüle bürünmüş. O güneş gibi, sen de,
Ey yaşantımın Ay'ı! örtün, gölgelerle dol;
Uyu ya da puronu iç keyfince; dilsiz ol,
Sıkıntının uçurumuna dal bütünüyle;

Seni böyle severim! Ama karanlıklardan
Çıkan ışıksız yıldız gibi, bugün, kubarmak,
Çılgınlıklarla dolu yerlerde çalım satmak
İstersen, tatlı hançer, tamam fışkır kınından!

Parlak avizelerde yak gözbebeklerini!
Budala bakışlarda doyur isteklerini!
Her arzun kabulümdür: taşkın, marazlı, çarpık;

Dilediğin gibi ol, kızıl tan, kara gece;
Şu titrek bedenimde haykırmayan tek lif yok
"Sevgili Şeytan sana tapınıyorum!" diye.

KARANLIKLAR

Somurtkan ev sahibim gece ile baş başa
Yazgımın beni sürüp içine kapattığı,
Tek bir pembe, kıvançlı ışığın sızmadığı
Henüz keşfedilmemiş hüzün mağralarında,

Yoğun karanlıklarda, alaycı bir Tanrının
Resim yapmaya mahkûm ettiği bir ressamım;
Ahçısı gibi orda uğursuz iştahların
Pişirip de yediğim kendi yüreğim, canım.[1]

Bir hayal ki yoğrulmuş, zerafet, ihtişamdan,
Parlıyor, uzanıyor ve yayılıyor bir an.
O doğulu, hülyalı hali, davranışlıyla

Büyüyüp de ortaya çıktığı zaman boyu,
Gerçek ziyaretçimi tanıyorum: O kız bu!
Işıl ışıl yanıyor rengi kara olsa da.

KOKU

Kiliselerde günnük tohumunu
Ya da miski ufacık bir torbadan,
Esrikçe ve yutarca, zaman zaman
Ey okurum kokladığın oldu mu?

[1] Aylı gecelerde Şeytana tapmak için "Sabba" adı verilen kara ayinler yapılırdı. Enkizisyon yargıçlarının mahkeme tutanaklarına göre küçük çocuklar kızartılarak yenirmiş.

Yanlışlardan arınmış bir geçmişte
Şimdi bizi büyüleyen bir yan var!
Aşık, tapılası beden üstünde
Nefis çiçekleri anıdan toplar.

Canlı torba, odanın buhurdanı
Dalga dalga, esnek, ağır saçları
Vahşi, yaban bir hava yayıyordu,

İçine saf, billur gençliği sinen
İpek ya da kadife giysisinden
Bir kürk kokusu yükseliyordu.[1]

BÜTÜNÜYLE

Bu sabah, yüksek tavanlı odamda
Şeytan ziyaretime geldi benim,
Yanıltmak, düşürmek için tuzağa,
Dedi ki: "Söyle, çok merak ettim,

Sevgilinin büyüsünü yaratan
Bütün güzel ve hoş şeyler içinde,
Çekici bedenini oluşturan
Siyah, pembe, tüm nesneler içinde

Hangisi en tatlı sence?" –Ey ruhum!
Yanıtladın Şeytanı: "Bu mümkün mü!

[1] Ruhlarını Şeytana satan büyücü kadınlar geceleri kurt oluyorlardı. Baudelaire "kürk"ten söz ederken bu efsaneyi çağrıştırıyor. (E. A.)

Hangisini sayam, bilemiyorum,
Her şey onda geyik otudur çünkü.

Nasıl seçebilirim bir tekini,
Her şeyini beğeniyorsam eğer,
Işıl ışıl yanar Tanyeri gibi,
Gece gibi beni teselli eder;

Nice araştırsam, incelesem ben,
Güçsüz çabalarım işe yaramaz,
Onun güzel bedenini yöneten
Nefs uyumun gizine varamaz.

Ey tek içinde eriyip tek olan
Duyguların gizemli değişimi!
Soluğudur musikiyi yaratan
Ve kokuyu yaratan onun sesi!"

ŞİŞE

Güçlü kokular vardır, onlar için, her madde
Gözeneklidir. Sanki, geçerler camdan bile.
Doğu işi ve köhne kilidi gıcırtıyla
Homurdanıp açılan eskimiş bir sandıkta,

Ya da, ıssız bir evin, yıpranmış, hazin, kara,
Küf kokuları sinmiş tozlu bir dolabında
Yaşlı bir şişe vardır, anılar uyandıran,
Bir ruh, dipdiri, gelip fışkırıverir ondan.

Usul usul ürperen, gerip kanatlarını
Uçmaya hazırlanan, mavi, pembe, yaldızlı
Krizalitler gibi, nice yoğun düşünce
Uyuyordu o ağır karanlıklar içinde.

Esrikleştiren anı işte geldi... uçuyor
Garipleşen havada... ve gözler yumuluyor,
Başdönmesi yapışıp itiyor yenik ruhu
Tortumuzla kirlenmiş kara çukura doğru;

Vurup yere seriyor çukurun kıyısında
Ki yırtıp kefenini kokulu Lazare, orda
Eski, buruk, sevimli aşkı kımıldatıyor,
Hortlak kadavrasını uykudan uyarıyor.

Oy! bir gün kaybolunca, yitip gidince böyle
Belleklerden silinip bir dolap köşesinde,
Tükenmiş, tozlu, kirli, çatlak, iğrenç, yapışkan
Yaşlı bir şişe gibi, boş, atıldığım zaman,

Ey meleklerin damıttığı kutsal zehir!
Ey, yaşatan, öldüren, beni kemiren iksir!
Dünya tanısın diye, gücünü, irinini,
Tabutun olacağım, pis kokulu, sevimli![1]

[1]Şeytan pisliği sever, kendine tapanları pis suyla vaftiz edermiş. (E. A.)

KEDİ[1]

I
Beynimin içinde gezinir durur,
Evinde rahat gezindiği gibi,
Güzel, güçlü, hoş, sevimli bir kedi,
Miyavlar, sesi pek hafif duyulur,

Öyle yumuşak, usuldur tınısı;
Bazen homurdanır, bazen dingindir,
Ama hep derin, her zaman zengindir.
Burdan doğar çekiciliği, sırrı.

Yuvarlanır damla damla, süzülür
Bu ses, karanlıklarımın dibine,
Doldurur beni, uyumlu bir dize,
İksirdir, gönlüm onunla haz bulur.

Uyutur en feci ağrılarımı,
Bütün coşkuları taşır içinde;
Ne gerek var o uzun tümcelere,
Sözcüklere yok onun ihtiyacı.

Yüreğimden iyi keman olur mu!
En tiz telinin üstünde gezinsin,
Şarkısını saltanatla söylesin,
Sürsün yayını, yürek yorulur mu!

Ey gizemlerle dolu kedi, sesin,
Ey göksel yaratık, garip ve soylu,

[1] Kedi Şeytan ayinlerinde en çok görülen hayvanlardan biri.

Meleğinki kadar yüce, uyumlu
Sesin saltanatla şarkı söylesin!

II

O sarılı ve siyahlı kürkünden
Öyle tatlı bir koku çıkıyor ki
Bir akşam bütün tenime sinmişti
O'nu bir kez, bir kez okşayınca ben.

Kaldığı yerlerin evliyasıdır;
O yönetir, o esinler, yargılar,
Çünkü kendi imparatorluğu var;
Belki bir peridir, belki tanrıdır?

Gözlerim usulca döndüğü zaman,
Tıpkı bir mıknatıs çekmişçesine,
Bu sevdiğim, gizem dolu kediye,
Ve, şöyle bir kendime baktığım an

Hayretle bir ateş görürüm orda,
Aydınlık fenerler, canlı opaller,
Beni izleyip duran gözbebekler,
Solgun gözbebekler görürüm orda.

ONULMAZ

I

Dindirebilir miyiz eski, uzun Azabı?
Yaşar ve kımıldanır içimizde,
Kurt ölüyle, tırtıl nasıl meşeyle yıllar yılı
Beslenirse, öyle beslenir bizle
Dindirebilir miyiz eski, uzun Azabı?

Hangi iksir, bitki suyunda, hangi şarapta
Boğacağız bu çok eski düşmanı?
Tıpkı bir yosma gibi yıkıcı, obur o da,
Ve tıpkı karınca gibi sabırlı.
Nasıl boğacağız? –Hangi iksirde– şarapta?

Söyle güzel büyücü, aydınlat, biliyorsan,
Yaralıların, atların ezdiği
Can çekişen, yarı ölü bir askeri andıran
Bu sıkıntılarla dolu zihni
Söyle güzel büyücü, aydınlat, biliyorsan.

Kokusunu almış kurt, çoktan dikmiş burnunu
Ve başında kargalar dönüyor bak,
Bu asker gömülmekten kessin mi umudunu?
Böyle kurda kuşa yem mi olacak?
Kokusunu almış kurt, çoktan dikmiş burnunu

Işıtılabilir mi çamurlu, kara bir gök?
Yırtılır mı karanlıklar?
Ki ziftten daha yoğun, sabahı akşamı yok,
Ne yıldızı, ne de şimşekleri var.
Işıtılabilir mi çamurlu, kara bir gök?

Hanın camlarındaki umut ışıklarını
Söndürmüşler hiç yanmamak üzere!
Aysız, ışıksız, çamurlu ve bozuk yollarda
Kalmış kurbanları barındırmaz kimse!
Şeytan söndürmüş bütün umut ışıklarını!

Güzel büyücü, hoşlanır mısın lanetlilerden?
Kalbimize, nişan tahtası gibi,
Zehirli oklar atan Azabı bilir misin?

Bilir misin hiç affedilmemeyi?
Güzel büyücü, hoşlanır mısın lanetlilerden?

Cehennemlik dişlerle kemirir Onulmazlık
Ruhumuzu, şu zavallı anıtı,
Ve tıpkı, beyaz karıncalar gibi, sık sık
Temelinden oyup çökertir yapıyı.
Cehennemlik dişlerle kemirir Onulmazlık!

II

–Zaman zaman görürdüm köhne bir tiyatroda,
Orkestra alev alev çınlarken,
Bir peri cehennemi bir gökte, yukarıda
Tanyerini tutuştururdu birden;
Zaman zaman görürdüm köhne bir tiyatroda

Altından ve ışıktan, tül kanatlı bir Varlık
Koskoca Şeytanı yere vururdu;
Kalbim de bir tiyatro, içinde tek coşku yok,
Yıllar yılı boşa bekleyip durdu,
Gelmedi hiçbir zaman o tül kanatlı Varlık!

SİSİNA

Anımsayın Diane'ı, güzel yoldaşlarıyla,
Dalları kıra kıra ormanda mekik dokur,
Gürültüye bayılır, saçı, göğsü rüzgârda,
Yiğit savaşçılara görkemle meydan okur!

Kana susamış Theroigne'ı gördünüz mü
Yalnayak halkı savaşçı yapıp silahlandıran?

Elinde kılıç, alev alev yanağı, gözü,
Zaptettiği kalelere saltanatla çıkan?

Sisina da böyledir! Ama, savaşçı ruhu
Yalnız kıyımla değil, acımayla da dolu;
Barutla, davul sesiyle çıldırmış cesareti

Aman dileyenlere silahını indirir.
Ve, alevlerin yakıp kızdırdığı yüreği
Dertliler için gözyaşı tası gibidir.

YENİDEN GELEN

Tut ki ben gözü dönmüş bir meleğim,
Yatağına yeniden geleceğim,
Kayacağım sana doğru sessizce
Gecenin karanlık gölgeleriyle;

Ve konduracağım yüzüne, esmer,
Ay gibi soğuk, donuk öpücükler,
Sarılacağım sana, boynuna
Çukurdaki bir yılan akışıyla.

Ve kurşuni sabah doğduğu zaman
Yatağında olmayacağım o an,
Akşama dek soğuk saltanat sürecek.

Nasıl başkaları şefkatle seni
Sever ve okşarsa, esmerim, bil ki
Üzerine dehşetim tüneyecek.

GÜZ SONESİ

Billur gibi saydam, canlı gözlerin bana diyor:
"Değerim ne hoyrat yarim senin indinde şu an?"
–Çekici ol ve sus! eskil hayvanın saflığından
Başka her şey yüreğimi kışkırtıp delirtiyor.

Eli uzun uykulara beni çağıran dadı:
Anlatmaz sana kalbim, ne cehennemlik gizini
Ne de alevle yazılmış kara efsanesini.
Tutkudan iğrenirim, nükte ağrıtır başımı!

Sevişmeye bakalım. Karanlık ve kuytudaki
Kulübesinden aşk uğursuz yayını geriyor,
Silah aynı silah, kalbim çok iyi biliyor:

Kıyım, korku, çılgınlık! –Ey solgun papatyam benim!
Bir son yaz güneşi değil misin sen de ben gibi,
Ey bembeyaz, sen ey soğuk kadınım, Marguerite'im?

CENAZE

Ağır ve karanlık bir gecede
Dini bütün biri, övgüye değer
Saygın gövdenizi bir mezbeleye
İyilik yapıp da gömerse eğer,

Sofu yıldızlar, gözkapaklarını
Kapayıp uykuya daldığı zaman,
Örümcek orda örecek ağını
Ve orada yavrulayacak yılan;

Lanetlenmiş başınızın üstünde
İşiteceksiniz bütün bir gece
Felaket uluyuşunu kurtların

Ve sıska büyücülerin sesini,
Yaşlıların şehvet iniltisini,
Tuzağını kara düzenbazların.

OLAĞANÜSTÜ BİR GRAVÜR

Bu garip hayaletin bütün süsü, iskelet
Alnına gülünç bir şekilde kondurulmuş, bet
Ve ancak karnavallarda görülen korkunç bir taç.
Ne koşum var, ne mahmuz, ne de elinde kırbaç,
Kıyamet günü kadar dehşet verici olan,
Burnundan, saralı gibi, salyalar saçılan
Hayalet atını sürüp dalıyor boşluğa,
Eziyorlar sonsuzu devingen bir toynakla.
Atının çiğnediği yığınlar üstünde, atlı
Gezdiriyor parlayan görkemli kılıcını,
Ve tıpkı, mülkünü denetleyen bir prens gibi
Geziyor, ufuksuz, soğuk ölüler ülkesini,[1]
Ki beyaz ve donuk bir güneşin ışıklarında
Eski ve yeni çağın halkları uyuyor orada.

[1] Şeytan'ın bir diğer adı da Mezarlıklar Prensi. (E. A.)

KIVANÇLI ÖLÜ

Derin bir çukur kazmak istiyorum, bitek
Ve sümüklü böceklerle dolu toprakta
Yaymak için yaşlı kemiklerimi tek tek,
Suda balık gibi uyumak için orda.

Vasiyetlerden, mezarlardan iğrenirim;
Ummam tek gözyaşı bile bu dünyadan ben,
Kargalar canlıyken çağırmak isterim,
Kanlı lokmalar almaya iğrenç bedenimden.

Ey kurtlar! gözsüz, kulaksız kara yoldaşlar,
Size gelen özgür, kıvançlı bir ölü var;
Obur filozoflar, pisliğin oğulları,

Cesedimin üstünde keyifle gezinin,
Deyin bana, başka işkenceler de var mı
Bu yaşlı, bu ruhsuz ve ölü beden için!

KİNİN FIÇISI

Solgun Danaide'lerin fıçısıdır Kin; Kolları
Kızıl ve güçlü, çılgın Öç, ölenlerin kanıyla
Ve gözyaşlarıyla dolu, o büyük kovaları
Boş yoğun karanlıklara dökmeye çalışsa da,

Ter dolu bin yılı dışarı sızdıracak kadar
Gizli delikler açar uçurumda İblis, ve Kin
Ölmüş kurbanlarını diriltmeye bile kalkar,
İliklerine dek, somurup emebilmek için.

Kin, meyhanenin dibindeki bir ayyaşa benzer,
Susuzluğun sıvıdan doğduğunu ve içtikçe
Yedi başlı yılan gibi çoğaldığını sezer.

–Mutlu içkiciler teslim olur galiplerine,
Kara yazgılı kin bundan nasibini alamaz,
Masanın altında sızıp uykulara dalamaz.

SPLEEN[1]

Zemheri bütün kente öfkelenmiş yine,
Sisli mahallelere ölüm ekiyor,
Komşu mezarlığın solgun sakinlerine
Testisinden zifiri bir soğuk döküyor.

Kedim fırlayıp arık, uyuz gövdesiyle
Kendine yatacak uygun bir yer arıyor;
Olukta, bir hayaletin hazin sesiyle,
Yaşlı bir şairin ruhu dolaşıyor.

Yakınıyor çan, ve cızırtılarla tüten
Ocak nezleli saate eşlik ederken,
Kirli, pis kokularla dolu bir oyunda,

Sirozdan ölen bir kadının tek mirası,
Güzel kupa oğlanıyla maçanın kızı
Ölmüş aşklarını anıyorlar, usulca.

Spleen: İç sıkıntısı anlamına gelen İngilizce bir sözcük.

SPLEEN

Bin yıl yaşamışçasından çok anılarım var.

Çekmeceleri, tıklım tıklım, bilançolar,
İlanlar, mektuplar, dizeler, romanslarla
Ve kâğıtlara sarılmış ağır saçlarla
Dolu, kocaman bir dolap bile, şu garip,
Şu hazin beynimden daha az gize sahip.
Bir piramittir o, yeraltı diyarıdır,
Toplu çukurlardakinden çok ölüsü vardır.
–Büyük bir mezarlığım, ay'ın iğrendiği,
Uzun kurtlar, kımıl kımıl, azaplar gibi,
Kıvrılıp kıpırdanır, gezer, dolaşır, kaynar,
En sevgili ölülerime çullanırlar.
Köhne bir odayım solmuş güllerle dolu,
Zamanı geçmiş öteberilerle dolu,
Acıklı eski pasteller, soluk Boucher'ler
Boş esans şişesindeki kokuyu emer.

Hiçbir şey, topal günlerin uzunluğuna
Benzemez, ağır kar lapaları altında,
Sonsuz tekdüzeliğin meyvesi, sıkıntı
Yapışıp bırakmadığı zaman yakanı.
–Ey canlı madde, bil ki, bundan böyle, artık sen
Bir granitsin korkunç dalgalarla çevrilen
Sisli bir Sahra'nın dibinde bağdaş kurmuş
Köhne bir sfenksin çöllerde unutulmuş;
Yapın vahşi, akşamları yükselir sesin,
Şarkını batan güneşlere söylersin.

SPLEEN

Sanki ben yağmurlu bir ülkenin kralıyım,
Zengin ama güçsüzüm, gencim ve çok yaşlıyım,
O kral ki sıkılmış, usanmıştı her şeyden,
Av'dan, köpeklerinden, hayvanlardan, şahin'den
Eğlendirmez olmuştu dalkavuklar, lalalar,
Gözde soytarısının söylediği şarkılar.
Balkonunun önünde can çekişen halkı da
Artık zevk vermiyordu bu vahşi, hasta ruha;
Bir mezara dönüştü zambaklanmış döşeği
Her tür prense hayran, sarayın dilberleri
Giyindiler en açık saçık elbiseleri,
Hiçbirinin çabası bir işe yaramadı
Genç iskeletten bir lokma et çıkaramadı.
Prensin içindeki kokuşmuş elemanı
Demiri altın yapan bilginlerin sultanı
Bile yok edemedi. Eskilerden armağan,
Güçlü zamanlarında Roma'dan miras kalan
O kan banyolarında yıkadı onu bilgin,
Damarlarında cehennem ırmağı Léthé'nin
Yeşil suyunun aktığı şaşkın kadavrayı,
Soğuk kadavrayı hiçbir şey ısıtamadı.

HÜZNÜN SİMYASI

Doğa! kimi sırtını ısıtırken
Kimi de yasını sende sergiler,
Kimine "canın cehenneme!" diyen
Kimine de ömür, saltanat diler.

Gizli Hermès'im, hep yardımcım oldun,
Ama simyacıların en hazini
Zavallı Midas'a benzettin beni,
Hep yıldırdın, hep gözümü korkuttun;

Altını seninle demir ederim,
Cenneti cehenneme çeviririm;
Ve bulutların beyaz kefeninde

Sevgili bir kadavra buluyorum
Kutlu, göksel kıyılar üzerinde
Taş gömütler, lahitler kuruyorum.

SEVİMLİ DEHŞET

Yazgın gibi acılı, bu mor,
Bu saçma gökten, boş ruhuna
Hangi düşünceler iniyor?
Cevap ver dinsiz, söyle bana.

–Doymuyor yüreğim, aç sürekli,
Karanlığa, belirsize açım,
Cennetten kovulmuş Ovide gibi
Sanmayın size yalvaracağım.

Yırtılmış gökler, kumsallar gibi,
Onurum sizde yansıyor şimdi;
Yaslı, geniş bulut kümelerin

Düşlerimin cenaze alayıdır,
Solgun ışıkların yankısıdır
Âşığı olduğum Cehenneminin.

KENDİNİ CEZALANDIRAN KİŞİ

Yaracağım seni bir gün
Nasıl kayaları Musa
Değneğiyle yardı ise
Nasıl, duymadan öfke, kin

Kasap keserse koyunu
Sunmak için Sahra'ma ben
Alacağım gözlerinden
Büyük acının suyunu.

Gözyaşlarında yüzecek
Umutla dolu yüreğim,
Uzaklaşmak için gemim
Palamarını çözecek.

Gözyaşların o zaman, bak
Yüreğimde, esrik, özgür,
Davul gibi, gümbür gümbür
Nasıl ses verip coşacak!

İtip kakan ve ısıran
Alay öğretti: Ben neyim?
Çatlak bir ses değil miyim
Kutsal uyumları bozan?

Bu çığırtkan ses benimdir!
Kara ağu kendi kanım,
Ben bir uğursuz aynayım,
Bakan cadı bedenimdir!

Yara ben'im, bıçak ben'im!
Hem tokat, hem tokat yiyen!
Çarmıh da ben, İsa da ben,
Hem cellat'ım, hem kurban'ım.

Ben kanımın vampiriyim,
Gülümsemeyi bilmeyen,
Sonsuz gülüşü bekleyen
–Terkedilmişlerden biriyim!

ÇARESİZ

Bir Fikir, bir Şekil, bir Varlık
Terkedip göğün lacivertini,
Tanrı gözünün eremediği
Styx'e düşmüş, gri, bataklık;

Kaptırmış gönlünü şekilsize
Bir Melek, acemi, toy yolcu,
Çırpınıp duruyor, bir yüzücü
Gibi, koca kâbusun dibinde,

Nasıl da didiniyor, ey acı!
Deliler gibi şarkı söylüyor,
Karanlıklarda fır fır dönüyor
Aşabilmek için dev burgacı;

Bir şeytana tapan, kurtlu yerden
Kurtarmak için tatlı canını,
Yoklayıp yöresini, yanını
Işık, anahtar arıyor durmadan;

Nemli ve serin derinlikleri
Garip kokusuyla ele veren
Bir burgacın kıyısına, hemen
İniyor lanetlenmişin biri,

Elinde ne ışık, ne fener var,
Ne de tutunacağı trabzan,
Her yanda, kara geceyi karartan
İri fosfor gözlü canavarlar;

Bilinmez, nasıl oldu acaba,
Akıp boğazdan, bir de gemi
Bu kutupta boy göstermez mi,
Düşercesine billur tuzağa;

–Resim ortada, tablo pek nefis,
Kurtuluş yok bu kara yazgıdan,
Baktıkça, şaşıp, diyor ki insan,
Yaptığını tam yapıyor İblis!

II

Örtülüyle açık vermiş baş başa,
Yüreğimiz olmuş onun aynası,
Alaca bulaca Gerçek Kuyusu,
Titriyor kurşuni bir yıldız orda.

Alaycı ve cehennemlik bir nur,
Şeytani incelikler alazı,
Tek utku, tek gönül rahatlığı,
–Kötü'nün içindeki şuur!

YEDİ İHTİYAR

Victor Hugo'ya

Bir kent, bir düşler kenti, insanlarla kaynayan,
Hayalet güpegündüz bile karşına çıkar!
Kocaman kitlesinin ince kanallarından
Her yana, özsuları gibi gizemler akar.

Köhne bir sokaktaydım bir sabah, boyutları
Siste büyümüş evler, kabaran bir ırmağın
Kıyısında uzanan sanki çift rıhtımlardı,
Pek uyuşan bir dekor ruhuyla sanatçının.

Basarken tüm mekânı bir sis, sarı ve kirli,
Gerip sinirlerimi, bir kahraman gibi, ben,
Ruhumla dalaşarak geçiyordum kederli,
Ağır arabaların sarstığı mahalleden.

Bir ihtiyar belirdi: sarı pırtılarında
Yağmuru, sisli göğü öykünen bir hal vardı,
Gözlerinde parlayan fesatlık bir tarafa,
Görenler yağmur gibi sadaka yağdırırdı.

Gözbebekleri sanki sarı safraya kesmiş,
Bakışı soğuk kışı bile donduruyordu,
Uzun keçi sakalı kılıç gibi sertleşmiş
Ve Yuda'nınki gibi ileri fırlıyordu.

Beli bükük değil de kırılmıştı düpedüz,
Bacaklarıyla tam bir dik açı halindeydi,
Bu görünüme bir de bastonu eklerseniz,
Adım atışlarıyla, şekliyle, karşımdaki

Sakat ya da Yahudi üç ayaklı bir hayvan.
Ezerce ölüleri pabuçları altında
Ve, dünyaya kayıtsız kalmaktan öte, düşman,
Yürüyordu karlara, çamura bata çıka.

Ardından bir benzeri: sakal, bel, baston, gözler
Kılık aynı ve aynı cehennemden doğmuştu
Bu çarpık hayaletler, bu yüz yıllık ikizler
Bilinmez bir hedefe doğru yol alıyordu.

Hangi iğrenç tuzağın, komplonun kurbanıydım?
Alay mı ediyordu benimle kambur felek?
Önümden, her dakika, ve tam yedi kez, saydım,
Bu uğursuz ihtiyar çoğalıp geçti tek tek.

Kaygımı garip bulan, telaşlanmama gülen,
Korkuma katılmayan şunu unutmamalı:
Ne kadar yaşlı, çökmüş olsalar da, gerçekten,
O yedi canavarda ebedi bir hal vardı.

Görür müydüm kalbim durmadan sekizinciyi?
Sert, alaycı, uğursuz Sosie'yi ve kendinden
Olma, kendinin babası o rezil Feniks'i?
–Cehennem alayına sırtımı döndüm hemen.

Çift gören ayyaş gibi öfkeli, nevri dönmüş,
Eve geldim, dehşetle kapıları kapadım,
Ateş içinde, şaşkın, hasta, soğuktan donmuş,
Gizemle, saçmalıkla vurulmuş, yaralıydım!

Fırtınaya tutulup sapıtmıştım kendimi
Dümeni kırmak için boşa uğraşıp durdum,
Canavar bir denizde yaşlı bir tekne gibi
Yelkensiz, dans ediyor, dans ediyordu ruhum.

ÇİFTÇİ İSKELET

I

Kadidi çıkmış eski kitapların
İlk çağlardan kalma mumyalar gibi
Uyuduğu tozlu rıhtımlardaki
Anatomi resimlerine bir bakın.

Konu kasvetli olsa da, desenler,
Yapımcısının, hünerli eliyle,
Deneyi, bilgisi, ciddiyetiyle,
Yadsınmaz bir Güzelliği sergiler,

Gizemli bir dehşeti tamamlarlar:
Maraba gibi toprağı belleyen
İskeletler, alnını yere eğen
Derileri yüzülmüş kadavralar.

II

Bütün gücüyle kemiklerinizin
Ve kollarınızın bütün gücüyle,
Katı toprakları eşerken böyle
Acep nedir aradığınız sizin?

Hazin, yoksul köylü ölüleri, siz
Forsaları kemik çukurlarının,
Ne ekeceksiniz, hangi ağanın
Ambarını doldurmak zorundasınız?

Ya da, demek istediğiniz şu mu:
"Mezarda da rahat edemez insan
(Kurtulamaz o korkunç yazgısından)
Uyuyamaz ölümsüz uykusunu;

Hain bizlere karşı Hiçlik bile;
Her şey Ölüm dahi yalan söylüyor,
Çukurda olsak da rahat etmek zor,
Yaşarken yaptığımız gibi, yine,

Belki yine bir bilinmez diyarda
Katı topraklara abanacağız
Ve bir bel'e yüklenip duracağız
Kan içinde, çıplak ayağımızla."

ÖLÜLER DANSI

Ernest Christophe'a

Bir canlı kadar, soylu endamıyla gururlu.
Çiçek demeti, mendili, eldivenleriyle,
Hoppa sıska bir yosmanın uyuşukluğu
Ve aldırmazlığı yansıyor görünüşünde.

Hangi baloda vardır bu ince beden, bu bel?
Aşırılığa kaçan, saltanatlı bol, geniş
Elbisesi, süslü ve bir çiçek gibi güzel
Pabucundaki kuru ayağına dökülmüş.

Köprücük kemiğinin kıyısında, arılar,
Kayayla kucaklaşan şehvetli ırmak gibi,

Gülünçlüklere karşı sofuca koruyorlar
Özenle gizlediği hazin albenisini.

Derin, boş gözlerinden karanlıklar akıyor,
Bir sanatçı zevkiyle bezenmiş kafatası
Omurları üstünde usulca salınıyor;
Ey, çılgınca süslenmiş hiçliğin büyük tadı!

Çokları karikatür derler sana, çünkü et
Düşkünleri bilemez, çatının, şekil veren
Adsız zarifliğini. Sen, ey yüce iskelet,
Benim kutsal zevkimi yansıtan aynasın sen!

Güçlü soğuk halinle Hayatın Şölenini
Karartmak mı niyetin? Yaşayan kemiklerin,
Saf yaratık, eski bir hazla kıvranıp seni
Sürüklüyor mu Şeytan ayinlerine Zevkin?

Kemanların şarkısı, mumların ışığında
Kurtulmak mı niyetin alaycı kâbusundan,
Yüreğinde tutuşan cehennemi, sularla
Serinletmesini mi istiyorsun tufandan?

Ey kurumaz kuyusu bönlüğün, hataların!
Çağlardır süren acı, sonsuz, ebedi imbik!
Eğri kafesi içinde kaburgalarının
Gözü doymaz engerek hâlâ dolaşıyor bak.

Doğrusunu istersen, çabalarının gerçek
Armağanını yosmalığın bence alamaz;
Alayın tadını hangi zavallı bilecek?
Dehşet albenisinden hep güçlüler duyar haz!

Korkunç düşüncelerle dolu çukur gözlerin
Serseme çeviriyor. Dans eden pirpiriler,
Ebedi gülüşünü otuz iki dişinin
Acı bir tiksintisiyle süzecek birer birer.

Peki, ölümün sırtından geçinmeyen kim var,
Kim kucaklamadı bir iskeleti, kim öpmedi?
Bu kokular, giysiler, bu süs püs neye yarar?
Seni hor görenlerin kendileri güzel mi?

Burunsuz çengi, büyülü yontucu kalemi,
Ürkmüş görünenlere de ki: "Cicibiciler,
Süslese de pudralar ve rujlar kellenizi
Hepiniz ölüm kokuyorsunuz iskeletler!

Solgun Antinoüs'ler, yüzü tüysüz züppeler,
Cilalı kadavralar, dazlak zamparalar, siz,
Ölüm dansının evrensel hızında, beraber,
Bilinmeyen yerlere doğru göçüyorsunuz!

Soğuk Seine kıyısından yakıcı Gange'a değin
Fani sürüsü sıçrayıp geçiyor kendinden,
Ağzı siyah bir karabina gibi, Meleğin
Tavandan üflediği trompeti görmeden.

Her iklimde, her güneş altında, Ölüm, sana
Ve oynaklığına, gülünç İnsanlık, tapıyor,
Mür kokuları sürünerek gelip Şölene
Saçmalıklarını alayıyla cevaplıyor!"

KATİLİN ŞARABI

Karım öldü, artık özgürüm şimdi!
Zom olabilirim dilediğimce.
Meteliksiz döndüğüm zaman eve,
Yaygarası iliğime işlerdi!

Bak, mutluyum işte bir kral kadar;
Hava berrak ve gök tatlı mı tatlı...
Mevsimlerden yine böyle bir yazdı
Ona abayı yaktığım zamanlar!

Kandırmak için korkunç susuzluğumu
Şarap gerekiyordu bana, şarap,
Şarap gerekiyordu, bolca şarap
Karımın yattığı mezar dolusu;

Attım derin bir kuyunun dibine,
Taşlarını kuyu bileziğinin
Tekmeleyip üstüne yıktım onun,
–Öldü, boş ver, unutmalı mümkünse!

İlk aşkın o esrik günlerindeki
Bağlılık yeminlerinden söz ettim,
Yeniden buluşup barışalım, dedim,
Eski mutlu zamanlardaki gibi.

İnandı ve geldi – çılgın yaratık!
Karanlık bir yolda buluştuk akşam,
Kimse anlayamaz, nasıl anlatsam?
Çılgın değil miyiz hepimiz az çok!

Pek yitirmemişti güzelliğinden,
Ama yorgunluk çökmüştü üstüne.
Ben mi? Çılgın gibi âşıktım ona
Ki bu yüzden dedim: –Çık şu yaşamdan!

Kimse anlayamaz beni, hiç kimse;
Şu budala ayyaşlardan hangisi
Şaraptan kefen yapmayı düşledi
Kokuşmuş, marazlı gecelerinde?

Demir makina kadar dayanıklı
Bu hayasız, edepsiz adam, bu piç,
Ne yaz, ne kış, aşkı tanımadı hiç,
Asla tadamadı gerçek sevdayı,

Usandı yazgıdan, kara büyüden,
Ölüm çanları dinleyip ağladı,
Afyon şişeleri içinde kaldı,
Çatırdadı kemikleri zincirden.

–İşte, özgür ve yalnızım bu akşam,
İçebilirim geberinceye dek,
Korkum yok, kimseden çekindiğim yok,
Sızıp yere yıkılırmışım, ne gam!

Yatacağım tıpkı bir köpek gibi,
Çamur yüklü, taş yüklü arabalar,
Ağır tekerlekler, azgın vagonlar,
Geçip üzerimden ezermiş beni,

Ezermiş başımı, ezsin, dert mi ya!
Varsın kessin gövdemi orta yerden,
Ne Tanrı'ya eyvallah etmişim ben,
Ne Şeytan'a, ne Musa'ya, İsa'ya!

YIKIM

Sürekli dolanıyor İblis, yanımda yöremde;
Yüzüyor çevremde, tıpkı görünmeyen bir hava;
Yutuyorum İblisi, alevi ciğerlerimde,
Dolduruyor içimi, sonsuz, suçlu bir arzuyla.

Büyük Sanat aşkımı bilerek, bazen giriyor
O baştan çıkaran, ayartıcı kadın şekline,
Dudağımı alçak iksirlere alıştırıyor,
Kendine has o sözde sıkıntı bahanesiyle.

Böylece, uzaklaştırıp beni Tanrı gözünden,
Götürüyor bitkin halimle ve soluk soluğa
Sıkıntının o derin ve kıraç ovalarına,

Ve kirli giysileri, açık yaraları birden
Şaşkın şaşkın bakıp duran gözlerime atıyor,
Kanlı aygıtı, Yıkım'ı üstüme fırlatıyor!

KURBAN

Bilinmeyen bir ustanın deseni

Havanın tehlikeli ve ölümcül olduğu
  Ve çiçeklerin cam tabutlarda
Bir seradaymış gibi son defa soluduğu
  Ilık, havası boğucu bir oda,

Küçük esans şişeleri, işlemeli kumaşlar,
  Görüntüsü tutku ve şehvet veren

Mobilyalar, mermerler, duvarlarda tablolar,
Pileli giysiler yerde sürünen;

Irmağı içen bir çayırın kanmazlığıyla
Kırmızı sıvılara bulanmış
Bir yastığın üstüne başsız bir kadavra,
Taze kanını döküyor, aşka kanmış.

Karanlığın yarattığı ve gözlerimize
Zincir vuran hayaletler misali,
Bir baş, koyu saçları ve mücevherleriyle
Dinleniyor, düğün çiçeği gibi

Bir masanın üstünde; bütün düşüncelerden
Boşalmış ve doğan güneş kadar
Beyaz, garip bir bakış bulanık gözlerinden
Anlamsız gözlerinden firar ediyor.

Üzerinde yatağın, başı kesilmiş gövde
Hayasız, cömertçe salmış kendini,
Sergiliyor, gizemli, ölümcül görkemiyle
Doğadan armağan güzelliğini.

Bu yalnızlığın ve bu hüzünlü büyük resmin
Kendine has manzarası,
Kadının hali gibi kışkırtıcı gözlerin
Önüne, karanlık bir sevdayı,

Suçlu bir hazzı, lanetli öpücüklerle dolu,
Perdelerin kıvrımlarında yüzen
Kötü yürekli meleklerin kıvanç duyduğu
Garip Şölenleri seriyor birden.

Sivrice kalçasına, zarif, sıska gövdesine,
Kenarları ezik, yara, bereli
Omzuna, ürkmüş yılan gibi kıvrık beline
Bakıldığında genç olduğu belli.

–Kızgın ruhu, sıkıntının kemirdiği, başıboş
Duygulara yarı aralık mıydı?
Patlamaya, yitik, gezgin arzulara susamış
Bir isyana acaba açık mıydı?

Tüm coşkuna rağmen, yaşarken doyuramadığın
Çılgın adam, kanmayıp diri sana,
Cansız bedeninde mi doyurdu, korkunç, azgın
Şehvetini, söyle iğrenç kadavra?

Ey tüyler ürperten baş, gözüdönmüş sevgilin
Saçından kaldırıp havaya seni,
Söyle, yapıştırdı mı o soğuk dişlerinin
Üstüne veda öpücüklerini?

Ne meraklı yargıçlar, ne aptallar var artık,
Alaycı, dalgacı dünyadan uzak,
Gizemli mezarında, ey acayip yaratık
Esenlik içinde uyumana bak;

Dolaşıyor dünyayı kocan, ölümsüz şeklin
O uyurken de yanında olacak,
Sen ne kadar bağlıysan kocana sağlığında
O da öyle sana hep bağlı kalacak.

LANETLENMİŞ KADINLAR

Çevirip gözlerini denizlerin ufkuna,
Dalgın bir sürü gibi kumsalda uzanmışlar,
Ellerde, birbirini arayan ayaklarda
Tatlı bitkinlikleri, acı gözyaşları var.

Bir kısmı, uzun uzun günah çıkartmak için,
Gidiyor, derelerin şakıdığı koruda,
O çocuk yıllardaki korkulu sevilerin
Kabuğunu ve yeşil fidanları oya oya;

Kimileri, ermiş Antoine'ın, düşlerinde
Çıplak, kızıl göğüslerin lavlar misali
Fışkırdığını gördüğü kayalar içinde,
Yürüyor, rahibeler gibi, ağır ve ciddi;

Putperest mağraların oyuğunda, bir kısmı
Reçineleri akmış çıralar ışığında,
Azapları uyutan, ey Bachus! yardımını
Bekliyorlar uluyup ateşli arzularla!

Karıştırıp karanlık ormanda, gecelerde,
Acının gözyaşına arzunun köpüğünü
Bir kırbaç saklayarak uzun giysilerinde,
Keşiş yeleklerini seviyor bir bölüğü.

Salt gerçeğin dışında her şeyi küçümseyen
Erdenler! canavarlar! kurbanlar! büyük canlar!
Şehvet çığlığı atan, pişmanlıkla inleyen
Sofular, yarı insan, yarı hayvan kadınlar!

Hazin kızkardeşlerim, cehenneminize dek
İzledim hepinizi, perişan haldesiniz,
Susuzluğunuz gibi acınız da dinmiyor,
Ölü aşk külleriyle dolu yürekleriniz!

BÉATRİCE

Otsuz, çorak yerlerde gezip dolanıyordum,
Doğaya yakınıyor, derdime yanıyordum.
Öğlendi.. kanatlanırken düşüncem rastgele,
Bilerken hançerimi yüreğimin üstünde,
Kasvetli ve iri bir fırtına bulutuyla
Çirkef iblis tayfası üşüştüler başıma,
Meraklı cüceleri andıran yaratıklar
Soğuk bakışlarıyla beni seyre daldılar,
Taptıkları deliyi ezip geçenler gibi,
Gördüm, fısıldaşarak, bana güldüklerini,
Kaç kez, işaretlerle, ve nice göz kırparak
Diyorlardı: – "Şu gülünç karikatüre de bak,
Ebleh gözleri şaşkın, saçları savruk yelde,
Bu Hamlet kuklasını seyredelim keyifle.
Ne büyük acı, görmek bu zavallı faniyi,
Bu gezgin palyaçoyu, bu çulsuz enayiyi,
İstiyor ki, kartallar ve cırcır böcekleri,
Irmaklar, akarsular, doğanın çiçekleri
Dinlesinler bitmeyen hüznünün şarkısını,
Bizi bile, o eski kitapların yazarı,
O dinsel kitapların yazarı, bizi bile
Uyutmaya kalkıyor uluduğu söylevle."

Şu güçlü, saltanatlı başımı, ben, şöyle bir
(Ki onurum dağlardan daha yüksek, yücedir,
Pabuç bırakmaz öyle iblis çığlıklarına)
Saltanatlı başımı çevireceğim anda
–Yalnız güneş sarsılmaz böyle bir suç görünce–
Yüreğimin sultanı, gözleri eşsiz ece,
Baktım ki iblislerle, yıkımıma gülüyor,
Kirli okşayışlarla kırılıp dökülüyor.

CYTHÈRE'E YOLCULUK

Uçuyordu kıvançla yüreğim, kuş misali,
Süzülüyordu, özgür, halatlar etrafında,
Yuvarlanıp gemimiz durgun göğün altında
Gidiyordu güneşten sarhoş bir melek gibi.

Şu hazin, siyah ada neyin nesi?– Dediler,
Şarkıların diyarı, ünlü belde, Cythère o,
Tüm koca bebeklerin taptığı Eldorado,
Oysa, bakın, aslında zavallı, ıssız bir yer.

–Ey şölenler adası, barınağı gizlerin,
Venüs, yüce hayalet seninle yaşam bulur,
Gönülleri aşk ile, acılarla doldurur,
Yağardı ıtır gibi üstüne denizlerin.

Mersinlerin diyarı, çiçekli, güzel ada,
Her ulusun her zaman sevdiği, kutsadığı;
Sevdalı yüreklerin o hüzünlü ahları
Düşerdi gül bahçene günnükler gibi, ya da

Bir dağ güvercininin ebedi sesi gibi!
–Bakıp bu çorak yere düşünüp duruyordum,
Artık, feryatla dolu taşlı bir çöl, diyordum..
Ansızın uzaklardan garip bir şey belirdi!

Çiçeklere sevdalı o genç rahibenin, kor
Düşmüş tenini yarı açıp meltem yeline,
Gittiği, ağaçların, koruların içinde
Uyuyan ünlü Venüs Tapınağı mı? Hayır.

Beyaz yelkenleriyle kuşların korkuluğu
Gemimiz kıyıları yalayarak geçerken,
Gördük ki, selvi gibi, kapkara, gökyüzünden
Kopup düşmüş üç kollu bir darağacıydı bu.

Yırtıcı kuşlar konup yemlerinin üstüne
Hırsla tüketiyordu bir yeni asılmışı,
Her biri, burgu gibi, iğrenç, pis gagasını
Sokmuştu bu çöplüğün kanayan etlerine.

Ağır bağırsakları fırlamış sarkıyordu,
Gözleri iki çukur, karnı pelte, oyulmuş,
Gudubet cellatları hazla işe koyulmuş,
Gaga darbeleriyle budamışlardı onu.

Kaldırmış başlarını diğer hayvanlar, kıskanç,
Ayakları altında fır fır dolanıyordu,
En irisi sabırsız, ortada dönüyordu
Yardaklarıyla gelmiş bir infazcı gibi aç.

Güzelim gökyüzünün, Cythère'in çocuğu, sen
Sessiz, katlanıyordun tüm bu rezilliklere,
Yasakladılar sana kara toprağı bile,
Günahların, uyumsuz inançların yüzünden.

Gülünç ceset, benim de acımdır acıların
Dalgalanan koluna, bacağına baktıkça,
Yükseldiğini duydum kusmuk gibi ağzıma
Eskil hüzünden akan uzun öd ırmağının.

Anısı öyle tatlı, şaşkın iblis, önünde
Anımsadım kara kaplanların dişlerini
İnatçı kargaların darbe vuruşlarını
Bir zamanlar oburca düşkündüler etime.

–Gökyüzü sevimliydi, deniz durgun, dümdüzdü
Ama her şey karaydı, kanlıydı bende artık,
Ve kalın bir kefene sarılmış gibi, yazık!
Yüreğim bu benzerlik içine gömülmüştü.

Oy Venüs, oy! adan'dan görüntümün sarktığı
Simge bir darağacı ayakta kalmış ancak...
Yüreğime, gövdeme iğrenmeden bakacak
Güç ver bana, cesaret ver bana Ulu Tanrı!

ERMİŞ PİERRE'İN İSA'YI YADSIYIŞI

Her gün, Meleklerine yükselen sövgüleri
Ne yapıyor bu Tanrı, neresine koyuyor?
Homurtuların tatlı cümbüşünde uyuyor,
Etle, şarapla şişmiş zorba hükümdar gibi.

Acı hıçkırıkları, çığlığı kurbanların
Gökyüzüne coşkun bir senfoni olmuş demek,
Çünkü Tanrının öcü asla bilmiyor dinmek,
Şehvet uğruna akan onca kanlara karşın!

–Oy! İsa, Zeytinlikte, anımsa, nasıl içten
Çöküp dua ederdin Tanrıya, gün gelecek,
Aynı Tanrı göklerde kayıtsızca gülecek,
İğrenç cellatlar seni çarmıha çivilerken,

Yüzüne tükürürken iğrenç ahçılar, erler,
Sövgüler yağdırırken kutsallığına, sana,
İnsanlığı içine alan kafatasına
Tarifsiz acılarla gömülürken dikenler;

Gergin iki kolunu, kırılmış bedeninden,
Korkunç ağırlık çekip çekip uzattığında,
Kanın, terin o solgun alnından aktığında,
Nişan tahtası gibi diktikleri zaman, sen,

Verilen kutsal sözü gerçekleştirmek için
Geldiğin o güzelim günleri düşledin mi?
Sevimli bir eşeğe binip kaç kez geçtiğin
Çiçeklerle örtülü yolları düşledin mi?

O günler ki yüreğin umut dolu, yiğitçe
Kırbaçlamıştın iğrenç, alçak bezirganları,
Tek efendi olmuştun. Azap saplanmadı mı
Bağrına, can verirken, mızraktan daha önce?

–Bense, eylemin düşe ablalık etmediği
Bu dünyamızdan hoşnut olarak göçeceğim;
Belki, elimde kılıç, kılıçtan geçeceğim!
Ermiş Pierre İsa'yı yadsımış.. oh, ne iyi.

HABİL VE KABİL[1]

I

Yiyip içip uyu, Habil'in soyu;
Tanrı gülümsüyor sana sevgiyle.

Alçaklığında, Kabil'in soyu,
Sürünüp öl, sefalet içinde.

Sunduğun kurban, Habil'in soyu,
Ne hoş geliyor İsrafil'e, bak!

Çektiğin azap, Kabil'in soyu
Ne zaman bitip bir son bulacak?

Hasatın güzel, Habil'in soyu
Davarın, sığırın çoğalıyor;

Karnın açlıktan, Kabil'in soyu
Yaşlı bir köpek gibi uluyor.

Kızdır postunu Habil'in soyu
Baba ocağından kısmetini al;

Küçük ininde, Kabil'in soyu,
Soğuktan titre, zavallı çakal!

Sev, sevil, üre, Habil'in soyu!
Altınların da, bak, yavruluyor,

[1] Kabil kıskançlık nedeniyle kardeşi Habil'i öldürdü. Baudelaire bu şiirinde Habil'i değil de katil Kabil'i savunarak Kötülükten, Şeytan'dan yana oluyor. Krallık savcısı bu şiirin yasaklanmasını istedi.

Ey tutuşan kâlp, Kabil'in soyu
Bu tutkulara karşı tetik dur.

Tahtakurusu, Habil'in soyu
Kan emip büyüyorsun sürekli!

Durma, yola düş, Kabil'in soyu
Al götür çaresiz aileni.

II

Vah ki! Habil'in oğlu senin leşin
Bu tüten toprağı gübreleyecek!

Kabil'in oğlu, gereksinimin
Yıllarca böyle sürüp gidecek;

Ne utanç! Kazanan Habil'in soyu;
Kargı sultan oldu demire inat,

Çıkıp gökyüzüne Kabil'in soyu
Tanrıyı göklerden yeryüzüne at!

LESBOS

Annesi sahnelerin, Yunan şehvetlerinin
Lesbos, sende şen ya da hüzünlü öpücükler,
Güneşler gibi sıcak, karpuzlar gibi serin,
Defneli gündüzleri ve geceleri süsler,
–Annesi sahnelerin, Yunan şehvetlerinin,

Lesbos, sende öpüşler çağlayanlar gibidir,
Korkusuzca atılır dipsiz uçurumlara,
Koşar, hıçkırır, coşar sarsıntılarla bir bir,
–Fırtınalı, gizemli, derin, kaynaşır orda;
Lesbos, sende öpüşler çağlayanlar gibidir!

Lesbos, sende Phryné'ler birbirlerini sarar,
Sende iç çekişleri asla yankısız kalmaz,
Ve tıpkı Paphos gibi yıldızlar sana tapar
Sapho, ey Sapho, Venüs seni nasıl kıskanmaz!
Lesbos, sende Phryné'ler birbirlerini sarar,

Lesbos, sıcak ve üzgün gecelerin ülkesi,
Aynalarında kısır arzuları yansıtan,
Kızlar, gözleri çukur, sevdalı bedenleri,
Okşar çıplaklıkların yemişlerini her an,
Lesbos, sıcak ve üzgün gecelerin ülkesi,

Varsın yaşlı Eflatun kısık, sert gözle baksın;
Çoktan bağışlandın sen taşkın öpücüklerle,
Tatlı imparatorluk ve soylu bir topraksın
Sonsuz incelikler ülkesinin sultanı ece
Varsın yaşlı Eflatun kısık, sert gözle baksın.

Ölümsüz kurban zaten bağışlamıştı seni,
Göklerin kıyısında belli belirsiz yanan
Parlak gülüşün bizden uzaklara çektiği
O tutkulu, sevdalı yüreklere sunulan
Ölümsüz kurban zaten bağışlamıştı seni!

Hangi tanrı yargılar işten solmuş alnını,
Hangi tanrı yargıcın olmaya cüret eder?
Denizlere döktüğün gözyaşı tufanını

Altın terazilerle tartmamışlarsa eğer?
Hangi tanrı yargılar işten solmuş alnını?

Bu yasaların bizden istedikleri nedir?
Duyarlı, ince kızlar, onuru adaların,
Başka din gibi sizin dininiz de yücedir
Aşk, cennet, cehennemle alay edecek yarın!
–Bu yasaların bizden istedikleri nedir?

Lesbos beni kendine dost seçti şu dünyada,
Çiçekli kızlarımın gizini şakı, dedi,
Çünkü çocukluğumdan beri, beni, yaşlarla
Islanmış gülüşlerin karanlığı besledi,
Lesbos beni dost seçti kendine şu dünyada.

Leucate tepelerinde beklerim yıllardır ben,
Hani gözcüler vardır, şaşmaz keskin gözleri,
Ufukta, uzaklarda şekilleri titreşen
Kadırgaları izler, o nöbetçiler gibi
Leucate tepelerinde beklerim yıllardır ben,

Denize, dalgalara bakarım uzun uzun,
Kayaları çınlatan hıçkırıklar içinde
Bir akşam tapılası cesedini Sapho'nun
Lesbos kıyılarına getirecek mi diye
Denize, dalgalara bakarım uzun uzun.

Aşık ve şair Sapho, erkekçe seven yürek,
Hazin solgunluğuyla Venüs'ten de güzel kız!
–Acılarla çizilmiş halkanın benek benek
Sardığı kara göze yenilmiş lacivert göz,
Aşık ve şair Sapho, erkekçe seven yürek!

Venüs'ten de güzel kız! Venüs ki dünyamızda
Doğrulup, boşaltırdı duru hazinesini
Ve kumral gençliğinin ışıklarını, hazla
O yaşlı Okyanusun ayağına sererdi.
Venüs'ten de güzel kız bu yalan dünyamızda!

Sapho lanetlenerek kargışlarla ölmüştü
Yadsıdığı için uydurma, garip bir dini,
Özgürlüğe düşman kibrin kurbanı bedenini
Bir hayvana otlak yapıp güzel bedenini
Sapho lânetlenecek kargışlarla ölmüştü.

Lesbos yanıp yakınır işte o çağdan beri,
Ve evrenin sunduğu o büyük görkemlere
Aldırmaz boş kıyılarının göğe ittiği
Acının çığlığıyla sarhoş olur her gece!
Lesbos yanıp yakınır işte o çağdan beri![1]

LANETLENMİŞ KADINLAR

Délphine ile Hippolyte

Hippolyte, lambaların solgun ışığı vuran
Kokulu minderlere uzanmış duruyordu,
Ve toy genç kızlığının perdesini kaldıran
Güçlü okşayışları, dalgın düşünüyordu.

[1] Şairin yasaklanan şiirlerinden

Sabah uyandığında nasıl başını yolcu
Çevirip mavi ufka bakarsa, tıpkı öyle,
Henüz uzaklardaki gökleri arayordu
Fırtınalı bir anın ürküttüğü gözlerle.

Ölgün halkalardaki o tembel gözyaşları,
Bitkin, perişan hali, şehvetli üzgün teni,
Hurda silahlar gibi terkedilmiş kolları
Ve her şey süslüyordu narin güzelliğini.

Dişlediği avını öldürmeyip gözleyen
Güçlü bir hayvan gibi, Délphine, eteklerinde,
Dingin ve kıvanç dolu, baktıkça alevlenen
Gözlerini örtmüştü Hippolyte'in üstüne.

Güçlü güzellik ince güzellik önünde diz
Çökmüş ve şarabını içerken utkusunun,
Dermek istercesine ağzından tatlı bir söz,
Uzanıyordu ona doğru, sevdalı, tutkun.

Kurbanının gözünde arıyordu durmadan
Arzunun şakıdığı sessiz ilahileri
Ve uzun ahlar gibi gözkapağından çıkan
Şükran duygularını, o tatlı sözcükleri.

Dedi: "Nedir düşüncen, ne dersin olanlara?
Hoyratça soldururlar, Hippolyte, tatlı yürek,
İlk güllerinin kutsal adağını o kaba,
O yaban soluklara asla sunmaman gerek.

Benim öpüşüm, akşam, büyük saydam gölleri
Okşayan susineği gibi yumuşacıktır,
Erkeklerin dudağı saban demiri gibi,
Tekerler gibi oyar, acı izler bırakır;

Atlar, öküzler gibi geçerler üzerinden,
Çiğnenirsin altında insafsız ayakların,
Hippolyte, kızkardeşim, yüzünü bana dön sen,
Ruhumsun, her şeyimsin ve öteki yarımsın,

Kutsal merhem, çevir o yıldızlı gözlerini,
Bir tek bakışın bana yeter, ey tatlı bacım,
Daha loş arzuların kaldırıp perdesini
Sonsuz düşler içinde seni uyutacağım!"

Hippolyte genç başını kaldırdı usul usul:
–"Pişmanlık duymuyorum, hiç de nankör değilim
Ama, ağır bir akşam yemeği yemiş gibi
Öyle acılı, öyle endişe içindeyim.

Sanki kanlı bir ufkun her yandan kapattığı
İşlek, uzun yollara beni sokmak isteyen
O yoğun ve o kara hayalet taburları
Çökmüşçesine ağır bir yük altındayım ben,

Diyebiliyorsan de bana, dehşetim, ruhum,
Yakışıksız, garip bir eylemde bulunduk mu?
Sen "Meleğim!" dedikçe korkudan titriyorum,
Yine de dudaklarım gidiyor sana doğru.

Kalbimin sonsuza dek sahibi, kızkardeşim,
Artık tek düşüncemsin, öyle bakma yüzüme,
Beni yakacakları ateş ve cehennemim,
Günahımın ilki, ilk nedeni olsan bile!"

Öfkeyle silkeleyip perişan yelesini,
Délphine, demir kürsüde tepinir gibi, birden,
Gözleri çakmak çakmak, güçlü bir sesle, dedi:
–"Kim sözedebilirmiş aşk varken cehennemden?

Binlerce lanet olsun, o ilk hayalci kimse,
Lanet o budalaya, o dürüstlük satana,
Çözümsüz ve kısır bir sorunu benimseyip
Aşka dürüstlük denen saçmalığı katana!

Serin ile sıcağı, gündüz ile geceyi
Gizemli bir uyumda görmek isteyen bir kaz
Bir işe yaramayan inmeli bedenini
Sevda denen o kızıl güneşte ısıtamaz!

Git, istersen aptal bir nişanlı bul kendine;
Kızoğlankız bir kalbi hoyrat öpüşlere sun;
Koşa koşa, dağlanmış göğsünü, bil ki, yine
Bana getireceksin, azapla dolu, solgun...

Bu dünyada herkesin bir tek sahibi vardır!"
Çocuk birden acıyla haykırdı: –"Duyuyorum,
Şu an tüm varlığımda, benliğimde derin bir
Uçurum açılıyor; kalbimdir bu uçurum!

Volkan gibi yakıcı ve boşluk gibi derin!
Euméníde'in elinde meşale, kanına dek
Yaktığı bu ejderin, bu inleyen yüreğin
Kanmayan susuzluğu dinmiyor, dinmeyecek.

Kopalım bu dünyadan, perdeleri çekelim,
Dinlendirsin öpüşler yorgun yüreğimizi!
Derin göğüslerinde yok olmak, tüm dileğim,
Ve bulmak mezarların uzak serinliğini!"

–İnin, durmadan inin, ey acıklı kurbanlar,
İnin, sonsuz, ölümsüz cehennemin yolundan
Uçurumun dibine dalın, orda tüm suçlar
Kamçılanıp göklerden gelmeyen bir rüzgârla

Kaynar, fırtınaların, kasırgaların korkunç
Uğultusunda, koşun en son noktasına dek
Arzuların, ki onlar dinmek bilmeyecek hiç
Cezanız tutkunuzun karşılığı olacak,

Tek serin ışık sızmayacak mahzeninize
Ve işte, yarıklardan, sokak feneri gibi
Yanan kızgın mikroplar giriyor içeriye,
Korkunç kokularıyla kaplıyor gövdenizi.

Kıvancınızın buruk, doyumsuz kısırlığı
Susuzluğu dindirip derinizi geriyor,
Şehvetli teninizin öfkeli rüzgârları
Etinizi bir bayrak misali titretiyor.

İnsanlardan uzakta, gezginler, hükümlüler,
Koşun aç kurtlar gibi çöllere akın akın;
Yazgınızı kendiniz yazın, düzensiz ruhlar,
İçinizde kökleşen sonsuzluktan sakının![1]

LÉTHÉ

Vahşi ve sağır ruh, gel kalbime, gel diyorum,
Tembel, miskin canavar, sen tapılası kaplan;
Şu titreyen parmaklarımı uzun zaman
Ağır, yoğun yelene daldırmak istiyorum;

Acılı, üzgün başımı usulca sokayım
Teninin kokusuyla dolu eteklerine,

[1] Şairin yasaklanan şiirlerinden.

Solgun bir çiçek gibi, derinden derine
Pis kokan ölü aşkımı içime çekeyim.

Yaşamdan çok, uyumak istiyorum, uyumak!
Kuşkulu bir uykuda, tatlı ölüm misali,
Vicdan azabı duymadan öpücüklerimi
Bakır gibi cilalı güzel gövdene yaymak.

Ancak senin yatağının uçurumu yutar
Şimdi artık dinmiş olan hıçkırıklarımı;
Senin ağzında unutuşun o güçlü tadı,
Léthé ırmağı öpüşlerin içinden akar.

Zevkin buyruklarına uymak boynumun borcu,
Çünkü yazgım alnıma peşin yazılmış böyle;
Ben, günahı körükleyip aşkın ateşiyle
Alevlendiren uysal kurban, ben masum suçlu,

Dinsin diye bu acı, uyuşsun diye kinim
Yıllardır altında hiç yürek barındırmayan
Sivri göğüslerinin güzelim uçlarından
Kana kana baldıran zehrini içeceğim.

PEK NEŞELİ KADINA

Güzel bir manzara gibi güzel
Başın, edan, her halin, davranışın;
Yüzünde oynayıp duran gülüşün
Sanki parlak gökteki serin bir yel.

[1] Şairin yasaklanan şiirlerinden.

Yanından geçerken dokunsan, üzgün
İnsanın gözleri, omuzlarından,
Kollarından ışık gibi fışkıran
Sağlık ile kamaşır bütün bir gün.

Pırıl pırıl, elbisenin üstünde
Göz alıcı o renkler yanıp söner,
Sonra bir çiçek balesine döner
Şairlerin zengin imgeleminde.

Çılgın giysilerin sanki simgesi
Türlü renklere boyanan aklının;
Uğruna çılgına döndüğüm çılgın
Sana hem kin duyuyorum, hem sevgi!

Tembel varlığımı sürüklediğim
Bir bahçede göğsümü kimi zaman
Alay edercesine tırmalayan
Güneşin hışmına boyun eğerdim;

İlkyazla birlikte yeşeren doğa
Kışkırtınca beni, yalnızlığımı,
Bir çiçekten çıkarırdım acımı,
Ezip karşı kordum bu nobranlığa.

İşte tıpkı bunun gibi, meleğim,
Şehvet saati çalınca, bir gece
Sokulup alçakça, gürültüsüzce
Hazinene tırmanmak tüm dileğim,

Tüm dileğim yırtıp cezalandırmak
Bağışlanmış anaç göğsünü senin,
Üzerinde o neşeli teninin
Geniş, büyük, derin bir yara açmak.

Ve böylece, oy benim tatlı bacım!
Aydınlanıp daha bir güzelleşen
Bu yepyeni dudakların içinden
Zehrimi sana da akıtacağım![1]

TAKILAR

Soyunmuştu bir tanem, tek kalan şey teninde
Gözalıcı takılar, çünkü beni tanırdı,
Üstünde kölelerin özgürlük günlerinde
Taşıdığı alnı dik, fatih havası vardı.

Alaycı ve canlı bir çığlıkla dansederken,
Madenler ve taşlarla ışıklanan şu dünya
Coşturur yüreğimi, dehşetli düşkünüm ben
Sesin ışıkla hemhal olduğu eşyalara.

Bırakmıştı kendini koynuna sevgilerin,
Süzüyordu divandan o gülen bakışları
Bir deniz kadar tatlı, bir deniz kadar derin
Kıyıya çarpar gibi ona vuran aşkımı.

Gözleri gözlerimde, sanki evcil bir kaplan
Düşle dolu, biçimden biçime giriyordu
Şehvete ve arzuya kucak açmış saflığı
Her tavrına yeni bir albeni veriyordu;

Kuğu gibi kıvrımlı, sıvı yağ gibi kaygan
Kolları, bacakları, kalçaları, her yeri

[1] Şairin yasaklanan şiirlerinden.

Geçiyordu duru ve keskin bakışlarımdan;
Ve karnı, ve bağımın salkımı memeleri

Kötülük meleğinden daha tatlı, daha hoş
Üstüme geliyordu bana el atmak için,
Kimsesiz, yapayalnız oturan şu ruhumu
Kristal kayalarla huzursuz etmek için.

Yepyeni bir desende birleştirmişti bir el
Antiope'un teniyle tenini bir tüysüzün,
Dolgun kalçalarını yansıtan ince bir bel,
Vahşi, esmer yüzünde beyaz, yüce bir düzgün!

–Can çekişip dururken lambamızın fitili,
Tek ışık, ocaktaki ateş de ölüyordu
Alevin soluyup iç çeken dumanlı dili
O amber renkli teni kanlara buluyordu[1]

VAMPİRİN DEĞİŞİMLERİ

Demir kopçalı korsenin üzerindeki
Göğüslerini sıkıp kıvrıldı yılan gibi,
Çilek ağzından akan amber sözcüklerle
Dedi: "Dudaklarım nemli oldukça böyle
Eskil bilinci yitirme bilimi nedir
Yataklarda, ben bilirim, gizi bendedir.
Utkulu göğsümde acılar, yaşlar diner,
Yaşlının gülüşü çocuk gülüşüne döner.
Beni çıplak seyredenler için her şeyim,

[1] Şairin yasaklanan şiirlerinden.

Güneşim ve gökyüzüyüm, yıldızım, ay'ım!
Sevgili bilim adamı, dost, ah, bir bilsen
Sevişme sanatında nasıl bilgeyim ben!
Kadife bedenimi şöyle sarsalar
Göğsümü, bağrımı şöyle bir ısırsalar,
Sıkılgan ve fındıkçı, nazenin ve gürbüz,
Şu çarşaflar üstüne uzansam dümdüz,
Uğruma Melekler cehennemlik olurdu!"

Bunu söyleyip iliklerimi somurdu.
Ben de, bir sevda öpücüğü sunmak için
Ona döndüm acılarla kıvranıp, bitkin.
Yoktu o, karşımda irin dolu bir tulum
Duruyordu, dehşetle gözlerimi yumdum,
Ve gözlerimi yeniden açtığım zaman
Benden hayli kan emip depolamış olan
Manken gibi o güçlü hayalet yerine
Titreşip duran kemikler gördüm yöremde,
Boğuk, acayip seslerle sanki karşımda
Sürekli uğuldayan bir fırıldak, ya da
Demir çubuk ucunda bir tabela vardı
Rüzgârın kış gecelerinde salladığı.[1]

CANAVAR

Kuşkusuz, değilsin, en sevilenim,
Veuillot'nun o filiz dediği fidan.
Oyun ve aşk, benim iyi yüreklim,
Kaynar senin içinde, yaşlı kazan!
Körpe sayılmazsın, en sevilenim,

[1] Şairin yasaklanan şiirlerinden.

Yaşlı çocuk! Çılgın karavanların,
Yıprandığı halde albenisini
Yitirmeyen değerli eşyaların
Gür parlaklığını, inceliğini
Vermiş sana, çılgın karavanların.

Hayır! asla bulmuyorum tekdüzen
Olgun yeşilliğini kırk yaşının;
İlkyaz'ın bayağı çiçeklerinden
Daha üstün, Güz, senin meyvaların!
Hiç mi hiç değilsin, yavan, tekdüzen!

Tatlılıklarla dolu okşayışın
Değişik bir incelikte, bilirim,
Oyuğunda köprücük kemiklerinin
Tuhaf acılıkları tadar dilim;
Tatlılıklarla dolu okşayışın!

Hiç aldırma o gülünç insanlara,
Melon şapkalı sevgililere,
Senin köprücük kemiklerin, daha
Üstün Süleymanınkilerden bile,
Acırım ben o gülünç insanlara!

Saçın, mavi bir zırhlı başlık gibi,
Az düşünen, az kızaran, savaşçı
Alnına yayar serin gölgesini,
Savurur geriye dalgalarını,
Zırhlı bir başlığın yelesi gibi.

Tıpkı çamuru andırır gözlerin,
Orda deniz fenerleri parıldar,
Şiddetlenip düzgününde yüzünün

Kızgın cehennem ateşleri saçar!
Karadır bir çamur gibi gözlerin!

Dudağında hem alay var, hem şehvet,
Acı tadı davet eder, kışkırtır,
Sanki bir Cennet Bahçesi, bir Cennet,
Çeker kendine, çarpar, şaşırtır.
Ne yaman alaydır! ne yaman şehvet!

Bacağın kaslıdır, kaslı ve kuru,
Tırmanır doruğuna volkanların,
Bilir en ateşli dansı, oyunu,
Kar'a, yoksulluğa aldırmaksızın.
Bacağın kaslıdır, kaslı ve kuru;

Tatlılıktan yoksun, kavrulmuş derin,
O ihtiyar jandarmalar misali,
Akan yaşları gibi gözlerinin,
Nice yaşlar döktü, nice terledi.
(Yine de kendince tatlıdır derin!)

II

Aptalca, İblis'e gidiyorsun sen,
Seve seve gelir, izlerdim seni,
Bu baş döndürücü, korkunç hız, birden
Böylesine ürkütmeseydi beni.
İblisine tek başına çek git, sen!

Böbreğim, ciğerim ve çorap bağım
Elvermiyor ki, Ulu Efendiye[1]
Gereğince övgüler yağdırayım.
"Yazık! gerçekten, çok yazık!" diye
Yakınıyor, böbreğim, çorap bağım.

İnan bana, acısı içindeyim
Katılamamanın Kara Ayin'e,[2]
Parlayınca kükürt, görmek isterdim
Nasıl sarıldığını Efendine!
Oy! gerçekten acılar içindeyim!

İblis çarpmışçasına çok üzgünüm,
Mumlarına şamdan olamıyorum,
Cehennem çırası! Yargıcım, gülüm,
Şeytan Ayinine gelemiyorum,
Nasıl üzülmeyim, çok, çok üzgünüm,

Madem nicedir seviyorum seni,
Derdime dermanı Kötü'den ummak
Ve yetkin bir canavara tutulmak
Benim için gayet doğal değil mi?
Yaşlı canavarım, seviyorum seni!

[1] Ulu Efendi: Şeytan.
[2] Kara Ayin: Şeytana tapılan Sabba ayini.

BAY HONORÉ DAUMIER'NİN YAPTIĞI PORTRE İÇİN

Sana imgesini sunduğumuz, ve
Bize kendimize gülmeyi öğreten
Bu sanat üstündür, ötekilerden,
Daha bilge, okurum, daha yüce.

Alaycıdır bu sanat, yerer, taşlar,
Kötülüğün ve onun acısını
Betimlediğinde, güçlü çabası
Kalbinin güzelliğini kanıtlar.

Onun gülüşleri benzemez hiç de,
Düşüncesi bile bizi donduran
Alecto'nun çırası altında yanan
Mephisto'nun[1], Melmoth'un gülüşüne.

Onların o gülüşleri, yazık ki,
Yüzlerinde acı, hazin bir yüktür,
Sanatın alayı, içten, büyüktür,
Temiz yüreğinin simgesi gibi!

SES

Kitaplığımıza yaslanıyordu beşiğim,
Her şey, loş Babil kütüphanesi gibi, orda,
Birbirine karışıyordu; roman, masal, bilim,
Latin külüyle Yunan tozu, içiçeydi orda.
Kitap sayfası gibi miniktim. Bir ses, kurnaz

[1] Mephisto: Goethe'nin *Faust* yapıtındaki Şeytan'ın adı.

Ve metin, dedi: "Tatlı bir çörektir Dünya;
Dilersen (ki bundan keyifli hiçbir şey olmaz!)
Dünya dolusu bir iştah verebilirim sana."
Öteki, senin sesin: "Gel! birlikte, olasının,
Bilinmeyenin ötesine kanat açalım!"
Diyordu, rüzgârına benziyordu kumsalların.
Uğuldayan, nerden geldiğini anlamadığım,
Kulağı okşayan ve korkutan hayalet, sana,
"Peki! tatlı ses!" yanıtını vermiştim hemen.
Bu dert, bu kara yazgım, işte o günden sonra
Bırakmadı yakamı. Sonsuz bir varoluşun
Dekorları ardında, bir uçurumda, farklı,
Çok değişik, çok üzgün dünyaları görürüm,
Ve sezgimin kurbanı, ben, ayakkabılarımı
Isıran yılanları sürükleyip dururum.
İşte o günden sonra peygamberler gibiyim,
Issız çöle, denize ölesiye vurgunum,
Şölenlerde ağlarım, matemlerde gülerim,
En acı şarapları bile tatlı bulurum;
Olmamış sanarım olmuş gerçek olayları,
Gözlerim gökyüzünde, düşerim, her yan oyuk..
Ses avutur, der: "Aman, düşlerini iyi koru;
Delilerdeki düşler bilgelerde bile yok!"

UMULMADIK

Harpagon, can çekişen babasının yanında,
Rüyada gibi dalgın, hülyalı, söyleniyor:
Tabut için, umarım, tavan aralığında
Birkaç eski tahta bulurum" diyor

Kuğurduyor Clément: "İyi yürekliyim ben,
Tanrı da, elbette, çok güzel yaratmış beni."
–O taşlaşmış yüreği kızarıyor yeniden,
Sonsuz ateşte, isli jambon gibi!

Kendini meşale sanıp tüten bir gazteci de,
Karanlıklar içinde yittiğine inanan
Zavallının tekine dikiliyor: "Nerede
Kurtarıcın? Güzelliği yaratan?"

Şehvet düşkünlerini herkesten çok tanırım,
Gece gündüz, beş para etmez bu budalalar,
"Hiç değil, bir saatlik erdemli olmalıyım!"
Diye, sızlanıp yakınır, ağlarlar.

Mırıldanıyor saat: "Bu lanet adam arsız,
Boşa uyarıyorum kokuşmuş bedenini,
Kör ve sağırdır insan, bir duvar, dayanıksız,
Böceklerin, kurtların kemirdiği!"

Ve biri beliriyor, herkesin yadsıdığı,
Alaycı, mağrur, diyor: "Sanırım, yeterince
Kudas törenlerimi kutsayıp, mayanızı
Sergilediniz Kara Ayinimde?

"Kalbinizde tapınak kurdunuz benim için,
İğrenç kıçımı gizlice öpüp kokladınız,
Yengin, koca gülüşümden, ve dünya gibi çirkin
Gülüşümden Şeytanı tanıyınız!

Şaşkın ikiyüzlüler, bu ne kurnazlık! demek,
Efendinle alay edip onu kandıracaksın,
Ve, hem Cennete girip, hem servet edinerek
İki ödüle birden konacaksın?

Av hayvanıysan eğer, pusuda, uzun uzun
Bekleyen yaşlı avcıya postu deldirirsin.
Hazin kıvancımın yoldaşları, sizi, sonsuzun
Kayaların, toprağın, zerrelerin,

Külünüzle karılmış yığınların arasından
Görkemli bir saraya götüreceğim, sizi,
Benim gibi, büyük, sert, tek kitleden oluşan
Saraya götüreceğim hepinizi;

Bir saray, tek kayadan oyma, evrensel günahtan,
Gururumu, acımı, benim şanımı taşır!"
–O sırada, evrenin en yukarılarından,
Bir melek, çalıp borazanını, şakır

Utkusunu kalplerin: "Kamçına şükrediyorum
Tanrım! Mübarek olsun verdiğin acı,
Ellerinde boş bir oyuncak değil ruhum,
Kulun, sana, insafına duacı."

Bu çınlayan kutsal bağbozumu akşamlarında
Borazanın sesi hoştur, tatlıdır öylesine,
Sızar bir coşku gibi bütün baygın ruhlara,
Şakıdığı gizemli övgülerle.

İSYANCI

Gökten kartal gibi inip öfkeli bir Melek
Zındığın saçlarını doladı bileğine,
Silkeleyip dedi ki: "Kuralı bilmen gerek!
(iyilik Meleğinim) Buyruklarımı dinle!

İsa Efendimizin geçtiği kutsal yola
İnancınla dokunmuş bir halı sermek için,
Yalnız yoksula değil, çarpığa, budalaya,
Hinoğluhin'e bile sevgi beslemelisin.

Gerçek Aşk budur işte! Yüreğin kararmadan,
Onurlandır Tanrıyı, bu aşk ateşiyle yan,
Albenisi ölümsüz bu gerçek Şehvet'i tat!"

Ne tatlı söz kâr etti, ne yumruk, adam inat;
Melek bağırıp durdu: "Herkesi sev, diyorum!"
Zındık direniyordu: "Hayır! İstemiyorum!"

ONURU KIRILMIŞ AY[1]

Sen, ey atalarımın gizlice tapındığı
Ve mavi tepelerden, yıldızların, bir saray
Gibi, zarif ve süslü, izlediği tatlı ay,
Sen, ey yaşlı Cyntia'm, evimizin lambası,

Görüyor musun, yoksul, mutlu döşeklerinde
Gösterip dişlerinin körpe minelerini
Uyuyan âşıkları? Başı düşmüş şairi?
Çiftleşen yılanları kuru otlar içinde?

Sarı kukuletanın altında, usul, ürkek,
Gidiyor musun yine, akşamdan sabaha dek
Sevişmeye o güzel çoban Endymion'la?

[1] Michelet gibi kimi tarihçilere göre, Şeytana tapmak için gece yapılan Sabba ayini aslında insanların çoktanrılı dönemlerinden kalma ve Ay tanrıçası Séléné'ye (Romalılarda Luna) tapmak için yapılan ayinin bir tekrarıdır. (E. A.)

"–Anneni görüyorum, güdük çağın çocuğu
Eğiyor ağır yılları aynasına doğru,
Seni emziren göğü alçılıyor ustaca!"

HÜKÜMLÜ BİR KİTAP İÇİN YAZIT

Tatlı çoban türküleri okuru,
Bu acıklı, esrik kitap sana tat
Vermez, boş yere okuma, kaldır at!
Saf yürekli, Tanrının iyi kulu,

Öğrenmedin, almadıysan dersini
Şeytan denen o yaşlı düzenbazdan,
At! bir şey anlamazsın bu kitaptan,
Ya da bir isterik sanarsın beni.

Ama, büyüye değil de, gözlerin
Uçuruma dalmayı biliyorsa,
Oku, beni sevmeyi öğrenirsin;

Meraklı ruh, kıvranıp ıstırapla
Aramaya giderken cennetini,
Acı bana!.. Yoksa çarparım seni!

PARİS SIKINTISI'NDAN

GÜNAH EĞİLİMLERİ YA DA EROS, PLUTUS VE UTKU

İki görkemli Şeytan ve onlar kadar olağanüstü bir Dişi İblis, Cehennemin uyuyan insanı güçsüz anında bastırıp onunla gizlice haberleşmek için kullandığı gizemli merdivenden çıktılar dün gece. Ve, bir sedir üstündeymiş gibi ayakta, karşımda utkuyla belirdiler. Gecenin donuk derinliğinden kopup gelmiş bu üç varlıktan kükürtlü bir görkem yayılıyordu. Öylesine gururlu, öylesine egemen bir halleri vardı ki, önce üçünü de gerçek tanrılar sandım.

Birinci Şeytan erkek miydi, dişi miydi, yüzünden anlaşılmıyordu, hatları eski Bacchus'lerin hatları gibi yumuşaktı. Karanlık, kararsız ve hüzünlü güzel gözleri hâlâ boranın ağır gözyaşlarıyla yüklü menekşelere benziyor, ve sıcak buhurdanlı aralık dudaklarından güzel kokular yayılıyordu; her göğüs geçirişinde mis kokulu böcekler ışıl ışıl uçuşuyordu soluğunun ateşinde.

Lâl rengi gömleğinin çevresine kuşak gibi, hare hare parıldayan bir yılan sarılmıştı, ve yılan başını kaldırıp bitkince çeviriyordu ona ateş gözlerini. Bu canlı kuşağa, art arda, uğursuz iksirlerle dolu küçük şişeler, parlak bıçaklar ve ameliyat aygıtları asılmıştı. Sağ elinde bir başka şişe vardı ve içindeki şey kırmızı bir ışıkla parlıyordu. Üstündeki etikette ise: "İçin, bu benim kanım, kalbi güçlendiren eşsiz bir ilaç" yazıyordu. Sol elinde belli ki zevklerini ve acılarını şarkılarla söylemesine ve büyü törenlerinin yapıldığı gecelerde çılgınlığını salgın bir hastalık gibi yaymasına yarayan bir keman tutuyordu.

Narin ayak bilekleri kırık altın bir zincirin halkalarını sürüklüyor ve zincirin acısıyla gözlerini yere indirmek zorunda kaldığı zaman, ustaca işlenmiş değerli taşlar gibi parlak ve cilalı ayak tırnaklarını çalımla seyrediyordu. Çaresiz, üzgün ve kurnaz bir esrikliğin dalga dalga aktığı gözlerle bakıp şakıyan bir sesle: "İste, yeter ki iste, tüm canlılara kral yapayım seni,

kil'e can veren bir yontucudan daha çok, canlı maddenin efendisi sen ol; sürekli yinelenen zevki kadar, kendinden çıkıp bir başka ruhta kendini unutursun, tüm öteki ruhları senin ruhunda eriyinceye dek kendine çekersin" dedi.

Şu yanıtı verdim ona: "Eksik olsun, istemem! kuşkusuz şu zavallı ruhumdan daha değerli olmadıklarına göre ne işime yarar o tapon varlıklar. Anımsamaktan utanç duysam da, hiçbir şeyi unutmak istemem. Hem de, yaşlı canavar, gizemli bıçakların, şişelerin, ayaklarındaki zincirler nasıl bir dost olduğunu açıkça ortaya koyuyor. Armağanlarını kendine sakla."

İkinci Şeytan'da Birinci Şeytan'ın o acıklı olduğu kadar da güleç hali, yakınlık, narin ve kokulu güzellik yoktu. Geniş gövdeli, gözsüz, ablak yüzlü bir adamdı, koca göbeği kalçasına sarkıyordu, derisi yaldızlıydı ve döğmeler gibi, evrensel yıkımın sayısız biçimlerini simgeleyen bir yığın devingen küçük varlıklarla doluydu; bir çiviye isteyerek asılmış küçük, cılız erkekler vardı; biçimsiz, arık, titrek ellerinden çok yalvaran bakışları yardım dilenen eciş bücüşler vardı; bitkin memelerine yapışmış acayip çouklar taşıyan yaşlı anneler vardı. Bir yığın başkaları da vardı.

Şişko Şeytan yumruğuyla kocaman karnına vuruyor ve göbeğinden çıkan, uzun, çın çın madensel tıkırtılar, sayısız insan seslerinden yapılmış belli belirsiz bir iniltiyle son buluyordu. Çürük dişlerini yüzsüzce göstererek, bütün ülkelerde rastlanan bazı adamların tıka basa yedikten sonra yaptığı gibi, aptal ve ağız dolusu bir gülüşle sırıtıp duruyordu.

O da: "Her şeye sahip olan, her şeyin değerinde, her şeyin yerini tutan şeyi veririm sana!" deyip koca göbeğini öyle bir döğdü ki karnından sözleri kadar iri gümbürtüler çıktı.

İğrenerek dönüp şu yanıtı verdim: "kimsenin yıkımından kıvanç duymam ben; bir duvar kâğıdı gibi derindeki yıkımlarda yansıyan mutsuzlukların hazin zenginliği gerekmez bana."

Dişi İblise gelince, ilk görüşte onda garip bir çekicilik bulduğumu gizlemeye kalkarsam yalan söylemiş olurum. Bir karşılaştırma yapmak gerekirse, bu çekicilik, yaşlanmadıkları halde ay halinden kesilen, güzellikleri hâlâ örenlerin gizemli büyüsünü taşıyan kadınların çekiciliğine benzer. Kurumlu olduğu kadar kırık-dökük bir hali vardı, ve ölgün gözlerindeki bakışı büyülü bir gücü yansıtıyordu. Beni en çok etkileyen şey de, sesindeki, en tatlı **kontraltiler**'in anısını ve biraz da, alkolle sürekli yıkanmış hançerelerin kısık tonunu yeniden bulduğum sesindeki gizemdi.

Çekici ve aykırı sesiyle yalancı tanrıça "Gücümü bilmek ister misin?" diye sordu bana, ve "Dinle" dedi.

Kurdelelerle bezenmiş, kamış bir flüte benzeyen kocaman bir borazanın ucunu ağzına soktu, borazanın içinden adımı haykırdı, ve adım böylece mekanda yüz binlerce gök gürültüsünün uğultusuyla yuvarlanıp en uzak uykudan yankılanarak tekrar bana döndü.

Hayli etkilenmiştim: "Vay canına! İşe bak bu değerli bir şey!" diye haykırdım. Ama beni baştan çıkaran, erkek tavırlı kadını biraz daha dikkatle inceleyince, bir yerlerde, tanıdığım acayip birileriyle kadeh tokuştururken görmüşüm gibi geldi bana; ve bakırın boğuk sesi, orospu bir borazanın bilmem hangi anısını taşıdı kulaklarıma.

Yüzümü buruşturup yanıtladım: "Defol! Adını vermek istemediğim bilmem kimlerin kapatmasıyla evlenecek adam değilim ben."

Kuşkusuz yiğitçe bir özveride bulunuştum ve bundan gurur duymak da hakkımdı. Ama yazık ki uyandım ve bütün gücüm de tükendi. Kendi kendime söylendim: "Böyle kılı kırk yaracak ne vardı, amma da küllenmiş ruhum. Ah, uyanıkken yeniden gelseler keşke, bu kadar titiz olmazdım."

Ve yüksek sesle çağırdım onları, bağışlamaları için yalvarıp yakardım, "gelin, dilediğiniz kadar alçaltıp aşağılayın beni, yeter ki lütfunuzu esirgemeyin" dedim; ama, belli ki çok incitmiştim onları, hiç gelmediler.

CÖMERT KUMARCI

Dün, bulvarın kalabalığında, tanımayı hep çok istediğim, hiç görmemiş olmama rağmen hemen tanıdığım gizemli bir varlığı yakınımda duyumsadım. Kuşkusuz benimkine benzer bir arzu onda da vardı, zira geçerken anlamlı bir şekilde göz kırptı bana, arzusuna ivedi uydum. Dikkatle izledim onu, ve onun girdiği, Paris'in yer üstündeki hiçbir evinin bir benzerine sahip olmadığı kadar büyük bir şatafatın parıldadığı ve yerin altındaki ışıl ışıl bir konuta girdim. İlginçtir, buradan sık sık geçmiş olabilirdim, ama bu görkemli yere buradan girildiği aklımın ucundan geçmezdi. Buranın, insanın başını döndürse de, yaşamın bıktırıcı tüm dertlerini neredeyse anında unutturan ince bir havası vardı; insana her şeyi unutturacak kadar tadı güzel bir efsane meyve vardır hani, ebedi bir

öğlen sonrasının ışıklarıyla aydınlanmış, büyülü bir odaya çıkanlar, bu meyveyi yiyip, ezgili çağlayanların uğultusunda yurtlarını, yuvalarını, karılarını, çocuklarını unutur, denizin kabaran yüksek dalgalarına asla geri dönmek istemezler, buna benzer loş bir mutluluk soluyordu orda insan.

Öldürücü bir güzelliğin damgasını taşıyan garip erkek ve kadın yüzleri vardı, şimdi kesinlikle anımsayamadığım dönemler ve ülkelerde görmüş gibiydim. Tanımadığımız birileriyle olunca haliyle duyduğumuz o korkuyu değil de, kardeşçe bir sevgi uyandırdılar bende. Bakışlarındaki o ilginç anlamı herhangi bir şekilde tanımlamaya kalksam, derim ki, iç sıkıntısından doğan acının ve yaşadığını duyumsamadan doğan ölümsüz arzusunun bu kadar canlılıkla parladığı gözler görmedim.

Ev sahibim ve ben, oturmuş, iki eski ve candan dost olmuştuk. Yemek yedik, çeşit çeşit olağanüstü şaraplar içtik, hem de aşırı derecede. İşin garibi, birkaç saat sonra, bana öyle geliyor ki ondan daha çok esrik değildim. Yine de oyun yüzünden, o insanüstü zevk yüzünden şarap şölenimize zaman zaman ara veriyorduk, şunu da söylemeliyim ki kumar oynamış ve ardardına ellerde, yiğitçe bir gamsızlık ve hafiflikle ruhumu kumarda kaybetmiştim. Ruh, öyle ince, çoğu zaman öyle yararsız ve bazen de insanı öyle rahatsız eden bir şey ki, gezerken kimliğimi yitirsem ruhumu yitirdiğimden daha çok üzülürdüm.

Eşsiz tadı ve kokusuyla ruhta yeni ülkeler ve bilinmeyen mutluluklara özlem doğuran yaprak sigaraları içtik uzun zaman, ve bütün bu hazlarla kendimden geçip, ağzına dek dolu bir kadehi kavradım ve ona pek aşırı gelmeyen bir özdenlikle haykırdım: "Ölümsüz sağlığınıza, yaşlı keçi!"

Evrenden, evrenin yaratılışından ve mahşerden söz ettik; Çağın büyük konusundan, yani gelişimden, yetkinlikten ve genellikle insan coşkularının bütün biçimlerinden söz ettik. Bu konuda Hazret'leri hafif ve kesinlikle inandırıcı şakalar yapıyor ve düşüncelerini, gelmiş geçmiş hiçbir ünlü sohbet adamında rastlamadığım bir güldürü ustalığıyla, ince bir konuşma biçimiyle, sakin sakin söylüyordu. Şimdiye dek insan zihnini ele geçiren çeşitli filozofların saçmalıklarını açıkladı, hatta bana, yararlarını ve iyiliğini, her kim olursa olsun, kimseyle bölüşmem uygun olmayan bazı temel ilkelerin gizini verdi. Dünyanın hemen her yerinde yaygın kötü ününden hiçbir şekilde yakınmadı, hatta, boş inançların yıkılmasıyla en çok ilgilenen kişinin kendisi olduğuna inandırdı beni, bir de itirafta

bulundu, kendi gücüyle ilgili ancak bir kez korkuya kapılmış, meslektaşlarından daha uz bir vaizci, kürsüde şöyle haykırıyormuş: "Sevgili kardeşlerim, şunu unutmayın ki gelişim övülürken iblisin en güzel kurnazlığı da böyle bir gelişimin bulunmadığına sizi inandırmak olacak!"

O ünlü konuşmacının anısı bizi kendiliğinden akademiler konusuna getirdi ve garip arkadaşım birçok durumlarda pedagogların kalemini, sözlerini ve bilincini eşinlemeyi gereksiz saymadığını, gözle görülmese bile aslında bütün akademik toplantılarda hazır bulunduğunu söyledi.

İyiğilin böylesi cesaretimi artırdı, Tanrıdan haber sordum, yakınlarda onu gördünüz mü dedim. Biraz da hüzünlü bir kayıtsızlıkla yanıtladı: "Karşılaşınca selamlaşırız, ama, doğuştan nezaketlerinin eski kinlerini söndüremediği yaşlı beyzadeler gibi."

Sanmam ki Hazretleri bir başka sıradan ölümüyle böyle uzun uzun konuşmuş olsun, aşırıya kaçmaktan çekindim. Zaten doğan güneşin titreyen ışıkları da camları ağartıyordu, nice şairlerin şakıdığı ve bilmeden utkusuna çalışan ve nice filozofların hizmetine girdiği o ünlü kişi bana: "Hakkında nice kötü şeyler söylenen ben, siz ölümlülerin deyimiyle bazen de iyi bir İblis'im ve sizde de iyi bir anı bırakmak istiyorum. Ruhumuzun onulmaz kaybını onarmak için, yazgınızın sizden esirgediği şeyi, yani, bütün sayrılıklarınızın ve bütün o zavallı gelişimlerinizin kaynağı olan şu Sıkıntı denen illeti bütün ömrünüz boyunca dindirip yenme olasılığını veriyorum size, şöyle ki, gerçekleşmesine yardım etmediğim bir arzuyu asla duymayacaksınız; sıradan benzerleriniz üstünde egemenlik kuracaksınız; şakşakçılarınız, hatta size tapanlar olacak; parmağınızı bile kıpırdatmadan gümüşler, altınlar, elmaslar, peri sarayları gelip sizi bulacak, kabul etmeniz için yalvaracaklar size; düşgücünüz dileyip buyurduğu ölçüde sık sık yer, yurt değiştireceksiniz; hep sıcak ve kadınların çiçekler kadar güzel koktuğu şirin ülkelerde bıkmadan, usanmadan şehvetle kendinizden geçeceksiniz, ve işte buna benzer şeyler" deyip doğruldu ve özden bir gülücükle uğurladı beni.

Böylesine büyük bir kalabalık önünde küçük düşmekten korkmasam, bu eşsiz cömertliğine teşekkür etmek için seve seve dizlerine kapanırdım. Ama ondan ayrıldıktan sonra yavaş yavaş yadsınmaz bir güvensizlik girdi içime; bu kadar aşırı bir mutluluğa inanasım gelmiyordu, ve, yatarken, aptalca bir alışkanlık eseriyle dua ediyor, yarı uykulu, yineleyip duruyordum: "Tanrım! Ulu Tanrım! yardım et de şu İblis sözünde dursun!"

ATIŞ ALANI VE MEZARLIK

–Mezarlık manzaralı, kır kahvesi.– "Garip bir tabela diye söylendi gezginimiz, –ama susatıyor insanı! Meyhaneci, Horace ve Epicure'ün şair öğrencilerini iyi değerlendirmiş doğrusu. Eski Mısırlıların o derin inceliğini de biliyor belki, bütün yemekli ve içkili eğlence şölenlerinde bir iskelet, en azından yaşamın kısalığına değgin bir simge bulundururlardı.

Girdi, mezarlara karşı oturup bir bardak bira içti, ve yavaş yavaş bir yaprak sigarası tüttürdü. Karşısındaki diz boyu otlar, güneşin gür ışığı sanki gel diye çağırıyordu onu, düşgücünün çağrısına kapılıp merdivenleri indi.

Dışardaki sıcaklık ve ışık gerçekten çıldırtıyordu insanı, güneş kendinden geçip, yıkımla beslenmiş olağanüstü güzel çiçeklerin halısına boylu boyunca uzanmıştı sanki. Havayı, –sonsuzca küçüklerin yaşamını,– büyük bir uğultu dolduruyor ve bu uğultuya, sessiz bir senfoni sırasında şampanya şişeleri patlıyormuş gibi, yandaki atış alanından düzenli aralıklarla gelen silah sesleri karışıyordu.

Beynini kızdıran güneş altında ve ölümün kızgın kokular saçan havasında, bir mezarda otururken, usul bir sesin fısıldadığını duydu. Ve ses şunları söylüyordu: "Sizin de, nişan tahtalarınızın da, silahlarınızın da canı cehenneme yaygaracı canlılar, burada dinlenenlere aldırdığınız yok! Ne saçma heveslerinizi, ne garip amaçlarınız var sabırsız yaratıklar, ölümün bu kutsal tapınağına öldürme sanatını öğrenmeye gelmişsiniz! Birinci gelmek, hedefi vurmak ne kolay, bir bilseniz, her şey yalan, ölüm gerçek, bunu bir bilseydiniz, işgüzar canlılar, burda uyuyanları rahatsız etmezdiniz. Hedefi, kahrolası yaşamın gerçek tek hedefini sizlerden yıllar önce, biz çoktan vurduk!"

YİTİK TAÇ

"Kimi görüyorum, vay vay! böyle bir yerde? Siz ki tanrısal içkiler içer, tanrısal yemekler yersiniz! Gerçekten de şaşmamak elde değil.

–Atlardan ve arabalardan ne kadar çok korktuğumu bilirsiniz dostum. Az önce telaşla bulvardan geçiyordum, önüme koskoca bir çamur yığını çıktı ve ölüm her yandan doludizgin üstüme geliyordu, tacım ansızın düşüp çirkefe gömüldü. Cesa-

ret edip de alamadım, kemiklerim kırılacağına kutsal tacımdan olayım, her şeyin bir hayırlısı var dedim. Şimdi de, böyle, gerçek kimliğimden uzak, canımın istediği gibi dolaşıp bayağı şeyler yapabiliyor, sade ölümlüler gibi kendimi zevk ve eğlenceye kaptırıyorum. Ve gördüğünüz gibi sonunda size benzedim!

–Bari ilan verseydiniz tacınızı bulmak için, polise bildirseydiniz.

–Vallahi onu da yapmadım. Burada keyfim yerinde. Sizden başka beni tanıyan da yok. Saygınlık da canıma yetmişti zaten. Hem işin zevkli yanı da var, bakarsın kötü bir şair bulup başına takar tacımı. Birini sevindirmek ne zevk! Başında o taçla X'i, Z'yi bir düşünün! Ha, ha! ne kadar garip olurdu!"

DÜNYANIN DIŞINDA, NERE OLURSA OLSUN

Her hastanın yatak değiştirme tutkusuna kapıldığı bir hastanedir bu yaşam. Kimi sobanın karşısında acı çekmek ister, kimi pencere kıyısında iyileşeceğini sanır.

Bana gelince, galiba nerde yoksam ancak orda rahat edebilirim, ruhumla sürekli tartıştığım sorunlardan biridir şu evden eve taşınma çilesi.

"Söyle ruhum, zavallı soğumuş ruhum, Lizbonne'da oturmaya ne dersin? Kertenkele gibi sıcağın keyfini çıkarırsın. Kent su kıyısında; mermerden yapılmış gibi, ve insanları yeşilliğe karşı öyle bir kinliler ki bütün ağaçları sökmüşler. Tam zevkine uygun bir manzara; ışıkla ve madenle, ve ışıkla madeni yansıtsın diye suyla yapılmış bir manzara!"

Ruhum yanıt vermiyor.

"Madem seni ancak devinimli görüntüler dinlendiriyor, Hollanda'ya, göğün kutsallaştırdığı o ülkeye yerleşelim, ne dersin? Müzelerine hayran olduğum bu ülke belki gönlüne hoş gelir. Rotterdam'ı mı istersin yoksa? Gemi direklerinin ormanlarını, evlerin eteğine demir atmış tekneleri seversin, bilirim."

Ruhum sessiz.

"Belki de Batavia yüzünü güldürür? Tropikal güzellikle evlenmiş bir Avrupanın ruhunu orda bulabiliriz."

Çıt çıkmıyor ruhumdan – Ölü mü ne?

"Bu kadar mı köreldin ruhum, ancak kendi acından zevk alıyorsun? O halde ölümle benzeşen ülkelere doğru kaçalım. –Bizim keyfimize kalmış, zavallı ruhum! Denklerimizi hazır-

layıp Torneo'ya gidelim. Hadi söyle, dilersen daha uzağa, Baltığın ta ucuna kaçalım; yaşamın en uzak köşesine, kutba da yerleşebiliriz. Güneş orda dünyaya yanlamasına değer, ışığın ve gecenin usul seçenekleri çeşniyi yok ederek yarım hiçlik sayılan tekdüzeliği çoğaltır. Yoğun karanlıklarla uzun uzun yunabiliriz orda ve zaman zaman, bizi şenlendirmek için, sabahın solgun ışıkları, Cehennem fişeklerinin yansımalarını andıran pembe demetlerini sunar.

Ruhum sonunda patlayıp bilgece bağırdı bana: "Nere olursa olsun! nere olursa olsun! yeter ki bu dünyanın dışında olsun!"

YOKSULLARI DÖVELİM!

On beş gün odama kapanmıştım ve çevremde hep, o zamanlar (on altı, on yedi yıl önce) moda olan betikler vardı; halkı bir günde mutlu, bilge ve zengin kılan betikler demek istiyorum. Ben de bir güzel sindirmiştim –yani yalayıp yutmuştum, bütün o – mutluluk tecimenlerinin, –halka köleleşmeyi önerenlerin, tüm yoksulları tahtlarını yitirmiş krallar olduklarına inandıranların harıl harıl yazdıklarını. – Söylememe gerek yok, o sıralar ben de aptallığın kıyısında dolaşan, beyni sulanmışlardan biriydim.

Ancak, kafamın derinliklerinde, sanki, yeni kapattığım betiklerdeki bütün o kocakarı reçetelerinden üstün bir şeyler, karanlık bir tohum yeşerir gibiydi. Ama henüz suyunun suyu diyebileceğim pek belirsiz bir düşündü bu.

Dışarı çıktım, boğazım kurumuştu. Okunan şeyler ne kadar kötüyse insan o kadar hava almak ve serinlemek gereksinimi duyuyor.

Tam bir meyhaneye girerken bir dilenci şapkasını uzattı, öylesine acıklı bakıyordu ki, ruhun maddeyi kıpırdatması, bir ipnotizmacının üzümü gözleriyle olgunlaştırması mümkün olsa, o bakış da öyle tahtları devirirdi.

Aynı anda çok iyi bildiğim bir sesin kulağımda fısıltısını duydum; İyilik Meleğinin ya da yanımdan hiç ayrılmayan İyilik İblisinin sesiydi bu. Socrates'in bir İyilik İblisi vardı, niçin benim de bir İyilik Meleğim olmayacakmış, niçin Socrates gibi ben de seçkin Lelut'nün ya da uyanık Baillarger'nin imzaladığı bir çılgınlık diploması edinme onuruna sahip olamayacak mışım?

Socrates'in İblisiyle benimki arasında şöyle bir fark var, Socrates'in İblisi ancak onu savunmak, uyarmak ve bazı şeyleri yapmasına engel olmak için ortaya çıkarken, benimki öğüt vermek, dediğini yaptırmak ve beni sözlerine inandırmak lütfunda bulunur. Zavallı Socrates'in İblisi yasaklar koyardı, benimki ise yapılanı onaylayan bir eylem İblisi, Savaş İblisi.

Ve fısıldayan sesi şunları söylüyor: "Şu dilenci var ya, başkalarıyla eşit güce sahiptir ve bunu da kanıtlar, özgürlüğü hak eden bir insandır, ve özgürlüğü kazanmasını da bilir."

Hemen sıçradım dilencinin üstüne. Bir yumrukla gözünü öyle bir morarttım ki bir saniye içinde balon gibi şişti. İki dişini dökerken benim de tırnağım kırıldı. Doğuştan zayıf yapılı olduğum ve boksa da az çalıştığım için o yaşlıyı çabucak yere serecek kadar güçlü bulmuyordum kendimi. Bu nedenle, bir elimle ceketinin yakasına yapışırken öteki elimle de gırtlağını sıkıp başını şiddetle duvara vurmaya başladım. Şunu hemen söyleyeyim, çevreye önceden göz atıp kolaçan etmiş, bu ıssız dış mahallede polis falan olmadığını görmüştüm. Daha sonra o cılız altmışlık dilencinin sırtına, kürek kemiğini kırmaya yetecek kadar güçlü bir tekme yapıştırdım, yerdeki koca bir dalı kapıp, ahçıların eti yumuşatmak için dövdükleri gibi ara vermeden sürekli vurdum, vurdum.

Birden, –bu ne hikmettir! kuramının gerçekleştiğini gören filozofun kıvancı gibi, bu ne kıvançtır! – o kadit kemik yığınının bana döndüğünü, öylesine bozuk bir makinadan hiç ummadığım bir güçle doğrulduğunu, ve bana göre **iyiye işaret** sayılan kin dolu bir bakışla, tiridi çıkmış serserinin üstüme atıldığını, gözlerimi şişirdiğini, dört dişimi kırdığını ve aynı ağaç dalıyla beni bir güzel dövüp hamurumu çıkardığını gördüm. –Güçlü yöntemimle onu iyileştirmiş, onuruna, yaşama kavuşturmuştum:

O zaman, bu kavganın artık bitmesi gerektiğini belirtmek için, "tamam" anlamında bir işaret yaptım, Stoacı bir filozofun hoşnut haliyle yerden kalktım ve ona: "**Şimdi benimle eşit oldunuz**, bayım: lütfen cüzdanımdaki parayı paylaşıp onurlandırın beni; ve şunu da unutmayın. İnsanları gerçekten seviyorsanız, sizden bir sadaka istendiğinde bütün dilenci meslektaşlarınıza siz de sırtınızda üzülerek denediğim kuramı uygulayın" dedim.

Kuramımı anladığını söyleyip öğütlerime uyacağına yemin etti.

ÖZDEN GÜNLÜKLER'DEN

III

Füzeler.- Aşkın işkenceye ya da ameliyata çok benzediğini sanırım notlarımda yazmıştım. Ve bu düşünce en acı bir biçimde geliştirilebilir. İki âşık birbirlerine çok tutkun ve karşılıklı arzularla öylesine dolu olduklarında bile, biri ötekinden hep daha sakin, ya da daha az sevdalı olacaktır. Ya erkek, ya da kadın, ikisinden biri ameliyatçı veya cellattır; öteki hastadır veya kurbandır. Bir onursuzluk ağlatısının giriş müziği olan şu iç çekişleri, şu inlemeleri, şu hırıltıları duyuyor musunuz? Kimler iç çekmedi, kimler inlemedi, kimler hırıldamadı? Ve dayanılmaz bir şekilde kimler zorla koparıp çıkarmadı onları bağırlardan. Şu allak bullak olmuş uyurgezer gözler, şu cereyan çarpmış gibi kasları fışkıran ve kasılan kol ve bacaklar; esriklik, sayıklama, ve afyon, en korkunç sonuçlarıyla bile böylesine ürpertici ve garip örnekler yaratamazlar. Ovide'in yıldızları yönetmek için yapılmış sandığı insan yüzü işte artık yalnızca çılgın bir vahşeti söylüyor ya da, yalnızca bir ölüm türünde gevşeyip yatışıyor. Bu türden bir çözülmeye "coşku" diyebilseydim kuşkusuz günaha girmiş olurdum.

– Oyunculardan birinin kendini yönetemez hale gelmesini gerektiren korkunç bir oyun!

Benim de bulunduğum bir yerde, aşkın en büyük zevki nedir şeklinde bir soru atıldı ortaya. Biri doğal olarak; almak, –bir diğeri; vermek dedi. Kimi gurur zevki, kimi alçakgönüllülük şehveti dedi. Bütün bu çöplükler **İsa'nın kopyası gibi** konuşuyorlardı. –Sonunda iş öyle hale geldi ki, ütopyacı dangalağın teki de aşkın en büyük zevkinin yurt için yurttaşlar yetiştirmek olduğunu söyledi.

Ben şunu söylüyorum: aşkın tek ve yüce cinsel zevki, onun **kötülük** yapma gerçekliğinde yatar. –Ve erkek de, kadın da, her cinsel arzunun kötülükte bulunduğunu daha doğuştan bilir.

VII.

Acıklı gök. –Madddi bir varlığa uygulanmış soyut bir düzenlemenin tamlama sıfatı.

İnsan havayla birlikte ışığı içer. Gece havası çalışana zararlıdır demekte, halk haklı.

Ateşe tapmak halkın yapısında doğuştan var.

Yapay ateşler, yangınlar, kundakçılar.

Doğuştan bir ateşe tapıcı, doğuştan bir Parsis[1] varsayımından kalkıp bir öykü yazılabilir.

VIII.

Yüzlerin horgörülmesi, yüzde kendi doğuşunu arayan bir sanrının gerçeği silip süpürmesinin ürünüdür.

O halde, çetin bir yaşamın kıvançlarını tanı ve dua et, sürekli dua et. Dua güç birikimidir. **(İstemin sunağı, – Aktörel dinamik. – Kutsallaştırılmaların büyücülüğü. – Ruhun sağlığı.)**

XVI.

Füzeler.– Güzel'in, –benim Güzelimin,– tanımını buldum. Bu güzel yakıcı ve hazin bir şey, anlaşılmayı zamana bırakan, biraz kapalı bir şey. Dilerseniz fikirlerimi, duyarlı bir nesneyi, diyelim, toplumun en ilginç bir nesnesini, bir kadın yüzünü örnek alarak açıklayayım. Bir baş, ayartıcı güzel, yani bir kadın başı, aynı zamanda, –ve karmâşık bir biçimde,– hem cinsel arzu, hem hüzün uyandıran bir baştır bu; melankoli, bıkkınlık, hatta doyumsuzluk fikrini içeren, –ya da tam tersine, bir fikri, yani, yoksunluktan veya umutsuzluktan doğar gibi ters akan bir acıyla birleşmiş bir yakıcılığı, bir yaşama arzusunu içeren bir baş. Güzel'in başka nitelikleri de var: gizem ve özlem gibi.

Kadınların gözündeki durumu bir yana, güzel bir erkek başı, bu şehvet fikrini içermeye gereksinim duymaz. Oysa aynı şehvet fikri, kadın yüzünde, ve kuşkusuz erkeklerin gözünde, yüz ne kadar melankolik olursa o kadar çekicidir, o kadar kışkırtıcıdır. Ama baş, öte yandan, yakıcı ve hazin bir şeyler, –ruhsal gereksinimler, öylesine bastırılmış arzular,– homurdanan ve kullanılmamış bir güç fikrini, –bazen intikamcı bir duygusuzluk fikrini (bu konuda ideal Dandi tipini yabana atmamalı), bazen de –ki bu Güzelliğin en ilginç niteliklerinden biridir,– gizemi, ve son olarak da (estetik alanında kendimi ne derece modern gördüğümü açıklama cüretine sahip olmam için) mutsuzluğu içerecektir. Güzellik Kıvanç ile bağdaşamaz gibi bir şey ileri sürmüyorum, ama, diyorum ki (onun) Kıvanç en bayağı süslerinden biri, Melankoli ise görkemli sevgilisidir.

[1] İran'daki ateşe tapanlara Zerdüşt ya da "Parsis" deniyordu. Michelet ve Kurt Seligmaan'a göre Şeytana tapılan Sabba Ayinleri ateşe tapınılan paganist dönemlerin kalıntısıdır.

Öyle ki, (bilmem beynim büyülü bir ayna mı?) İçinde Mutsuzluk olmayan bir Güzellik tipi aklımın köşesinden bile geçmez. Bu fikirlere inanmış –başkalarına bakarsan bu fikirlere saplanıp kalmış– olan ben, özetle, –ve Miltonvari,– en canlı güzellik tipi Şeytan'dır demekten kendimi alıkoyamam.

Self-purification and anti-humanity.

Sevişmede işkenceye, ya da ameliyata benzer büyük yan var.

Dua büyülü bir işlem. Dua aydın dinamiğin büyük güçlerinden biri. Tersine bir elektrik akımı.

Tespih bir medyum, bir iletişim aracı; herkesin elinin erişebileceği bir dua.

Çalışma, anamal gibi, sonuçlarıyla olduğu kadar, yetileriyle de zenginleştiren, çıkar sağlayan geliştirici ve biriktirici bir güç.

Sırtını bilime dayasa da, ne kadar kazanç sağlasa da, oyun bir gün emek tarafından yenilecektir, yarsın çok küçük olsun bu emek, yeter ki sürekli olsun.

Ozan Devletten ahırına birkaç burjuva tıkma hakkı istese çok şaşarlar, ama burjuva kızarmış bir şair istese bunu pek doğal bulurlar.

Bu kitap ne kadınlarımın, kızlarımın, ne de kızkardeşlerimin kılına dokunamayacak.

Kadının batan güneşte hatlarını açıkça sergilediği o güzel bacağını öpmek için adam, bazen izin istiyor, bazen de durumdan yararlanıyordu.

Pisi pisim, minik kedim, arslanım, minik maymunum, koca maymun, seni gidi boğa, hüzünlü sıpam.

Dil'de yinelenip duran bu tür kaprisli sözler, sevgiliye çok zaman hayvan adlarının takılması aşktaki şeytan bir yanın tanığıdır. Şeytan da hayvan biçiminde değil mi? Cazotte'un devesi, –deve, iblis ve kadın.

XIX

Her insanın, her saatte ve aynı anda iki dileği var, biri Tanrı'ya dönük öteki Şeytana.

Tanrıdan yardım umma, ya da tinsellik, kerte kerte yükselme arzusudur; Şeytandan medet umma, ya da hayvanlık düşüş kıvancıdır. Kadınlara karşı duyulan aşk ve hayvanlarla, köpekler, kedilerle falan özden konuşma Şeytan işi olsa gerek. Bu iki aşktan türeyen kıvançlar bu iki aşkın doğasına uygundur.

XXVII

İblis ve George Sand.- İblisin yalnızca dahi erkekleri baştan çıkardığına inanmamalı. Kuşkusuz, aptalları küçümser ama onları yabana atmaz. Tersine, en çok onlara bel bağlar.

Örnek mi, George Sand. Özellikle, ve yalnız **şişko bir hayvan**'dır o; ruhunu şeytana satmış. Öteki şişko hayvanları da iyi kalplilikleri ve sağduyularıyla övünmelerinin yararına inandırsın diye, **iyi kalbi** ve sağduyusuyla övünmeye **İblis** inandırdı onu.

Ne zaman bu kaz yaratığı düşünsem tüylerim diken diken oluyor. Bir gün karşıma çıkarsa kafasına kiilise çanağını fırlatmaktan kendimi alamam.

XLVIII

İnsanlar arasındaki büyükler yalnız, ozan, rahip ve askerdir.

Şarki söyleyen insan, adayan insan ve kendini adayan insan.

Gerisi kırbaçlanmak için yaratılmış.

Halktan, sağduyudan, yürekten, esinden ve açıklıktan kendimizi sakınalım.

Kadınların kiliseye girmesine izin verilmesi hep şaşırtmıştır beni. Ne konuşabilirler Tanrıyla?

Ölümsüz Venüs (kapris, isteri, fantazi) İblisin ayartıcı şekillerinden biri.

Genç yazar ilk denemesini düzelttiği gün, ilk frengi mikrobunu alan bir okullu gibi gururludur.

Suyla, elle vb.g. kehanet sanatı üstüne büyük bir bölümü unutmamalı.

LXXXIII

Saplantı, Kişinin ruhunu Şeytana satması, Dua ve İnanç.

İsanın aktörel dinamiği.

İsanın, Duanın ve İnancın gücüne, maddi gücüne bile inanmasını gülünç buluyor Renan.

Kutsallaştırmalar bu dinamiğin araçlarıdır.

Basımcılığın alçaklığı Güzel'in gelişimine büyük engel.

Yahudi soyunun kökünü kazımak için örgütlenecek güzel bir işbirliği.

Yahudiler, **kütüphaneciler** ve **İsa'nın acı çekerek insanlığı kurtarması.**

LXXXVI

Soyunmuş yüreğim'de yer alacak sone. Roland üstüne yazılmış parça da öyle.

Bu gece rüyamda Philis çıkıp bana gelmişti,
Gündüz nasıl güzelse, güzeldi yine öyle,
Sevişmek istiyordu o hayal haliyle bile,
Kucakladım çıplağı, ben de Ixion gibi.

Yatağıma sokulan çırılçıplak gölgesi,
Diyor: "İşte Damon'um, döndüm, bu hazin günde
Bırak güzelleşeyim sevişerek seninle
Nicedir uzak koydu yazgım bu zevkten beni,

Geldim güzel yavuklum seninle olmak için,
Öpüşlerine doyup yeniden ölmek için!"
Ve söndürünce alevimi, o tapılası put

Diyor ki: "Elveda, ölülere dönüyorum ben,
Yaşarken cismimi düzüp nasıl övündü isen
İşte şimdi ruhumu da düzdün, övün, alkış tut."
Parnasse Styrique'den

Bu sone sanırım Maynard'ın. Malassis, Racan'ın olduğunu söylüyor.

İÇİNDEKİLER

I. BÖLÜM
MİTOLOJİ
VE TARİHTE SATANİZM
Şeytan Ayini *5*
Niçin Büyücü *17*
MICHELET'YE GÖRE
SATANİZMİN GERÇEK YÜZÜ *20*
PAGANİST DÖNEM *23*
YILAN VE SATANİZM *28*
GEYİK *32*
DİNLER
VE MİTOLOJİLERDE KUŞ *34*
ZERDÜŞTİLİKTE
HAYVAN İBLİSLER *39*
DİŞİ İBLİS: BELZEBÜT *41*
İBRANİLERİN
HAYVAN İLAHLARI *45*
TOTEM HAYVANLAR VE KURT.. *47*
ŞEYTAN VE İBLİSLER
HAYVANA BENZER *49*
SABBA VE
ANTİK YUNAN ŞÖLENLERİ *51*
Kibele Şölenleri *52*
Demeter ve Bahar Şölenleri *53*
Dionisos ve Bahar Şölenleri *55*
Afrodit ve Nisan Şöleni *56*
Roma İmparatorluğu'nda
Mart Şölenleri *57*
Priape ve Vesta Şölenleri *57*
İki Yüzlü Janus *58*
Keçi Ayaklı Pan *58*
ANADOLU ŞÖLENLERİ
Nevruz ve Cemşit *61*
Manisa'da Mesir *62*
Hıdırellez *63*
1 Mayıs *63*
Çiğdem Pilavı *64*
İLKÇAĞ TANRILARINA DÖNÜŞ
NEREDEN KAYNAKLANIYOR?
Onuru Kırılmış, Horlanmış,
Çaresiz Kadın *64*
Yoksulluk *70*
Bitkisel İlaçlar - Halk Hekimliği *71*
İnceste *71*
KİLİSELER, MEZHEPLER *73*
Madelaine Bavet Davası *74*
Grandier Davası *80*
Karanlıkta Aydınlığın Savaşı *83*
Veba Salgınları
Kiliseye Güvensizlik *83*
Eğitimsizlik *84*
Karşılıksız Aşklar *84*

II. BÖLÜM
BAUDELAIRE VE SATANİZM
KÖTÜLÜK ÇİÇEKLERİ
VE MUZIR DAVASI *87*
Savcılık Suçlaması *95*
Baudelaire'nin Avukatının
Savunma Metni *103*
Karar *112*
KAPİTALİZM
VE BURJUVAZİYE TEPKİ *114*
KÖTÜLÜKTEN DE GÜZELLİK *117*
İNSAN
HEP YABAN HALDEDİR *119*
ŞEYTAN HAZ'IN SİMGESİDİR *121*
LANETLİ TOHUM *121*
KÖTÜNÜN İÇİNDEKİ BİLİNÇ *128*
GÜNAHLA
BÖBÜRLENİYOR MU *132*
DOĞAÜSTÜ GÜÇLERE
SIĞINIYOR *133*
AFYON *135*
SATANİZM
VE KÖTÜLÜĞÜN İZİNDE
Kötülüğün Destanı
Maldoror'un Şarkıları *136*
FUHUŞ *138*
DARAĞACI *140*
Rimbaud ve Şeytan *145*
MASAL *146*
ESRİKLİK SABAHI *147*
O MEVSİM, HAVUZ *147*
CEHENNEMDE BİR MEVSİM *148*
CEHENNEM GECESİ *149*
YARARLANDIĞIM
KAYNAKLAR *154*

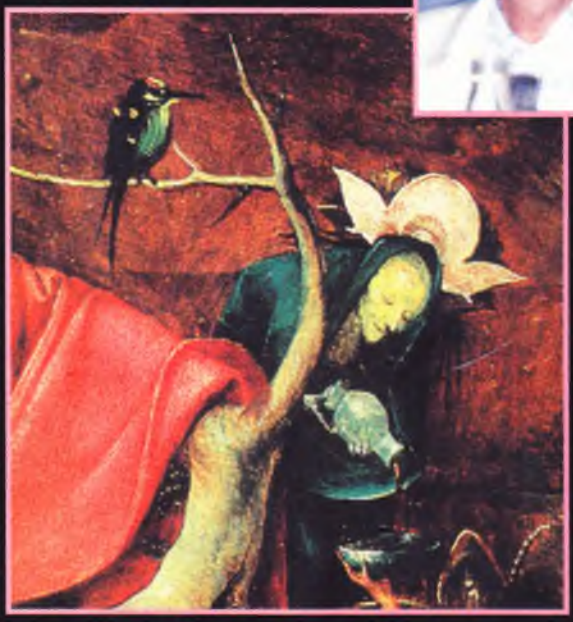
BAUDELAIRE'İN YAPITLARI
Kötülük Çiçekleri
ŞEYTAN DUALARI *155*
SAYRI PERİ *158*
GÜZELLİĞE İLAHİ *159*
TAPARIM, HÜZÜN VAZOSU *160*
BÜTÜN BİR EVRENİ BİLE *160*
SED NON SATAITA *161*
SOĞUK GÖRKEM *162*
VAMPİR *163*
BİR CESEDİN YANINDA *164*
KABİRDE AZAP *164*
ŞEYTANA SATILMIŞ *165*
KARANLIKLAR *166*
KOKU *166*
BÜTÜNÜYLE *167*
KEDİ *170*
ONULMAZ *171*
SİSİNA *173*
YENİDEN GELEN *174*
GÜZ SONESİ *175*
CENAZE *175*
OLAĞANÜSTÜ BİR GRAVÜR *176*
KIVANÇLI ÖLÜ *177*
KİNİN FIÇISI *177*
SPLEEN *178-179-180*
HÜZNÜN SİMYASI *180*
SEVİMLİ DEHŞET *181*
KENDİNİ CEZALANDIRAN KİŞİ *182*
ÇARESİZ *183*
YEDİ İHTİYAR *185*
ÇİFTÇİ İSKELET *187*
ÖLÜLER DANSI *188*
KATİLİN ŞARABI *191*
YIKIM *193*
KURBAN *193*
LANETLENMİŞ KADINLAR *196, 206*
BEATRİCE *197*
CYTHÈRE'E YOLCULUK *198*
ERMİŞ PIERRE'İN İSA'YI *200*
LETHE *210*
PEK NEŞELİ KADINA *211*
TAKILAR *213*
VAMPİRİN DEĞİŞİMLERİ *214*
CANAVAR *215*
BAY H. DAUMIER'NİN YAPTIĞI *219*
SES *219*
İSYANCI *222*
ONURU KIRILMIŞ AY *223*
HÜKÜMLÜ BİR KİTAP İÇİN *224*
Paris Sıkıntısı
GÜNAH EĞİLİMLERİ *225*
CÖMERT KUMARCI *227*
ATIŞ ALANI VE MEZARLIK *230*
YİTİK TAÇ *230*
DÜNYANIN DIŞINDA *231*
YOKSULLARI DÖVELİM *232*
Özden Günlükler *234*

BROY YAYINEVİ: 184*
Yönetim yeri: Mis Sokak 17/ 1, Beyoğlu İst
Tel&Fax: (0212) 243 67 78
Yayın Yönetmeni: Seyyit Nezir*
Yayına Hazırlık: Aycan*
Kapak Tasarım: BİLİM*
Baskı: Berdan, 613 12 11-12
Cilt: Yalçın, 544 50 73

BAUDELAIRE VE SATANİZM

ERDOĞAN ALKAN

BİROY YAYINEVİ

Benim Güzelim, yakıcı ve acılı. Anlaşılmayı zamana bırakan, biraz kapalı bir şey. (...) Bir kadın yüzünü örnek olarak açıklayayım. Bir baş, ayartıcı güzel, yani bir kadın başı, aynı zamanda –ve karmaşık bir biçimde– hem cinsel arzu, hem hüzün uyandıran bir baştır bu. Melankoli, bıkkınlık, hatta doyumsuzluk duygusunu içerir. (...) Kıvanç ile bağdaşamaz demiyorum, ama Kıvanç en bayağı süslerinden biri, Melankoli ise görkemli sevgilisidir. Öyle ki (bilmem beynim büyülü bir ayna mı?) içinde Mutsuzluk olmayan bir Güzellik tipi aklımın köşesinden bile geçmez.Bu fikirlere inanmış –başkalarına bakarsan bu fikirlere saplanıp kalmış– olan ben, özetle –ve Miltonvari–, en canlı güzellik tipi Şeytandır demekten kendimi alamam.

–BAUDELAIRE